

Sri Marthanda Mahatmyam.

EDITED BY
M. Rajaraja Varma, M. A., E. L.,
Trivandrum.

B. V. BOOK DEPOT,

Trivandrum

ശ്രീ ശ്രീമാന്താണ്ഡമാഹാത്മ്യം

കിളിപ്പാട്ട്

(സടിപ്പണം)

പ്രസാധകൻ

എം. രാജരാജവർമ്മ തമ്പുരാൻ

എം. ഏ., ബി. എ.

പ്രകാശകൻ

കുളിശ്ശേരി ശങ്കരമേനോൻ

ബി. വി. ബുക്ക് ഡിപ്പോ,

തിരുവനന്തപുരം.

മുദ്രണം.

[വില ൧ ക. രൂ. ൩]

[Copy-right]

തിരുവനന്തപുരം

ബി. വി. ബുക്ക് ഡിപ്പോ പ്രവർത്തകന്മാർക്ക് വേണ്ടി

തിരുവനന്തപുരം

“കമലാലയ” അച്ചുകൂടത്തിൽ അച്ചടിച്ചത്.

ഒന്നാംപതിപ്പ് കോപ്പി ൫൫൦.

മമ്മന്ന.

ശ്രീ.

മുഖവുര.

വീരപുരുഷനായിരുന്ന ശ്രീമാന്മാണ്ഡവർമ്മമാരാജാവിന്റെ മഹാത്മ്യം തിരുവിതാംകൂർചരിത്രത്തിന്റെ വാടാവിളക്കായി ശോഭിക്കുന്നു. ആ തിരുമനസ്സിലെ പരാക്രമമൊന്നുകൊണ്ടാണു കഷ്ടിച്ചു ചിറയിങ്കീഴുവരെയുണ്ടായിരുന്ന അല്പമായ വേണാട്ടരാജ്യം കൊച്ചിവരെ എത്തി തിരുവിതാംകൂർ സംസ്ഥാനമായിത്തീർന്നത്. മന്ത്രിവർണ്ണം സേനാനായകനുമായിരുന്ന രാമയ്യൻഭട്ടവയുടെ പരമോദ്ദേശ്യം സ്വസ്ഥാചരിയ കേരളചക്രവർത്തിയാക്കണമെന്നായിരുന്നു. ആ അതിമോഹത്തിനു വശപ്പെടാതെ, സുഹൃദ്ദക്ഷണജാഗ്രൂകനായിരുന്ന തിരുമേനി, പെരുമ്പടപ്പുമുപ്പിലേ നൂട്ടു കയ്യോരാതെ പിൻതിരിപ്പിച്ചിട്ടുള്ള ജ്ഞായ കണ്ഠിതം രാമയ്യനെ മരണശയ്യയിൽ പോലും ബാധിച്ചതായി കേട്ടിട്ടുണ്ട്. ശത്രുസംഹാരത്തിനുള്ളായിരുന്ന വീരിനൊ, സുഹൃത്സംരക്ഷണത്തിനുള്ളായിരുന്ന ഭയത്തും കൃത്തിനൊ ആ മഹാരാജാവിനു മാറ്റു കൂടിയിരുന്നതെന്നു തീർച്ചയാക്കാൻ കുറെ വിഷമമാണ്. പെറ്റനാൾ തൊട്ടുണ്ടായ കഷ്ടതകൾക്കും പിന്നീടു കാണിച്ച പരാക്രമങ്ങൾക്കും ഒന്നുപോലെ പാത്രമായ ആ മഹാനുഭാവൻ, അതിമാനുഷമായ സ്വശക്തിവൈഭവംകൊണ്ടു നേടിയ മഹാമണ്ഡലത്തെ, പിൻവാഴ്ത്തുകയുടെ സേപഹ്ലാവിഹാരഭൂമിയാക്കാതെ, കലഭൈരവമായ ശ്രീപദ്മനാഭന്റെ തൃപ്പാദങ്ങളിലിരുപ്പിച്ചു, അനന്തരവരെ പദ്മനാഭഭാസരക്ഷിതയിൽ വെളിവാക്കിയ രാജനീതി ഒന്നു മതി ആ തിരുമനസ്സിലേയ്ക്കുള്ള അനശ്വരമായ യശസ്സും; പൊന്നിൻകൊളിമരമൊന്നു വേറെ വേണം.

ഇത്രത്തോളം കേമനായിരുന്ന വീരപുരുഷന്റെ അപരാദങ്ങളെ വഴ്ത്തിക്കാൻ അന്നുണ്ടായിരുന്ന കവീശ്വരന്മാരാരും പുറപ്പെടാതിരുന്നല്ലോ എന്നു പലപ്പൊഴും ഞാൻ അതുതപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരുന്നു. അങ്ങനെയിരിക്കുമ്പോഴാണ് പുരാതനഗ്രന്ഥങ്ങളെ തേടിവന്ന കൂട്ടത്തിൽ തിരുവട്ടാരമ്മചിട്ട വക ഗ്രന്ഥപ്പെട്ടിയിൽ ഒരു ജീണ് ഗ്രന്ഥം എനിക്കു കിട്ടിയത്. അതു പരിശോധിച്ചപ്പോൾ 'മാർത്താണ്ഡമാഹാത്മ്യം' എന്ന കിളിപ്പാട്ടിന്റെ ഭാഗങ്ങൾ മറ്റു പല ഓലകളുടെ കൂട്ടത്തിൽ കലന്നുകിടക്കുന്നുണ്ടെന്നു മനസ്സിലായി. ഒരു കുമമിപ്പാതെ കോത്തിട്ടുരുന്ന ഏടുകളെ ശുദ്ധപ്പെട്ടു തരംതിരിച്ചതിൽ, ആ കാവ്യത്തിന്റെ ഒന്നും രണ്ടും കാവ്യങ്ങളുടെ മിക്ക ഭാഗങ്ങൾ മാത്രമേ ആ ഗ്രന്ഥത്തിലുള്ളൂ എന്നു വെളിപ്പെട്ടു. പിന്നെ കഴിയുവണ്ണം ഭേദിച്ചതിലും ശിഷ്യഭാഗംകൂടികിട്ടാത്തതിലുള്ള സങ്കടം ചീല്പറയല്ല. കിട്ടിയ ഭാഗത്തിൽത്തന്നെ ഇടയ്ക്കിടെ പഴയതുകളുണ്ട്. മുഴക്കെ കിട്ടുന്നതുവരെ കാത്തിരിക്കാൻ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ രസികത്വം എന്നെ സമ്മതിക്കാഞ്ഞതിനാൽ, കിട്ടിയതു പരസ്യപ്പെടുത്താനുറച്ചതാണ്. അതിനു വായനക്കാർ മാപ്പുതരണം.

മഹാപുരാണങ്ങളെ അനുസരിച്ചു രചിച്ചിട്ടുള്ള പ്രസ്തുത മാഹാത്മ്യം അവതാരകായുസിദ്ധിവരെയുള്ള ചരിത്രത്തെ വഴ്ത്തിക്കുന്നതായിട്ടല്ലാതെ വരാൻ തരമില്ല. അപ്പോൾ ദിഗ്വിജയമെല്ലാം കഴിഞ്ഞു രാജ്യത്തെ തുപ്പടിഭാനം ചെയ്തയും ഭദ്രദീപപ്രതിഷ്ഠ മുതലായ ധർമ്മകാര്യങ്ങളെല്ലാം നിർവ്വഹിക്കയും ചെയ്തുകഴിയുന്നതുവരെയുള്ള കഥ മുഴക്കെ അടങ്ങിയ ഒരു വൻഗ്രന്ഥമായിരിക്കണം.

മാർത്താണ്ഡമാഹാത്മ്യം. ക്ഷിതവവതാരം മുതൽ കൊല്ലം രാജ്യം പിടിച്ചതുവരെയുള്ള കഥ ഇപ്പോൾ കീഴ്തിയ തോളമുള്ള ഭാഗത്തിൽ ഏതാനുംമുമ്പായി വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു. അതിൽ മുമ്പു ധരിച്ചിട്ടില്ലാത്ത പല സംഗതികളും കാണുന്നുണ്ട്. മഹാരാജാവിന്റെ ബാല്യചരിത്രം ഇത്ര വിസ്തരിച്ചു മറ്റൊരു ഭിക്ഷിലും കണ്ടിട്ടില്ല. മഹാരാജാവിനെ സൂത്രാചാരമായി സങ്കല്പിച്ചിരിക്കുന്നതും അതി ബാല്യത്തിൽതന്നെ സമ്പ്രദിപ്രപാരംഗതനാക്കിയിരിക്കുന്നതും ചരിത്രദൃഷ്ടി നോക്കുമ്പോൾ അക്ഷിപ്തോക്തികളായി തോന്നിയേക്കാം. മാർത്താണ്ഡവർമ്മമഹാരാജാവിനും അനന്തരവനായ രാമവർമ്മമഹാരാജാവിനും തമ്മിൽ നാലു വയസ്സിനു മാത്രമേ പ്രായവ്യത്യാസമുള്ളൂ എന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു ശരിയാണോ എന്നു സംശയമുണ്ട്. ന്നർ-മാണാണു രാമരാജാവിന്റെ അഷ്ടപുത്രിതിരുനാൾ ആഘോഷിച്ചിട്ടുള്ളതെന്നു വരുമ്പോൾ ജനന കാലം വുൻ ആയിരിക്കണം. ഇങ്ങനെ ചില സന്ദേഹങ്ങളുണ്ടെങ്കിലും, സമാന്വേന ചരിത്രം സൂക്ഷ്മമായി അറിഞ്ഞുതന്നെയാണ് കവി എഴുതിയിരിക്കുന്നതെന്ന് ഉറപ്പിരിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

കവിയാരാണെന്ന് അറിഞ്ഞുകൂടാ. എങ്കിലും കാരോ സംഭവങ്ങളും വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന രീതി കൊണ്ടും, അനുജനായിരുന്ന ആളുകളുടേയും സ്ഥലങ്ങളുടേയും പേരുകൾ തുറന്നു പറയാതെ പൊതിഞ്ഞു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടും സമകാലികനോ അഥവാ അടുത്ത കാലത്തുതന്നെ ഉണ്ടായവനോ ആയിരിക്കണം കവിയെന്നുവരികാൻ വകയുണ്ട്. ആളേറെ സരസനും വിഭാവനമാണെന്നു സംശയമില്ല. പല വിഷയങ്ങളിലും

സൂക്ഷ്മജ്ഞാനം സമ്പാദിച്ചയാളായിരിക്കണം. അനാവശ്യമായ വാഗ്ജാലങ്ങളോ ആഭാസങ്ങളോ ഇല്ലാതെ ലളിതസുകമാമായ ഭാഷയിൽ എഴുതിയിരിക്കുന്ന ഈ ഗ്രന്ഥം ആർക്കും സുഗ്രഹമാകുന്നു. ഈ സംഗതികളെപ്പറ്റി ചെല്ലാം പ്രസ്താവനയിൽ വിസ്തരിച്ചു പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ഈ പുസ്തകം മുഴക്കെ നിഷ്കഷിച്ച് വായിച്ചു പകർത്തിയുകൂടാതെ വിഭവമാനനീയമായ ഒരു പ്രസ്താവന എഴുതിച്ചേക്കും പ്രഹ്ലാദം തിരുത്തുകയും ചെയ്യുന്ന മഹോപാദ്ധ്യായ പണ്ഡിത മഹാദേവശാസ്ത്രികളോടു എനിക്കുള്ള കൃതജ്ഞത അനല്പമാണ്. ഏറിയ പരതനഗ്രന്ഥങ്ങളെ കൂലങ്കഷമായി പരിശോധിച്ച്, തന്നാമനായിരുന്ന മഹാമഹോപാദ്ധ്യായ തരുവൈ ഗണപതിശാസ്ത്രികളുടെ വലങ്കയായിരുന്നു, അനന്തശങ്കര സംസ്കൃതഗ്രന്ഥാവലി'യെ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചിട്ടുള്ള പരിചയവും സാമന്ത്ര്യാവും പാഴായിപ്പോകാതെ ഇല്ലെപ്പാഴും ആ ജോലിയിൽത്തന്നെ നിഷ്ഠാനായിരിക്കുന്ന ഫെഡ് പണ്ഡിതർ ശാസ്ത്രികൾ എന്റെ അപേക്ഷാനുസാരം പ്രസ്താവനകൊണ്ട് ഈ ഗ്രന്ഥത്തിനു പൊലിപ്പും വരുത്തിയലങ്കരിച്ചതു വായനക്കാർക്കു കൗതൂഹലത്തെ ഉളവാക്കുമെന്നു കരുതുന്നു. ഒരു ചെറിയ ടിപ്പണവും അവിടവിടെ ചേർത്തിട്ടുണ്ട്. അക്കാലത്തെ ചരിത്രത്തെ നിഷ്കഷിച്ച് ആരായുന്നവർക്കും അന്നുള്ള കുടുംബങ്ങളേയും ഭേദങ്ങളേയും പറ്റി അടുത്തു പരിചയമുള്ളവർക്കും നാമാന്തരങ്ങളെക്കൊണ്ട് ഈ കാവ്യത്തിൽ നിർദ്ദേശിച്ചിരിക്കുന്ന ആളുകളേയും സ്ഥലങ്ങളേയും കൂടുതലായി വിവരിക്കാൻ കഴിയുന്നതാണ്.

ചരിത്രസംബന്ധമായ പാട്ടുകൾ മലയാളത്തിൽ മുദ്രകുറയ്ക്കണമെന്നുള്ള അപഖ്യാതിക്ക് ഈ മോഹത്താൽ ഏതാണ്ടാശ്വാസം നൽകുന്നുണ്ട്. കവിതയുടെ ഭംഗിമാഹാത്മ്യത്തെ ഇരട്ടിക്കുന്നു. ഉള്ളതിന്റെ സാദരിയുന്വേദം ഈ ഗ്രന്ഥം സംപൂർണ്ണമായി ലഭിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രയത്നം വിഭാഗമാർ ചെയ്യുമെന്നാണെന്റെ മോഹം. അപൂർണ്ണമെങ്കിലും അപൂർവ്വമായ ഈ നിധിയെ തന്നെ തിരുവട്ടാർ അമ്മവീട്ടിൽ മിസ്റ്റർ ടി. വേലായുധൻതമ്പി യോടു ഞാൻ നന്ദി പറഞ്ഞുകൊള്ളട്ടെ.

തിരുവനന്തപുരം, } പ്രസാധകൻ,
 ൧൦൬ തുലാം ൨൨. } എം. രാജരാജവർമ്മതമ്പുരാൻ.

ശ്രീ പ്രസ്താവന.

ചരിത്രസംക്ഷേപം.

ശ്രീപദ്മനാഭൻ കേരളം വീണ്ടെടുത്ത് അതിനെ രക്ഷിക്കുന്നതിന് മിഥ രാജാക്കന്മാരെ സ്ഥാപിച്ച കൂട്ടത്തിൽ വേണാട്ടിൽ ശ്രീവർദ്ധപുര(പടമനാപുര)ത്തു വെച്ച് ആദ്യമായി നാട്ടു വാഴിച്ച മഹാരാജാവു ഭോനവിതുമൻ' ആയിരുന്നുവെന്നും, ഒടുവിൽത്തേ ചേടമാൻപെരുമാളുടെ കാലത്തു വേണാട്ടിൽ 'ശ്രീഗോവർദ്ധനൻ മാത്താസ്വൻ' എന്ന മഹാരാജാവു' ആയിപര്യം വഹിച്ചിരുന്നുവെന്നും ചരിത്രങ്ങളിൽ പ്രമാണസഹിതം സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഇതുകാണുതന്നെ വേണാട്ടു മഹാരാജവംശത്തിന്റെ പരമകന്മാരായും ശ്രദ്ധിയും അതിൽ അവതരിപ്പിച്ചതുകൊണ്ടും പരാമർശങ്ങളും പ്രാമാണികതയും ധർമ്മനിയമം മറ്റും പിരിഞ്ഞുണ്ടാണെന്നും വ്യാഖ്യാതപ്രായങ്ങളാകുന്നുണ്ടല്ലോ. ഈ മഹാനഭാവന്മാരുടെ പരമ്പരയിൽ സമുദയരീതികൾ മുതലീകരിച്ചതുപോലെ നട്ടനാടുകൾക്കായി അവതരിച്ച ശ്രീബാലമാത്താസ്വൻ' മഹാരാജാവിന്റെ പരമപാവനവും, മറ്റു രാജാക്കന്മാർക്കു അനുകരണീയവുമായ ചരിത്രത്തെ ഈ കിളിപ്പാട്ടനുസരിച്ചു ചുരുക്കിയ തോതിൽ പ്രസ്താവിക്കുന്നതാണ് ഇവിടെ പ്രസ്തുതമായ വിഷയം.

ഈ മഹാനഭാവൻ കൊല്ലവർഷം ൯൪൪-മാണ്ടു ഫെബ്രുവരിയിൽ തിരുവയസ്സിൽ രാജ്യഭാരം ഏറ്റെടുത്തി ചരിത്രങ്ങളിൽ കാണുന്നതിനാൽ ഈ തിരുമേനി വ്യവസ്ഥാമണ്ഡലത്തിൽ അധികൃതനായി വിചാരിക്കാം. ഇവിടെ

ടത്തേ പ്രകൃതിസിദ്ധമായ ഭാജസ്സു്, വീര്യം, അമാനുഷ പ്രവൃത്തികൾ, നാട്ടിൽ ചെയ്തിരിക്കുന്ന നന്മ മുതലായ വിശിഷ്ടഗുണങ്ങളെ സൂക്ഷിച്ചുനോക്കിയാൽ ഇവിടീനും സൂര്യന്റെ അംശമാണെന്നു് ഈ കിളിപ്പാട്ടിൽ ആദ്യവും ഇടയ്ക്കിടെ പല സ്ഥലങ്ങളിലും കവി സങ്കല്പിച്ചിരിക്കുന്നതു് ഒട്ടും അസ്ഥാനത്തിലല്ലെന്നു വ്യക്തമാകും.

ഇവിടത്തേക്കു് ഒരു വയസ്സായപ്പോൾ അച്ഛൻ ചര മഗതിയെ പ്രാപിച്ചു. ആ വിഷാദത്താൽ അമ്മതമ്പുരാട്ടിയും അധികം താമസിക്കാതെ ഭർത്താവിനെ അനുഗമിച്ചു. പിന്നീടു് ഇവിടത്തേ യോഗക്ഷേമങ്ങൾ സൂക്ഷിച്ചുവന്നതു ചിറാമ്മയും ശ്രീപദ്മനാഭനും മാത്രമായിരുന്നു.

ഇവിടത്തേ അമ്മാവൻ കൊല്ലവർഷം വൺൻ മുതൽ നാലു വരെ വേണാടു ഭരിച്ചിരുന്ന ശ്രീരാമവർമ്മ മഹാരാജാവിനു് പപ്പത്തമ്പി എന്നും
വൈരകാരണം. രാമൻതമ്പി എന്നും രണ്ടു മക്കൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. അവരിൽ പപ്പത്തമ്പി അച്ഛനു പിൻക്കാലം തന്നിരിക്ക രാജാവകാരം കിട്ടണമെന്നു് ആഗ്രഹിക്കയാൽ അദ്ദേഹത്തിനു് ഈ കവി കൊടുത്തിരിക്കുന്ന പേർ 'വേണാടേഹൻ' എന്നാണു്. ഒരിക്കൽ ഒരു ജ്യോതിഷികൻ പപ്പത്തമ്പിയെ കാണാൻ വന്നു. തമ്പിയുമായി പല ലോകവർത്തമാനങ്ങൾ സംസാരിച്ച ശുഭത്തിൽ—

“നീനുടെ പൈതൃഷപദസേയൻ യുവാവാകകാലം മനീടമടക്കിടും നിന്നെയും കലചെയ്യും സോദരനേയും നിന്റെ ബന്ധുക്കളെല്ലാരെയും ആദരം വിനാ വധിച്ചിടും നിശ്ചയംതന്നെ.”

(കാണ്ഡം ൧. അദ്ധ്യായം ൬)

എന്നും ഒരു രഹസ്യം ജ്യോതിഷികൻ പറപ്പെടുവിച്ചു. ഇതു കേട്ടപ്പോൾ തമ്പിക്ക് മുഖം വിളർത്തു. പെട്ടെന്നുണ്ടായ ഈ വികാരത്തെ വെളിയിൽ കാണിക്കാതെ ജ്യോതിഷികനെ വേഗം സമ്മാനിച്ചയച്ചിട്ട് ബാലനായ മഹാരാജാവിനെ അപ്പോൾ തന്നെ അപായപ്പെടുത്തണമെന്നുറച്ച് അതിനു വേണ്ട ഭരതങ്ങൾ ഗ്രന്ഥമായി ശേഖരിച്ചു.

കൊല്ലാ ൨൨൭-ാം മാണ്ടിനിയ്ക്കു പദ്മനാഭസുപാമി ക്ഷേത്രകാര്യങ്ങൾ ചുമതലയായി ഏറ്റു നടത്തുന്നതിന് ഏല്പിക്കുന്നതിന്നു യോഗപ്പോറിമാരുടെ കാര്യസ്ഥന്മാരും, അന്നു വേണാട്ടുരാജാക്കന്മാർ ഇരണിയലിലും പദ്മനാഭപുരത്തുമായി താമസിച്ചിരുന്നതിനാൽ അവരുടെ അറിവിന് ഇടകൊടുക്കാതെയും അറിഞ്ഞാൽ തന്നെയും പ്രാബല്യംകൊണ്ടു അവരുടെ ശാസനങ്ങളെ വകവെക്കാതെയും പല അഴിമതികൾ നടത്തുകയും അതിന് ഉടനടൻ പ്രതീകാരങ്ങൾ ചെയ്യുന്നതിനു ചില വിശേഷകാരണങ്ങളാൽ മഹാരാജാക്കന്മാർക്കു സാധിക്കാതെവന്നപ്പോൾ ക്രമേണ ദ്രോഹകാരികളായും തീർന്നിരുന്ന എട്ടുവീട്ടിൽപിള്ളമാർ എന്ന ഒപ്പുരും മാടമ്പിമാരും ചെപ്പുത്തമ്പിയുടെ ഈ ഭരതത്തേക്കു ഫലിപ്പിക്കുന്നതിനു സഹായന്മാരായിത്തീർന്നു.

ഈ രഹസ്യവർത്തമാനം നന്ദിയുള്ള ഭൃത്യന്മാർ വഴി അന്നുതേ മന്ത്രിമാർ അറിഞ്ഞു ബാലന്റെ ചിററമ്മയ്ക്കു വേഗം അറിവു കൊടുക്കുകയും അവരുടെ നിശ്ചയപ്രകാരം ചിററമ്മ ബാലനെ എടുത്തുകൊണ്ടു ഇരണിയലിൽനിന്നു വടക്കോട്ടു പത്തു യോജന വഴി

നടന്ന് ഒരു സ്ഥലത്തു താമസം ഉണ്ടാക്കുകയും ചെയ്തു. മാസം തോറും ഇവരുടെ ചെലവിനു വേണ്ടുന്ന ധനം നാട്ടിൽ നിന്നു മന്ത്രിമാർ ഗ്രന്ഥമായി അയച്ചുകൊടുത്തു. ഇങ്ങനെ ആറു മാസം കഴിഞ്ഞു.

കൊട്ടാരത്തിൽ ബാലനെ കാണാതെ തിരഞ്ഞുനടക്കുന്ന ശത്രുക്കളുടെ ദൂതന്മാർ ഇവരുടെ ഈ അജ്ഞാത വാസം എങ്ങിനെയോ മനസ്സിലാക്കി വിവരം തമ്പിയെ ധരിപ്പിച്ചു. ഉടൻതന്നെ തമ്പി ബാലനെ കൊല്ലുന്നതിന് ആചാരം ഭേദമാരെ അയച്ചു. അവർ ബാലനെ സൂക്ഷിച്ചിരുന്ന സ്ഥലത്ത് എത്തുന്നതിനു മുൻപുതന്നെ മഹാരാജാവിന്റെ സുഹൃത്തായ ഭാതുചണ്ഡാംശു വിശ്വസ്തനായ ചില ഭേദാരോടുകൂടി വേഗം ആ വൻ കാട്ടിൽ ചെന്നു ചിറ്റാർമ്മയുടെ കയ്യിൽനിന്നു ബാലനെ വാങ്ങിക്കൊണ്ടു് ഉടുവഴിയിൽക്കൂടി നടക്കൊണ്ടു. വഴി മദ്ധ്യത്തിൽ പപ്പത്തമ്പിയുടെ സുഹൃത്തായ കാട്ടാളേശൻ അദ്ദേഹത്തിനെ തടഞ്ഞു യുദ്ധംചെയ്തു. ഭീമപരാക്രമനായ ഭാതുചണ്ഡാംശു ഗദാഘാതംകൊണ്ടു കാട്ടാളപ്പടകളെ നിശ്ശേഷം നശിപ്പിച്ചു. കാട്ടാളേശൻ കാന്ദിശീകനായി ഒളിച്ചു. ഭാതുചണ്ഡാംശു പിന്നെയും അവിടെനിന്നു നടന്ന് ഒരു മലയിൽ ചെന്നു നാലു മാസം താമസിച്ചു.

അതിബാലനായ രാജകുമാരൻ ഈ വനവാസം എത്രതോളം ഗ്ലാനികരമായിരിക്കുമെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. ഈ തത്ത്വം മനസ്സിലാക്കിയിരുന്ന ഭാതുചണ്ഡാംശു സ്വപ്നദിവസം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ വീണ്ടും ഇരുന്നിലിൽ വന്നു പാർത്തു. അവിടെ രാജഭേദന്മാരും മന്ത്രിമാരും ബാലൻ ശത്രുബാധ വരാത്തവിധം ജാഗരൂകന്മാരായി

കാത്തുനിന്നു എങ്കിലും പ്രബലന്മാരായ ശത്രുക്കൾ പരിശ്രമത്തിൽ ഭട്ടം കുറവു വരുത്തിയില്ല.

ഈവിധം രാജകുമാരനെ തിരുവയസ്സു നാലു തികഞ്ഞു. ആ സമയം അവിടുത്തെ ജ്യേഷ്ഠപുത്രന്മാരിൽ ഒരു ബാലനെ പ്രസവിച്ചു. ഇവിടുന്ന് അഞ്ച് വയസ്സിൽ കിട്ടി സുൽത്താന്റെ കാലൊടിച്ചു മഹാചീനെന്നും ധർമ്മരാജാ എന്നും നാട്ടിൽ കീർത്തി നേടി നാല്പതു കൊല്ലം രാജ്യം ഭരിച്ച ശ്രീ രാമചന്ദ്രമഹാരാജാവ്. ഭൂവിടത്തെയും ഈ കവി കൊടുത്തിരിക്കുന്ന ചേർ പ്രക്ഷയമിപ്പിച്ചപ്പോൾ എന്നാണ്.

അന്നത്തരം നാലു വയസ്സു മാത്രം പ്രായമുള്ള ബാലനെ ശത്രുക്കളുടെ ഇടയിൽ അയച്ചിപ്പിടിക്കുന്നത് അപായകരമാണെന്നു കരുതി മന്ത്രിമാർ ബാലനെ വഹിച്ചും കൊണ്ട് ഇരണിപ്പലിപ്പിന്നു ചൊല്ലെയ്ക്കുന്നതിന്നു ശക്തന്മാരായ ചില ഭൃത്യന്മാരോടു ചട്ടം കെട്ടി. അവർ ആ ബാലനെപ്പോലെയെ അധികം വടക്കോട്ടു തിരിച്ച് ഹരിദ്രാലക്ഷ്മിന്റെ അടുത്തടുത്തായി ചെന്നു സുഖമായി പാർത്തു. ശത്രുക്കളുടെ അനേകങ്ങളോടുകൂടിയ ഒരു വലിയ സേനയെ നാട്ടിലുള്ള രാജകുമാർ മറ്റൊരു ബാലനെ രാജകുമാരനെന്നെ വെളിയിൽ പ്രദർശനം വരുത്തി ആദരിച്ചുപോന്നു.

ശത്രുക്കളോടുകൂടി നേരിട്ടു പോരിനു പോയാൽ ഒരു പക്ഷെ നോക്കി പറ്റിയിരുന്നെങ്കിലും എന്നു ശങ്കിച്ച് പട്ടണത്തിൽ കൊല്ലപ്പെടുന്നതാണ് അതിന്നു കാര്യം നോക്കിവന്നു. ഒരു ദിവസം അവർ അധികം പരിജനങ്ങൾ അടുത്തിരിക്കാത്ത സമയം നോക്കി കൊട്ടാരത്തിനുള്ളിൽ കടന്ന് രാജകുമാരനെ സങ്കല്പിച്ചുപോയെന്നു ബാലനെ നോക്കി വന്നപ്പോൾ വെട്ടിക്കൊന്നിട്ട് കൃത്യമായിത്തന്നെ

മക്കളി. ഈ വർത്തമാനം നാട്ടിൽ പരന്നു, പ്രജകൾക്ക് അതിരറ്റ പരിതാപമുണ്ടായി. തത്ത്വചരിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ഭൂതൃന്മാരും രഹസ്യഗോപനത്തിനായിട്ട് അനന്തവിജ്ഞാതരായിട്ടു നശിച്ചു.

ഹരിദ്രാചലത്തിന്റെ താഴ്വരയിൽ സുഖമായി പാർത്തുവരുന്ന രാജകുമാരന് അയ്യോമത്തേ തിരുവയസ്സിൽ വിദ്യാഭ്യാസവും * ഏഴിൽ തിരു ഉപനയനവും മാനസം മന്ത്രിമാർ വിധിപോലെ വിദ്യാഭ്യാസവും നടത്തിച്ചു. പിന്നീട് രണ്ടു കൊല്ലം കൊണ്ടു് —

“ഒഴിഞ്ഞുപിടിപ്പിപ്പിന്നുള്ളൊരാളാസങ്ങളും
ഹസ്തശ്ചപ്രഹാരങ്ങൾ ശാർദ്ദൂലപ്രഹാരങ്ങൾ
ശസ്ത്രങ്ങൾ നവഭവത്തിങ്കലേ കൊഴിച്ചുകൾ
അഗ്നിശസ്ത്രാഭിജ്ഞാനം ദിവ്യസായകജ്ഞാനം.
ഭഗവതേനൈ സർവ്വിദ്യയും ഗ്രഹിച്ചിതു
ശത്രുക്കൾ കോടിപ്പേരെ ക്ഷണംകൊണ്ടവനിൽ
വിരക്തരാക്കിപ്പിഴിപ്പിക്കും വിദ്യയും”

(കാണ്ഡം ൧. അദ്ധ്യായം ൭)

പാഠമായി. ഇപ്രകാരം ഒൻപതാമത്തെ തിരുവയസ്സിൽ വിദ്യാഭ്യാസം അവസാനിച്ചു. സ്ഥിരമായി ഒരു സ്ഥലത്തു

* ക്ഷത്രിയർക്കു ഗർഭമുടങ്ങി ൧൧-ാമത്തെ വയസ്സിൽ ഉപനയനം സാധാരണ വിധിച്ചിരിക്കുന്നുവെങ്കിലും,

“ബ്രഹ്മവർച്ചസകാമസ്യ കാര്യം വിപ്രസ്യ പഞ്ചമേ |
രാജന്തോ ബലാൽമിനുഷ്ഠൈഃ വൈശ്വസ്യേന്ദ്രാർമ്മിനോഽപ്യമേ” ||

എന്ന മനുവചനപ്രകാരം ഗർഭമുതൽ കണക്കു കൂട്ടി അറുമാത്തെ വയസ്സിൽ വിധിച്ചിരിക്കുന്നതുതന്നെ കവി ജനനമുതൽ കണക്കു കൂട്ടി ഏഴാമാണ്ടിൽ എന്നഭിലാഷപ്പെടുന്നു. ശത്രുസംഹാരത്തിനായിട്ട് രാജകുമാരൻ ബലം വർദ്ധിക്കണം എന്നാണദ്യം മന്ത്രിമാരുടെ ഉദ്ദേശം. അതിന് ഈ ഉപനയനവിധി സഹിക്കുന്നതു വളരെ യോജിക്കുന്നു.

പാക്കിനതു ശത്രുക്കൾ അറിവാൻ ഇടവരുമെന്നു നിശ്ചയിച്ച് രാജഭടന്മാർ ആ കമാരനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു് അവിടെനിന്നു തെക്കോട്ടു നാലു ദിവസത്തെ വഴി നടന്നു മദ്ധ്യാടവിയിൽ ചെന്നു താമസിച്ചു.

ഒരിക്കൽ യദുക്കുമാരായ തമ്പിയുടെ ഭൃത്യൻ അവിടെ വരികയും ഡാലൻ രാജകുമാരനാണെന്നു് അവനു മനസ്സിലാകയും ചെയ്തപ്പോൾ അവൻ പരിഭ്രമിച്ചുടീർച്ചെന്തെന്നു തമ്പിയോടു് ഈ വാർത്തറിയിച്ചു. അപ്പോഴാണ് തമ്പിക്ക് സാധുവാരു ബാലനെ കൊന്നതിൽ അനുരാധയും ലജയും ഉള്ളിൽ വലുതായ ഭീതിയും കടന്നുകൂടിയതു്. എന്നിട്ടു് അദ്ദേഹം സഹായന്മാരെ വരുത്തി ആലോചിച്ചു് വേഗം രാജകുമാരനെ കൊല്ലുന്നതിന്നു പതിനായിരം സൈന്യം അയച്ചു. രാജകുമാരൻ ഇന്നു കാട്ടിലാണെന്നു് അവർക്കു നിശ്ചയം ഇല്ലാത്തതിനാൽ ചേട്ടയാടുന്ന വ്യാജത്താൽ അവർ ഓരോ കാട്ടിലും പത്തും നൂറും അഞ്ഞൂറും ചേരു വീതം കടന്നു രാജകുമാരനെ അന്വേഷിച്ചു.

അക്കാലം ൨൨൭ മല്ലന്മാർ മദ്ധ്യാടവീമലയിൽ കയറി. അവിടെ സ്വപ്നദിവസമായി ഒരു ബാലനോടു കൂടി ചിലർ ഭവനം തീർത്തു താമസിക്കയാണെന്നൊരറിവു് അവർക്കു കിട്ടി. ഉടൻതന്നെ അത്യുത്സാഹഭരിതന്മാരായിട്ടു് അവർ അവിടെ എല്ലാ പാർപ്പങ്ങളിലും ജാഗരൂകന്മാരായി തീർത്തു. അവരിൽ ചിലർ ഒരു പാറയുടെ മുകളിൽ തന്റെ ഭടന്മാരെ വിട്ടുചിരിത്തു് ഏകനായി നില്ക്കുന്ന രാജകുമാരനെ കണ്ടു. തങ്ങൾ ഉദ്ദേശിക്കുന്ന ബാലൻ ഇവൻതന്നെയോ എന്നു ശങ്കിച്ചു് നിശ്ചയപ്പെടുത്തുവാനായി ലഹളയൊന്നും കൂട്ടാതെ അവർ

അവിടുത്തെ അരികെ ചെന്നിരുന്നു. കുമാരൻ ആയുധ പാടനികളായ മല്ലന്മാരെക്കണ്ട് ഒന്നാൽപ്പം വേഗം അവിടെനിന്നു ഭ്രമി. മല്ലന്മാർ ചിന്താമന്തം. ഉചിതജ്ഞനായ കുമാരൻ അവരുടെ കയ്യിലകപ്പെടാതെ തിങ്ങിനില്ക്കുന്ന വൃക്കുമാളുടെ അരികിലും മലയുടെ ചരിവിലും നികഞ്ചെടുക്കു ഉള്ളിലുടായിപ്പുതുങ്ങി ചെടി കളിച്ചു.

അവർ ആ കാഴ്ചകൾ വളഞ്ഞു. രാജകുമാരൻ അവിടെവിന്നു നിർഗ്ഗമിക്കുവാൻ ഉപായം കാണാത്തതിനാൽ മുൻപ് കണ്ട ഒരു ഗുഹയിൽ കടന്നു. ഈ വിവരം ആ കൂരിട്ടിൽ മല്ലന്മാർ അറിഞ്ഞില്ല. അവർ വളരെ നേരം ചെന്നിറുപ്പു് ആ കൂട്ടിലും അടുത്തുള്ള നാട്ടിലും തിരഞ്ഞിട്ടു ന് രാശനാരോടി മടങ്ങി.

അതിന്നുശേഷമായ ആ ഗുഹയിൽ അകപ്പെട്ട രാജകുമാരന്റെ പിന്നീടുള്ള അവസ്ഥ വളരെ ശോചനീയമായിരുന്നു. ഏതിലും “അരക്കിതം തീപ്പുതിട്ടെവരക്കിതം” എന്ന ഔഷധകുടും അവിടേയും രക്ഷപ്പെട്ടു. രാജകുമാരൻ ആ ഗുഹയിൽ കുറേ ദൂരം നടന്നപ്പോൾ അഗാധമായും പല വിധജന്തുക്കളുടെ ഏകാന്ത പസതിയുമായ ഒരു കയത്തിൽ ചാടി. പ്രകൃതിസിദ്ധമായ ധൈര്യത്താൽ അതിലും ചലിക്കാതെ കുറേനേരം നീന്തി ഒരു പാറ തപ്പിപ്പിഴിച്ചു് അതിൽ കയറി. ചുറ്റും കൈകളാൽ തലോടിയതിൽ ചെറുവമ്പൻവെങ്കലോലൈ ഏതോ ഒന്നു തന്റെ ചുമ്പിൽ ഉണ്ടെന്നു തോന്നുകയാൽ അതിലൂടെ ചതുക്കപ്പെട്ടുകൊണ്ടു പത്തുനശികനേരം നടന്നു. അവിടെ ഒരു കുറവിക്കൽ നില്ക്കുന്നതായി അറിഞ്ഞു് അതിൽ സ്വപ്നം വിശ്രമിച്ചു. ആ സമയം ബാഹ്യശത്രുക്കൾ അടുത്തില്ലെങ്കിലും ആന്തരശത്രുക്കളായ വിഷപ്പം

ൻ

ഭാഹവം സുകുമാരനായ രാജകുമാരനെ വളരെ വേളിപ്പിച്ചു. എങ്കിലും ഗന്ധന്തരമില്ലാത്തതിനാൽ സഹിക്കുകയല്ലാതെ എന്തു നിവൃത്തി?

സ്വപ്നനേരം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ രാഗഭരിതനായ ലോകബന്ധ തികിത്തിരക്കിനില്ക്കുന്ന വൃക്കുക്കളുടെ ശാഖാന്തരങ്ങളിൽക്കൂടി കരങ്ങുക നീട്ടി രാജകുമാരനെ തലോടി. സൂര്യപ്രകാശത്തിന്റെ സഹായത്താൽ ചുറ്റും സൂക്ഷിച്ചു നോക്കിയതിൽ ശത്രുക്കൾ തന്നെ ചിന്തയുടനീളെത്തന്നെ താൻ താമസിച്ചിരുന്ന കാട് അതല്ലെന്നും കണ്ടിട്ടു രാജകുമാരൻ ഏകാകിയായി അവിടെ നിൽക്കുന്നു. നേരം വഴി പോകുന്ന മനുഷ്യന് പല തടസ്സങ്ങൾ നേരിടുന്നതു പോലെ വഴിമധ്യത്തിൽ ഒരു വൻനദി പായുന്നതു കണ്ടു. വേഗം അതിൽ ചാടി നീന്തി മറുകര എത്തി. അവിടെയുള്ള വൻകാട്ടിൽ നല്ല പക്ഷപഥങ്ങൾ നിൽക്കുന്നവയെ പരിച്ഛിന്ദിച്ച് അമൃത കഴിച്ചിട്ട് സഹജശത്രുക്കളെ സമാധാനപ്പെടുത്തി. പിന്നെയും അവിടെ നിൽക്കു തിരിച്ചു കരകൂറ്റം നടന്ന് ഒരു ഭഗവതീക്ഷേത്രത്തിൽ ചെന്നു കയറി. വിശപ്പിന്നെയും ബാധിക്കുകയ്ക്ക് കുമാരൻ ശാന്തനായിത്തീർന്നു. സ്വപ്നം ചോരവേഷമെന്നപേക്ഷിച്ചു. അന്ന് അയാൾ കൊടുത്ത ഉണക്കപ്പോരും മാങ്ങയും ഉപ്പും കുമാരന് അമൃതോപമമായിരുന്നു. അത് അമൃത കഴിച്ചിട്ട് അവിടെ മുൻകൂട്ടി പ്രകൃതിരമണി വിരിച്ചിരുന്ന സൈകന്തമെത്തയിൽ കിടന്ന് ഒരു മയക്കി.

അപ്പോൾ ശ്രീഭഗവതി തന്നെ മടിയിലിരുത്തി ആശ്വസിപ്പിച്ചുശീവ്വിച്ചിട്ട് “കേന്തേ! ശത്രുക്കളെ ജയിക്കുന്നതിന് ഇതാ ഒരു ഖഡ്ഗം തരാം. നിന്റെ അനുചരന്മാർ വേഗം ഇവിടെ എത്തും. ഒന്നുകൊണ്ടും

നീ ഭയപ്പെടേണ്ട" എന്നരുളിയതുപോലെ രാജകുമാരൻ ഒരു സ്വപ്നം കണ്ടു. പെട്ടെന്നുതന്നെ ചുറ്റും നോക്കിയതിൽ തനിക്കു നിസ്സപതമായ രാജ്യലക്ഷ്മിയെ ഘടിപ്പിക്കുന്നതിനു ശ്രീഭദ്രവതീ അയച്ച ഭൂരിപോലെ അരികെ തിളങ്ങുന്ന ഒരു ഖഡ്ഗലത കണ്ടു. ഇതു ശ്രീഭദ്രവതീ പ്രസാദമാണെന്നറച്ച് രാജകുമാരൻ അതിനെ ഭക്ത്യാദരപരസ്സരം കയ്യിൽ ധരിച്ച് സന്തുഷ്ടനായി.

നാലുപാടുമായി തങ്ങളുടെ സ്വാമിയെ അന്വേഷിച്ച് ചുറ്റിനടക്കുന്ന രാജഭടന്മാരിൽ ചിലർ അവിടെ രാജകുമാരനെക്കണ്ടു വളരെ സന്തോഷിച്ചു. പിറ്റന്നാൾ പുലരുമുറവെ തന്നെ എല്ലാ ഭൃത്യന്മാരും കുമാരന്റെ അരികെ എത്തി. അവരിൽ ഐശ്വര്യധാമ്യവിന്റെ അഭിലാഷപ്രകാരം നാട്ടിൽനിന്നു സകല രാജപരിപാടങ്ങളേയും വരുത്തി അവിടെനിന്നു കുമാരൻ ഘോഷയാത്രയായ് തിരുവനന്തപുരത്തേയ്ക്കും, മൂന്നു ദിവസം കഴിഞ്ഞു അവിടെനിന്നു തിരിയെ ഇരണിയലിലേയ്ക്കും എഴുന്നള്ളി.

ഒരിക്കൽ രാജകുമാരൻ നീരാട്ടിന് എഴുന്നള്ളുന്ന തരം നോക്കി ആഹിരം സശേഷകന്മാർ വന്നുനിൽത്തു.

ഈ സംഭവം മുൻകൂട്ടി കരുതിയിരുന്ന നോം യുദ്ധം. ഇതുകൊണ്ട് അവരുമായുള്ള യുദ്ധത്തിൽ

രാജകുമാരനു ജയമുണ്ടായി. എതിർ കക്ഷികൾ ഭാടി ഒളിച്ചു. പിന്നീട് അവർ സംവിധാനക്കുറവുകൊണ്ട് രണ്ടു സംവത്സരം സ്പഷ്ടമായി അക്രമങ്ങൾ നടത്തുന്നതിന് ഒരുവെട്ടില്ല.

രാജകുമാരൻ ഒരുവസരത്തിൽ ശുചീന്ദ്രത്തിലും കന്യാകുമാരിയിലുമായി രണ്ടു മാസം താമസിച്ചിട്ട് തിരി

യെ എഴുന്നള്ളുന്ന സമയം എട്ടുവീടർ, മാമ്പിമാർ, പപ്പത്തമ്പി, കാരസത്തമൻ, ചില ഇടപുളക്കര എന്നിവരുടെ വലുതായ ഒരു സൈന്യം അദ്ദേഹത്തിനോടു യുദ്ധത്തിന്നു നേരിട്ടു.

കല്ലോലങ്ങളുടെ മഹാപരപ്പത്തെ ക്രൂരൻപാറകൾ എന്നപോലെ വീരന്മാരായ നൂറുകണക്കായ ആ സൈന്യത്തെ തടുത്തുനിർത്തി യുദ്ധം ചെയ്തു. രണ്ടാം യുദ്ധം. എതിർകക്ഷിയിൽ മുന്നിൽ രണ്ടുഭാഗം നശിച്ചു. എങ്കിലും ശത്രുപക്ഷത്തിൽ പടകൾ അധികം ഉണ്ടായിരുന്നതിനാലും, മന്ത്രിമാർക്ക് അറിവു കിട്ടാത്തതിനാൽ പിൻബലം സമയത്തിൽ വന്നു ചേരാത്തതിനാലും, നൂറുകണക്കായ ആ യുദ്ധത്തിൽനിന്നു ക്രമേണ പിൻവലിച്ചു. എതിർകക്ഷികൾ ഭാരോ വീരവാദങ്ങൾ പുറപ്പെടുവിച്ചുകൊണ്ടു നൂറുകണക്കായ ആ ഭാഗം പിൻവലിച്ചു. ഈ ദൈവകല്പിതമാണെന്നു വിശ്വസിച്ചു് രാജാവും മറ്റൊരു വഴിയിൽക്കൂടി അവിടം വീട്ടു നടന്നു.

സ്വപ്നദൂരം നടന്നപ്പോൾ വഴിമദ്ധ്യേ ഒരു ചാനൻ ഉഴുതുനില്ക്കുന്നതു കണ്ടിട്ടു് അവനോടു് “വല്ല വിധത്തിലും പിൻതുടരുന്ന ശത്രുക്കളിൽനിന്നു് മുക്തനാകണമെന്നു്” എന്നു കല്പിച്ചു. അവൻ അടുത്തുള്ള ഒരു ശാസ്താവിന്റെ അമ്പലത്തിൽ മൺകൊണ്ടു് അകത്തു പൊള്ളലായി കെട്ടിച്ചമച്ചിരിക്കുന്ന ആനയുടെ ഉള്ളിൽ ഇരുത്തി അദ്ദേഹത്തിനെ രക്ഷിച്ചു. കമാരനെ പിടി കിട്ടാഴികയാൽ ശത്രുക്കൾ സംഭ്രമപ്പെട്ടു നാലുപാടും അന്വേഷിച്ചു. അവരിൽ ചിലർ ഈ ചാനാനോടു് “വഴുതൊട്ടയൻ ഏകൻ പോയതു കണ്ടോ” എന്നു ചോദിച്ചു. അതിന്നുത്തരമായി അവൻ “അടിയൻ കണ്ടേൻ, തെ

ക്കോട്ട് ഒരു പുമാൻ ഓടുന്നു, വേഗം പോയാൽ അവൻ പിടിപെടും" എന്നു പറഞ്ഞു. ശത്രുക്കൾ എല്ലാവരും ആ വഴിക്കോടി. സൂര്യൻ അസ്താവലത്തിലുണ്ടായിരുന്നു. അവരുടെ തല മറഞ്ഞതിൽ പിന്നെ രാജകുടുംബമായ ചാന്നാൻ കുമാരനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു തന്റെ യജമാനനായ 'നാഗരത്നം' എന്ന ചാന്നാന്റെ അടുക്കൽ ചെന്ന് ഈ വൃത്താന്തമെല്ലാം അറിയിച്ചു. അവൻ വളരെ നേരം അന്തരം പിടിച്ചിട്ട് നമ്മുടെ മഹാരാജാവിന് അന്നത്തെ രാത്രി അമൃത്തിനു വേണ്ടുന്ന വട്ടങ്ങൾ ഒരുക്കിക്കൊടുത്തു. മഹാരാജാവ് അവിടെ തന്നെത്തന്നെ അരിവെച്ച് അമൃതം കുഴിച്ചു. പിന്നീട് ആ രാത്രിയിൽത്തന്നെ നാഗരത്നത്തിന്റെ സഹായത്തോടുകൂടി സ്വപ്നത്തിൽ ഇരുന്നിരുന്ന് വേമ്പടിയായ്ക്കൽ കൊട്ടാരത്തിലേയ്ക്ക് എഴുന്നള്ളുകയും ചെയ്തു.

ശത്രുക്കളിൽനിന്നു പററിയ ഈ പരിഭവംഗി മഹാരാജാവിന്റെ മനസ്സിനെ തുലോം ഭേദിപ്പിച്ചു. പിറ്റേന്നാൾ ഉഷസ്സിൽ മുഖം കാണിക്കാൻ വന്ന മന്ത്രിമാർ ഈ വർത്തമാനമറിഞ്ഞു വളരെ ഖേദിച്ചു. അന്നുമുതൽ അവർ മഹാരാജാവിനെ വിട്ടുപിരിയരുതെന്നു കാത്തു നിന്നു. കൂടാതെ സംഭവിക്കുന്ന ഈ ശത്രുബാധകൾക്കു ശരിയായ ഒരു പ്രതീകാരം ചെയ്യാനായി മഹാരാജാവ് ഒരിക്കൽ മന്ത്രിമാരുമായി ആലോചിച്ചു. അവർ —

“മഹാരാജാവിന്റെ മന്ത്രിമാരും മഹാമത്ത്
ശങ്കകൂടാതെ പുത്രന്മാരോടും മകളുടേയും
ചേർന്നുകൊണ്ടു ജനസ്ഥാനവും രാജഭവനവും
മരിച്ചു ഗ്രസിച്ചവൻ കാര്യവും ജനനാഥം

ഗംഗാബ്ധിസംഗം പിന്നെ നല്ലൊരു ചിടേമ്പരം
 ശ്രംഗാരോജ്ജ്വലിനീ പുഷ്പപുരവുമവനിയും
 ചോളഭേരവും പാണ്ഡ്യം കണ്ണാടലാടങ്ങളും
 നീളമേറുന്ന വെമ്പാ മഹാരാജ്യങ്ങൾതാനും
 ഇത്രാടി ഹിമാചലസേതുപയ്യന്തമുള്ള
 മുഖ്യരാജ്യങ്ങൾക്കേകനാഥനാട് വാഴുന്നിതു.
 അവന്റെ സേനാനാഥൻ സ്വപ്നസുന്ദരപിതാ
 അവനോ കണ്ണാടത്തിൽ ത്രിശിഖാവിഹാരത്തിൽ
 വസിക്കുന്നവനുകേ മന്ത്രിശൻ മധുരയിൽ
 വസിക്കുന്നവനെ നാമിവിടെ വരുത്തിട്ട്
 വേണാടേമാദികളെ ദൈവത്തെപ്പോഴിപ്പിച്ചു
 വാണീടാം സുഖത്തോടു അതിന്ദ്രകുമാരിയേ!
 കല്പന തന്നിടേണം അടിയന്മാരിൽ ചിലർ
 കെല്ലോടു ചെന്നു കൂട്ടിക്കൊണ്ടിട്ടു പോയന്നുണ്ട്.”
 (കാബം ൧. അദ്ധ്യായം ൯)

എന്നു മഹാരാജാവിനോടറിയിച്ചു. മഹാരാജാവ് അതു്
 അനുവദിക്കുകയും ഉടൻതന്നെ രാമയ്യൻ ചെന്നു മന്ത്രി
 ന്നനെ സമ്മാനിച്ചു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരികയും ചെയ്തു.

മന്ത്രിശൻ പപ്പത്തമ്പി മുത്തപ്പേരെ വിളിച്ചുവരുത്തി
 “പ്രാജ്ഞാശാസ്ത്രം ബന്ധുക്കളായ നിങ്ങൾക്കമ്മിൽ
 യാതൊരു വിധത്തിലും ശല്യം ചെയ്യരുത്” എന്നു് ഇരു
 കൂട്ടരേയും ഗുണഭോജിപ്പിച്ചു തിരിയെ മധുരയിലേയ്ക്കു
 പോയി. അതുമുതൽ അവർ രണ്ടു കൊല്ലം സുഷുമായി
 ശല്യങ്ങളൊന്നും ചെയ്യാതെത്തന്നെ കഴിച്ചു.

മഹാരാജാവു് ഒരുവസരത്തിൽ കമാരസ്വാമികോ
 വിളിച്ചേയ്ക്കു കൊഴാൻ എഴുന്നള്ളി. തിരിയെ വരു

മ്പോൾ മുൻപോലെ ശത്രുക്കളെല്ലാം ഒന്നിച്ചുകൂടി യുദ്ധം നടത്താനായിത്തീർന്നു. മഹാരാജാവു കയ്യടക്കിയതിൽ

മുന്നോം യുദ്ധം. അക്കാലം ഭാരതവർഷം, ചണ്ഡനം, അഹിരോധി എന്നിവരും, ശത്രുക്കൾക്കായി ചെല്ലുന്നവർ, രാജാക്കന്മാർ മുതൽപേരും ഉണ്ടായിരുന്നു. യുദ്ധം മഹാരാജാവിനായിരുന്നു. ഇരുപാട്ടിലും വളരെ നഷ്ടപ്പെട്ടുണ്ടായി. ഒടുവിൽ മുൻകരുതലുണ്ടായിരുന്ന ശത്രുക്കൾക്കു ജയം കിട്ടി. അതുകൊണ്ട് മഹാരാജാവിന് അവിടെ നിൽക്കാൻ അമിതമായി ഉണ്ടായിരുന്നു. തന്ത്രമനുസരിച്ച് അവിടുന്ന് ചെട്ടേന്ന് അടുത്തുള്ള ശിവക്ഷേത്രത്തിൽ കടന്നു. ആ സമയം ശാന്തിക്കാരൻ അത്താഴപൂജയും കഴിഞ്ഞു നിവേദ്യച്ചോരോടുകൂടി ഉള്ളിയും താക്കോലുംകൊണ്ടു ദർശനം ലേയ്ക്കു പുറപ്പെടുകയായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിനാടു മഹാരാജാവ് “ശത്രുക്കളിൽനിന്ന് എന്തൊരക്കിടയുണ്ടു്” എന്നു ചോദിച്ചു. ആ വിവരം അന്യർ പ്രാണങ്ങളെ ബലികൊടുത്തല്ലാതെ മഹാരാജാവിനെ രക്ഷിക്കുവാൻ സാധിക്കയില്ലെന്നറിയാം. എങ്കിലും—

“ഇന്നൊരുവപരിത്രാണമേതുവായി
ഞാൻ മരിച്ചതുകൊണ്ടു എനിക്കുണ്ടാകും കീർത്തി.
ഉത്തമകൃഷ്ണൻ വപൻ ജീവിച്ചുകൊണ്ടെന്നാകിൽ
വിപ്രരെയശേഷവും ത്രാണനംചെയ്യും ദ്രുതം.”

(കാണും പ. അദ്ധ്യായം ൯.)

എന്നറച്ചു അദ്ദേഹം തന്റെ കയ്യിലുള്ള നിവേദ്യ ഉള്ളിയും താക്കോലും മഹാരാജാവിന്റെ തൃക്കണ്ഠയിൽ കൊടുക്കയും അവിടുത്തെ പരിപാടികളെ അൻ വാങ്ങി ധരിക്കയും ചെയ്തിട്ട് മഹാരാജാവിനെ സുഖമായി പൊയ്ക്കൊണ്ടു

ഉള്ളുന്നതിനു പറഞ്ഞു. മഹാരാജാവു വെളിച്ചിരിക്കുന്നി-
 യപ്പോൾ ശത്രുക്കൾ അവിടെ എത്തി. അവർ ശാസിക്കാ-
 രന്റെ വേഷം ധരിച്ചിരുന്ന മഹാരാജാവിനോടു് “അക-
 ത്തു് ആരെങ്കിലും ഉണ്ടോ” എന്നു ചോദിച്ചു. മഹാ-
 രാജാവു് ഉണ്ടെന്നും ഇല്ലെന്നും പറവാൻ ഭയങ്ങതെ,
 “പുറത്തേക്കുക പുട്ടിയില്ല” എന്നു മാത്രം കല്പിച്ചു.
 അവർ അകത്തു കടന്നു് അന്വേഷിച്ചു. അവിടെ മഹാ-
 രാജാവിന്റെ പരിച്ഛേദങ്ങൾ അണിഞ്ഞു് ഒരു കോണിൽ
 നിന്നിരുന്ന ശാന്തിക്കാരനെ കണ്ടുമുട്ടി. വേഗം ഉഴരിപ്പി-
 ടിച്ചിരുന്ന ചന്ദ്രമാസത്തിന്റെ ധാരയിൽ അവർ ശാ-
 ന്തിക്കാരനെ ലക്ഷ്യമാക്കിയതു ശരീരം നൂറു ഖണ്ഡമാ-
 യതും ഒരുമിച്ചു കഴിഞ്ഞു. അതുകൊണ്ടു് ശത്രുക്കൾ ഏ-
 ററവും കൃതകൃത്യഭാവം നടിച്ചു. ധീരാഗ്രേസരനായ മഹാ-
 രാജാവു് അവരുമായി പല വെടികളും പറഞ്ഞു് അവി-
 ടെനിന്നു രണ്ടു നാഴിക ദൂരം ഒരുമിച്ചു നടന്നു. ഇരണ്ടിയ-
 ലിലേയ്ക്കു തിരിയുന്ന റോഡിൽ വെട്ടു് ആ തിരുമേനി
 അവരോടു മറഞ്ഞിലേയ്ക്കു പോകാൻ വിടയും വാങ്ങി
 അന്നു രാത്രിതന്നെ ഇരണ്ടിയിലിൽ എത്തി.

അടുത്ത ദിവസം തങ്ങൾ മഹാരാജാവിനെ കണ്ടു
 ചെയ്തവെന്നു മാടമ്പിമാർ ജന്മഭേരി മുഴക്കി. ഈ ശബ്ദം
 മഹാരാജകേതുമായ പെരുന്മാർക്കും മന്ത്രിമാർക്കും ഏ-
 തുമാത്രം വ്യഗ്രാജനകമായിരിക്കേണ്ടുന്ന പറയേണ്ടതില്ല
 ല്ലൊ. പണ്ടു് മഹാരാജാവിന്റെ അവനുരോധിതമായ
 ഉപായങ്ങളെന്നും അറിഞ്ഞിട്ടുള്ളവരിൽ ചിലർ ഇതിന്റെ
 തത്ത്വം അറിയുന്നതിനു വളരെ ശ്രമിച്ചു. അപ്പോൾ
 “വേമ്പടിവാതുക്കൽകൊട്ടാരത്തിൽ മഹാരാജാവു സുഖ-
 മാലി പാർക്കുന്നു”വെന്നു് ഒരു ശ്രുതി കേൾക്കയാൽ അവർ
 എല്ലാപേരും അവിടെ ചെന്നു തിരുമേനിയുടെ മുഖപത്ര

നെക്കണ്ടു് ചൊങ്ങിവരുന്ന ആനന്ദസാഗരത്തിൽ മുക്കി. എന്താശ്ചര്യം! ഈശ്വരരേറ്റു ജനവിചാരമെന്നു് ആക്ക റിക്കാ?

ജനന്തരം മഹാരാജാവു് എല്ലാ പരിഹാസങ്ങളോടും യുദ്ധസന്നാഹങ്ങളോടും കൂടി ഇരണിയലിന് നിന്നു തിരുവനന്തപുരത്തെയും പള്ളിനിലാവിൽ എഴുന്നള്ളി. ജന്മഭരി, മുദംഗം മുതലായ വാദ്യമോഷങ്ങളും അശ്വങ്ങൾ വേഗത്തിൽ ഓടുമ്പോൾ ഉണ്ടായ ചടലചലനിയും പ്രജകളുടെ ജയമോഷത്തെ വർദ്ധിപ്പിച്ചു. എഴുന്നള്ളത്തു കാണുവാൻ പ്രാസാദങ്ങളിൽ കാത്തുനിൽക്കുന്ന പുരസ്കരിമാർ നന്മനോത്പലമാലകളാൽ തീരുമേനിയെ ആപാദയുധം അലങ്കരിച്ചു. ശത്രുക്കൾക്കു വേടി മുഴുത്തു. മഹാരാജാവു് മൂന്നാം ടിവസം തിരുവനന്തപുരത്തെത്തി പതിവുപേരെ ശ്രീപദ്മനാഭന്റെ പാദകമലങ്ങളെ ആരാധിച്ചു.

പതിനഞ്ചു ടിവസം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ജനസ്ഥാനത്തിലേക്കുള്ള യാത്ര. മന്ത്രിമാരുമായി ആലോചിച്ചു് മഹാരാജാവു് ഒരു വിപ്രന്റെ വേഷം ധരിച്ചു് തിരുവനന്തപുരത്തു നിന്നു് ജനസ്ഥാനത്തിലേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു. മന്ത്രിമാർ ഹേസ്യശാപനത്തിനാമിട്ടു് ഒരു വിപ്രനെ മഹാരാജാവെന്നൊരു രിച്ചുപോന്നു. രാജകാര്യങ്ങളൊക്കെ അവർക്കെന്നെ ആലോചിച്ചു നടത്തി. മഹാരാജാവിനു വഴിച്ചല്പത്തിലുണ്ടായ ആചത്തുകൾ ശ്രീപദ്മനാഭന്റെ അനുഗ്രഹത്താൽ അഗ്നിയിൽ ശലഭങ്ങൾപോലെ നശിച്ചു. അവിടുന്ന് സുഖമായി രണ്ടു മാസംകൊണ്ടു് ജനസ്ഥാനത്തിൽ എത്തി. അവിടെയും മഹാമഞ്ജനെ കാണുന്നതിനുള്ള തക്കം നോക്കി ഒരു വിപ്രന്റെ ഗൃഹത്തിൽ രണ്ടു മാസം താമസിച്ചു.

ആ അവസരത്തിൽ മഹാമത്തിന്റെ മന്ത്രിയായ ഒരു രാജബ്രാഹ്മണൻ ഗുലുവ്വാധി പിടിച്ചെടുത്തുവെന്നും, ഏതു ചികിത്സ നടത്തിയാലും യാതൊരു ഭേദവും കാണുന്നില്ലെന്നും ഒരു വർത്തമാനം മഹാരാജാവു കേട്ടു. തന്റെ ഇഷ്ടം സാധിക്കുന്നതിന് ഇതൊരു നല്ല തരമാണെന്നു കരുതി മഹാരാജാവ് എത്രയും പെട്ടെന്ന് മന്ത്രിയെ ചെന്നുകണ്ട് തീർത്ഥം കഴിഞ്ഞു. പെട്ടെന്ന് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗുലുവ്വാധിയും നിന്നു. ഉടൻ തന്നെ മന്ത്രിശപരൻ പണ്ട് ഒരുദേശികൻ തന്നോടു പറഞ്ഞിരുന്ന കഥയ്ക്കുതു മഹാരാജാവ് സൂത്രാംശമാണെന്നു വീശപാടി. അതുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം ഭക്ത്യാദര ബഹുമാനപരസ്സരം ആ തിരുമനിയെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു മാളികയിൽ കയറി. അവിടെ സജ്ജമാക്കിയിരുന്ന രത്നസിംഹാസനത്തിൽ ഇരുത്തി സൂര്യസ്തോത്രങ്ങളാൽ മഹാരാജാവിനെ സ്തുതിക്കുകയും, ആദേശികവചനത്തെ അവിടേക്കു സന്നിധാനത്തിൽ അറിയിക്കുകയും, വിനീതനായ് താൻ ചെയ്യേണ്ടുന്ന സഹായം എന്താണെന്നു മഹാരാജാവിനോടു ചോദിക്കുകയും ചെയ്തു.

മഹാരാജാവ് പ്രീതിപരസ്സരം മന്ത്രിയെ കടം ക്ഷിച്ചിട്ട്—

“നീനുടെ നാമനാകും സാവ്ഭരണമെന്നെക്കാണി-
 ചെന്നുടെ രാജ്യത്തേയ്ക്കു അയച്ചു ശത്രുത-
 പീഡയുമൊഴിപ്പിച്ചു മിത്രരായ് നീയും നിന്റെ
 നാമനും ഇരിക്കേണം”

(കാണ്ഡം ൧. അദ്ധ്യായം ൧൧)

എന്നു കല്പിച്ചു. മന്ത്രിയൻ ആ ആജ്ഞയെ ശിരസാ വഹിച്ചിട്ട് അപ്പോൾത്തന്നെ മഹാമത്തിന്റെ സന്നിധി

യിൽ ചെന്നു നടന്ന സംഭവങ്ങളെല്ലാം ഒന്നൊഴിയാതെ അറിയിച്ചു.

ഇതുകേട്ട് ആശ്ചര്യഭരിതനായ ചക്രവർത്തി വേഗം മഹാരാജാവിനെ ഇവിടെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരണമെന്നു മന്ത്രിഭരനോട് ആജ്ഞാപിച്ചു. അപ്പോൾ ചക്രവർത്തിശൗം. മഹാരാജാവുമായി മന്ത്രിഭരൻ കൊട്ടാരത്തിനകത്തു പ്രവേശിക്കുമുമ്പേതന്നെ ചക്രവർത്തി മഹാരാജാവിനെ യഥോപചാരം ഏതിരേറു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയിത്തന്റെ രത്നസിംഹാസനത്തിൽ ഇരുത്തി ഉപചരിച്ചു. അവിടത്തേ നിർബന്ധപ്രകാരം താനും മറ്റൊരു സിംഹാസനത്തിൽ ഇരുന്നു. ക്രമേണ കുശലപ്രശ്നപൂർവ്വകം അദ്ദേഹം തിരുമനസ്സിലേ രാജ്യകാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ചു വളരെ നേരം സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

ഒടുവിൽ ചക്രവർത്തി സന്തുഷ്ടനായി മഹാരാജാവിനു പല സമ്മാനങ്ങളും സമ്രാട് ചിഹ്നമായ ഒരു ഉത്തരം സവും നൽകയും, “ഇവിടത്തേക്കു വേളത്തംസം കിട്ടിയത്. ഒന്നു കാര്യങ്ങൾ വേണ്ടതുപോലെ ചട്ടാകെട്ടിക്കൊള്ളണം” എന്നു മന്ത്രിഭരനോട് ആജ്ഞാപിക്കയും ചെയ്തിട്ട് അവിടത്തേ അപേക്ഷയനുസരിച്ച് യാത്ര പറഞ്ഞയച്ചു. ശ്രീപദ്മനാഭദാസന്മാരായ തിരുവിതാംകൂർ മഹാരാജാക്കന്മാർ എന്താണ് അസാധ്യം?

പിന്നീട് മന്ത്രിശപരൻ ഭയരായിപമന്ത്രിയായ അഴകപ്പൻമുതലിയാർക്കു ചക്രവർത്തിയുടെ ഒരു സന്ദേശം പത്രവും കൊടുത്തു സകല മഹാ അഴകപ്പന്റെ ദൗരം. രാജപരിപ്ലവങ്ങളോടുകൂടി മഹാരാജാവിനെ യാത്രയയച്ചു. അവിടീനും തൃശ്ശിനാപ്പള്ളിയിലേയ്ക്ക് എഴുന്നള്ളി അഴകപ്പൻ മുത

ലിയാരെ കണ്ടു് ആ സന്ദേശപത്രത്തെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കയ്യിൽ കൊടുത്തു. അദ്ദേഹം വായിച്ചുനോക്കി പ്രീതിപൂർവ്വം മഹാരാജാവിനെ സത്കരിച്ചു് കൂട്ടിക്കൊണ്ടു മധുരയിലേയ്ക്കു തിരിച്ചു. അവിടെയും രാജകുടുംബങ്ങളുടേയും പ്രജകളുടേയും ബഹുമാനത്തിനു പൂണ്ണപാത്രമായിട്ടു് ആ തിരുമേനി സുഖമായി പാത്രം.

ഒരിക്കൽ മഹാരാജാവു മധുരക്കുളത്തു് എഴുന്നള്ളി സന്ദേശപത്രനേയും മീനാക്ഷിയേയും വന്ദിച്ചു. നീല്യമ്പോൾ മീനാക്ഷിയുടെ തൃക്കുടവാൾ കിട്ടിയതു്. ഗ്രീക്ക് ചാത്തിയിരുന്ന ഒരു വാൾ തുളുത്തുളളി അടുത്തു വന്നു് അവിടത്തേക്കു കരകുലത്തെ അലങ്കരിച്ചു. കണ്ടു നിന്നിരുന്ന ജനങ്ങൾ അത്യാശ്ചര്യപ്പെട്ടു.

മഹാരാജാവു് അം
അരുളപ്പാടു്. ബികഞ്ഞ സ്തുതിച്ചുകൊണ്ടു നിൽക്കുന്ന
സമരം

“നീനുടെ രാജ്യത്തിങ്കൽ കമലനാഭപുരി
വന്നിട്ടമഹം രാജൻ | ആനന്ദവല്ലീനാമം
ശ്രീ പീലകണ്ഠനുടെ വാമഭാഗത്തു മമ
സ്ഥാനം നല്ലൊരു ക്ഷേത്രമുണ്ടാക്കിത്തരിക നീ”

(കാണ്ഡം ൧. അദ്ധ്യായം ൧൧)

എന്നരുളപ്പാടുണ്ടായി. മഹാരാജാവു് ആനന്ദശീർഷനായി “അമ്മേ ! അവിടത്തേ കൂപയുണ്ടെങ്കിൽ അതു സാധിക്കാം” എന്നറിയിച്ചു. ഈ സംഭവം മറ്റാരും അറിഞ്ഞില്ല.

പല മഹർഷിമാരും അവിടെ ഒന്നു രണ്ടു മാസം താമസിച്ച് നമ്മുടെ മഹാരാജാവിനു വേണ്ടുന്ന ഉപദേശങ്ങൾ കൊടുത്തു. ഇതു് അവിടത്തെ തേജസ്സിനെ ഉത്തേജിപ്പിക്കുകയും പ്രചരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു.

മറ്റു ചില മാമുനിമാർ തിരുമനസ്സിലെ അവതാരകാർയ്യങ്ങളെക്കുറിച്ച് ഇപ്രകാരം സ്തൂതിപ്പിച്ചു:—

“മാർഗ്ഗങ്ങൾതോറുമന്നദായം തീർത്തിടേണം
പൂർത്തിയായ് ദ്വിജന്മാക്കു മുഷ്യാനാം കൊടുക്കേണം
യജപാപകൾക്കു പഞ്ചയജ്ഞങ്ങൾ ദിനംതോറും
പുഷ്പമായ് ചെയ്യിടുവാൻ പുഷ്പിയെ വരുത്തണം”

(കാണ്ഡം ൧. അദ്ധ്യായം ൧൧)

മഹാരാജാവു വിനീതനായി “നിങ്ങളുടെ അനുഗ്രഹത്താൽ അധികം താമസിക്കാതെ ഇതു നടത്താൻ ശ്രമിക്കുന്നുണ്ട്” എന്ന് അവരോട് അറിയിച്ചു.

പല വിദഗ്ദ്ധന്മാരും മഹാരാജാവിനെ മുഖംകാണിക്കാൻ വരികയും, അതതു വിദ്യകളിൽ അവിടത്തേയ്ക്കുള്ള അനിതരസാധാരണമായ പാടവത്തെ പ്രത്യക്ഷത്തിൽ കണ്ട് അതിശയിച്ചുപോകയും ചെയ്തു.

ഇതിനിടയ്ക്കു് സംഗീതം, ഝാമിത്വം, ഗണിതം, മന്ത്രവാദം, ത്രികാലജ്ഞാനം മുതലായവയിൽ മഹാരാജാവിനുള്ള വൈദഗ്ദ്ധ്യവിശേഷവും, സ്വതസ്സിലും മനോമോഹനവുമായ രൂപലാപഞ്ചവും, അതിനു മെച്ചം കൂട്ടുന്ന പ്രേതരൂപയസ്സും കണ്ടു കണ്ടു് ആ രാജകുടുംബത്തിലുൾപ്പെട്ട ഒരു തരുണീരത്നത്തിന്റെ മനസ്സ് മഹാരാജ

മയമായിത്തീർന്നു. അതുകൊണ്ടു് അവർ പരിഗ്രഹം.

സ്വാഭാവികമായൊരു ദൂതമുഖേന മഹാരാജാവിനെ അറിയിച്ചു. അവിടുന്ന് ഉദ്ദിഷ്ടകാർയ്യത്തിനു കിട്ടാവുന്ന ആനുകൂല്യത്തെക്കുറിച്ചു് അവളുടെ അപേക്ഷയെ അംഗീകരിച്ചു. ഏവംപ്രായങ്ങളായ പരമലാഭങ്ങൾ മഹാരാജാവിന്റെ ഭാഗിയായ സകലാഭ്യുദയങ്ങൾക്കും മുഖ്യകാരണമായിത്തീർന്നു.

ഇപ്രകാരം നമ്മുടെ മഹാരാജാവിന് മധുരയിൽ
മുൻ കൊല്ലത്തെ താമസം ക്ഷണാർത്ഥംപോലെ കഴി
ഞ്ഞു. അഴകപ്പൻമുതലിയാർ സ്നേഹാതിരേകകൊണ്ടു
മഹാരാജാവിനെ നാട്ടിലേയ്ക്ക് അയയ്ക്കാനുള്ള ഭാവമില്ല.
ഒരിക്കൽ മഹാരാജാവ് സ്വരാജ്യത്തിലേയ്ക്കു പോക
ണമെന്ന നിർബന്ധിക്കാൽ അദ്ദേഹവും ഒരുമിച്ചു
പുറപ്പെടാം എന്നു നിശ്ചയിച്ചു. അദ്ദേഹം അങ്ങിനെ
വേണ്ടി സകല സന്നാഹങ്ങളും കൂട്ടി അവിടെനിന്നു
തിരിച്ചു. മഹാരാജമന്ത്രിമാർ വിവരം അറിഞ്ഞു
ചിരപ്രവസിതനായ മഹാരാജാവിനെയും അഴകപ്പൻ
മുതലിയാരെയും യഥാസ്ഥാനം എങ്കിലേറേറു. അദ്ദേഹം
ഴാഞ്ച് മഹാരാജാവു നാട്ടിൽ ഇല്ലായിരുന്നെന്നുള്ള
വർത്തമാനം പ്രജകൾക്കും ശത്രുക്കൾക്കും മനസ്സിലാക്കുതു്.
ഉടൻതന്നെ പ്രജകൾക്കും ശത്രുക്കൾക്കും കന്യാകുമാരിമുതൽ
തിരുവനന്തപുരംവരെ നീണ്ടുകിടക്കുന്ന രാജവീഥിയുടെ
ഇരുവശത്തുമായി നിരന്നുനിന്നു. അവ! എന്തു ചെയ്യും!!
എന്തു സാമത്വം!! എന്നു ശത്രുക്കൾപോലും അത്യാശ്ച
ര്യപ്പെട്ടു. മഹാരാജാവിന്റെ സ്വപ്നപ്രകാരം ശുചീന്ദ്രത്തു്
എത്തിയപ്പോൾ പ്രജകൾക്കും അവിടത്തെ സന്ദർശനത്തി
ലുള്ള കൈതുകവും സംഭരവും ചില്ലറല്ല. വീ പികളിൽ
ഏഴുനെയുള്ളവോൾ,

“പുരുഷോത്തമപ്രസേവ തസ്യേന്നമനഃപരഃകതയഃ |

നവാദ്യതാനന്ദശിശ്യാ നനന്ദഃ സപ്രജഃ പ്രജഃ||”

എന്നു പറഞ്ഞാൽ വണ്ണന ചുരുക്കത്തിൽ കഴിഞ്ഞു.

കുമാരൻ അഴകപ്പൻമുതലിയാരുടെ മഹാസൈന്യ
വും മഹാരാജാവിന്റെ സ്വപ്നപ്രകാരം തിരുവനന്തപുര
ത്തെത്തി. ആ സമയം അവിടെയുള്ള കോലാഹലം
അവണ്ണനിയമായിരുന്നു. പാരദേശങ്ങളിൽ രാജകുടും

മുനിൽ ഗുരുക്കളും കവികളും വിദ്യാധരന്മാരും, ചുറ്റും ജിണ്ണുകളും കിന്നരരഹിതമായ ഗന്ധവ്യസൈന്യവും കണ്ടുനിന്നിരുന്ന പ്രതീഭയുള്ളവർക്ക് തത്സമയം ഈ പട്ടണം ഒരു നൃത്തനഗരം ഓരോലോകമാണെന്നു തോന്നിപ്പോയി.

മഹേന്ദ്രസമനായ മഹീന്ദ്രൻ ഭായ്യാസമേതനായി കൊട്ടാരത്തിൽ എഴുന്നള്ളി. അഴകുപ്പന്റെ ചോദനത്തിൽ

നേൽ ഏല്പാ തന്ത്രിമാരും പെരുന്മാരും രാജാഭിഷേകം.

അം മന്ത്രിമാരുമായി ആലോചിച്ചു മഹാരാജാവിന്റെ രാജ്യാഭിഷേകത്തിനായിട്ടുള്ള ഒരുക്കങ്ങൾ കൂട്ടി. മൂന്നു നാലു ദിവസത്തിനുള്ളിൽ തരണിനല്ലൂർ നമ്പൂരിപ്പാട് മുതൽപ്പേർ ശുഭമുഹൂർത്തത്തിൽ മഹാരാജാവിനെ രത്നസിംഹാസനത്തിൽ ഇരുത്തി മുടിവെച്ചു തഥാവിധി സകലതീർത്ഥങ്ങൾക്കുണ്ട് അഭിഷേകം ചെയ്തു. ലോകത്തുളളൊക്കെ ഒന്നുപോലെ തെളിഞ്ഞു. ആചാരാത്മരമായി പ്രഭാതംഗിച്ച അഗ്നിശസ്ത്രങ്ങളുടെ വദനഗന്ധപരങ്ങളിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ട മഹാനിനദങ്ങൾ ഈ ശുഭവാർത്തയെ സ്വഗ്ഗൃത്തിലാക്കി.

അനന്തരം മഹാരാജാവ് അലംകൃതമായ ഒരു മഹാഗജത്തിന്റെ മുകളിൽ കെട്ടിച്ചമച്ച സിംഹാസനത്തിൽ എഴുന്നള്ളിപ്പിടന്നു നകുല പരിവാരങ്ങളോടും പരിപൂർണ്ണങ്ങളോടും കൂടി പ്രദക്ഷിണമായി നാലു വീഥികളിലും എഴുന്നള്ളി അരിയെ ശ്രീപദ്മനാഭന്റെ സന്നിധിയിൽ പണിറങ്ങി. അവിടെ ശ്രീപദ്മനാഭനെ തൊഴുതും കൊണ്ടു വീണ്ടും ആ പടനാഥിയിൽ സ്ഥാപിച്ചിരുന്ന് സിംഹാസനത്തിൽ ചെന്നിരുന്നു. അഴകുപ്പൻ ആനന്ദരൂപി ലനായിട്ട് അടുത്തു ഇട്ടിരുന്ന മറ്റൊരു സുവർണ്ണപീഠത്തിന്മേലിരുന്നു. മന്ത്രിമാരും പുരപ്രധാനികളും മഹാ

രാജാവിനേയും അഴകപ്പനേയും വാങ്ങി. ജനങ്ങളുടെ സാധുവാദങ്ങൾ എങ്ങും കേൾക്കാരായി. അപ്പോൾ തന്നെ മഹാരാജാവിന്റെ അനുവാദം ഉണ്ടായിരുന്നതും, അങ്ങനെയായി അഴകപ്പൻ ആദ്യമായി

പിള്ളയെ ദളവാനായി നിശ്ചയിച്ചു.

അടുത്ത ദിവസം അഴകപ്പൻ ഗുരുമായി രാജാവിനോട് മാത്രം വരുത്തി അറയോട്—

“കേൾക്കേക്കാ നിന്റെ ജനകന്മാരെ ഇപ്പോൾ ഉൾക്കൊണ്ടു കൊള്ളുന്നതിനെ കൈക്കൊള്ളേണം ഇനതൊട്ടൊരു ശബ്ദം ചെയ്തുകൊള്ളാൻ എന്തൊരു സത്യം നീയും ചെയ്യേണം മഹീശാസൻ അനന്തത്തിനെ സത്യം ചെയ്യേണം വിന്നോടൊരു വൈഭവം ഉണ്ടാക്കുകയും ചെയ്തുകൊള്ളേണം നിനക്കു വരും കാഴ്ച ഭൂപാത കണ്ടുകൊണ്ടും ഭൂപാത വരും കാഴ്ച നിനക്കും അനീടണം അയ്യോനാഥിനിവണ്ണം സത്യം ചെയ്യേണം”

(കാണാം ൧. അദ്ധ്യായം ൧൨)

എന്നപോഴായി. അതിനാൽ ശബ്ദങ്ങൾ പ്രവർത്തിക്കുകയും ഇങ്ങനെയൊക്കെ നോക്കിപ്പോയിട്ട് സ്നേഹിച്ചിരുന്നു. പിന്നെയും നല്ല നാൾ അദ്ദേഹം മഹാരാജാവിനെയും പ്രജകളെയും സന്തോഷമായി തിരുവനന്തപുരത്തു താമസിച്ച് ധർമ്മത്തിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു. പോകുന്ന സമയം പല വിശിഷ്ടവൃന്ദങ്ങളും, ഉപകാരങ്ങൾക്കായി തന്റെ ദാസ്യത്തിൽ അമ്മാവന്റെ മകളായ ഒരു രാജാക്കിയെയും മഹാരാജാവ് അഴകപ്പൻ സമ്മാനിച്ചു. അഴകപ്പൻ മഹാരാജാവിന് പല അദ്ധ്യ

രത്നങ്ങൾ ഉപഹരിച്ചു. ഇപ്രകാരം രണ്ടുപേരും പ്രേമാകുലിതന്മാരായി പരസ്പരം സംഭാവനകൾകൊണ്ടും സല്ലാപങ്ങൾകൊണ്ടും സമയം പോകുന്നതറിയാതെ ഒരുവിധം വിട്ടുപിരിഞ്ഞു. ഏകിലും അഴകുപ്പന്റെ മനസ്സ് മഹാരാജാവിനോടൊന്നിച്ചു തിരുവനന്തപുരത്തുതന്നെയായിരുന്നു. ശരീരം മധുരയിലുമെത്തി.

അന്ന് വേണാട്ടിന്റെ പരിധി കന്യാകുമാരിമുതൽ ഇടവാവരെ ൭൦ മൈൽ നീളവും ൨൦ മൈൽ വീതിയും മാത്രമേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. കൊല്ലം, നെടുമങ്ങാട്, ഇളയിടത്തുസ്വരൂപം (കൊട്ടാരക്കര, പത്തനംപുരം, ചെങ്കോട്ട, കുളിക്കാട്), കരുണാഗപ്പള്ളി, കാത്തികുപ്പള്ളി, കാണങ്കുളം, പന്തളം, അമ്പലപ്പുഴ, തെക്കുംകൂർ, വടക്കുംകൂർ, പൂഞ്ഞാർ, ആലങ്ങാട്, ഇടുപ്പള്ളി, പറവൂർ എന്നീ സ്ഥലങ്ങൾ ഓരോ ഇടപ്രദേശത്തോടെ സ്വാതന്ത്ര്യത്തിൽ ഇരുന്നു. വേണാട്ടിൽത്തന്നെയും ചില ഭേദവഴികൾ മാടമ്പിപ്രഭൃതികൾ കൈക്കലാക്കി സ്വാതന്ത്ര്യമായി ഭരിച്ചിരുന്നു. മഹാരാജാവിന്റെ ശക്തി വർദ്ധിച്ചുവരുന്നതുകണ്ടിട്ട് മുൻ വിചരിച്ച ഇടപ്രദേശങ്ങൾ ക്രമത്തിലധികം ശങ്ക മനസ്സിലാക്കി.

അഴകുപ്പാർപ്പുതലിമാർ മധുരയിലേയ്ക്കു പോയതിൽപിന്നെ സ്വപ്നകാലം തമ്പിമാർ മഹാരാജാവിനോടു ശല്യങ്ങൾ കാണിച്ചില്ലെന്നല്ലാതെ സ്വാതന്ത്ര്യത്തിന് ഒട്ടും കുറവു വെത്തിയില്ല. അവർ രാജകുമാരങ്ങളിൽ പോലും പ്രവേശിച്ചു ചില അനീതികൾ നടത്തിവന്നു. ഇതു മഹാരാജാവിന് വളരെ മുഷിറുണ്ടാക്കി. ഏകിലും സത്യപ്രതിജ്ഞയായ അവിടുന്നു ഒന്നും ചെയ്യാൻ നിവൃത്തിയില്ലാതെ കഴങ്ങി. തങ്ങളുടെ സേപ്താവിചാരം

മഹാരാജാവിനു രസിക്കുന്നില്ലെന്നു ചില കാരണങ്ങളാൽ മനസ്സിലായതിനാൽ തമ്പിമാർക്കു വീണ്ടും വൈരമുടർഭിന്നമായി. ഉടൻതന്നെ മഹാരാജാവിനെ കൊല്ലുകയോ അല്ലെങ്കിൽ രാജ്യഭ്രഷ്ടനാക്കുകയോ ചെയ്യണമെന്ന് അവർ നിശ്ചയിച്ചു. എന്നിട്ട് മുൻ വിവരിച്ച ഇടപ്രഭുക്കന്മാരിൽ ചിലരേയും ഭേദിപ്പിച്ചു അവർ തങ്ങളുടെ അധീനത്തിലാക്കി ഗ്രന്ഥമാചി യുദ്ധസന്നാഥങ്ങൾ ശേഖരിച്ചു.

ഒരിക്കൽ മകരമാസത്തിൽ നാഗർകോവിലിൽ ഉത്സവം ആരംഭിച്ചു. പത്മവുപോലെ മഹാരാജാവ് ചില സേനകളുമായി അവിടെ എഴുന്നള്ളി. നാലാം യുദ്ധം. മറ്റൊരും ക്ഷണിച്ചില്ലെങ്കിലും യമകീരന്മാർ തമ്പിമാരേയും പടകളേയും അതിലേയ്ക്കു ക്ഷണിച്ചു. ഉത്സവം കാണുക എന്ന വ്യാജത്താൽ മാടമ്പിമാരും ഇടപ്രഭുക്കളും അവരുടെ സേനകളും അവിടെ എത്തി. എല്ലാപേരും ഒന്നിച്ചുകൂടി യുദ്ധത്തിനൊരുങ്ങി. തമ്പി തന്റെ സേനയെ സഹസ്രാരാധ്യം ചമച്ചു നിറുത്തി. ഇതു കണ്ടിട്ട് മഹാരാജാവ് തന്റെ ഭടന്മാരെ പടപ്രയുധത്തിൽ നിറുത്തി. മക്ഷികന്മാർ, കക്ഷിതന്മാർ, ശാർദ്ദൂലന്മാർ, നന്താസിന്മാർ, പ്രകടൻ, വികടൻ, ഉത്കടൻ എന്നിവർ തമ്പിയുടെ പടയിലും, ദ്വിദശപണ്ഡാംശുക്കൾ ആറുമുഖപിള്ളളുവാ മുതൽപേർ മഹാരാജാവിന്റെ പടയിലും മഹാശൂരന്മാരായിരുന്നു. ഇരുകൂട്ടരും തമ്മിൽ ഘോരമാവണ്ണം യുദ്ധം നടന്നു. പ്രധാനികൾ മിക്കവാറും മുൻകൂട്ടിത്തന്നെ തമ്പിക്കു സ്ഥലം പിടിക്കാൻ യമലോകത്തിൽ എത്തി. അതുകൊണ്ട് തമ്പിക്കും മഹാരാജാവിനും

തമ്മിൽ ചിരപ്രതീക്ഷിതമായ മഹായുദ്ധം നേരിട്ടു. കൃത്യി ലിരുന്ന ആയുധങ്ങളെല്ലാം ഭഗനമായപ്പോൾ രണ്ടുപേരും മുഷിയുദ്ധം തുടന്നു. മഹാരാജാവിന്റെ അശ്വനിപാ തതുല്യമായ മുഷിപ്രഹാരം ഏറ്റവും തുളൻ വലിയതമ്പി യുദ്ധക്കളത്തിൽനിന്നു പേടിച്ചോടി. മഹാരാജാവ് അവനെ വിരട്ടിക്കൊണ്ടു പിൻതുടന്നു. തമ്പി മാളികപ്പുറത്തു കേറി. മഹാരാജാവ് അവിടെയും എത്തി. അവിടെ വെച്ചും തമ്മിൽ മല്ലയുദ്ധം ഉണ്ടായി. തമ്പി മഹാരാജാവിന്റെ തട്ടുകൊണ്ടു് മോഹിച്ചു വീണു. മഹാരാജാവ് ശക്തി എന്ന ആയുധം എടുത്തു് അവന്റെ മാർ പിടന്നു. ജ്യേഷ്ഠൻ മാളികപ്പുറത്തു കേറിയതും മഹാരാജാവ് അനുഗമിച്ചതും മാളിക കലുങ്ങി പടലങ്ങൾ തകന്നതും മറ്റും നോക്കിനിന്നിരുന്ന കഞ്ചുതമ്പി സംഭ്രമപ്പെട്ടു് സംഹാരരൂപനെപ്പോലെ വാളും ഇളക്കിക്കൊണ്ടു മാളികയിൽ കേറുന്നതിനു് ശ്രമിച്ചു. ഇവന്റെ വരവു കണ്ട ഏതിർപടകളിൽ ആരുംതന്നെ ജീവിച്ചില്ല. മാളികയുടെ വാതിൽ ബന്ധിച്ചിരിക്കുകയായിരുന്നു. കോപാന്ധനായ കഞ്ചുതമ്പിയുടെ പാദപ്രഹാരം ഏറ്റവും കരുക്കു തകന്നതും ഒന്നിച്ചു കഴിഞ്ഞു. അവൻ ഒടി അകത്തു കടന്നു് ജ്യേഷ്ഠൻ മരിച്ചുകിടക്കുന്നതു കണ്ടിട്ടു് കോപവ്യസനങ്ങളാൽ ഒരേ സമയത്തിൽ ആക്രാന്തനായി തലയ്ക്കു വെളി വില്ലാതെ മഹാരാജാവിനെ ലാക്കുക്കി ഒരു വെട്ടു കൊടുത്തു. ദൈവായീനംകൊണ്ടു് ആ വെട്ടു് മഞ്ചത്തിൽ തട്ടി. പിന്നെയും പിൻമാറി ഉഴക്കോടെ ആഞ്ഞു ചാടി ഒന്നു വെട്ടി. അടുത്തു നിന്നിരുന്ന ഭ്രാതൃചണ്ഡാംശു അതിനെ ഗമകൊണ്ടു തടുത്തു. ഉടൻ അവൻ മഹാരാജാവിന്റെ അടുക്കലേയ്ക്കു് ഓടി. അഹിക്രോധി അവനെ തടുത്തു നിർത്തി യുദ്ധംചെയ്തു. അവനും തന്റെ യുദ്ധസാമത്വങ്ങൾ എല്ലാം കാണിച്ചു. ക്രമത്തിൽ ഇവരുടെ യുദ്ധം മുഷിയുദ്ധം

ത്തിൽ വന്നു കലാശിച്ചു. അതിൽ അഹിക്രോധി ഗാഢ പ്രചാരംകൊണ്ടു് അവനെ താഴത്തു വീഴ്ത്തി. മഹാരാജാവു് വലിയതന്ത്രിയെപ്പോലെയല്ല ആയുധംകൊണ്ടു് തന്നെ വിരോധത്തോടുകൂടി കയ്യിതന്ത്രിയേയും ജ്യേഷ്ഠൻ പോലെയല്ലേയെന്നു. ഇവരുടെ ശരീരങ്ങളിൽനിന്നു ഭീതിയുണ്ടായിരുന്നതുകൊണ്ടു് മഹാരാജാവിന്റെ ഉള്ളിൽ കയ്യിതന്ത്രിയെ കോപാഗ്നിയിൽ ശമിപ്പിച്ചു.

അനന്തരം അടുത്തു നിന്നിരുന്ന രാമയ്യനോടു് അമ്മാവന്റെ മക്കളായ ഇവർക്കു് പ്രേതസംസ്കാരങ്ങൾ യഥാവിധി നടത്തിക്കണമെന്നു കല്പിച്ചു് അതിലേയ്ക്കു ഭാര്യ ചന്ദ്രാംഗുലിനെ ചുമതലപ്പെടുത്തി. അടിയന്തിരം ഭംഗിയായി നടന്നു. അടുത്ത ദിവസം എട്ടുവീടരേയും മാടമ്പിമാരേയും അന്തരപ്രദേശങ്ങളേയും കാരുവീരനേയും മറ്റും കൊല്ലുന്നതിനു് മഹാരാജാവു് ശുഭമായ ഒരു നാളെ അയച്ചു. അവർ അങ്ങിങ്ങായി പതുക്കെക്കിടന്നിരുന്ന ശത്രുക്കളെ എല്ലാപേരേയും ഒന്നൊഴിയാതെ കൊന്നു. തന്ത്രിമാരുടെ അമ്മയും, സഹോദരിയും, മറ്റു ബന്ധുക്കളും രാജഭടന്മാരുടെ തല കൊള്ളുവാൻ പേടിച്ചു തന്നത്തന്നെ പ്രാണനപേക്ഷിച്ചു. ഭടന്മാർ എട്ടുവീടരേയും മറ്റും സ്ത്രീകളേയും കുഞ്ഞുക്കളേയും മുക്കുവന്മാർക്കു് ബലാളന്മാർക്കു് രമിക്കുന്നതിന്നു കൊടുത്തു. മഹാരാജാവു് മാടമ്പിമാരുടെ ദ്രുതഗതികളെ —

“അഗ്രസംസ്ഥിതിവൃത്തി ആശ്രയമാനവൃത്തി
വീരപാലനവൃത്തി നിത്യസേവകവൃത്തി
ഭീർഘാഗ്നായുധവൃത്തി പ്രത്യേകനവൃത്തി”

(കാണ്ഡം ൧, അദ്ധ്യായം ൧൪.)

എന്നു കല്പിച്ചിട്ട് തന്റെ മുഖ്യസേവകന്മാർ ഓരോത്തക്കം വിഭജിച്ചുകൊടുത്തു. ഇപ്രകാരം ഘോരന്മാരായ ശത്രുക്കളെല്ലാം ശമിച്ചപ്പോൾ രാജ്യലക്ഷ്മി മഹാരാജാവിനെ പ്രീതിപൂർവ്വം കടാക്ഷിച്ചു. തമ്പിമാരെ പേടിച്ച് ഉദാസീനന്മാരാകുന്ന പ്രജകളെല്ലാം മഹാരാജാവിനു സ്വാധീനമായി.

പിന്നീട് അവിടുന്ന് തിരുവനന്തപുരത്തെഴുന്നള്ളി. അവിടെവെച്ചു ഭാഗീനേയനായ ലക്ഷ്യധർമ്മിയു സ്വാമിയെ യുവാജാവായി അഭിഷേകം ചെയ്തിട്ട് ആ പ്രഭുവിനെ വിശ്വസ്ഥന്മാരായ ചില ഭൃത്യന്മാരോടുകൂടി ഊണിയലിൽ വേമ്പടിവാതുക്കൽ കൊട്ടാരത്തിൽ അമസിപ്പിക്കുകയും, താൻ തിരുവനന്തപുരത്തുതന്നെ സ്ഥിരതാമസം തുടങ്ങുകയും ചെയ്തു. അന്നുമുതൽ രാജ്യത്തിൽ ക്ഷേമപരമ്പര നാൾക്കുനാൾ വർദ്ധിച്ചു.

ഒരിക്കൽ രോമകന്മാരിൽ ചിലർ മുട്ടത്തു വന്നിറങ്ങി അവിടെ അടുത്തുള്ള സ്ഥലങ്ങളെ കൈവശപ്പെടുത്തി. ഇവരുടെ അഗ്നിശസ്ത്രങ്ങൾ കണ്ടു പേടിച്ച് നാട്ടുകാർ ഓരോ വഴിക്കു നടന്നു. ഏതിക്കാൻ ആരും ഇല്ലാതിരുന്നതിനാൽ അവർ ഓരോ അക്രമങ്ങളും പ്രവർത്തിച്ചു. പുരാതനക്ഷേത്രങ്ങളിൽനിന്നും സംഭവിക്കാവുന്ന ധനലാഭത്തെക്കരുതി അവർ ചില ദിവ്യക്ഷേത്രങ്ങളെ നാശാവശേഷമാക്കി. സമീപത്തുള്ള മംഗലസന്ധ്യഭൂമി (മണവാളക്കുറച്ചി)യിൽ ചെന്ന് ശ്രീമഹാദേവന്റെ ബിംബം മാത്രം വിട്ടിട്ട് മറ്റൊറ്റു ബിംബങ്ങളേയും തകർത്തു. വൈസാരിണകൂലത്തിൽ (മീൻചിറയിൽ) ചെന്നു പ്രധാനബിംബത്തേയും ഉടച്ചു. എന്നുവേണ്ട, ആ ദേശത്തിൽ ചുറ്റും അവർനിമിത്തം പല ഉപദ്രവങ്ങൾ നേരിട്ടു.

ഈ വർത്തമാനം അറിഞ്ഞു മഹാരാജാവു വേഗം സൈന്യസമേതനായി അവിടെ എഴുന്നള്ളി. രോമകന്മാർക്കു ശുഭമാരായ മഹാരാജാക്കന്മാർക്കു ഡിലനയുടെ അവിടെവെച്ചു ഒരു വലുതായ യുദ്ധം നേശരണാഗതി. രിട്ടു. ആ യുദ്ധത്തിൽ വൃപഭടന്മാരെ നയിപ്പിച്ചതു 'ഇരവിമാത്താണുപ്പിള്ള' എന്ന മഹാവീരനായിരുന്നെങ്കെന്നു പഴയ ചരിത്രങ്ങളിൽ കാണുന്നു. ഇദ്ദേഹത്തിനു നേക്കോയിക്കൽ വലുജമാനൻ എന്നും പേരുണ്ടു്. ആ യുദ്ധത്തിൽ ജയം മഹാരാജാവിനായിരുന്നു. അതുകൊണ്ടു് അവരിൽ ചിലർ തടവുകാരായി പിടിക്കപ്പെട്ടു. അവരുടെ വിചിത്രങ്ങളായ യുദ്ധസാമനങ്ങൾ പലതും മഹാരാജാവിനു കിട്ടി. അവരിൽ ഒരു യോദ്ധാവു് മഹാരാജാവിനെ ശരണം പ്രാപിച്ചു. ആത്മാക്കുടനീളം പരണം ആശ്രയിക്കുവാനുവായ മഹാരാജാവു് അവൻ അഭയം നൽകി. ക്രമത്തിൽ അവൻ മഹാ ഗുണവാനും പാശ്ചാത്യയുദ്ധവിശേഷങ്ങളിൽ മഹാവിദഗ്ദ്ധനാണെന്നു മഹാരാജാവിനു ബോധ്യം വന്നതിനാൽ അവനെ തന്റെ സകലസേനകൾക്കും അധിപനാക്കി. ഇദ്ദേഹമാണു് 'വലിയ കപ്പിത്താൻ' എന്നു പ്രസിദ്ധി നേടിയ 'ഡിലന' എന്ന മഹാവിരൻ.

ഇദ്ദേഹം മഹാരാജാവിന്റെ കല്പനപ്രകാരം പുലിപ്പിടക്കുളിയിൽവെച്ചു വൃപഭടന്മാരെ പുത്തൻരീതിയിൽ യുദ്ധവിശേഷങ്ങൾ അഭ്യസിപ്പിച്ചു. ജാവക, മാന്ദ്രം, പാതം, ഡയനം, ആഗമനകം മുതലായ അഗ്നിശസ്ത്രപ്രയോഗവിശേഷങ്ങളിലും അവരെ വിദഗ്ദ്ധന്മാരാക്കി. അതു മുതൽ വേണാട്ടുസൈന്യം എന്നു കേട്ടാൽ കേരളം ആകെ ഒന്നു കിടുങ്ങി.

ഇപ്രകാരം പാകാരിയുളളനായ മഹാരാജാവു ശത്രുക്കളെ നിശ്ശേഷം നശിപ്പിച്ചു സുഖമായി രാജ്യം വാഴം കാലം ഒരിക്കൽ ദേവേന്ദ്രഭട്ടനായ ഒരു കൊല്ലം യുദ്ധത്തിൽ മൂന്നി തിരുവനന്തപുരത്തു വന്ന് കൊല്ലത്തുള്ള കാരണങ്ങൾ അറിയിച്ചു ചില ദുഷ്ടദ്രുപാലന്മാർ ജനങ്ങളെ ഉപദ്രവിക്കുന്നതിനാൽ അവരെ കല ചെയ്യണം എന്ന് മഹാരാജാവിനോടു അറിയിക്കുന്നതിട്ട് ഇന്ദ്രൻ തന്നെ അയച്ചു എന്നും മറ്റും ഉണർത്തിച്ചു. 'ആകട്ടെ' എന്ന് മറുപടി പറഞ്ഞു മഹാരാജാവ് അദ്ദേഹത്തിനെ യഥാവിധി സത്കരിച്ചയച്ചു.

മറ്റൊരു ദിനം രാജാക്കന്മാരുടെ പുരോഹിതസ്ഥാനം വഹിക്കുന്ന ഒരു വിപ്രൻ മഹാരാജാവിന്റെ സന്നിധിയിൽ വന്ന്—

‘‘പ്രേമമാൻ മുപ്പത്തിമൂന്നായ് പകുത്തിട്ടു
നാടൊക്കെയും നിജമക്കൾക്കു നൽകിനാൻ
എന്നാൽ പരമ്പരമായവർ നന്ദി
ഇന്നമനുഭവിക്കുന്നിതു തത്കൃമം.
സംഘം ഞ്ഘോരരാദികളിതുകാലത്തു
ശ്രംഖലകൊണ്ടവർ കാൽകരം ബന്ധിച്ചു
കാരാഗൃഹത്തിൽ ചിലരെയെക്കീടിനാൻ
പാരം വിഷാദേന ആ ഭൂമിപാലകർ
ചൊല്ലിനാൻ എന്നോടു ഭൂപതി ഭവാനോടു
ചൊല്ലുവാനായ് കൊണ്ടുദന്തം മഹാതരം.
സംഘം ഞ്ഘോരരാദികളെ വധിച്ചു നീ
ശ്രംഖലയൊക്കെയും വെട്ടിമുറിച്ചിഹ
കാരാഗൃഹത്തിങ്കൽ നിന്നടിയങ്ങളെ
പാലിച്ചുകൊള്ളണം തമ്പുരാനെ വിരോധം

എന്നതു ചൊന്നതു കേട്ടു ഞാൻ ഭൂപതേ!
വന്നറിയിച്ചേൻ ജാതശത്രുവേദോ!”

(കാൺഡം ൨ അദ്ധ്യായം ൨)

എന്നറിയിച്ചു. മഹാരാജാവ് കരേന്ദരം അനുതപിച്ചിട്ട്
‘ആകട്ടെ, അധികം താമസിക്കാതെ നിങ്ങളുടെ സമുദ-
ങ്ങൾ തീർക്കുന്നുണ്ട്’ എന്നു ഞാൻ പറഞ്ഞതായി ആ
രാജാക്കന്മാരെ ധരിപ്പിക്കണം എന്നു കല്പിച്ചു. ഭൂസുരൻ
വളരെ തൃപ്തനായിട്ടു വിടയും വാങ്ങി സ്വദേശത്തിലേയ്ക്കു
മടങ്ങി.

പിന്നെ ഭൂരിക്കൽ മാവേലിക്കര പാത്തിരുന്ന രാ-
ജാജിമാർ അയച്ച ഒരു യുവതി തീവേനത്തുപുറത്തു വന്ന്
മഹാരാജാവിനോടു ക്രഷ്ടചഷ്ടനായ സംഘട്ട്നഘോരൻ
ശ്രദ്ധമായി തന്റെ സഹോദരിയിൽ രമിക്കുന്നു. അതു
കൊണ്ട് ആ ദൃഷ്ടനെ വേഗം സംഹരിക്കണം’ എന്നു്
രാജാജിമാരുടെ സന്ദേശമുപനത്തെ അറിയിച്ചു. തന്റെ
ദായാദനായ സംഘട്ട്നഘോരന്റെ ഈ അക്രമങ്ങൾ
അനിക്കും കലത്തിനും ഹാനികരമാകയാൽ ഇതു കേട്ടു
വുടൻതന്നെ മഹാരാജാവ് ഒന്നു തെട്ടി. കണ്ണുകൾ ചുവ-
ന്നു, മീശ തുടുതുടന്നു വിറച്ചു. കാമന്റെ ശരാസനം
പോലെ ഭംഗി ചേർന്നു പുരികം ഏറ്റവും വളഞ്ഞു തെളി-
ഞ്ഞു. മുഖം ആകുപ്പാടെ കറുത്തു. രാജാജിമാരുടെ ദൂതിയെ
തന്റെ സഹോദരിയുടെ അടുക്കൽ പാർപ്പാനായി കല്പി-
ച്ചിട്ടു നിൽക്കുന്ന നേരത്തു് ഡിലനാ, രാമയ്യൻ, അഹി-
ശ്രോധി, ഐശ്വര്യം എന്നിവർ മുഖം കാണി-
ക്കാൻ അവിടെ എത്തി. മഹാരാജാവ് അവരുമായി
മന്ത്രസഭയിൽ എഴുന്നള്ളി.

അനന്തരം മന്ത്രിമാരോടു മഹാരാജാവ് സംഘട്ടനം
 ചേരുന്നതും അഴിമതികളെ ഒന്നൊഴിയാതെ കല്പിച്ചി-
 ട്ത് അവനെ കൊല്ലുവാൻ എന്തുപായമെന്നു ചോദിച്ചു.
 അവർ ഒന്നുചോദിച്ചിട്ട് “അതിനു പ്രയാസമില്ല. എ-
 ന്നാൽ നമുക്കു ചില സംവിധാനങ്ങൾ ശേഖരിക്കേണ്ടതു-
 ണ്ടു്. അതായത് — ഇപ്പോൾ നമ്മുടെ കൈവശം ഇരിപ്പു-
 ള്ള ആയുധങ്ങളെ പരിഷ്കരിച്ച് ബഹുപ്രയോഗസാധ-
 ളാക്കണം; കൂടുതൽ ആയുധങ്ങളും അഗ്നിശസ്ത്രങ്ങളും ശേ-
 ഖരിക്കണം; നല്ല കുരുത്തുള്ള ഭടന്മാരെ തിരഞ്ഞെടുത്തു്
 ഒരു മഹാസൈന്യം സമ്പാദിക്കണം; യുദ്ധത്തിന്നു വശ-
 മുള്ള കുതിരകളും ആനകളും ചക്രയാനങ്ങളും അന്യ-
 ദിക്കിൽനിന്നു വരുത്തി സൈന്യത്തിൽ ചേർക്കണം; ഗതാ-
 ഗതസൗകര്യത്തിനായിട്ട് വടക്കോട്ടുള്ള തോട്ടു വെ-
 ട്ടിക്കണം; അവിടുവിടെ താമസത്തിനുള്ള കുന്നുകൾ കോ-
 റിക്കണം. എന്നാൽ അടിയുടേതെന്നു ചോദിച്ചു യുദ്ധ-
 ത്തിൽ അവനെ വധിക്കാം” എന്നറിയിച്ചു. മഹാരാജാ-
 വ് അതിനർണ്ണം ഈ യുദ്ധസന്നാഹങ്ങൾ കൂട്ടുന്നതിന്നു
 യുദ്ധവിദഗ്ദ്ധനായ ഡീലനയെ ചുമതലപ്പെടുത്തി.
 അവൻ വേഗം അതിനുവേണ്ട സാമഗ്രികൾ തയ്യാറാക്കി.

ഈ വർത്തമാനം ചാരുമുഖേന അറിഞ്ഞ സംഘ-
 ണ്ണചേലാരനും മന്ത്രിമാരോടു മഹാരാജാവിനെ ചതിച്ചു
 കൊല്ലുന്നതിന്നു് ആലോചിച്ചു. അവർ — “മഹാരാജാവിന്നു
 ബന്ധുവാരി മധുരയിൽ സ്വപ്നസുന്ദരൻ (അഴകപ്പൻ)
 എന്നൊരു വീരൻ ഉള്ളതായി കേട്ടിട്ടുണ്ടു്. ഇവിടെനി-
 ന്നും വിപരീതമായൊരു ആഹിരം ഭടന്മാർ അവിടെ
 ചെന്ന് അവനെ സേവിച്ചു പ്രീതി സമ്പാദിക്കണം. പി-
 ന്നീടു് വലിയ സേവകന്മാരാണെന്നുള്ള മട്ടിൽ അവന്റെ
 പക്കൽനിന്നു സന്ദേശപത്രം വാങ്ങി മഹാരാജാവിനെ

ചെന്നു സേവിക്കണം. നല്ല തരം നോക്കി അവർ മഹാരാജാവിനെ കൊല്ലണം'' എന്നുപദേശിച്ചു. ഉടൻതന്നെ കൊല്ലാരാജാവ് നല്ല കരുത്തുള്ളവരും വിശ്വസ്തന്മാരും ബുദ്ധിമാന്മാരുമായ ആയിരം ഭടന്മാരെ വരുത്തി വേണ്ടുന്ന ധനവും കൊടുത്തു മധുരയ്ക്കുപേയ്യ്ക്കു അയച്ചു. അവർ വേഗം അവിടെച്ചെന്നു മുതലിയാരെ സേവിച്ചു തൃപ്തിപ്പെടുത്തി സന്ദേശപത്രവും വാങ്ങി തിരുവനന്തപുരത്തു വന്നു മഹാരാജാവിന്റെ അകമ്പടിക്കരിൽ മുൻപന്മാരാമിനിന്നു.

പ്രകൃത്യാതന്നെ മഹാരാജാവ്—

“എങ്ങും നടക്കും പലവിധവേഷമായ്
സേവകന്മാരുടെ ശേഫത്തിലുൾപ്പെക്ക
ഭാവമവർക്കുള്ളതൊക്കെയറിഞ്ഞിടും
അന്യഭേദത്തിൽനിന്നൊരുവന്നീടിലും
ധന്യനോരിക്കലും വിശ്വാസവും നഹി
തന്നനോഭാവമവർക്കുവേണ്ടായനം
ചെമ്മയിലങ്ങവർഭാവം ഗ്രഹിച്ചിടും
നാട്ടിലും കാട്ടിലുമുള്ളോരവസ്ഥകൾ
കേട്ടുകൊണ്ടൊക്കെ ഗ്രഹിച്ചുകൊള്ളുന്നിതു.”

(കാണ്ഡം ൨ അദ്ധ്യായം ൬)

എങ്കിലും ഇവർ മുതലിയാരുടെ ആളുകളാണെന്നുള്ള വിശ്വാസത്തിന്മേൽ മഹാരാജാവ് ഇവരുടെ കാപട്യം അറിവാൻ ഒരുവെട്ടില്ലാ. അതുകൊണ്ടു ഒരിക്കൽ അവരുമായി യുദ്ധം നേരിട്ടു. അതിൽ ഇരുപരാനുഗ്രഹത്താൽ അവർക്ക് പ്രാണഹാനി വന്നതല്ലാതെ മഹാരാജാവിന് യാതൊരു തരക്കേടും പറ്റിയതില്ലാ.

ഈ മഹാപരിശുദ്ധത്തിൽപോലും നിരാശനായി
 തീർന്ന സംഭൂതന്മാരെപ്പോലും ആർപ്പിപ്പബന്ധ
 കന്മാരെ വരുത്തി സമ്മാനിച്ച് പതിവിൽ മഹാരാജാ
 വിനെ അകപ്പെടുത്തണമെന്നു ചട്ടംകെട്ടി. അവർ ചില
 പണ്ടാരങ്ങളുടെ വേഷമായി തിരുവനന്തപുരത്തു വന്ന്
 മഹാരാജാവു രാത്രിയിൽ പള്ളിയുറങ്ങുന്ന മാളികയ
 നേർപക്കിച്ച് മനസ്സിലാക്കി. ഉടൻ അവർ വടക്കോട്ടുള്ള
 ഒരു മലയിൽനിന്ന് അർദ്ധരാത്രിയിൽ ഓരോ പട്ടങ്ങ
 ലിൽ ഓരോ ആറു വീതം ആയുധപാണികളായി ക
 യറിയിരുന്ന് മഹാരാജാവിന്റെ മാളികാഗൃഹത്തെ ലക്ഷ്യ
 മാക്കി പട്ടങ്ങർ വിട്ടു. അവ അവിടെ വന്നു പരീക്ഷയും
 ആളുകൾ വാളുകൊണ്ട് മാളികാഗൃഹം ഘണ്ഡിച്ച് താഴെ
 ഇറങ്ങുകയും ചെയ്തു. എന്നാൽ അന്നത്തെ രാത്രിയിൽ
 അതിനകത്തു പള്ളിക്കുറുപ്പു ഭാഗം കിടന്നുറങ്ങുകയായി
 രുന്നു, മഹാരാജാവ് അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. പട്ട
 ബന്ധകന്മാർ വേഗം കുറുപ്പിനെ വെട്ടി. കുറുപ്പും ചില
 സാഹസങ്ങൾ കാണിച്ചു. എങ്കിലും അവിചാരിതമായ
 വെട്ട് തരത്തിൽ പററിയതിനാൽ അയാൾ ചരമഗതി
 യെ പ്രാപിച്ചു. താഴെ നിന്നിരുന്ന മഹാരാജഭടന്മാർ
 കുറുപ്പിന്റെ വികൃതസ്വരം കേട്ട് മുകളിൽ എന്തോ അ
 പകടം പററീട്ടുണ്ടെന്ന് ഓടിച്ചെന്നു. അപ്പൊഴേക്കും
 കുറുപ്പിന്റെ കഥ കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. വെട്ടുകൊണ്ടു
 ചത്തു കിടക്കുന്ന പുരുഷൻ മഹാരാജാവെന്നെ ഭ്രമിച്ച്
 അവർ വാവിട്ടു കരഞ്ഞു. സ്വപ്നനേരത്തേക്ക് തങ്ങളു
 ടെ അപ്പഴത്തേ അവസ്ഥ എന്താണെന്ന് അവർക്കുപോലും
 അറിയാൻ കഴിയാതെ വന്നു. അടുത്ത ക്ഷണത്തിൽ
 അവർ കോപത്തിന്റെ സഹായത്താൽ ധൈര്യപ്പെട്ടിട്ട്
 പട്ടബന്ധകന്മാർ പത്തുപേരെയും പിടിച്ചുകെട്ടി താ

ഴത്തു കൊണ്ടുവന്ന് അവരോടു് ഓരോ ചോദ്യങ്ങൾ ചോദിച്ചുതുടങ്ങി. അപ്പോൾ മാത്താണുനടിച്ചു. മഹാരാജാവും അവിടെ എഴുന്നള്ളി. ആതുരന്മാരായ സേവകർ അവിടത്തെ മുഖകമലം കണ്ടപ്പോൾത്തന്നെ ആനന്ദാശ്ര വാത്ത് വിവരമെല്ലാം ഉണർത്തിക്കയും, കല്പനപ്രകാരം ആ പട്ടബന്ധകന്മാരെ ബന്ധനസ്ഥന്മാരാക്കുകയും ചെയ്തു.

ഈ വർത്തമാനം ചാരമുഖേന അറിഞ്ഞ സംഘ്യം ഞ്ഘോലാരന്റെ മനുഷ്വരിതിയെപ്പറ്റി പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. പിന്നെയും അവൻ മഹാരാജാവിനെ ഹിംസിക്കുന്നതിന്നു നാലും അഞ്ചും ദിവസം ചെള്ളത്തിൽ മുങ്ങിക്കിടക്കാൻ ശീലമുള്ള മലജകന്മാരെ തിരുവനന്തപുരത്തേക്കു് അയച്ചു. അവർ അവിടെ ചെന്ന് കൊട്ടാരത്തിനുള്ളിൽ കടക്കാൻ വല്ല മാറ്റവും ഒണ്ടാ എന്നു നേപഷിച്ചു. അപ്പോൾ ഒരു ചെറിയ മട നീരാഴിയോടു ബന്ധിച്ചിരിക്കുന്നതായി കണ്ടിട്ടു് അവർ അതുവഴി പണിപ്പെട്ടു ചെന്ന് നീരാഴിയിൽ മുങ്ങിക്കിടന്നു. പിറ്റന്നാൾ ഉഷ്ണിൽ പതിവുപോലെ മഹാരാജാവു് നീരാടുവാൻ പരിജനങ്ങളോടു കൂടി അവിടെ എഴുന്നള്ളി. ഒരു ഭടൻ മുന്നോട്ടു നടന്ന് നീരാഴിയിൽ ഇറങ്ങി. മലജകന്മാർ മഹാരാജാവുണ്ടെന്നു സങ്കല്പിച്ചു് ആ ഭടന്റെ കാലിൽ ചുറ്റികകൊണ്ടു മുറിവേരുപ്പിച്ചു. വേഗം അവൻ പരിഭ്രിച്ചു് കരയിൽ നിൽക്കുന്ന മറ്റൊരു ഭടനെ എത്തിപ്പിടിച്ചു. എല്ലാപേരുമായി അവനെ പിടിച്ചു കരകേറ്റി. ചെള്ളത്തിനുള്ളിൽ നടന്ന സഭവേങ്ങളെ കുറിച്ചു് അവനോടു ചോദിച്ചതിൽ “ഏതോ ഒരു ജന്തു കാലിൽ പിടിച്ചു കടിച്ചു” എന്ന് അവൻ മറുപടി പറഞ്ഞു.

ബുദ്ധിമാനായ മഹാരാജാവു് ആ ഭടന്റെ കാലിൽ പററിയ മുറിയും, അതിൽനിന്നു രക്തം പായുന്ന മട്ടം സൂക്ഷിച്ചു നോക്കിട്ടു് ശങ്കിതനായി അടുത്തു നിന്നിരുന്ന ഭടന്മാരോടു് വേഗം മടക്കം അടയ്ക്കുന്നതിനും, ആയുധ പാണികളായ് നിന്നു നീരാഴി അരിക്കുന്നതിനും കല്പിച്ചു. അവർ അപ്രകാരം ചെയ്തപ്പോൾ മജ്ജകന്മാർക്കു വലിയ ശല്യമുണ്ടാകയാൽ പെട്ടെന്ന് അവർ എല്ലാവരും ആയുധങ്ങളോടുകൂടി വെളിയിൽ ചാടി. മഹാരാജാവു് ഉടൻ തന്നെ അവരെ പിടിച്ചു വിസ്തരിച്ചു് കുറ്റം ചുമത്തി തടവിലിടുകയും ചെയ്തു.

ഇപ്രകാരം മൂന്നു് അപായസ്ഥാനങ്ങളിൽനിന്നു നാം രക്ഷപ്പെട്ടു. ഇനി ഉപേക്ഷ കാണിക്കുന്നത് വലിയ

തെറ്റാണ് എന്ന് മഹാരാജാവു്

കൊല്ലം യുദ്ധം. കൊല്ലം രാജാവിനോടു് ഇപ്പോൾത്തന്നെ

യുദ്ധത്തിന്നു പുറപ്പെടണമെന്നു

മന്ത്രിമാരോടു് ആജ്ഞാപിച്ചു. അങ്ങിനെയ്താ അവർ

മുൻകൂട്ടി ശേഖരിച്ചിരുന്ന ഒരു മഹാസൈന്യം കൊട്ടാര

വാതിലിൽ നിരത്തി വിവരം അറിയിച്ചു. ശ്രമമെന്തെ

ത്തിൽ മഹാരാജാവു സ്വപ്നപ്പല്ലക്കിൽ കയറി വടക്കോട്ടു

തിരിച്ചു. ലക്ഷധർമ്മിയുസാമി, രാജയുദ്ധഭട്ടാ, ഡലി

നാ, അമ്മിശ്രാധി, മണക്കുട്ടപ്പട്ടമ്പിമാർ, ആശാന്മാർ,

ചാന്ദാനന്ദൻ അധിപതിയായ നാഗനേരം മുതലായ

വീരന്മാർ അവരവർക്കു വശമുള്ള ആയുധങ്ങളും ധരിച്ചു്

ഓരോ വാഹനങ്ങളിൽ കയറി ആ മഹാസൈന്യത്തി

ന്റെ മുന്നിൽനിന്നു ലങ്കരിച്ചു. പടകൾ പെരുമ്പറ,

തമ്പേർ മുതലായ വീരവാദ്യങ്ങൾ മുഴക്കിക്കൊണ്ടു്

ഓരോ ദിവസം അയ്യഞ്ചു നാഴിക ദൂരം നടക്കുകയും, അ

യ്യഞ്ചു ദൂരം വടക്കോട്ടുള്ള തോടു വെട്ടിക്കുകയും, അടു

ഇത്തരം സ്ഥലത്തിൽ വിശ്രമിക്കുകയും ചെയ്തിട്ട് ക്രമേണ വർദ്ധനയിൽ ഏത്തി. മഹാരാജാവ് മൂന്നടിവസം അവിടെ പാർത്തു.

ഇതിനിടക്കു് മഹാരാജാവ് ഒരു ദിവസം വേരും മാറി പാളയം അടിച്ചിരുന്ന സ്ഥലത്തിൽനിന്നു കരെ അകലെപ്പോയിട്ട് മസ്ഥാനമന്ത്രുതൽപേരായ അൻപതു യുദ്ധവീരന്മാരോടുകൂടി അങ്ങമിങ്ങമായി ചുറ്റിനടക്കുമ്പോൾ സംഘമൂന്നുപേരെ ഒരു ആളുകളായ ആയിരം സംഘപ്രകാശം (ഡച്ചുകാർ) വരുന്നതിനാൽ മഹാരാജാവ് വേഗം അടുത്തിരുന്ന ഒരു കൈതശുറ്റത്തിൽ മറഞ്ഞു. യുദ്ധമന്ത്രുന്മാരായ ചട്ടമ്പിമാർ സിംഹശാസകരുപോലെ സംഘപ്രകാശം ആകുമിട്ടു്—

“ഇന്തിതൻതെന്തെന്നു ചാടി വെട്ടുന്നവർ
 ഹന്ത ഹന്ത ഹന്ത ആരേതി അണ്ണർകൾ
 അങ്ങമടക്കീട്ടു ഇങ്ങചാടുന്നോടൻ
 ചൊങ്ങിന കോപേന കത്തിനാർ കൗതന്ദകൾ
 വാടാ ശാ! നീല്ല നീല്ലൊടൊന്നോടൻ
 ചാടി വെട്ടീടുന്നു മസ്ഥാനമന്ത്രുകൾ”

(കാണാം ൨ അദ്ധ്യായം ൯)

അഞ്ചു നാഴികനേരം ഈ യുദ്ധം നടന്നു. സംഘപ്രകാശം ആയിരംപേരും അസ്തമിച്ചു. മഹാരാജാവു കൈതശുറ്റത്തിൽനിന്നു വെളിയിൽ ഇറങ്ങി ചട്ടമ്പിമാരെ വളരെ ഗ്ലാഹിച്ചു. വിവരം അറിഞ്ഞ മറ്റു ഭടന്മാരും സേനാനികളും ചട്ടമ്പിമാരുടെ പരാക്രമവിലസിതങ്ങളെ നോക്കി വിസ്മയിച്ചു.

അനന്തരം എല്ലാവരും സത്തുഷ്ടനായിട്ട് അവിടെ നിന്നു പരസ്പരലേക്കു തീരിച്ചു. അവിടെയും സ്വപ്നം വിട്ടുമാറിയിട്ട് വേഗം കൊല്ലത്തിനു തെക്കോട്ടു കുറെ അകലേ ആയിട്ട് കൂടാരങ്ങൾ അടിച്ചു താമസം തുടങ്ങി. ഭടന്മാർ സേനാനികൾക്കും മഹാരാജാവിനും താമസിക്കുന്നതിനു കുന്നുകൾ കോരി അവയിൽ ഭംഗി ചേരുന്ന കൂടാരങ്ങൾ തീർത്തു.

ചരിത്രമേന്മയിൽ ചതുരനായ സംഘമണ്ഡലോരൻ മഹാരാജാവ് യുദ്ധത്തിനെഴുന്നള്ളിയിരിക്കുന്നതറിഞ്ഞ് ഭൂമി തുരക്കുന്നതിൽ വിജയമേറെ വരുത്തി സുരംഗം വഴി മഹാരാജാവിനെ ഇവിടെ കൊണ്ടു പരന്നു എന്നു അറിയപ്പെട്ടു. അവർ തങ്ങളുടെ സാമ്രാജ്യം കണിക്കേണ്ട അവസരം ഇപ്പോഴെന്നു വെച്ചു—

“വീക്ഷിച്ചു ഭൂപ്രകടനമകളിനെ
പ്രക്ഷേപണം ചെയ്തു കന്യകൾ നാലിനെ
ശതപത്രശൃംഗങ്ങളെ പരപ്പിച്ചു
ശതകൂടാരത്തെ രണ്ടുണ്ടാക്കി കൈകളെ
ഒന്നു നീളം കുറഞ്ഞൊന്നു നീളം പുനഃ
എന്നാലവറ്റിന്റെ അഗ്രാന്തരങ്ങളെ
ഭാരോ കരങ്ങളാൽ തത്ര അധിച്ചിട്ടു
പാരാതെ ഉന്മേലുകൊണ്ടു ഭജിച്ചുതൻ
“ഭൂപ്രവസത്തി ഇരിക്കുന്ന ഭൂവും
താലം വിനാ നല്ല നേരമറിഞ്ഞവർ
വേഗം തുരന്നുതുരന്നുതരന്നു
ആഗമിച്ചാർ ഭൂപ്രകടനമല്ലെ”

(കാണ്ഡം ൨ അദ്ധ്യായം ൧൦)

എന്നാൽ അന്നു രാത്രി ആ കൂടാരത്തിൽ സേനാനിയാകു മിശ്രഗംഭീരൻ കിടന്നുറങ്ങുകയായിരുന്നു. കിടന്നുറങ്ങി വ നകന്മാർ കുട്ടിലോടെ അവനെ എടുത്തു തുറപ്പുവഴി കൊല്ലത്തു ചെന്നു് സ.പ.പ.ണ്ണപ്പോലയുടെ മുമ്പിൽ കാഴ്ച വച്ചു. മഹാരാജാവു തന്റെ കയ്യിലകപ്പെട്ടു എന്നു മേച്ചു് അതിസന്തുഷ്ടനായ കൊല്ലംരാജാവു് അവർക്കു് വലിയ സമ്മാനങ്ങളും സ്ഥാനങ്ങളും നൽകി.

മിശ്രഗംഭീരൻ തെളിയുന്നനു നോക്കുവാൻ ചുറ്റും ആയുധപാണികളായി ഭടന്മാർ നിന്നു തന്നെ ധീര സിക്കാൻ ഒരുങ്ങുന്നതും, രോഷതാമ്രാക്ഷനായ് കൊല്ലം രാജാവു മുന്നിലുള്ള സിംഹാസനത്തിലിരുന്ന് അവരോടു് ഓരോന്നു കല്പിക്കുന്നതും തന്നെ ശരിക്കുന്നതുമായി കണ്ടു. 'ഇതെന്തു്' സ്വപ്നമോ, അഥവാ വാസ്തവംതന്നെയോ? എന്നു മിശ്രഗംഭീരൻ അവരന്നു സ്വപ്നനേരം കണ്ണു മിഴിച്ചു ചുറ്റും നോക്കി. ഉടൻ ചിലർ അവനെ പിടിച്ചു് താഡിക്കാനാരംഭിച്ചു. മഹാധീരനും ശൂരനുമായ മിശ്ര ഗംഭീരൻ രോഷരൂഷിതനായ് അവരെ കൈകൊണ്ടു് ഒന്നു തട്ടിക്കളഞ്ഞിട്ടു് അടുത്തു നിന്നിരുന്ന ഒരു സ്തംഭം പിഴുതു് ഭടന്മാരെ പ്രഹരിച്ചു. നൂറുനൂറുപേർ കണക്കിനു് അവർ ചത്തു പരിച്ചു. കൊല്ലംരാജാവു് ഭീതഭീതനായി അവിടെനിന്നോടി. അടുത്തു കിടന്നിരുന്ന ഒരു വാൾ കയ്യിലെടുത്തു് അന്നു മിശ്രഗംഭീരൻ കാണിച്ചു പരാക്രമം അനിവചനീയമായിരുന്നു. അവൻ മുമ്പിൽ കാണുന്നതൊക്കെ ഖഡ്ഗധാരയിൽ ഒലിപ്പിച്ചു. ഭൂരിഭാഗം കൊല്ലം അടുത്തിരിക്കുന്ന വസ്തുക്കൾപോലും കാണാൻ കഴിയാത്തതിനാൽ രാജഗൃഹത്തിലുള്ളവയെല്ലാം നടുക്കു കിട്ടുന്ന തുണികളെല്ലാം ചേർത്തുകെട്ടി പന്തമുണ്ടാക്കി. അതുകൊണ്ടു് കണ്ണിൽപെട്ട രാജഗൃഹങ്ങളെല്ലാം തീ

വെച്ചു. ആ തീയ് വായുവിന്റെ സഹായത്താൽ ചുരു
മുള്ള ഗ്രാമങ്ങളേയും വ്യാപിപ്പിച്ചു. ആണികളും മറ്റും
പൊട്ടിത്തെറിക്കുന്ന ശബ്ദവും, ജനങ്ങളുടെ ഹാഹാകാര
വും എങ്ങുമേ കേൾക്കാറായി ആടുകൾ, മാടുകൾ, വൃ
ദ്ധർ, ബാലന്മാർ, സ്ത്രീകൾ എന്നിവരെല്ലാം ഗ്രാമങ്ങ
ളോടു കൂടി വേന്തു. രൂക്ഷപ്രദേശങ്ങളായ അഗ്നിജ്വാലാമാല
കൾ പല വണ്ണങ്ങളായി ആകാശത്തിൽ പൊങ്ങി. മിശ്ര
വീരൻ ആ വെളിച്ചത്തിന്റെ സഹായത്താൽ പിന്നെ
യും പിന്നെയും ഓടിച്ചെത്ത ശത്രുക്കളെ വെട്ടിത്ത
കുത്തു. ദുഷ്ടവിഷയത്തിൽ ആത്മമിച്ഛയ്ക്കു കണ്ടിട്ട് ആ
സേനാധിപൻ പന്നഗാധിപനെപ്പോലെ ചീരിക്കൊണ്ടു
തിരിയെ മഹാരാജാവിന്റെ സന്നിധിയിൽ എത്തി. അ
പ്പോൾ സൂര്യൻ ഉദയാചലത്തിന്റെ ശിഖരഗ്രാത്ത
സ്വസാനിയ്യംകൊണ്ടലകരിച്ചു. പ്രഭാതത്തിൽ ഗഭീര
മായ സുരംഗമാഗ്ഗ്ത്തേയും സേനാധിപഭംശത്തേയും
കണ്ടു ഖേദിക്കുന്ന നൃപഭടന്മാർ മിശ്രഗംഭീരനെക്കണ്ടു
സന്തോഷിച്ചു. എല്ലാപേരും കരുകദരിതന്മാരായി അ
ടുത്തു ചെന്ന് രാത്രി നടന്ന സംഭവത്തെക്കുറിച്ച് അവ
നോടു ചോദിച്ചു. അവൻ വർത്തമാനങ്ങളെല്ലാം അവ
രോടു വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞു. മഹാരാജാവാ മറ്റു പടത്ത
ലവന്മാരും മിശ്രഗംഭീരനെ കരളിൻകൊണ്ടു തഴുകി
യുദ്ധവേദത്തെ ശമിപ്പിച്ചു.

ക്ഷേമകന്റെ
ശരണാഗതി

കൊല്ലാരോജാവ് മിശ്രഗംഭീരന്റെ ഈ
പരാക്രമങ്ങളെ കാത്തു് സംഭ്രാന്തനായ്
മന്ത്രിമാരോടു് യുദ്ധം ചെയ്യുന്നോ വേണ്ട

യോ എന്നോ ചോദിച്ചു. ചാലചാലരത്നീജനാരായ അ
വൻ ഓരോ യുക്തിവാദങ്ങൾ പറഞ്ഞു യുദ്ധം ചെയ്യണം
എന്നു സ്ഥിരപ്പെടുത്തി. അക്രമത്തിലുണ്ടായിരുന്ന ക്ഷേമ

കൻ എന്ന രാജാവു് തന്റെ സുഹൃത്തായ സംഘട്ട്ണ
 ഘോരനോടു് മഹാരാജാവിന്റെ പരാക്രമങ്ങളേയും
 അവൻ നടത്തിയ ചതിപ്രയോഗങ്ങളുടെ നൈപുണ്യ
 നേയും വിവരിച്ചുപറഞ്ഞു യുദ്ധം പാടില്ലെന്ന നിഷേ
 ധിച്ചു. ശത്രുപരാക്രമശ്ലാഘയാൽ അമർഷം ഉണ്ടായ
 കൊല്ലംരാജാവു് അതിഭീരുവായ അങ്ങു് ഇവിടെ
 നിൽക്കേണ്ടോ, ശത്രുക്കളെച്ചെന്നാശ്രയിച്ചുകൊടുക്കു
 നെ" എന്നും മറ്റും പറഞ്ഞു് അദ്ദേഹത്തിനെ അധി
 ക്ഷേപിച്ചു. വസ്തുത പറഞ്ഞാലും മനസ്സിലാക്കാത്ത
 ഈ ശംഭനെ ഇനി നാം ഗണിച്ചിട്ടാവശ്യമില്ലെന്നു നി
 ശ്ചയിച്ച ആ ക്ഷേമകൻ ഭംഗം അവിടെനിന്നുഴന്നീ
 റു മഹാരാജാവിന്റെ പടകടീരത്തിനരികെ വന്നു നി
 ന്നു് അവിടത്തേ അപദനങ്ങളെക്കുറിച്ചു സൂതിക്കുകയും,
 ശരണമപേക്ഷിക്കുകയും ചെയ്തു. ശ്രീരാമനെപ്പോലെ
 ശരണാഗതവത്സലനായ മഹാരാജാവു് ആ ക്ഷേമകനു്
 അഭയം നൽകി തന്റെ പ്രിയമിത്രവർഗ്ഗത്തിൽ ഒന്നാ
 യി അദ്ദേഹത്തിനെ ഗണിച്ചു.

പിന്നീടു് മഹാരാജാവു ബന്ധനത്തിലാക്കിയിരുന്ന
 പട്ടബന്ധകാടികളെ വിട്ടയച്ചു. അവരും മഹാരാജാവി
 ന്റെ ഗുണഗണങ്ങളെ സംഘട്ട്ണഘോരനോടു് ശ്ലാഘിച്ചു
 പറഞ്ഞു് "അദ്ദേഹത്തിനെ ശരണപ്രാപിക്കയല്ലാതെ
 യുദ്ധത്തിന്നു പുറപ്പെട്ടാൽ നാം അഗ്നിയിൽ ശലഭങ്ങൾ
 പോലെ എരിഞ്ഞുപോകും" എന്നുണർത്തിച്ചു. അവൻ
 അവരോടു് ഒന്നു മിണ്ടാതെ മഹാരാജപക്ഷത്തിലുള്ള
 മഹാവിരോധാരം കാണുന്നതിന്നു മാളികപ്പുറത്തു കയറി.
 അവരും അവനെ അനുഗമിച്ചു. സംഘട്ട്ണഘോരൻ
 തെക്കോട്ടു നോക്കിയപ്പോൾ ദക്ഷിണസമുദ്രം കേറിമറി

ത്തുവരുന്നതുപോലെ മഹാരാജമഹാസൈന്യം കൊല്ലം കോട്ടയെ ആക്രമിക്കുന്നതിനു വരുന്നതായി കണ്ടതിനാൽ പേടി മുഴുങ്ങിട്ട് പട്ടബന്ധകാദികളോട് അതിലെ പ്രധാനികൾ ഇനയിന്ന ആളുകളാണെന്നു തന്നെ മനസ്സിലാക്കണമെന്നു പറഞ്ഞു. അവർ മുന്നണിയിൽ നിൽക്കുന്ന ഖനൻ, മിശ്രാമംഭീരൻ, രാമയ്യൻദളവാ, അഹിത്രോധി, ഭിക്ഷുകവാണിഭൻ, ചട്ടമ്പിമാർ, ഡിലനാ, ലക്ഷ്മയമ്മീയുസാമി മുതൽപേരെ പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം ചൂണ്ടിക്കാണിച്ച് അവരുടെ പരാക്രമങ്ങളെ വർണ്ണിച്ചതു മാത്രമല്ല, യുദ്ധം പാടില്ലെന്നു വീണ്ടും നിരോധിക്കുകയും ചെയ്തു. സംഘമൂണ്ണേലോരൻ ദേഷ്യഭാവത്തോടെ “നിങ്ങളോടു ഗുണഭോഷിക്കാൻ ആവശ്യപ്പെട്ടിട്ടില്ല, ആവശ്യപ്പെടാത്തതു വിസ്തരിച്ചതിന് ഇപ്പോൾത്തന്നെ നിങ്ങളെ ചിത്രവധം ചെയ്തു ഘണം വേണ്ടതു്, എങ്കിലും ഞാൻ ഉപകാരസ്മരണകൊണ്ടു തൽക്കാലം അതു നടത്തുന്നില്ല, ഇനി ഒരു അവസരത്തിലാകാം, പൊയ്ക്കൊള്ളുക” എന്നുപറഞ്ഞു അവരെ അയച്ചു. ഇതിനിടയ്ക്കു മഹാരാജസൈന്യം കൊല്ലംകോട്ടയെ ആക്രമിക്കുകയും ചെയ്തു.

“സംഘമൂണ്ണേലോര ! വരികടോ പോരിന്നു
സംഘങ്ങളോടും മരിപ്പാൻ മയാങ്കണെ
യുദ്ധാരംഭം. ദുഷ്ട ! ശരമതേ ! കഷ്ടചെയ്തപ്രഭോ !
ദുഷ്ടമഹാപാപി ! പോരുക പോരിന്നു.”
(കാണാം ൨. അദ്ധ്യായം ൧൩.)

എന്നും മറ്റും പറഞ്ഞു് ശത്രുക്കൾ ആത്തുവിളിക്കുകയും ഭിത്തികൾ തകർക്കുകയും ചെയ്യുന്നതു കണ്ടിട്ട് അക്ഷമനായ സംഘമൂണ്ണേലോരൻ അവരെ എതിർക്കുന്നതിന് ‘വിഭ്രംവിതുംഗൻ’ എന്ന തന്റെ മന്ത്രിയോട് ആജ്ഞാ

പിച്ചു. അവൻ സകലസേനകളുമായി പുറപ്പെട്ടു. കൊല്ലംരാജാവ് തന്റെ ആയുധാധാര്യനായ 'പെരയ്ക്കു ച്ച'നെ സേനാനിയായി അഭിഷേകം ചെയ്തു.

ഇവരുടെ വരവു കണ്ട 'മഹാരാജാവ്' തന്റെ സേനയെ രണ്ടായി വിഭജിച്ചിട്ട് ഒരു ഭാഗത്തെ കോട്ടയുടെ തെക്കേവാതചിലും, മററൊരു ഭാഗത്തെ കിഴക്കുവാതചിലുമായി നയിപ്പിച്ചു. തെക്കേക്കരയിൽ ലക്ഷം ഭടന്മാരും അവരുടേ നേതാവായി ലക്ഷ്യമായിപ്പുറംപാലിയും ഉണ്ടായിരുന്നു. കിഴക്കുകരയിൽ മഹാരാജാവും, അന്നു സേനാനിയായി അഭിഷേകം ചെയ്യപ്പെട്ട രാമയ്യൻമുഖിയായും, ചട്ടമ്പിമാരും, ഭിക്ഷുവാണിഭനും, അഹിതോധിയും, ചന്ദൻ, സ്വാമിമുട്ടൻ എന്നിവരും പ്രധാനികളായി നിന്നു. എതിർക്കുന്നിയും രണ്ടായി പിരിഞ്ഞു അവരെ എതിർത്തു. തെക്കേക്കരയിൽ പെരയ്ക്കു ച്ചനും, കിഴക്കുകരയിൽ വിഭൂവിതുമനനും നേതൃത്വം വഹിച്ചു.

യുദ്ധം മഹാഭയങ്കരമായിരുന്നു. നാട്ടുകാർ പേടിച്ച് പോയി. വീരകാർമ്മികളായ അസ്സരസ്രീകൾ ആകാശത്തിൽ നിറഞ്ഞു. പകൽ മുഴുക്കെ യുദ്ധവും രാത്രി വിശ്രമവുമായിരുന്നു. ഇങ്ങനെ പത്തു നാൾ ഒരേ രീതിയിൽ യുദ്ധം നടന്നു. പിജയലക്ഷി ഇരുകൂട്ടരേയും ഒന്നു പോലെ കടാക്ഷിച്ചു. ജയം ഉണ്ടാകയില്ലെന്ന് ഇരുകൂട്ടർക്കും തോന്നിത്തുടങ്ങി.

ഈ അവസ്ഥയിൽ കൊല്ലംരാജാവ് തന്റെ മൂന്നാമത്തെ മകനായ 'പ്രസ്തുത'നെ വിളിച്ച് ജയം നേടിവരുന്നതിനാജ്ഞാപിച്ചു. മഹാശൂരനായ പ്രസ്തുതന്റെ യുദ്ധം അവൻ ഭാനുപ്രഭുപ്പൻ, ധൃഷ്ടൻ, പൃഷ്ഠൻ, അഭ്യുഷ്ണൻ എന്നിവരോടും

ഭയാനകമായ ചതുരംഗസേനയോടും കൂടി 'അദ്രിപ്രകമ്പിതം' എന്നു വിശ്രുതമായ മഹാഗജത്തിൽ കയറിയുദ്ധത്തിനായിട്ട് തെക്കോട്ടു തിരിച്ചു. ആയുധാധാര്യനായ പെഷ്വയുടെ പിൻബലവും വരുന്നതു കണ്ട് മിശ്രഗംഭീരൻ മുതൽപേർ തെക്കേക്കെയിൽ ചേർന്നു. പിന്നീടുണ്ടായ യുദ്ധം ഇന്നു വിധമെന്നു പറയാൻ പ്രയാസമായിരുന്നു.

'പ്രസ്തുത'ന്റെ സൈന്യത്തിൽ യോദ്ധാക്കൾ മിക്കതും യുദ്ധം ശീലിച്ചിട്ടുള്ള കൂറ്റൻ ആനകളായിരുന്നു. അവ മുളളുരുട്ടി തുമ്പിക്കയറ്റിൽ എത്തി കൂട്ടത്തിൽ കടന്നു പ്രഹരിക്കുന്നതു കണ്ടാൽ ആർക്കും അതിശയം തോന്നിപ്പോകും. സംഘത്തെ ഭേദിപ്പിക്കുന്നതിന് ആനകൾപോലെ മറ്റൊന്നും ഉതകുന്നതല്ല. അപ്രകാരം സേനകൾക്കു വൻനഭികൾ കടക്കുന്നതിനും മറ്റും സുശിക്ഷിതങ്ങളായ ആനകൾ ഉണ്ടെങ്കിൽ ഒരു പ്രയാസവുമില്ല. അതുകൊണ്ട് രാജാക്കന്മാർക്ക് ഗജസൈന്യം അത്ഭുതമായി അത്ഭുതശാസ്ത്രങ്ങളിൽ ഗണിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഈ യുദ്ധത്തിൽ പ്രസ്തുതരും, അവന്റെ ആനയും, ഗജസൈന്യവും ചെയ്ത പേർ അത്യാശ്ചര്യകരവും അതിമാനഷ്ഠവുമായിരുന്നു. അവന്റെ ആയുധവേഗങ്ങളെ സമീകാർക്കു കഴിയാതെ ഐശ്വര്യമണ്ഡാഹുപ്രഭാതികളായ പല വീരരും പിൻതിരിഞ്ഞു. ഇതു കണ്ടിട്ട് മിശ്രഗംഭീരൻ ആനപ്പുറത്തിരുന്ന് നിഷ്പ്രയാസമായി വീരലീലകൾ നടത്തുന്ന പ്രസ്തുതനെ ചെന്നു തടുത്തു. 'അദ്രിപ്രകമ്പിതം' എന്ന അവന്റെ ആന മിശ്രഗംഭീരനെ കത്തി. മിശ്രഗംഭീരൻ ഒഴിഞ്ഞു. എത്തിപ്പിടിച്ചാനായി ആന തുമ്പിക്കൈ നീട്ടി, മിശ്രഗംഭീരൻ കുട്ടിക്കുളഞ്ഞിട്ട് ആന

യുടെ മാറത്തു ഗദകൊണ്ട് ഒരു താഡിപ്പു. ആന കൂട്ടാക്കൊണ്ടു പിന്നെയും പിടിച്ചാടുന്നതായ്വെട്ടു. മിത്രഗംഭീരൻ മാറി അതിന്റെ വാലിൽ പിടിച്ചു. ആന വട്ടത്തിൽ ചുഴന്നുഴറി. മിത്രഗംഭീരൻ ദൂരത്തു മാറി. ആന ദോഷ്യം കലശലായിട്ട് അപ്പന്റെ നേക്കു പാഞ്ഞു. മിത്രഗംഭീരൻ താഴത്തു വീണു. ആന കയ്യി. അവൻ ഉരുണ്ടു. ഇപ്രകാരം പല പ്രാവശ്യവും കത്തുന്ന കത്തുകൾ അവനിൽ ഫലിക്കായ്കയാൽ ആന വളരെ പണിപ്പെട്ടു പല സാമന്തന്മാരും കാണിച്ച് വീണ്ടും രസിപ്പിച്ചു.

ആനയുടെ അലച്ചുയും ഓട്ടവും പടകൾ നാലുപാടായി ഓടുന്നതും കണ്ടു ഡിധനാ ആഗേന്ദ്രാസ്യങ്ങളെ ശകടങ്ങളിൽ കയറ്റി അവിടെ എത്തി. അവനെക്കണ്ടിട്ടു സംഭ്രാന്തനായ പ്രസ്തനൻ പല അസുജാലങ്ങളേയും വെച്ചു. ഡിധനാ പ്രത്യുസൃപ്തദോഷങ്ങളാൽ അവന്റെ ഗർഭം ശമിപ്പിച്ചു. ഇതിനിടയ്ക്കു് ആന എത്തിപ്പിടിച്ചതിൽ അകപ്പെട്ട മിത്രഗംഭീരനെ മുകളിൽ എറിഞ്ഞു കൊമ്പിൽ വീഴണമെന്നുള്ള സങ്കല്പത്താൽ കൊമ്പും ഉരുത്തിപ്പിടിച്ചു നിന്നു. വേഗം ഡിധനാ ആനയെ ലക്ഷ്യമാക്കി അവസ്ഥമാമ ആഗേന്ദ്രാസ്യം പ്രയോഗിച്ചു. ആനയും അതിന്റെ മുകളിൽ ഇരുന്ന പ്രസ്തനനും ഭയമായി. അതിന്റെ മീതെ മിത്രഗംഭീരൻ വീണു. കണ്ടുപടം കേട്ടവരും ഡിധനനേയും മിത്രഗംഭീരനേയും വളരെ ശ്ലാഘിച്ചു. ഇടിവെട്ടുന്നതുപോലെ ഡിധനയുടെ ആഗേന്ദ്രാസ്യങ്ങൾ തുടർത്തുതരം പുറപ്പെട്ടു. ഗജയുഗ്മങ്ങൾ പേടിച്ചു പഴയ കാട്ടിലേയ്ക്കുതന്നെ ഓടി. കൊല്ലാരാജാവിന്റെ പടകൾ കടിലുകുളിലും മലഞ്ചരിവുകളിലുമായി പതുങ്ങി. ഭിക്ഷുകൻ മന്ത്രിനായ വിഭോവിജയംഗനെ യമപുരത്തിൽ

വിശദീകരിച്ചു. പെരയ്യപ്പൻ ഓടി സൗധത്തിലെ പ്രതിമാന്മാനത്തെ വഹിച്ചു. അദ്ദേഹൻ തുടങ്ങിയ മറ്റു വീരന്മാർ യുദ്ധത്തെ വെറുത്തു. ജയശ്രീ അനുരാഗ യുക്തയാചി മഹാഭക്തനായ മഹാരാജാവിനെ വരിച്ചു. ഇതുകൊണ്ടു് അന്നത്തെ യുദ്ധം അവസാനിച്ചു.

സംഘട്ട്നലോരൻ പേടി മുഴുത്തു. എങ്കിലും മാനിയായ അവൻ ശത്രുക്കളെപ്പോലെയെന്നു സേവിഷ്ണുനാമം വീരസ്വർഗ്ഗമാണെന്നു് എന്താണു് അടുത്തുദിവസം അദ്ദേഹനേയും വിദ്വേഷിക്കുന്നതെന്നും വരുത്തി യുദ്ധത്തിന്നു പൊരുട്ടാൻ ആജ്ഞാപിച്ചു. മന്ത്രിമാരായ ഇവർ മുൻപോലെ മഹാസേനകളോടുകൂടി കിഴക്കുകൂട്ടിലും, പെരയ്യപ്പൻ തെക്കുകൂട്ടിലുമായി നിന്നു പോർപെയ്തു.

ഇപ്രകാരം ഈ യുദ്ധം ഒന്നരമാസം നടന്നു. കൊല്ലാരാജാവിന്നു ജയം കിട്ടുവാനുള്ള മാർഗ്ഗമൊന്നും കണ്ടില്ല. ഇരുപാട്ടിലും വളരെ നഷ്ടങ്ങൾ ഉണ്ടായി. ഒരിക്കൽ സംഘട്ട്നലോരൻ ആയുധാധാര്യനായ പെരയ്യപ്പനെ വരുത്തി ശത്രുക്കൾക്കു നിയമേന കിട്ടുന്ന ജയത്തെയും തങ്ങൾക്കു നേരിടുന്ന അപജനത്തെയും കുറിച്ചു വളരെ വിചാരിച്ചു പറഞ്ഞു. പെരയ്യപ്പൻ അദ്ദേഹത്തിനെ സമാധാനപ്പെടുത്തിട്ടു് “അഗ്നിശസ്ത്രവിദഗ്ദ്ധനായ ഡീലനയെ എങ്ങിനെക്കൊണ്ടും യുദ്ധങ്ങളിൽ നിന്നകറ്റുന്നപക്ഷം മഹാരാജാവിനെ ഞാൻ പിടിച്ചു കെട്ടി കൊണ്ടുവരാം. അല്ലെങ്കിൽ ഒരു വൃദ്ധം ചമയ്ക്കാം. അതിനെ ഭേദിക്കുന്നവൻ ആരായാലും അവനെ ഞാൻ കൊല്ലും. ഭേദിക്കാൻ എതിർക്കുന്നിയിൽ വീരന്മാരില്ലെങ്കിൽ നമ്മെ ജയിക്കാൻ അവർക്കു സാധിക്കുമില്ല” എന്നു വാഗ്ദാനം ചെയ്തു. എന്നുമാത്രമല്ല, “ഉപായങ്ങ

ജിൽ വച്ചു സാമം ഗുണപെരുഷ്ടുലുംകൊണ്ടു പ്രധാനമാക
യാൽ ദായാദനായ മഹാരാജാവു് അതിൽ ഉൾപ്പെട്ടുോ
എന്നു് ഒന്നുകൂടി പരീക്ഷിക്കണം" എന്നും അദ്ദേഹം ഉപ
ദേശിച്ചു. സംഘശ്ലേഷാരന്റെ അതു ശരിയാക്കുന്നു
തോന്നി. അപ്പോൾതന്നെ അദ്ദേഹം ഒരു വിപ്രേന്ദനെ
വരുത്തി മഹാരാജാവിനോടു ദൂതൃത്തിനയച്ചു്, സംശപ്ത
കന്മാരെ വിളിച്ചുകൂട്ടി "യുദ്ധം നേരിടുന്നപക്ഷം ഡിലന
യെ യുദ്ധക്കളത്തിൽനിന്നകറ്റണം" എന്നും ചട്ടം കെട്ടി.
ദൂതൻ മഹാരാജാവിന്റെ സന്നിധിയിൽ ചെന്നു് ആത്മ
നിവേദനപൂർവ്വകം സംസ്കൃതത്തിൽ

“ഏകവംശോഭിഭവാവാചം മഹീപതേ!

നാശം വിധാതും തു നാർമാവ ഭൂപതീ”

(കാണ്ഡം ൨. അദ്ധ്യായം ൧൪)

എന്ന സംഘശ്ലേഷാരന്റെ സന്ദേശവചനം അറിയി
ച്ചു. മഹാരാജാവും—

“സംഘശ്ലേഷാരോഽപ്യതിപാതകോഽസ്തു പ്രഥോ

ആകണ്ണനീയം നന്ദി പാപിനാമകം

ശീഘ്രം ഹനീഷ്വാമി മേ! തം സരഭിജ!”

(കാണ്ഡം ൨. അദ്ധ്യായം ൧൪)

എന്നു സപസന്ദേശത്തേ സംസ്കൃതത്തിൽ തന്നെ കല്പിച്ച
യച്ചു. ഈ വർത്തമാനം ദൂതൻ പെരുഷ്ടുലനോടു പറഞ്ഞു.
അതുകേട്ടു പെരുഷ്ടുലൻ വളരെ കണ്ഠിതം തോന്നി.

അടുത്ത ദിവസം പ്രഭാതത്തിൽ സംശപ്തകന്മാർ

ആയുധപാണികളായിച്ചെന്നു ഡിലന

മാർദ്ധ്യമൂർദ്ധാ
വിന്റെ യുദ്ധം.

യെ യുദ്ധത്തിന്നു വിളിച്ചു. ഉടൻ അതിന്നു്
ഒരുവെട്ടു ഡിലനയെ അവർ—

രവു

“ചോരിനെതൃക്കയും പിന്നോട്ടുവാങ്ങിയും
ആരാലടുക്കയും ദൂരത്തുമാറിയും”

(കാണും ൨. അദ്ധ്യായം ൧൧)

യുദ്ധക്കളത്തിൽനിന്നു ക്ഷണത്തിലകറ്റി. അതു കണ്ടു ഏറ്റവും ആശ്ചര്യപ്പെട്ട പെരുഷ്കലൻ സേനയെ ശ്രദ്ധിച്ചു. ഹൃദയത്തിൽ ഉറപ്പിച്ചതിന്റെ യുദ്ധം ആരംഭിച്ചു. ഗുപ്തനാഥൻ വലിയ വീരോദ്യമിട്ടു യുദ്ധം ചെയ്തു. എങ്കിലും ആയുധാധാരമായ പെരുഷ്കലന്റെ നിശ്ചയത്തെ ഭേദിപ്പിക്കുവാൻ അവർക്കു കഴിയാതെ തോറ്റു. എതിർപടകൾ ജയഭേരി മുഴക്കി. ഇതു കേട്ടു മഹാരാജാവു വിചിന്തനാൽ മാർഗ്ഗമുൾക്കാവു എന്നൊരു മഹാവിരനെ വരുത്തി കൂട്ടത്തിൽ യുദ്ധമുദമേടക്കുവാൻ ആജ്ഞാപിച്ചു. അദ്ദേഹം നേരംപോക്കായി “ബാലനായ എന്നെ ശത്രുക്കൾ പതിച്ചുകൊണ്ടെങ്കിലും” എന്നു ചോദിച്ചതിന്നു മഹാരാജാവു “എന്നാൽ അടുത്തദിവസം സൂര്യൻ അന്ത്യമുദയം നിന്നെ കൊന്നുവന്നെ ഞാൻ കൊല്ലും” എന്നു കല്പിച്ചു. അദ്ദേഹം ഇതു കേട്ടപ്പോൾ അങ്ങിനെതന്നെ പററി എന്നു മേൽവിവരണം കൊണ്ടു മനസ്സിലാക്കും. മാർഗ്ഗമുൾക്കാവു ചിരിച്ചുകൊണ്ടു “അവിടുത്തെ കൃപാവിശേഷത്താൽ കവചിതനായ എനിക്ക് ഒന്നുകൊണ്ടും പേടിയില്ല” എന്നറിയിച്ചു. താഴ്ന്ന തൊഴുതുകൊണ്ടു മന്ത്രപിരിയലുള്ള അസുരങ്ങളും, വിഷദിശങ്ങളായ ശത്രുക്കളും, ഉരുക്കിൽ തീർപ്പിച്ച കവചങ്ങളും, മറ്റു മഹാരഥന്മാരുടെ ആയുധങ്ങളും ധരിച്ചിട്ടു യുദ്ധത്തിന്നു പുറപ്പെട്ടു. വീരകവചൻ, കാങ്കൻ, ഭിക്ഷു, ത്രിതയശീർഷസ്ഥൻ മുതലായ മഹാവിരന്മാർ യഥാവിധി ഓരോ യാനങ്ങളിൽ കയറി

രൻ

അവനെ അനുഗമിച്ചു. ശുദ്ധം, പരിപാലം, കന്തം, മുസലം, ഗദ, ചക്രം, വേൽ, വെണ്മഴു, ഘൂരിക, വാൾ, പരിശ, അമ്പ്, വില്ല്, കവൺ, കല്ല് മുതലായ പ്രമാണങ്ങൾ വീശിക്കൊണ്ടു തോലാക്കൾ അവന്റെ മുന്നിൽ നടന്നു. മുന്നിലും പിന്നിലും പായുന്ന അശ്വങ്ങളുടെ ഖരകോടി ഘട്ടനം കൊണ്ടുദ്ഗമിച്ച ധൂളീപടലങ്ങളാൽ മാരകൻ ആകാശത്തിൽ വീരന്മാരെ കാത്തുനിൽക്കുന്ന അപ്പാരസ്ട്രീകൾക്കു തിരശ്ശീല കെട്ടി. ശിഖരങ്ങളോടുകൂടി ഉരുണ്ടുവരുന്ന മാലകൾപോലെ മുരഞ്ഞുകിടക്കുന്ന കയ്യിൽ പൊക്കിപ്പിടിച്ച സുശിക്ഷിതങ്ങളായ കൂറാൻ ആനകൾ പുറം നിന്നു. ഘനഗർജ്ജിതംപോലെ കരിഞ്ചുണ്ഡനവും യുദ്ധഭേരികളും മുഴങ്ങി. ഇടിവെട്ടുമ്പോലെ മഹാവീരന്മാരുടെ അട്ടമാസങ്ങൾ പൊട്ടിച്ചിതറി. ഇടയ്ക്കിടെ വിദ്യുന്മാലകൾപോലെ സ്വപ്നപ്പിടി കെട്ടിയ കരവാളങ്ങൾ കിളങ്ങി. പരസ്പരാഭിമുഖമായിപ്പായുന്ന രണ്ടു മഹാനദികൾപോലെ ഇരുസൈന്യവും തമ്മിൽ മുട്ടി. ക്ഷണനേരംകൊണ്ടു വയോനുമുഖങ്ങളായ മഹാമേഘങ്ങൾപോലെ മഹാവീരന്മാർ ശരമാറി പൊഴിച്ചു. ശരഭൂടത്തിൽ സൂര്യബിംബം മറഞ്ഞു. എങ്ങുമേ കൂരിരുട്ട കാണാമായി.

സംഹാരജഢനേഷ്ടാലെ അഷ്ടാദശായുധധരനായി മുന്നിൽ പതിക്കുന്ന മാർദ്ധമുർജ്ജാവിനേയും, ഉദ്ദേഹമായ മഹാസമുദ്രംപോലെ എങ്ങും പരന്നു പായുന്ന മഹാരാജവാഹിനിയേയും കണ്ടു പെരുഷ്കല്പൻ പ്രളയകാലം അടുത്തതായി വിചാരിച്ചു. അവന്റെ പടകൾ നിൽക്കുന്ന നിലയിൽത്തന്നെ വിറച്ചുതുടങ്ങി. ഇതു കണ്ടു കഴങ്ങിയ പെരുഷ്കല്പൻ അവരെ ഭയവിധം സമാ

ധാനപ്പെടുത്തിട്ട ശ്രേഡീവൃദ്ധത്തെ ഒന്നുകൂടി ഉറപ്പിച്ചു നിർത്തി. യുദ്ധാരംഭത്തിൽത്തന്നെ എല്ലാ ശത്രുക്കളെക്കാളും അവരവരുടെ മുന്നിൽ മാർദ്ദമൂർദ്ധ്വ നിൽക്കുന്നതായി തോന്നി.

ക്ഷണാത് പ്രാഗ്ഃ ക്ഷണാദ് ധൃസപഃ ക്ഷണാ-

[ച രഥധൂർഗ്ഗതഃ |

ക്ഷണേന രഥമധ്യസ്ഥഃ ക്ഷണേനാവതരൻ മഹീഃ ||

സുകുമാരം ച സുക്ഷ്മം ച തുരു ചാപി തുരുപ്രിയഃ |

സൗഖ്യവേനാഭിസംയുക്തഃ സോഽവിധൃത്വിവി-

[യൈഃ ശരൈഃ"]

(മഹാഭാരതം)

എന്നും മറ്റുമുള്ള തരത്തിൽ അദ്ദേഹം പതിനെട്ടുവിധമായ യുദ്ധപാടവങ്ങൾ കാണിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഖഡ്ഗധാര രാജശിരസ്സുകളെ അയോമുഖമായി ഭൂമിയിൽ പതിപ്പിച്ചു 'ഭൂഭുക്' എന്ന നാമമനപത്ഥമാക്കി. സിംഹവിക്രമന്മാരായ മിശ്രഗംഭീരപ്രഭൃതികളും പെരയ്ക്കലുന്റെ പടകളെ വെട്ടിത്തകർത്തു. ക്ഷണേന രക്തധാരകൾ യുദ്ധക്കളത്തിൽ പ്രവഹിച്ചു. ആ വർനദിയിൽ മാർദ്ദമൂർദ്ധ്വം ആന, കുതിര, കാലാർ എന്നിവയുടെ അവയവങ്ങൾകൊണ്ടു പാലം കെട്ടി. കണ്ഡങ്ങൾ പലതരത്തിൽ നത്തനം ചെയ്തു. കാളിയും കൂളികളും ആനന്ദഭരിതകളായി അവയുടെ മുന്നിൽ നിന്നു താളം പിടിച്ചു. മാംസലോലുപങ്ങളായ സുഗാലങ്ങൾ ഭീനന്മാരുടെ ദീർഘാത്തനീന്ദത്തിന്നു ശ്രുതി പിടിച്ചു. വീരലക്ഷ്മി കടൽമാലകളും രക്തചന്ദനവും അണിഞ്ഞു

മുന്നിൽ കാണാറായി. ആ കല്പാടെ ആ യുദ്ധം ഒരു നാടകംപോലെ തോന്നി.

ബാലനും അസഹായശൂന്യനുമായ മാർലമൂർലാ വനിമിത്തം തങ്ങൾക്കു നേരിടുന്ന ക്ലേശവും നാശവും അപമാനവും പൊറാഞ്ഞു് പെഴയ്ക്കുല്യനും ലംഘപഞ്ചാസ്ത്രനും മറ്റു വീരന്മാരും ഒന്നുചേർന്ന് അവനെ എതിർത്തു. പ്രാണനിൽ പോലും നിസ്സഹനാമായി പോരാടുന്ന ഇവരുടെ ആയുധവേഗങ്ങൾ വളരേനേരം തടക്കാൻ കഴിയാത്ത മഹാരാജപടകൾക്കു മാർലമൂർലാവിനെ വിട്ടുപിരിയേണ്ടിവന്നു. അവൻ ഒന്നും ലക്ഷ്യമാക്കാതെ ഏകനായി വൃഹം ഭേദിച്ചു് ഉള്ളിൽ കടന്നു. പെഴയ്ക്കുല്യന്റെ വൃഹം നന്നായുറച്ചു. ഇതൊരു നല്ല തരമെന്നു കരുതി സംഘമുണ്ണുചോരൻ, അവന്റെ മക്കൾ, മരുമക്കളായ ഗുഷ്തനും, പുഷ്തനും, കംഭീകരാളൻ, അവന്റെ മകൻ, സാമന്തഭൂപനായ പെഴയ്ക്കുൻ എന്നിവർ തങ്ങളുടെ സേനയോടുകൂടി പെഴയ്ക്കുല്യന്റെ പിൻബലമായി നിന്നു പോർ ചെയ്തു. ക്രമത്തിൽ എല്ലാപേരും അണിയണിയായി മാർലമൂർലാവിന്റെ ചുറ്റും നിരന്നുനിന്നു മുളളശസ്ത്രങ്ങളും അസ്ത്രങ്ങളും പ്രയോഗിച്ചു. അവൻ പ്രത്യാസ്ത്രങ്ങളാൽ അവയെ നിഷ്പലമാക്കുകയും കൂർത്ത ശരങ്ങൾകൊണ്ടു് എല്ലാപേരെയും ഒന്നുപോലെ സൽക്കരിക്കുകയും ചെയ്തു. എന്നു മാത്രമല്ല, അമ്മാവന്റെ മുന്നിൽ വെച്ചുതന്നെ ഗുഷ്തനേയും പുഷ്തനേയും, സംഘമുണ്ണുചോരന്റെ മക്കളേയും, കംഭീകരാളന്റെ മകനേയും അസ്ത്രസ്രീകൾക്കു വിട്ടുകൊടുത്തു. സംഘമുണ്ണുചോരനെ യുദ്ധക്കളത്തിൽനിന്നു് ഓട്ടിച്ചു. മഹാവീരന്മാരുടെ ശിരസ്സുകൾകൊണ്ടു ദിഗ്ബലി തൂകി, ഭീരുഭീതനായ

പെരുഷ്വല്യനും ലംഘപഞ്ചാസ്യനും അവന്റെ മുന്നിൽ നിൽക്കാതെ കഴിച്ചുകൂട്ടി. പിന്നെയും അവനിൽനിന്നു മുളു ശല്യം നഷ്ടമാക്കാതെ വിഷണ്ണരായി അവർ എല്ലാ പേരും എത്തിയ്തു. ഫലം മുൻപേപോലെതന്നെ.

ഇതിനിടയ്ക്കു് ഈ മഹാവിരന്മാരുടെ ആയുധങ്ങൾ വളരേനേരം ഏറ്റു ക്ഷീണം തട്ടുകയാൽ മാർദ്ധ്യ മുർദ്ധാവു് “സംഗ്രാമവിജയോദയം” മുതലായ ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ പറയുന്ന ശ്രീചക്രബന്ധനം മോതിരം അണിഞ്ഞു. അതുകൊണ്ടു് ശത്രുക്കളുടെ ആയുധജാലങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശരീരത്തിൽ പറ്റിപ്പിരിഞ്ഞു. കലശലായിരുന്ന ക്ഷീണവും ക്ഷണത്തിൽ ശമിച്ചു. യുദ്ധോത്സാഹം അദ്ദേഹത്തിനു വർദ്ധിച്ചുവന്നു. അതിൽപിന്നെ വരണ്ട കാട്ടിൽപ്പെട്ട അഗ്നിപോലെ അദ്ദേഹം നടത്തിയ സാഹസങ്ങൾ കണ്ടു മഹാവിരന്മാർ അതിശയിച്ചു പിന്നാറി.

മാർദ്ധ്യമുർദ്ധാവു മോതിരം അണിഞ്ഞ വിചരം പെരുഷ്വല്യപ്രഭുതികൾ അറിഞ്ഞില്ല. ആയുധങ്ങൾ യാതൊന്നും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശരീരത്തിൽ ഏറ്റുക്കൊള്ളാതിനെക്കുറിച്ച് അവർ ആലോചന തുടങ്ങി. ഒരു ജ്യോതിഷികൻമുഖമായി വിചരം മനസ്സിലാക്കപ്പോൾ അവർ ഉടൻതന്നെ സംഘമുണ്ണുപോകന്റെ സഖാവായ ഒരു ഘടപ്രഹരന്താവിനോടു സൂത്രത്തിൽ ആ മോതിരം വീശിക്കുന്നതിനു ചട്ടം കെട്ടി. അവൻ യുദ്ധക്കളത്തിനടുത്തുള്ള മരുഭൂമിയിൽ ചെന്നു്—

“ശിഷ്യമാലംബസുഷിരസൂത്രങ്ങളെ
 ഒണ്ടാക്കിനാൻ മുഖബന്ധനമേകമായ്
 കണ്ടാൽ മനോഹരം ഭൂപതനം ബഹു
 വിസ്താരമായതിൻ മീതിയിൽ കടങ്ങളെ
 പത്തുനൂറ്റായിരം കോടിക്കുമേൽ വെച്ചു
 തൈലങ്ങളേയും നിറച്ചൊഴിച്ചു തദാ
 മൂലപ്രദേശസ്ഥങ്ങളിലും പുനഃ
 ലംബനസൂത്രസുഷിര സംഘത്തിലും
 ലംബിച്ചിതായസദ്രാവകമെഴുന്ധം
 കണ്ണകക്ഷ്യം വഴിയുദ്ഗമിക്കുമോ
 തുണ്ണം കെട്ടുത്തിനുന്നനി മുഖാന്തരെ
 മേല്പട്ടുന്നീതൊരു യോജനം ക്ഷണം.
 കീഴ്പട്ടു തൈലമഴ പെയ്യിതതുതം”

(കാണ്ഡം ൨. അദ്ധ്യായം ൧൪)

ഈ തൈലാഴ യുദ്ധങ്ങളെത്തിലെല്ലാപേരുടേയും ശരീര
 ത്തിൽ വ്യാപിച്ചു. മാർലമൂർദ്ധാവിന്റെ കയ്യിൽനിന്നു
 മോതിരം ഇഴുകി വീണു. യുദ്ധസംരംഭത്താൽ അദ്ദേഹം
 അത് അറിഞ്ഞില്ല. തുറിച്ചുനോക്കി പി നീയന്ന പെരയ്ക്ക
 ലുൻമാത്രം അറിഞ്ഞു. അപ്പോൾ അവൻ വലിയ
 ആശ്ചര്യമുണ്ടാക്കി.

അനന്തരം പെരയ്ക്കലുൻ ഉത്സാഹത്തോടെ തെരു
 തെരെന്നു മാർലമൂർദ്ധാവിനോടു ഏതിന്തു. കൈതവ
 ത്താൽ കയ്യിലുള്ള വീല് മുറിച്ചു. അദ്ദേഹം വാളും പരി
 ശയും കൈക്കൊണ്ടു പടയിൽ പതിച്ചു. പെട്ടകൾകൊണ്ടു
 പല പടനായകന്മാർ ചത്തു. പെട്ടന്നു പെരയ്ക്കലുൻ

അദ്ദേഹത്തിന്റെ വാർദ്ധക്യം ഉണ്ടായി. നിശ്ചയമായും മാർഗ്ഗം
 മുൻപോട്ട് കരണം തുടങ്ങി. അടവില്ലാത്ത ചെറുകൊണ്ടും
 പ്രമാണങ്ങൾകൊണ്ടും തട്ടുമുട്ടുകൾകൊണ്ടും ശരീരഘടനം
 കൊണ്ടും വളരെ സൈന്യം ചതു. അദ്ദേഹം അതിവേ
 ഗത്തിൽ ആകാശത്തിലും ഭൂമിയിലുമായി കരണം ചെയ്ത
 യാൽ വീരന്മാരുടെ ലക്ഷ്യങ്ങൾ തെറ്റി. അതുകൊണ്ടു
 പിന്നെയും പെരുപ്പം ലഭ്യൻ കഴിഞ്ഞു. കാണികൾ മുൻക
 ണ്ടിട്ടില്ലാത്ത കരണവൈഭവം കാണുകയാൽ മാർഗ്ഗമുൻ
 പോയിനെ ഇപ്രകാരം ശ്ലാഘിച്ചു: -

ഏതൊരു കരണത്തിനാൽ ബഹുസേനയെ
 കൊന്നതുകൊണ്ടിവന്റെ കലത്തിൽ സഭാ
 ചൊല്ലിടണം കരണൻ എന്ന നാമകം
 എല്ലാവരും ചിലർ അത്ഥം വികല്പിച്ചു
 കൗകൊണ്ടു നന്നായ് രണം ചെയ്തുകാരണം
 അങ്കം കലത്തിൽ കരണമെന്നാഖ്യയാം
 യുദ്ധേ കരഞ്ഞ നയിപ്പിച്ചുകൊൾകയാൽ
 അത്ഥം കരണമെന്നു പറഞ്ഞു ചിലർ
 രാജകരം നയിപ്പിച്ച നരേന്ദ്രൻ
 വ്യാജഹീനം കരണം നാമമുണ്ടായി
 യുദ്ധമാം സൂര്യകരം കൊണ്ടുനേകരെ
 ബലഹീനമാം വധിച്ചാനുകാരണം
 ഉണ്ടാകുമെന്നും കരണമാമുത്തംസം
 കണ്ടിട്ടു പിന്നെയും ചൊല്ലിനാരത്ഥങ്ങൾ
 കന്യ രണം കരണങ്ങിപ്രകാരേണ
 അന്യ അത്ഥങ്ങളെ സംധിച്ചനവധി
 സർവ്വംകൂടിപ്പറഞ്ഞു കരണനെ-
 ന്നവിധിമനു തുടങ്ങിക്കരണനായ്"

(കാണ്ഡം ൨. അദ്ധ്യായം ൧൪)

ശത്രുപടയിൽ എട്ടിലൊന്നു മാത്രം ശേഷിപ്പിച്ചു. മാർജമുർജാവു വീരശ്രീയോദ്ധ്യുടി കാണിച്ചു കരണവിശേഷങ്ങൾ കണ്ടു ഏറ്റവും അപകടകരമായിത്തീർന്ന രണ്ടു അദ്ദേഹത്തിന്റെ വരവു കാത്തിരുന്നു. ഭഗവദിഹ്വയകൻ, മക്ഷികുത്തു, മന്ത്രദണ്ഡൻ റ്റാണീവർ വളരെ പണിപ്പെട്ടു അവനാടു എത്തിത്തു. മൂന്നുപേരും മുന്പേ ചെന്ന് സ്വർഗ്ഗത്തിൽ സ്ഥലം പിടിച്ചു. പിന്നാലെ പെരുഷ്യൻ എന്ന സാമന്തരാജാവിന്റെ ഭളിതവേദാർ മഹാവിനായ മാർജമുർജാവു രണ്ടുരുടെ അന്തർപരത്തിലെത്തി സുഖിച്ചുവാനു. ശേഷിച്ച മഹാരാജ പടകളും കാണികളും മൃതശരീരത്തിൽ കണ്ണനീരുകൊണ്ടു ആലോലം വാർത്ത ആ മഹാവിരൻ ഉടകുകിയ നടത്തി. അതുകൊണ്ടു ആ ദിവസമുള്ള യുദ്ധവും അവസാനിച്ചു.

മഹാരാജാവും അശ്വിപാതയുദ്ധമായ ഈ അനിഷ്ടവാർത്ത കേട്ടു ഏറ്റവും വിഷണ്ണനായി ഭൂമിയിൽ പതിച്ചുരുണ്ടു. അവിടുത്തെക്കു സ്വർഗ്ഗസിലായ കൈയും ദുഃഖസാഗരത്തിൽ ലയിച്ചു. അശ്രുവാധിനികളായ സിരകൾ കണ്ണിന്മേലൂടെ വാരിപ്രവാഹത്തെ ഉദ്ഗമിപ്പിച്ചു. തിരുമനസ്സിലേക്കു് ആ മഹാവിരനിലുള്ള സ്നേഹം അപ്പേരും അഗ്നിജപാലയായി പരിണമിച്ചു. ഉള്ളിലുണ്ടായ നീറ്റലിൽ ദീർഘശ്വാസം തടിയപ്പോൾ അതു സ്പേദത്ര പരമായി വെളിയിൽ പാഞ്ഞു. തന്നറിയാതെ പുറപ്പെട്ട വിവിധവിലാപങ്ങൾ അവിടുത്തെ കണ്ണത്തിനു കണ്ണുതവരുത്തി. ഗർഭങ്ങൾ അവയെ തടുത്തു. അഭൂതപൂർവ്വമായ ഈ വികാരത്തെ തൽക്കാലം ശമിപ്പിക്കുന്നതിനു് ആക്കും സാധിച്ചില്ല. സംശപ്തകന്മാരുടെ രക്തധാരയാൽ ആഗേയാസ്രഭേവതയെ തുഷ്ണിപ്പെടുത്തിട്ടു് കൂട്ടരോടു

കൂടി ആ യുദ്ധത്തിന്റെ അവസാനത്തിൽ അവിടെ എത്തിയ ഡിലനാ ധീരപുരുഷനെക്കുറിച്ച് വർണ്ണിച്ച വാഗ്മതയ്ക്കൽ മഹാരാജാവിനെ ആശ്വസിപ്പിച്ചു. അവന്റെ മിടുക്കുകൊണ്ട് സ്വപ്നം ആശ്വസിച്ച് മഹാരാജാവു മുമ്പാകെ ചെന്ന് പ്രതിജ്ഞയെ (മാർജ്ജമൂർദ്ധാവിനെക്കൊന്നവനെ അടുത്ത ദിവസം അസ്സമിക്കുമ്പോൾ ഞാൻ കൊല്ലും എന്നതിനെ) എല്ലാപേരും ഒന്നിച്ചേർന്ന് നിറവേറ്റണമെന്ന് അവനോട് ആജ്ഞാപിച്ചു. അവനും കൂട്ടരും മഹാരാജാജ്ഞായ ശിരസാ വഹിക്കുന്നുണ്ടെന്നു വെണിപ്പറയുകയും ചെയ്തു.

ഈ വിവരം അറിഞ്ഞ പെരുഷൻ വളരെ അനന്തപിച്ചു. സംഘം ഞ്ഞോരുന്നോടു വർത്തമാനം അറിയിക്കയും ചെയ്തു. അവൻ ചിരിച്ചുകൊണ്ട് “കൊള്ളാം, ശത്രുക്കൾ തന്നത്തന്നെ പ്രാണനപേക്ഷിക്കാൻ ഇതൊരു നല്ല വഴി നമുക്കു ഒരു ദിവസം നിന്നെ ഞങ്ങൾ രക്ഷിച്ചാൽ യുദ്ധശ്രമം കൂടാതെ തന്നെ ഇഷ്ടം സാധിക്കാം, നീ പോകിക്കേണ്ട” എന്നു പറഞ്ഞ് സമാധാനപ്പെടുത്തിട്ട് മന്ത്രിമാർക്ക് അവനെ രക്ഷിക്കേണ്ടെന്ന വഴി ഉപദേശിച്ചു. അപ്രകാരം അവർ കൊല്ലത്തിൽ ഗുഹയായ ഒരു നിലവറയ്ക്കകത്തിരുത്തി പെരുഷനെ രക്ഷിച്ചു. പൂർണ്ണവനാചാര്യനായ ആയുധാചാര്യൻ (പെരുഷൻ) പൂർണ്ണവനാചാര്യന്റെ അടുത്തേക്ക് തന്റെ സൈന്യത്തെ അപ്രത്യക്ഷമായ പൂർണ്ണവനാചാര്യൻ ചുമച്ചുനിറുത്തി.

അടുത്തദിവസം പ്രഭാതത്തിൽ ലക്ഷധർമ്മിയുസാമി, മിത്രഗർഭിരൻ, ഡിലനാ, ഖനൻ മുതൽപേർ മഹാരാജാജ്ഞയെ എതിർപ്പയ്ക്കു കേടുപാടുകൾ വ്യക്തം

ചമച്ചനിർത്തി യുദ്ധമാരംഭിച്ചു. പെരയ്യനെ കൊല്ലണമെന്ന് ഇവർക്കും, അവനെ ഇന്നു രക്ഷിക്കണമെന്നു ശത്രുക്കൾക്കും നിർബന്ധമുണ്ടായിരുന്നതല്ലാതെ യുദ്ധം ഇന്നവിധം വേണമെന്നു സങ്കല്പമില്ലാതിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് യുദ്ധം തുറുവമായ് പരിണമിച്ചു. ഇടയ്ക്കു ആർപ്പുവിളിയും അട്ടമാസങ്ങളും ഭരീനാദങ്ങളും തുടരത്തുടരെ പ്രവർത്തിച്ചു. അതു കേട്ട് മഹാരാജാവ് ഇതിന്റെ ഫലമെന്താണെന്നറിയാതെ സഭാന്തരമായി സേനാനിയായ രാമയ്യൻദളവയെ വരുത്തി സേനയോടു കൂടി ലക്ഷധർമ്മിയുസ്വാമിക്കു സഹായിക്കുന്നതിനു പോകണമെന്നാജ്ഞാപിച്ചു. അന്ധനാണു അദ്ദേഹവും യുദ്ധങ്ങളിൽ എത്തിയപ്പോൾ യുദ്ധമൊന്നു കൊഴുത്തു.

സംഘം ഘോരനും അവന്റെ അനുജൻ കുംഭീകരാളനും എതിർപക്ഷത്തിൽ നിന്ന് ഘോരമായ് യുദ്ധം ചെയ്തു. രാമയ്യൻദളവാ കുംഭീകരാളനോടു എതിർത്തു. അവൻ തക്കത്തിൽ അമ്പ് എയ്ത് രാമയ്യൻദളവയെ മോഹിപ്പിച്ചിട്ട് കരവാളംകൊണ്ട് പടയിൽ ചാടി വെട്ടിത്തുടങ്ങി. പത്തും നൂറും വീതം ഗുപഭടന്മാർ ഒരേ വെട്ടിൽ ഭൂമിയിൽ പതിച്ചു. നീല്പനില്ലെന്നു വിളിച്ചും കൊണ്ട് മല്ലല്ലേകൻ അവനെ തടുത്തുനിർത്തി പോരാടി. രണ്ടുപേർക്കും വാളുകൾ മുറിഞ്ഞുപോകയാൽ രണ്ടു സിംഹങ്ങളെപ്പോലെ അവർ ദന്ദ്വയുദ്ധം ആരംഭിച്ചു. ഇതു കേറേനേരം കാണികൾക്കു രസകരമായിരുന്നു. ഒടുവിൽ മല്ലല്ലേകൻ കുംഭീകരാളനെ കൊന്നു. അടുത്തു കണ്ടുനിന്നിരുന്ന ശത്രുപടകൾക്കു പേടി മുഴുത്തു. അപ്പോൾ രാമയ്യൻദളവാ മോഹത്തിൽനിന്നുണർന്ന് ഘോരതരമാംവണ്ണം യുദ്ധം ചെയ്തു. ഭാനുപ്രഭാഷൻ, ലംഘപഞ്ചാസ്യൻ, അഭൂമികാക്കൻ, അഭൂവണ്ണൻ മുതൽപേർ

“ഒന്നിൽ നാം എല്ലാവരും യുദ്ധത്തിൽ മരിക്കണം. അല്ലെങ്കിൽ ശത്രുക്കളെ കൊല്ലണം” എന്നുറച്ചു പൊരുതി.

നേരം ആറു നാഴികപ്പകലായി. ഗുപ്തനോട് പരസ്യനെ കാണാൻ പോലും കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. അപ്പോൾ എന്തെങ്കിലും എന്താണിരിക്കുന്നത്, സൂര്യബിംബം പെരുകിയവയം. ബം മറഞ്ഞു. കൂരിരുട്ട് ഭൂമിയെക്കുറിച്ചു വ്യാപിച്ചു. സത്യപ്രതിജ്ഞയായ മഹാരാജാവിന് വലുതായ വിഷാദമുണ്ടായി. ഇരുപടയും യുദ്ധം നിറുത്തി. സംഘമണ്ഡലോത്തരം, പെരുകിയവയം, മറ്റു വീരരും സന്തുഷ്ടനായിട്ട് മഹാരാജമനോരമം കാണുന്നതിന് മുന്നിൽ വന്നു. ബുദ്ധിമാനായ ഡീലനാ ഘടികാരമാനം നോക്കി അസ്തമിച്ചില്ലെന്നു കണ്ടിട്ട് പെരുകിയവ ലാക്കിക്കി അവസ്ഥയായ ആഗോഷാസ്രം പ്രയോഗിച്ചു. പെരുകിയവ സിദ്ധിച്ചു. സൂര്യബിംബം പ്രകാശിക്കുകയും ചെയ്തു.

അയ്യോ! പെരുകിയവ മരിച്ചവെന്ന് ശത്രുപടകൾ വാവിട്ടുലറി. സംഘമണ്ഡലോത്തരം, അഭൂമികാക്ഷനം, അഭൂമിമണ്ഡലം മുതൽപോലും പാരം വിഷാദം പൂണ്ടു. അവർ ഇന്നു നാം പെരുകിയവ അനുഗമിക്കുമല്ലാതെ ഗുഹത്തിലേയ്ക്കു പോകേണ്ട എന്നുറച്ച് മുൻവെച്ചു കാൽ പിന്നിൽ മാറ്റാതെ യുദ്ധംചെയ്തു. പ്രക്ഷുപ്തവും, ഗർഭിയും അവരെ തടുത്തുനിർത്തി പോരാടി. ഭാനുപ്രഭാഷനം, ലംഘപഞ്ചാസ്യനം സംഘമണ്ഡലോത്തരങ്ങളെ സഹായിച്ചു. അന്നു രാത്രിയും യുദ്ധംചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. കൂരിരുട്ട് ഭൂമിയിൽ പരന്നുവെങ്കിലും, എവിടേയും ഡീലനയുടെ ആഗോഷാസ്രപ്രകേരം കാണാമായിരുന്നു. യുദ്ധത്തിൽ തന്റെ പടകൾക്കുപേജയും കണ്ടതിനാൽ പെരുകിയവ

ലൂൻ അസ്രജാലങ്ങൾ വഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അവനെ മഹാവിരന്മാരിൽ ഒരാളാക്കി എടുത്തു. അവന്റെ ബാണാധിപതിയോട് പെരുഷ്ഠലൂൻ ഒരു തളം. അപ്പോൾ ലംഘപഞ്ചാസ്യൻ പെരുഷ്ഠലൂനെ തുണച്ചു. അവനെ മിത്രഗംഭീരൻ ഗദകൊണ്ടടിച്ചു. ഭീമനും ഭയ്യോധനനും മെന്നപോലെ മിത്രഗംഭീരനും ലംഘപഞ്ചാസ്യനും ഗദായുദ്ധസാമന്ത്രികൾ കണ്ടിട്ടു. ലംഘപഞ്ചാസ്യന്റെ കയ്യട തട്ടി മിത്രഗംഭീരൻ മോഹിച്ചുവീണു. ലംഘപഞ്ചാസ്യന്റെ വൻപടകൾ ഹൃദയത്തിലോടെ അടഞ്ഞു. അവരെ കാക്കന്റെ ശിഷ്യർ കൊന്നു. ലംഘപഞ്ചാസ്യൻ കാക്കന്റെ ഗളം അറഞ്ഞു. ചെട്ടെത്തന്നൻ മിത്രഗംഭീരൻ വാളുകൊണ്ട് ലംഘപഞ്ചാസ്യനെ വെട്ടി. അവൻ ഗദകൊണ്ടു തടുത്തിട്ട് കൈകൊണ്ടു കഴുത്തിൽ അടിച്ചു. മിത്രഗംഭീരൻ യഥാലയം പുകി.

ഇപ്രകാരം ഓരോ തരത്തിൽ ഓരോ വിരന്മാർ യുദ്ധം ചെയ്തു ചിലർ ജയവും ചിലർ സ്വർഗ്ഗവും നേടി. നേരം അർദ്ധരാത്രിയായി. അതുവരെ ശൂരന്മാരെക്കണ്ടു ലയജിച്ചുകനിരുന്ന നീള തന്റെ ലീലകൾ ലോഭനീയങ്ങളായിത്തീരുന്ന സമയം നോക്കി സഖിമാരോടുകൂടി യുദ്ധങ്ങളിൽ എത്തി. ശ്രാന്തന്മാരായ എല്ലാ പടകളും അടുത്തുകൂടിയ ആ രമണിയേക്കണ്ടു് ഒന്നു മയങ്ങി. രഥികൾ രഥത്തിലും, അശ്വസാദികൾ അശ്വത്തിലും, ഗജാദോഹികൾ ഗജകുളത്തിലും, പദാതികൾ ഭൂമിയിലുമായി ഇരുന്ന് അവളെ പുണർന്നു. കരണങ്ങൾ അവർക്കധീനമായി. രണ്ടരനാഴികനേരം അവളുടെ പിന്മാസങ്ങൾ എങ്ങുമേ കാണാറായി. അതു പൊറാഞ്ഞു് ഉള്ളിലുള്ള സ്വർഗ്ഗ കലഹിച്ചു. അപശംവദന്മാരായിരുന്ന

പടകൾ നിദ്രയെ ഉപേക്ഷിച്ചു. മുൻപോലെ യുദ്ധം ആരംഭിക്കുകയും ചെയ്തു.

യുദ്ധമദ്ധ്യസ്തൽ “സംഘട്ടണഘോരൻ മരിച്ചു. യുദ്ധം മതി മതി.” എന്നൊരു ശ്രുതി എങ്ങും പരന്നു.

വേഗം പെരുഷ്കപ്പൻ ആയുധങ്ങളെ ദൂര പെരുഷ്കപ്പൻ ഞെറിഞ്ഞു ഭൂമിയിൽ ഇരുന്ന, ക്ഷണ നേരംകൊണ്ട് യോഗാഗ്നിനിൽ അദ്ദേഹം ത്തിന്റെ ശരീരം ഭസ്മമായതു കണ്ടിട്ട് ഏല്പാപേരും വിസ്മയിച്ചു.

കോപാധനയായ ഭാനുപ്രഭാഷൻ എന്ന മഹാ വീരൻ ഖഡ്ഗപാണിയായി ചൊന്ന് എതിർപടയുടെ നേക്കു പാഞ്ഞു. ഇവന്റെ വാവു കണ്ടപ്പോൾത്തന്നെ രാമയുൻദളവാ മുതൽപേർ ദൂത്തു മാറി ഒരു കോണിൽ ഒളിച്ചു. സേനാധിപനായ മല്ലഭ്യേകൻ ശ്രീചക്രവന്ധ നയുക്തമായ കങ്കണം അണിഞ്ഞു ഭാനുപ്രഭാഷനെ എ തിത്തു. അവൻ അസൂജാലങ്ങൾ പൊഴിച്ചു. കങ്കണ പൈഭവത്താൽ അവ തിരിച്ചു വന്നതല്ലാതെ മല്ലഭ്യേക നിൽ ചൊറുമ്പേ പറ്റിയിരുന്നില്ല. പിന്നെ യുദ്ധം അധികം നീട്ടേണ്ടി വന്നില്ല. മല്ലഭ്യേകൻ വേഗം നേരേ ചെന്ന ഭാനുപ്രഭാഷന്റെ കണ്ണു വെട്ടി താഴത്തു തള്ളി. അതു കണ്ടു കാണികൾ മല്ലഭ്യേകനെ സ്തുതിച്ചു.

മക്കൾ, മരുമക്കൾ, അനുജൻ, മന്ത്രിമാർ, ആചാ യുൻ മുതൽപേർ ചത്തതോത്തു പ്രാണരക്ഷയിൽ നിരാ ശനായിത്തീർന്ന സംഘട്ടണഘോരൻ വായ കൊല്ലംരാജാ വന്റെ വയം വേഗമായ ഒരു കത്തിരയിൽ കയറ്റി യുദ്ധ ത്തിനു പുറപ്പെട്ടു. അപ്പോൾ സൂര്യൻ ഉദിച്ചു. കടൽപോലെ ഗുപസൈന്യം എങ്ങും പരന്നു.

ബന്ധുചാഗ്നിപോലെ സംഘമുണ്ണലോരൻ ഉള്ളിൽ കടന്നു ഭരിപ്പിക്കുവാനും തുടങ്ങി. അവന്റെ വെട്ടുകൾ പൊരക്കൻ കഴിയാതെ വൃപഭടന്മാർ 'പൊയ്ക്കി പൊയ്ക്കി' എന്നു നിലവിളിച്ചുകൊണ്ട് മഹാരാജാവിനെ ശരണാഗ്രഹിച്ചു. കോപാധനമായ അവിടുന്നു ഉടവാൾ തൂക്കിയിൽ ധരിച്ചിട്ട് യുദ്ധക്കളത്തിലേയ്ക്കു എഴുന്നള്ളി. സർവ്വസമ്മാരതേജസ്സു തീർത്ഥാടകത്തിൽ തീർത്തി. പൊക്കിപ്പിടിച്ചിരിക്കുന്ന ഉടവാൾ ശത്രുക്കൾക്കു സ്വപ്നലോകത്തെയുള്ള വഴി കാണിക്കുകയെന്നോ എന്നു തോന്നി. മഹാരാജാവ് അടുത്തു എഴുന്നള്ളുമ്പോഴേതന്നെ സംഘമുണ്ണലോരൻ ദേഹത്തിൽ ആവാദശീലം ദഹമുണ്ടാകയാൽ അവൻ ഓടി മാളികയിൽ കയറി. മഹാരാജാവ് മാളികയെ നോക്കിയതും അതു സംഘമുണ്ണനോടുകൂടി എരിഞ്ഞതും കരുതിച്ചായിരുന്നു. മാളികയിൽ പിടിച്ചെടുത്ത അഗ്നിജ്വാല ആകാശത്തിൽ പൊക്കി അസ്സരസ്രീകളുടെ വസ്രങ്ങൾ കരിച്ചു. നഗ്നകളായ അവർ ലജ്ജിച്ച് തങ്ങൾ തങ്ങൾക്കു കീഴിയ ഭർത്താക്കളോടുകൂടി അന്തഃപുരത്തിലേയ്ക്കു ഓടി. ദേവകൾ പൂജയ്ക്കു തുകി. സജ്ജനങ്ങൾ മഹാരാജാവിനെ വഴ്ത്തി സ്തുതിച്ചു.

സംഘമുണ്ണലോരന്റെ കളുടെ മരണാനന്തരം പ്രിയതമന്മാരുടെ ചരമാശ്ശേഷത്തിൽ കൊതിക്കൊണ്ട് യുദ്ധക്കളത്തിൽ കടന്നു കരളികൾപോലെ വിലപിക്കുന്ന വീരമന്ത്രിമാരുടെ മിനദങ്ങളും, വൃദ്ധന്മാരായ മാതാപിതാക്കന്മാരുടേയും അനാഥങ്ങളായ കുഞ്ഞുങ്ങളുടേയും രോദനങ്ങളും കൊല്ലമാകേ കരുണാസമ്പ്രദായത്തിൽ മുക്കി. കരുണാനിധിയായ മഹാരാജാവ് വേഗം സൈന്യങ്ങളോടും വീരന്മാരായ മന്ത്രിമാരോടും കൂടി അവിടെനിന്നും പരവൂരിലേയ്ക്കു തിരിച്ചു.

ഇത്രയും ഭാഗമാണ് ഈ കിളിപ്പാട്ടിൽ ഇപ്പോൾ കിട്ടിയ അംശങ്ങളിൽനിന്നു മനസ്സിലാകുന്നത്. കിളിപ്പാട്ടിലുൾപ്പെട്ട എല്ലാ ഭാഗങ്ങളേയും വ്യാപിക്കണമെന്നുള്ള സംരംഭത്തിൽ കെട്ടിച്ചമച്ച ഈ ചരിത്രസംക്ഷേപം ചിലങ്കിടത്തു സ്വപ്നം വിസ്മയമാകുമെന്നു. എങ്കിലും വസ്തുമാഹാത്മ്യം ഇതിനെ പരിഹരിക്കേണ്ടതിരിക്കയില്ലെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നു.

മുൻ പ്രസ്താവിച്ച കഥകൾ മഹാരാജാവിന്റെ അപമാനശതങ്ങളിൽ എത്രയോ ചുരുങ്ങിയ ഒരു ശതമാനമേ ആകുന്നുള്ളൂ. അതുകൊണ്ട് ഇടയ്ക്കു വിപ്ലവം വരുത്താതെ ചരിത്രപ്രസ്ഥാനത്തെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തി ശേഷമുള്ള ഭാഗങ്ങളിൽ ഉൾപ്പെട്ട വിശേഷ സംഭവങ്ങളെ മാത്രമെങ്കിലും ഇവിടെ ചുരുക്കത്തിൽ പ്രസ്താവിക്കുന്നത് ഉചിതമായിരിക്കുമെന്നു തോന്നുന്നു.

ചരിത്രപ്രകാരം ഈ കഥകൾ കൊല്ലവർഷം ൮൮൨-നു മേൽ ൯൧൭-ന് അകമായി നടന്നുവെന്നു വിചാരിപ്പാൻ ന്യായമുണ്ട്. ഇനി പ്രസ്താവിക്കാൻ പോകുന്നത് അതിനു മേലുള്ളതാണ്.

കൊല്ലംരാജാവിനു സഹായനാശായി ചില ഇടപ്രഭുക്കളും ഉണ്ടായിരുന്നുവെന്നു മുൻ പ്രസ്താവിച്ചുവല്ലോ. ശത്രുശേഷം പാടില്ലാത്തതിനാൽ അവ ഭേദിപം. ഭയം നിഗ്രഹിക്കുന്നതോടുകൂടി വേണാട്

വലുതാക്കുമെന്ന് മഹാരാജാവ് നിശ്ചയിച്ചു. സംവിധാനങ്ങൾ എല്ലാം പ്രായേണ സജ്ജമായിരുന്നതിനാൽ ചില കാര്യങ്ങൾ മാത്രമേ അവിടുത്തേയ്ക്കു നടക്കേണ്ടതായി ശേഷിച്ചിരുന്നുള്ളൂ. പുരുഷപ്രയത്നം ഇപ്രകാരം വർദ്ധിച്ചുവരവേ ദൈവാനുകൂല്യ

ത്തിനായി മഹാരാജാവ് പല സുഗുണങ്ങൾ ചെയ്ത കൂട്ടത്തിൽ പണ്ടു കാത്തവീട്ടുള്ളതൻ ശത്രുക്കൾക്കായി നം, പാപശാന്തിക്കും, ഔഷധവർദ്ധനത്തിനും, രാജ്യക്ഷേമത്തിനുമായി നടത്തിവന്നിരുന്ന ഭദ്രദീപം എന്ന അടിയന്തരം കൊടുവന്നു നമൻ മിഥുനം ൨൩-ാം തീയതി ആദ്യമായി ആരംഭിച്ചു.

നരനാരായണന്മാരെപ്പോലെ പ്രാണേണ മഹാരാജാവ് തിരുവനന്തപുരത്തിൽ ഇരുന്ന് ഓരോ സത്കർമ്മ

ങ്ങൾ നടത്തുകയും, രാമയ്യൻ, ഡീലനാ കായംകുളം കൈവ മുതൽപേർ വെളിയിൽച്ചെന്ന യുദ്ധം ശപഥത്തിയത്. ചെയ്ത് ഇടപ്രദേശമാരെ കീഴടക്കുകയും പതിവായിരുന്നു. ഒരിക്കൽ കൊ

ല്ലംരാജാവിന്റെ സഹായനായ കായംകുളംരാജാവ് നമൻ-ൽ മരണമുണ്ടായപ്പോൾ ഉടമ്പടിപ്രകാരം തിരുവിതാംകൂറിലേയ്ക്കു കൊടുക്കേണ്ടതാകപ്പം കൊടുക്കാഴികയാൽ അതു തരണമെന്ന രാമയ്യൻഭദ്രവാ നിർബന്ധിച്ചു. കപ്പം കൊടുക്കുന്നത് ഗൗരവക്കരവാണെന്ന തീർച്ചപ്പെടുത്തിയ കായംകുളംരാജാവ് പത്തു ദിവസത്തേ അവധി വാങ്ങി. അതിനിടയ്ക്ക് അദ്ദേഹം ആരുമറിയാതെ കടുംബസഹിതം വള്ളത്തിൽ കയറി വടക്കോട്ടു തിരിച്ചു. അതിനാൽ നമൻ-ൽ രാമയ്യൻഭദ്രവാ കായംകുളംരാജാവിന്റെ അധീനത്തിലിരുന്ന കായംകുളം, കരുനാഗപ്പള്ളി, കാത്തികുപ്പള്ളി, നെടുമങ്ങാട്, നാവാലിക്കുളം മുതലായ ദേശങ്ങളെ തിരുവിതാംകൂറിൽ ചേർത്തു.

നർ-ൽ കായംകുളംരാജാവിന്റെ സഹായനായ
 അമ്പലപ്പുഴ (ചെമ്പകശ്ശേരി)രാജാവു
 കീഴടക്കിയത്. മാമ്മി കോട്ടപ്പള്ളിയിൽ വെച്ചുണ്ടായ യു
 ദ്ധത്തിൽ അദ്ദേഹം തോൽക്കുകയാൽ
 രാജ്യം ചെമ്പകശ്ശേരിയിലെ തിരുവിതാംകൂറിൽ ഉൾ
 പെടുത്തി

ആ ആണ്ടിൽ (നർ-ൽ)ത്തന്നെ ഇന്നും നാം
 കണ്ടുവരുന്ന 'തൂലാപുരുഷഭാനം' എ
 ഉല്പാദനം. ന്ന അടിയന്ത്രം മഹാരാജാവു നടത്തി.

മുൻ പ്രസ്താവിച്ച കായംകുളംരാജാവിനു സഹായ
 ന്നായി തെക്കുംകൂർ, വടക്കുംകൂർ
 തെക്കുംകൂറും എന്ന ശ്രേഷ്ഠ ഭേദത്തിലേ രാജാക്ക
 വടക്കുംകൂറും ന്നാരു ഉണ്ടായിരുന്നു. രാമയ്യൻമുളവാ
 പിടിച്ചത്. ന്റർ-ൽ അവർ മാമ്മി ആറുമുളവെച്ചു

നടത്തിയ യുദ്ധത്തിൽ അവരെ തോല്പിച്ച് അവരുടെ
 വകയായ തെക്കുംകൂർ, (കോട്ടനം, ചങ്ങനാശേരി, തിരു
 വല്ലൂ) വടക്കുംകൂർ, (ചൈക്കം, ഏറന്മാറൻ) എന്നീ
 ഭേദങ്ങളെ തിരുവിതാംകൂറിൽ ചേർത്തു.

കൊല്ലവർഷം ന്റർ-ൽത്തന്നെ ഇളയിടത്തുസ്വ
 രൂപാ (കൊട്ടാരക്കര, പത്തനാപുരം, ചെങ്കോട്ട, കള
 കോട്ട്) തിരുവിതാംകൂറിൽ ചേർത്തുകഴിഞ്ഞതായി പരി
 ത്രങ്ങളിൽ കണ്ടുന്നു. ഇപ്പകാരം രാമയ്യൻമുളവാ പരി
 മിതമായ കാലംകൊണ്ടു ശാന്തന്മാരെ സമാധാനപ്പെടു
 ത്തിയും ദുർദ്ദാത്തന്മാരെ നിഗ്രഹിച്ചും വേറെ ചില ചുറ്റു
 റ രാജ്യങ്ങളേയും കീഴടക്കി. അതോടുകൂടി തിരുവിതാം
 കൂർ വടക്കു പെരിന്താർ മുതൽ തെക്കു കളക്കാടുവരെ
 ഉദ്ദേശം ൨൦൦ മൈൽ നീളത്തിൽ വലുതാകയും അത്യ
 ന്നതമായ സ്ഥിതിയെ പ്രാപിക്കുകയും ചെയ്തു.

ന്റുപോലും മഹാരാജാവ് രാജരാഷ്ട്രങ്ങളുടെ ശാശ്വതമായ ക്ഷേമത്തേയും ശത്രുസംഹാരത്തേയും കരുതി 'മഹാജപം' എന്ന മഹായാഗം ആരംഭിച്ചു. പു
 ആദ്യത്തേ
 ഭരണപം. ബ്രഹ്മം സുഖത്തിനും പാപം ദുഃഖത്തിനും കാരണമാണെന്ന് ഏതു മതസ്ഥർക്കും സമ്മതിക്കാതെ തരമില്ല. ഇന്നതു പുണ്യം ഇന്നതു പാപമെന്നു മഹാത്മാരുടെ അനുഷ്ഠാനവും ശാസ്ത്രങ്ങളും മനസ്സിലാക്കുന്നുണ്ട്. അതിനാൽ ശാസ്ത്രവും അനുഭവവും വിശ്വസിക്കുന്ന പക്ഷം ഈ യാഗംകൊണ്ട് മുൻ ചെയ്ത ഫലങ്ങൾ സിദ്ധിക്കുന്നുണ്ടെന്നുതന്നെ തീരുമാനിക്കണം. മഹാരാജാവിന് ഈ ബോധം ഉണ്ടായിരുന്നില്ലെങ്കിൽ വളരെ ധനക്കുറവും പല കഴപ്പുകളുമുള്ള അക്കാലത്തു് ഇമ്മാതിരി വലിയ അടിയന്തിരങ്ങൾ അവിടുന്ന് നിശ്ചയമായും തുടങ്ങുകയില്ലായിരുന്നു.

വൃശ്ചികമാസം ആരംഭത്തിൽ തുടങ്ങി മകരം ഒന്നാംതിയ്യതിയെ വ്യാപിക്കുന്ന ഈ മഹായാഗം ലക്ഷദ്വീപമഹോത്സവത്തോടുകൂടി അവസാനിപ്പിച്ചു. ഉടൻതന്നെ പുണ്യനിധിയായ മഹാരാജാവിന് ഈ രാജ്യവും സ്വത്തും പദ്മനാഭന്റെ കാര്യം കൊണ്ടു സിദ്ധിച്ചതാണെന്നും അദ്ദേഹത്തിൽ ഒരു നിമിത്തമാത്രമാണെന്നും തോന്നുകയാൽ ന്റുപോലും മകരമാസം ൫-ാംനാളത്തു് കുടുംബങ്ങളോടുകൂടി പദ്മനാഭസ്വാമിക്ഷേത്രത്തിൽ എഴുന്നള്ളി ഈ രാജ്യത്തേയും സ്വത്തുകളേയും കുടുംബത്തേയും ആ കലഭൈരവത്തിന്റെ തൃപ്പാദങ്ങളിൽ സമർപ്പിച്ചു കൃതകൃത്യനായി, അന്നുമുതൽ രാജ്യകാര്യങ്ങൾ പ്രഭുവായ ശ്രീപദ്മനാഭന്റെ പ്രതിനിധികളായി തങ്ങൾ നടത്തുന്നുവെന്നും അതിനു

സ്മര

പകരം തങ്ങളുടെ ചെലവിനു മാത്രം പര്യാപ്തമായ ഭൂവും വരവിൽനിന്ന് എടുത്തുകൊള്ളുന്നുവെന്നുമാണ് ഇവിടത്തേ മഹാരാജാക്കന്മാരുടെ സങ്കല്പം. തൃപ്പിടീടാനം കഴിഞ്ഞതുമുതൽ 'ശ്രീപദ്മനാഭഭാസൻ' എന്ന അനുഗ്രഹവും അനിതരസാധാരണവുമായ തിരുനാളംകൊണ്ടും, മുൻ വിവരിച്ചതും ഇപ്പോൾ നാം കാണുന്നവയുമായ വിശിഷ്ട ചർച്ചകൾകൊണ്ടും ജഗദപന്യന്മാരായിത്തീർന്ന ഈ മഹാരാജാവിസമ്മതന്മാരെപ്പോലെ ഈ ഭൂമിയിൽ എങ്ങും തന്നെ മഹാരാജാക്കന്മാർ ഈ യുഗത്തിൽ ഉണ്ടായിട്ടുമില്ല, ഉണ്ടാകാൻ പോകുന്നതുമല്ല, നിശ്ചയം എന്ന കീർത്തിലോകത്തിൽ പരന്നു.

പിന്നീട് മഹാരാജാവ് 'നർമ്മ'ൽ പാവനകരമായ 'ഹിരണ്യഗർഭം' എന്ന അടിമിരണ്യഗർഭം. യന്തിരം നടത്തി. അതീനമുന്പ് മഹാരാജാക്കന്മാർ ആരംഭിക്കുന്ന ഈ അടിമിരണ്യം നടത്തിയിട്ടില്ലെന്നാണു് കേൾവി.

ആയാളിൽ(നർമ്മ-ൽ)ത്തന്നെ ശ്രീപദ്മനാഭക്ഷേത്രത്തിൽ അതേവരെ പതിവില്ലാത്ത മീനമാസത്തേ ഉത്സവവും ആരംഭിച്ചു. ഈ ഉത്സവത്തിൽ തുലാമാസത്തേ ഉത്സവത്തിനേക്കാൾ കൂടുതൽ ചടങ്ങു് പാണ്ഡവന്മാരുടെ പ്രതിമകൾ പത്മതീർത്ഥക്കരയിൽ സ്ഥാപിക്കുന്നതും, 'വേലകളി' എന്നു പറയുന്ന ഭദ്രോധനപ്പടകളുടെ യുദ്ധാഘോഷവുമാണെന്നു് എല്ലാപേക്കും അറിയാവുന്നതാണല്ലോ. ഇതിലും ഒരു സാരമായ ഉദ്ദേശം ഉണ്ടായിരിക്കണം. അതെന്നായിരിക്കുമെന്നാലോചിച്ചാൽ അതു് അന്നുള്ള പട്ടണലവന്മാരുടെ കായികാഭ്യാസപ്രദശ്ശമല്ലയോ എന്നു സംശയിക്കുന്നു, അങ്ങിനെയാണെങ്കിൽ

ചെമ്പകശ്ശേരി രാജാവിന്റെ സേനാനായകനായിരുന്ന മാത്തൂർപ്പണിക്കർ മുതൽപേരെ ഇതിൽ പ്രധാനികളായി നിയമിക്കുന്നതിന്നു തരമില്ല. 'വേലകളി' എന്ന പദത്തിന് വേലന്മാരുടെ—യോദ്ധാക്കളുടെ കളി—കായികാഭ്യാസപ്രദം എന്നർത്ഥമാണെങ്കിൽ മുൻ വിവരിച്ച ഉപഹത്തിന്നു കരേക്കൂടി ശക്തി കിട്ടുന്നതാണ്. ഇതിനെക്കുറിച്ച് അഭിജ്ഞന്മാർതന്നെ ചിന്തിച്ചുകൊള്ളട്ടെ.

ഈ മീനമാസത്തേ ഉത്സവം അന്ന് തിരുവട്ടാരം ഏല്പട്ടത്തിയിരുന്നതിനെ അനുകരിച്ച് അതേ സമയത്തിൽ ഇവിടേയും തുടങ്ങിയതായിരിക്കണം. മഹാരാജാക്കന്മാർ പട്ടമനാഭപുരത്തു താമസിച്ചിരുന്ന കാലങ്ങളിൽ നടത്തിവന്ന ചില പതിവുകൾ ഇന്നും ഇവിടെ കാണാറുണ്ടല്ലോ. പൂജവെയ്യിനു സരസ്വതിയെ കീഴ്ക്കിരുന്നു എഴുന്നള്ളിക്കുന്നത് ഈ പതിവുകളിൽ ഒന്നാണ്. ദേവന് ഉത്സവവിധിയെ സംബന്ധിച്ച ചടങ്ങുകൾ യാതൊന്നും കൂടാതെ ശുചീന്ദ്രത്തു നടത്തിവരുന്ന ധനുർമാസത്തേ ഉത്സവവും ഇതുപോലെ ചില പ്രത്യേക കാരണങ്ങളാൽ ഏല്പട്ടത്തിയായിരിക്കാം.

ഇപ്രകാരം ക്ഷേത്രത്തിൽ ചെയ്ത ഏല്പാടുകൾ മാത്രമല്ല, ഉടുപ്പുകേൾ, ധർമ്മക്കണ്ടതി, ധർമ്മപ്പുല്ല്, തണ്ണീർപ്പന്തൽ, വഴിയമ്പലങ്ങൾ മുതലായ ധർമ്മസ്ഥാപനം. ധർമ്മസ്ഥാപനങ്ങളും ഉദ്ദേശിച്ചിരുന്നതുപോലേയും, ദേവദൂതൻ തന്റെ അവതാരകാര്യമായി ഓർമ്മിച്ചിട്ടുള്ളതുപോലേയും നടപ്പിലാക്കി.

ഈ ധർമ്മസ്ഥാപനങ്ങൾ 'വൈപ്രാവനേന്ദ്രൻ' എന്ന തന്റെ തിരുനാമത്തിനനുസരിച്ച വിപ്രരക്ഷണത്തിന്നു മാത്രമല്ല, വിവിധജാതിയിലുള്ള സകല

സുവ

സാധുരക്ഷണത്തിനും ഉപകാരപ്പെടണമെന്ന കരുതലോടുകൂടി വേണ്ട ഏർപ്പാടുകളും ചെയ്തു. അതു മുതൽ തിരുവിതാംകൂർ 'ധർമ്മരാജ്യം' എന്നു ഭാരതഖണ്ഡത്തിൽ പ്രസിദ്ധപ്പെട്ടു.

ഈ വിധം മഹാരാജാവ് ധർമ്മസ്ഥാപനങ്ങൾ ചെയ്തു വെങ്കിലും അതിലേ ഏർപ്പാടും ചട്ടവും രാമയ്യൻ ഒളവാ നിശ്ചയിച്ചതാണ്. ഈ ഏർപ്പാടുകളുടെ സെന്റഷ്യവമഹിമയ്ക്ക് ഒരു ചെറിയ ഉദാഹരണം പറയാം. അഗ്രശാലയിൽ അരിവെച്ച് പുകയ്ക്കുന്നതെക്കുറിച്ച് പലരും മനസ്സിലാക്കിയിരിക്കുകയില്ല. അവിടെ ഒരു പറ അരി വെച്ചാൽ ഇന്നു തരത്തിലുള്ള കൂട്ടവാൻ കഷണം ഇത്ര തുലാം വേണമെന്നും, അതിന് ഉപ്പ്, പുളി, മുതലായ വൃഞ്ചനങ്ങൾ ഇത്രയിത്ര പലം ഇടണമെന്നും ഒരു പഴയ ചട്ടം ഉണ്ട്. ആ കഷണവും, വെള്ളവും, മുൻ പ്രസ്താവിച്ച കണക്കനുസരിച്ചുള്ള വൃഞ്ചനവും ഇടാമെങ്കിൽ പാചകൻ ഒരു ബാലനായാലും മതിയാകുന്നതാണ്. വെന്തുതാഴേ ഇറക്കുമ്പോൾ പാകം നളന്റേയൊ, ഭീമന്റേയൊ ആയിരിക്കും. ആ യോഗം ശരിയായി കൂട്ടിയില്ലെങ്കിൽ പാചകൻ ആരായാലും ഒരു തുണവും കിട്ടുകയില്ല. എന്നു മാത്രമല്ല, അരിവെച്ചു പാത്രത്തിനാലുണ്ടാകാവുന്ന ദോഷത്തിനും പരിഹാരമായിട്ടാണ് നല്ലമുളക്, ചേന, കായ് മുതലായ പതിവുകൾ ഏർപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത്. ഇതു പോലെ രാജ്യകാര്യങ്ങളിലും പലത് ഉദാഹരിക്കാം. ഇന്നും ഈ ഏർപ്പാടുകളുടെ ശക്തികൊണ്ട് ധർമ്മകാര്യങ്ങളും രാജ്യകാര്യങ്ങളും നടക്കുന്നതല്ലാതെ ഒരുത്തന്റെ മിടുക്കുകൊണ്ടല്ലെന്ന് ഇവിടെ പരിചയിച്ചവർ അറിയും. ഇത്രയും ദീർഘദീർഘമായി ആലോചന ചെയ്ത ആ മഹാ

നൂൽ

നഭാവന്റെ ബുദ്ധിഭവെത്തേക്കുറിച്ച് ആക്കാണ് ആശ്ചര്യം തോന്നാത്തത്?

നർവചനമാണ് മകരമാസം ൨൫-ാംതിയതി മഹാരാജാവ് കന്യാകുമാരിയ്ക്കു സമീപം ഒരു ഗ്രാമം കെട്ടിച്ച് ഓരോ ഗൃഹക്കാർക്കും ഉപജീവനത്തിന് മഹാഭാഗം. നുള്ള സകല സംവിധാനങ്ങളോടു കൂടി വിശിഷ്ടന്മാരായ പരമേശ്വരവർമ്മൻ്റെ ഭാഗം ചെയ്തു. വൈശിഷ്ട്യംകൊണ്ട് ഈ ഭാഗം 'മഹാഭാഗം' എന്ന നാമത്തെ അർപ്പിക്കുന്നതിനാൽ ആ ഗ്രാമത്തിന് 'മഹാഭാഗപുരം' എന്ന പേർ കല്പിച്ചു.

പിന്നെയും രാജ്യൻ്റെ ഉവാചൈവകശ്ശേരിരാജാവിന്റെ മറ്റൊരു സഹായനായ കരപ്പുറം കൊച്ചിരാജാവിനോടു കൂടി അത്ര സാധനമാക്കിയത്. കുടി അത്ര കുറവിയിൽ വെച്ചു നടത്തിയ യുദ്ധത്തിൽ ആ രാജാവിനെ തോല്പിക്കുകയും, നർവൻ-ൽ മാവേലിക്കരവെച്ചു നടത്തിയ ഉടമ്പടിപ്രകാരം ആ രാജാവിന്റെ വകയായി 'ആയുധ' മുതൽ 'അരൂർ' വരെയുണ്ടായിരുന്ന 'കരപ്പുറം' ഭാഗം തീരുവിതാംകൂറിൽ ചേർക്കുകയും ചെയ്തു.

നർവൻ-ൽ യുദ്ധത്തിനെതിൽ സാമൂതിരിയെ തോല്പിച്ചു.

നർവൻ-ൽ മാവേലിക്കരവെച്ച് രാജ്യൻ്റെ ഉവാചൈവകശ്ശേരിരാജാവിന്റെ സകല ഉദ്യമങ്ങളോടുകൂടി പരമഗതിയെ പ്രാപിച്ചു.

നർവൻ-ൽ മഹാരാജാവും തന്റെ ൫൨-ാമത്തെ തിരുവയസ്സിൽ പ്രായേണ അവതാരകാല്പങ്ങളും എല്ലാം

നിറവേറുകയും, അവശിഷ്ടഭാഗത്തെ പുത്തിയാക്കുന്ന തിരു ഭാഗീനേയനായ 'ധർമ്മരാജാവി'നേ ഏറ്റെടുക്കുകയും ചെയ്തിട്ട് പ്രിച്ഛപ്പെട്ട രാമയുനെ അനുഗമിച്ചു.

ശ്രീമാൻരാധവർമ്മഹാരാജാവ് നൂറ്-മുതൽ നൂറുനൂ- വരെയുള്ള രാജ്യഭാരകാലത്തിൽ രാജ്യം വലുതാക്കിയതുകൊണ്ട് പല പരിഷ്കാരങ്ങളും രാജ്യത്തിൽ നടത്തിട്ടുണ്ട്. അവയിൽ ചിലത് താഴെ കുറിക്കുന്നു:—

നാഞ്ചിനാട്ടിൽ കൃഷിസൗകര്യത്തിനായിട്ട് പൊന്മന അണയും പുത്തനാറ അണയും അവിടവിടെ ആയിട്ട് പല കുളങ്ങളും കെട്ടിച്ചു. ആ കുള പരിഷ്കാരങ്ങൾ.

ഒരു ഇപ്പോൾ നികത്തിയതിന്റെ ഫലം നാഞ്ചിനാട്ടുകാർ നല്ലവണ്ണം അനുഭവിക്കുന്നുണ്ട്. ഗതാഗതസൗകര്യത്തിനായിട്ട് പല റോഡുകളും തോടുകളും വെട്ടിച്ച് അവയിൽ മൊയാവുക്കുങ്ങളേയും നട്ടുപിടിപ്പിച്ചു. അങ്ങമിങ്ങമായ് വിളയുന്ന സാമാനങ്ങൾ ജനങ്ങൾക്കു സുലഭമായ് കിട്ടുന്നതിനു പല ചന്തകളും ഏർപ്പെടുത്തി. കച്ചവടസാമാനങ്ങൾക്കു തീരുവ നിശ്ചയിച്ചു. ഉപ്പുക്കുളവും പണ്ടുകുഴാലുകളും സ്ഥാപിച്ചു. ഡിലനയുടെ മേലന്തപാലത്തിൽ ഉദയഗിരി, കന്യാകുമാരി മുതലായ സ്ഥലങ്ങളിൽ കോട്ട കെട്ടിച്ചു. യുദ്ധസാമാനങ്ങൾ ശേഖരിച്ചു. പീഠികകളും ഉണ്ടകളും വാർപ്പിച്ചു. ശ്രീപദ്മനാഭക്ഷേത്രത്തിൽ മുൻപു പന്ത്രണ്ടു രാജാക്കന്മാരായി അനുവർത്തിച്ചു വന്ന പണികൾ മിക്കതും തീർത്തു. പദ്മനാഭസന്നിധിയിൽ ഒരു ഒറ്റക്കൽ സ്ഥാപിച്ചു. ഈ ഒറ്റക്കൽ തിരുമലയിൽ നിന്നു വെട്ടി എടുത്തത് ആനവണ്ടികളിൽ കയറ്റിക്കൊണ്ടു വരുമ്പോൾ കരമനയ്ക്കു സമീപം തൂക്കായി കിടന്നിരുന്ന ഇറക്കത്തിൽ

പിടികിട്ടാതെ ആനകൾ കഴക്കി എന്നും, ആ സമയം ശ്രീപദ്മനാഭൻ ഒരു ആണിയുടെ വേഷം ധരിച്ച് അതിനെ പിടിച്ചിറക്കിയെന്നും, അതിനാൽ ആ സ്ഥലത്തിന് 'ആണിയിറക്കം' എന്ന പേര് സ്ഥിരപ്പെട്ടുവെന്നും വൃദ്ധന്മാർ പറയുന്നുണ്ടല്ലോ. ശ്രീബലിപ്പുരയും ഗോപുരത്തിൽ അഞ്ചാമത്തേ തട്ടവരേയും പണി കഴിപ്പിച്ചു. സ്വസ്ഥപാദം പ്രതിഷ്ഠിച്ചു. അന്ന് അഗ്നികോണിൽ ഒരു ചെറിയ തടാകമായി മാത്രം ഇരുന്നിരുന്ന പദ്മതീർത്ഥം ഇപ്പോഴേതേ സ്ഥിതിയിൽ വെട്ടിച്ച് കല്ലുകൾ പടുത്തി, യോഗക്കാരെ അധികാരങ്ങളെ ക്രമപ്പെടുത്തി, ഏവംപ്രാദങ്ങളായ പരിഷ്കാരശക്തങ്ങൾ ഇനിയും ചരിത്രങ്ങളിൽ കാണുന്നുണ്ട്.

ഇടയ്ക്ക് ഓർമ്മവന്ന ഒരു ചെറുതിപ്പും കൂടി ഇവിടെ പ്രസ്താവിക്കുകയുള്ളൂ. ഒരിക്കൽ അനന്തൻകാടായിരുന്ന തിരുവനന്തപുരത്ത് പദ്മനാഭസ്വാമി ചെറുതിപ്പും മിഷേത്രവും തിരുവൻപാടിയും മാത്രമുണ്ടായിരുന്നു. അവിടെ ഇപ്പോൾ ഹനുമാൻ പ്രതിഷ്ഠിച്ചിട്ടുള്ള നടുയിൽ പണ്ട് ഒരു വലിയ വൃക്ഷവും, അതാൻറെ ചുവട്ടിൽ ഇരുന്നു തപസ്സ് ചെയ്തിരുന്ന ഒരു യോഗീശ്വരനും ഉണ്ടായിരുന്നു. ഒരു ദിവസം ആ ക്ഷേത്രത്തിൽ കള്ളന്മാർ കയറി. അവർ തിരുവാഭരണങ്ങൾ എല്ലാം എടുത്തുകൊണ്ടു ചെളിയിൽ കുടന്നപ്പോൾ നേരം വെളുത്തു. കള്ളന്മാർ കയ്യിലുണ്ടായിരുന്ന ആഭരണഭാഗ്യം ആ യോഗീശ്വരൻറെ പിന്നാലെ വെച്ചിട്ട് ഓടിക്കളഞ്ഞു. അന്നു മഹാരാജാക്കന്മാർ പദ്മനാഭപുരത്തും ഇരുന്നിരുന്നില്ലാത്തതായി താമസിച്ചിരുന്നതിനാൽ ഇവ വിവരം അറിഞ്ഞവുടൻ അവർ തിരുവാഭരണം മോഷ്ടിച്ച കള്ളന്മാരെ പിടിച്ചു തൂക്കിയിടുന്നതിനു സാധനമയച്ചു.

ഭേമാർ ഇവിടെ അന്വേഷണം നടത്തിയതിൽ യോഗീ
ശപരന്റെ അടുക്കൽനിന്നു തിരുവാഭരണങ്ങൾ എടുക്കു
കയും, പണ്ട് മാധവപ്രഭുഹാഷിയെ ശുദ്ധാരോപണം ചെയ്
തുകൊണ്ടുപോലെ ഒന്നും അറിയാത്ത ആ യോഗീശപരനെ
കടൽപ്പറ്റത്തു കൊണ്ടുപോയി തൂക്കിയിട്ടുകയും ചെയ്തു.
അവർ ഈ വിവരം മഹാരാജാക്കന്മാരെ അറിയിച്ചതുമി
ല്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രാണോത്ക്രമണത്തിനു സമകാ
ലം ശ്രീപദ്മനാഭസ്വാമിക്ഷേത്രത്തിൽ അഗ്നിബാധയു
ണ്ടായി. അന്ന് ഇരുപതുവർഷത്തിൽ ഉണ്ടായിരുന്ന പദ്മനാ
ഭബിംബത്തോടുകൂടി ക്ഷേത്രം എരിഞ്ഞു. അഗ്നി ശാന്ത
മായപ്പോൾ തിരഞ്ഞതിൽ ആ ബിംബത്തിൽ ശേഷിച്ച
തായി ഒരു ശകലം മാത്രം കിട്ടി. അത് ഇന്നും ടി ക്ഷേ
ത്രത്തിൽ സൂക്ഷിച്ചുവരുന്നു. മഹാരാജാക്കന്മാർ തൊഴാൻ
അമ്പലത്തിൽ എഴുന്നള്ളിയാൽ നിരാകാരമായ ഒരു
ഭാരബിംബം തൊട്ടു കണ്ണിൽ റെയ്ക്കാരുള്ളത് ഇതാണ്.
പിന്നീട് അന്നത്തേ മഹാരാജാവ് പ്രശ്നം വെച്ചിട്ടു
നോക്കിയതിൽ ഈ അഗ്നിബാധയ്ക്കു കാരണം നിരപ
രാധിയായ യോഗീശപരന്റെ വധമാണെന്നു മനസ്സിലാ
ക്കുകയും, അജ്ഞന്മാരായ ഭൃത്യരുടെ ഈ കടംകൈ
പ്രയോഗത്തെക്കുറിച്ച് വളരെ അനന്തപിഷ്ടകയും ചെയ്
തിട്ട് വീണ്ടും ക്ഷേത്രപ്പണി ആരംഭിച്ചു. ഹരിദപാര
ത്തിൽ നിന്ന് പന്തിരായിരം സാളഗ്രാമങ്ങൾ വരുത്തി
അവയെ കടുശക്കരയോഗത്തിലടക്കം ചെയ്ത് ഇപ്പോൾ
നാം കാണുന്ന അനന്തശായിയായ ബിംബം തീർപ്പിച്ചു.
ഒരു സാളഗ്രാമത്തിന് ഒരു പിടി അരി വീതം പന്തിരാ
യിരം സാളഗ്രാമങ്ങൾക്കു പന്ത്രണ്ടു കോട്ട അരി നിവേ
ദ്യത്തിനും ഏല്പിട്ടു. പണ്ട് ടിയാകുരയതി അന
ന്തൻകാട്ടിൽ ഗത്വന്തരമില്ലാത്തതിനാൽ പൂജയ്ക്കുപയോ

ഗിച്ഛിക്കുന്ന ചിരദ്വയം നിവേദ്യത്തിനു കൂട്ടിയ ഉപ്പുമാങ്ങയും എന്നും കൂടാതെ കഴിയുകയില്ലെന്നൊരു ചട്ടവും ഉണ്ടാക്കി. സ്വപ്നത്തകിടുകൊണ്ടു പൊതിഞ്ഞ ചിരദ്വയം ഉപ്പുമാങ്ങയോടുകൂടിയ നിവേദ്യവും ഭുജനം നാം പൂജാസമയത്തിൽ കാണാറുണ്ടല്ലോ. കടൽപ്പറ്റത്തു തുടങ്ങിയ ബ്രഹ്മരക്ഷസ്സിന്റെ ഉപദ്രവം നിറുത്തുന്നതിന് യോഗീശ്വരനെ തുക്കിവിട്ട സ്ഥലത്തു് ഒരു ദുർഗ്ഗാക്ഷേത്രം പ്രതിഷ്ഠിച്ചു. അതു് ഇപ്പോഴും 'പാചവിനാശം' എന്ന തടാകത്തിന്റെ കരയിൽ ഇരിക്കുന്നുണ്ടു്. ശ്രീപദ്മനാഭക്ഷേത്രത്തിനുള്ളിൽ ഉണ്ടായ ഒരു യക്ഷിയുടെ ഉപദ്രവം മാറുന്നതിനു് നരസിംഹനെ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു. ആ ഉഗ്രമുന്തിയുടെ പ്രതാപം കുറയ്ക്കുന്നതിനു് അതിന്റെ മുന്നിൽ നട തുറക്കണമെന്നു് അടയ്ക്കുന്നതുവരെ വാല്മീകിരാമായണപാരായണവും, രാത്രിയിൽ പൗനകം നിവേദ്യവും നിശ്ചയിച്ചു. ഇപ്രകാരം തുടങ്ങിയ ക്ഷേത്രപ്പണിയും ഓരോ വിശേഷ ഏല്പാടുകളും പല രാജാക്കന്മാരുടെ കാലമായി അനുവർത്തിച്ചുവന്നു. അതു മിക്കതും മാതൃബന്ധവർമ്മ മഹാരാജാവു പൂർത്തിയാക്കി. കൂടാതെ ആ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് കായകളുംരാജാവു് നാടുവാഴുമ്പോൾ തന്നെ അദ്ദേഹം തന്റെ മഹാനിധിയായി കരുതിപ്പോന്നിരുന്ന ഒരു വിശിഷ്ടസാമ്രാജ്യത്തെ കല്പന പ്രകാരം ഇവിടെനിന്നു പോയ ഒരു ശാന്തിക്കാരൻവഴി ഗ്രന്ഥമായി തിരുവനന്തപുരത്തു കൊണ്ടുവരിയിക്കയും, അതിനെ പദ്മനാഭക്ഷേത്രത്തിന്റെ ഏകദേശം തെക്കുകിഴക്കുഭാഗത്തായി ബഹിഃപ്രാകാരത്തിനുള്ളിൽ ഒരു അമ്പലം കെട്ടി ഭൂമിയിൽ സ്ഥാപിക്കുകയും, അവിടെ വെച്ചു 'ഭദ്രദീപം' എന്ന അടിയന്ത്രം നടത്തി പരികയും ചെയ്തു. ഇപ്പോൾ നാം 'ഭദ്രദീപപ്പുര' എന്നു വിളിച്ചു

വരുന്ന കെട്ടിടം ഈ അമ്പലമാണ്. പാതംസാരഥിമുന്തി
യെ പ്രതിഷ്ഠിച്ചിരിക്കുന്ന തിരുവൻപാടി പദ്മനാഭക്ഷേ
ത്രപ്പതിച്ചുതൂക്കം മുൻപുള്ളതാണെന്ന്, അവിടെ അഭിഷേ
കതീർത്ഥം വീഴ്ത്തുന്ന സ്ഥാപിച്ചിരിക്കുന്നതായി ഇന്നും
കാണുന്ന പഴയ കുൽത്തൊട്ടിയുടെ അരികിൽ മലവേട
ന്മാർ കോടാലിയും മറ്റും തീട്ടിയിരുന്നതുകൊണ്ടു ഒരേ
രമാളി ശോഭിക്കുന്ന പാടുകളും പത്മനാഭക്ഷേത്രക്കണ
ക്കിൽനിന്നു ഭിന്നമായ കണക്കും നമെ മനസ്സിലാക്കുന്നു.
അതിനാൽ പണ്ടുപണ്ടെ തന്നെ മഹാരാജാക്കന്മാരുടെ
ദൃഷ്ടിക്കു വിഷയീഭവിച്ചിരുന്ന ആ തിരുവൻപാടിയിൽ
മാതാസ്ഥപത്മമഹാരാജാവിനു വലിയ പണികളും ഏ
ല്പാടുകളും ചെയ്യേണ്ടതായി നേരിട്ടില്ലാ. ക്ഷേത്രപ്പണി
കളും പരിവാരപ്രതിയുയും കുഴിഞ്ഞതിൽപിന്നീട് ഒരു
മഹാരാജാവ് പദ്മനാഭപുരത്തോ ഭരോ ഇരുത്തിരുന്ന
ശ്രീരാമസീതാലക്ഷ്മണന്മാരുടേയും ഹനുമാന്റേയും ദശ
ഭൂജ(ശക്തി)ഗണപതിയുടേയും ബിംബങ്ങളെ ഇവിടെ
കൊണ്ടുവന്ന് ക്ഷേത്രത്തിനുള്ളിൽ പദ്മനാഭന്റെ അടു
ത്തായിട്ട് സ്ഥാപിച്ചു. ഇവ പരിവാരത്തിലുൾപ്പെടുന്ന
തല്ലാ. അതുകൊണ്ടാണത്രെ അവയ്ക്കു പ്രത്യേകം ക്ഷേത്ര
ങ്ങളില്ലാത്തത്. എന്നാൽ മറ്റൊരാൾ ഞാൻ കേട്ടിട്ടുള്ള
ഐതിഹ്യത്തിന്റെ ചുരുക്കം.

ഇതിൽ സംഭവ്യത തോന്നുന്നുണ്ടെങ്കിലും വാസ്ത
വം എത്രത്തോളമുണ്ടെന്നുള്ളത് പ്രമാണസമ്പാദകന്മാർ
നിയ്ക്കയില്ലെന്നുള്ളതെ. പരിത്രപുസ്തകങ്ങൾ എല്ലാത്തി
ലും വിവരിച്ചുകാണുന്ന ഓരോ ഉടമ്പടികളും ഒത്തുകളും
മറ്റും ഇവിടെ ആചരിക്കണമെന്നു വിചാരിക്കുന്നില്ലാ.

ഇപ്രകാരം വ്യവൃഥ-മുതൽ നന്നു - വരെയുള്ള
മാതാസ്ഥപത്മമഹാരാജാവിന്റെ ജീവചരിത്രം ചുരു

കുത്തിൽ പറയപ്പെട്ടു. ഇതിൽ ഇപ്പോൾ കാണുന്ന ചരിത്രത്തിനും ഈ കിളിപ്പാട്ടിനും തമ്മിൽ ചില അംശത്തിൽ അസ്പഷ്ടതയും ചില അംശത്തിൽ സ്പഷ്ടതയും സവും കാണുന്നതിനെ താഴെ വിവരിക്കണം:—

ഈ മഹാജാവിന് ന്റർ-ൽ വെട്ടാമത്തെ തിരുവയസ്സിൽ രാജ്യഭാരം കിട്ടിയതായി അഭിപ്രായമുണ്ട്. ചരിത്രങ്ങളിൽ പറയുന്നു. അഴകപ്പൻ മുതലിമാർ നടത്തിയ രാജ്യാഭിഷേകം അതാണെന്നു സമ്മതിക്കുമെങ്കിലും ഒന്നാം കാണാം പത്താം അദ്ധ്യായത്തിൽ—

“തെരഞ്ഞെടുത്ത ദിഷം രാജാവെന്നാക്കിവെച്ചു പറവലാരി മാതെ ജനസ്ഥമാർത്തിനായി

ഭടന്മാർ പടകളും രാജ്യവുമുപേക്ഷിച്ചു”

എന്നു കാണുകയാൽ അഭിഷേകത്തിനു മുൻപ് മഹാ രാജകുമാരൻ അധിഷ്ഠിതനായിട്ടുള്ളതും വ്യക്തമാകുന്നു. എന്നാൽ അത് എപ്പോഴാണെന്നും എത്രമാത്രം തീരുവയസ്സിലാണെന്നും ഈ കിളിപ്പാട്ടിൽനിന്നു വ്യക്തമാകുന്നില്ല. ഒന്നാംകാണാം ഏതാമത്തെ അദ്ധ്യായത്തിൽ ഒരു മരായ മാത്രം കോനിക്കുന്നത് സപീകരിക്കുന്നപക്ഷം അപ്പോൾ അധിഷ്ഠിതനായിരുന്നതിൽനിന്നു ഇരുപത്തിമൂന്നാകവാൻ ഒരു ന്യായവുമില്ല.

ചരിത്രപ്രകാരം ന്റർ-ൽ കമ്മാരസ്വാമിപ്പിള്ളയെ സേനാനായകനാക്കിയതും, ന്റർ-ൽ കൊട്ടാരക്കര തിരുവിതാംകൂറിലോടു കൂടി ചേർത്തതും, ന്റർ-ൽ ആറമുഖം പിള്ള ഭട്ടവാ മരിച്ചതിനു പകരം അമ്മളുടെ അനുജൻ താണുപിള്ളയേയും, തന്മാണാനന്തരം ന്റർ-ൽ കൊട്ടാരം രാജസം രാമയ്യനേയും ഭട്ടവായായി നിയമിച്ചതും, ന്റർ-നു മുൻപ് ഒന്നു രണ്ടു തവണ കൊല്ലംയുദ്ധം നട

ത്തിട്ടുള്ളതും ആ രാജാവിനെ വലിയകോയിക്കലിൽ കൊണ്ടുവന്നു പാപ്പിച്ചതും മറ്റും ഇതിൽ പറയുന്നില്ല.

“വലിയതമ്പി കബുരുമ്പിക്കത്തെ*” എന്ന തമിഴ് പാടലിൽ വലിയതമ്പിക്ക് ഇരുപത്തിരണ്ടു വയസ്സായപ്പോൾ അല്പനായ രാമവർമ്മരാജാവിന് പ്രാണാനന്തരമായ ഒരു ആലമ്പ്യം തുടങ്ങി എന്നും, ആ സമയം അന്ന് ആറ്റിങ്ങൽ ഏഴുനെങ്കുളിപ്പാതിരിയെന്ന മാതാ സ്വവർമ്മരാജാവിനെ ഇരണിയലിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വന്നു എന്നും കാണുന്നു. അന്ന് ഇവർക്കു തമ്മിൽ വൈരമില്ല. രാമവർമ്മരാജാവു നാട്ടുനീങ്ങിയതിൽ പിന്നെയും കുറേക്കാലം തമ്പിമാരും മഹാരാജാവും സ്നേഹിച്ചിരുന്നുവെന്നും അതിൽ പറയുന്നു. ഈ കിളിപ്പാട്ടുകളെ മഹാരാജാവിന് ഒരു വയസ്സായപ്പോൾ തന്നെ തമ്മിൽ വൈരം തുടങ്ങിക്കഴിഞ്ഞതായും, ബാലനായ മഹാരാജാവിന്റെ താമസം ഇരണിയലിലായിരുന്നതായും പറയുന്നു.

വൈരകാരണം തമ്പിക്കുള്ള രാജകാങ്ക്ഷയും ജ്യോതിഷികവചനവുമാണെന്നു മുൻ ചരിത്രരചകർപ്പത്തിൽ പ്രസ്താവിച്ചുവല്ലോ. അവയിൽ ജ്യോതിഷികവചനത്തെപ്പറ്റി പാടൽ പ്രകാരാന്തരേണു സമ്മതിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും, മഹാരാജാവിന്റെ ആജ്ഞയെ വകവെക്കാത്തതു നിമിത്തം ധനമർമ്മദന്മാരായ തമ്പിമാരുടെ ദ്രുപത്തുക്കളെ മിക്കതും സർക്കാരിൽ ചേർത്തതിനെന്നാണ് അതു വൈരത്തിനു മുഖ്യ കാരണമായി ഗണിക്കുന്നത്.

അഴകുപ്പൻമുതലിയാരെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നത് മഹാരാജാവാണെന്നു കിളിപ്പാട്ടിലും, തമ്പിയാണെന്നു ചരിത്രം

* ഇത് അച്ചടിചിട്ടില്ലാ. തിരുവനന്തപുരത്ത് ശ്രീമിത്തിരശിങ്കാർ വായനശാലയിൽ കൈയെഴുത്തുപുസ്തകമുണ്ട്.

ങ്ങളിലും ടി പാടലിലും കാണുന്നു. എന്നു മാത്രമല്ല, മഹാരാജാവിനും മുതലിനാക്കും വലിയ യുദ്ധം നേരിട്ടു വെന്നും പാടൽ പറയുന്നു. ഇവിടത്തെ പ്രാചാരം അതിനു വിരുദ്ധമാണ്.

കൊല്ലാരാജാവിനോടു കൂടിയുള്ള യുദ്ധത്തിനു കാരണം മഹാരാജാവിന്റെ ഭാര്യയെന്നോ ആ രാജാവ് മഹാരാജാവിന്റെ അനുവാദം കൂടാതെ കായംകുളത്തുനിന്ന് ഭരണമുറപ്പുവെക്കുന്ന ചരിത്രങ്ങൾ ചോദ്യം ചെയ്യുന്നു. കിളിപ്പാട്ടിൽ പറയുന്ന കാരണം മറ്റൊന്നാണ്.

കൊല്ലവർഷം വൻ വൻ മുതൽ നാലു വരെ വേണാടു ഭരിച്ചിരുന്ന രാമനാഥമഹാരാജാവ് (തമ്പിമാരുടെ അപ്പൻ) തൃശ്ശിനാപ്പള്ളിയിൽ ചെന്നു മധുരയിലേ നായ്ക്കന്മാരോടുകൂടി ഉമ്പെടിചെയ്ത് എടുവീടരുടെ അമച്ഛയ്ക്ക് ഒരു സൈനം ശേഖരിച്ചുകൊണ്ടുവന്നതായി ചരിത്രങ്ങളിൽ കാണുന്നു. ആദ്യം രാമയൻ മധുരയിൽ ചെന്നു മന്ത്രിയായ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നത് മുൻ വിവരിച്ച ചരിത്രത്തെ ഉദ്ദേശിച്ചു കൊണ്ടു കിളിപ്പാട്ടിൽ സിദ്ധമായി. അതല്ല, ഇദ്ദേഹവും കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നവരും സങ്കല്പിക്കുന്നപക്ഷം വഴക്കില്ല.

കുഞ്ഞാട്ടിക്കിലേ നവംബരമായി മാത്തണ്ഡവർമ്മ മഹാരാജാവു നടത്തിയ ഉമ്പെടിയെ ഉദ്ദേശിച്ചാണ് ഇതിൽ മഹാമത്തിന്റെ സഖ്യം പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത് എന്നാണെങ്കിൽ കാരണവും കാര്യവും രീതിയും ഭിന്നമായിരിക്കുന്നു. ഇംഗ്ലീഷുകാരുമായുള്ള സഖ്യത്തെ ഇതിൽ സ്മരിക്കുവാലും ചെയ്തിട്ടില്ല.

കൊട്ടാരക്കരരാജാവിനെ സഹായിക്കുന്നതിന് ശ്രമിച്ചു ഡച്ചുകാരുമായി കളിച്ചലിലും മറ്റും വച്ചു നടന്ന യുദ്ധത്തിൽ ഡീലനും മുതൽപേരെ രാമയൻ പിടിച്ചു എന്നു ചരിത്രവും, യദല്ലൂരും മിത്ര(മട്ട)ത്തിൽ വന്നിറ

ങ്ങിയ രോമകന്മാരോടുകൂടി മഹാരാജാവിനു നേരിട്ട യുദ്ധത്തിൽ പിടിപെട്ടവനാണ് 'ഡീലനാ' എന്നു കിളിപ്പാട്ടും കാണുന്നു.

ആകുമ്പോഴാണ് ക്ഷേത്രങ്ങളെ തകർത്തുകൊള്ളുവാൻ ആക്കാട്ടുനവാബിന്റെ ബന്ധുക്കളായ ചന്ദാ സാഹിബും ബാഡാസാഹിബുമാണെന്നു പരിത്രയും, മുൻ വിവരിച്ച രോമകന്മാരെന്നു കിളിപ്പാട്ടും പറയുന്നു.

ഏകപ്രായങ്ങളായ ചില സംഗതികളെ ഒഴിച്ചു മറ്റുള്ളവയെ തെറ്റിയായ യോജിപ്പിക്കാമെന്നാണ് തോന്നുന്നത്.

'ദേവദാസകവി' കൃതമായ * ബാലമാന്ദാരാധവിജയം' എന്ന നാടകത്തിൽ മഹാരാജാവ് ഹിസ്തയം-സേതുചതുരത്നമുള്ള ഭൂഭാഗങ്ങളെ ഭരിച്ചിരുന്നതും, അഞ്ചു ദിവസംകൊണ്ടു ഗ്രീപദ് മനോഭക്ഷേത്രം പണി കഴിപ്പിച്ചു തീർത്തതായും മറ്റും പറയുന്നത് അകിരയോക്കിയല്ല യോ എന്നു സംശയിക്കുന്നു. എന്നാൽ അത്ഭുതം കാണുന്ന തുപ്പിടാനും മറ്റു പ്രമാണങ്ങളോടുകൂടി യോജിപ്പിരിക്കുന്നതിനാൽ ഗ്രാഹ്യമാണ്. മഹാരാജാവിനു രാജാഭിഷേകം കഴിഞ്ഞതിൽ പിന്നീടും അമ്മതമ്പുരാട്ടി ജീവിച്ചിരുന്നതായി ആ നാടകത്തിൽ അഞ്ചാം അങ്കത്തിൽ പറയുന്നു. ഈ അഭിപ്രായത്തെ കിളിപ്പാട്ടിനോടുകൂടി യോജിപ്പിക്കണമെങ്കിൽ അമ്മതമ്പുരാട്ടി എന്നു നിർദ്ദേശിച്ചിരിക്കുന്നത് വളർത്തമ്മയെ ഉദ്ദേശിച്ചാണെന്നു സങ്കല്പിക്കണം.

* ഈ ഗ്രന്ഥം അനന്തശയനസംസ്കൃതഗ്രന്ഥാവലിയിലുള്ള പെട്ടെത്തി ഗവണ്മെൻറു ക്വറേട്ടറാഫീസിൽ നിന്നു പരസ്യപ്പെടുത്തുന്നു.

ഇതേവരെ ഏങ്ങും കീട്ടിയതായി അറിവിശേഷക്കുറിച്ചു. വില്ലാത്ത മഹാരാജാബാലചരിത്രവും, മഹാമത്തു ചക്രവർത്തിന്റെ വഴിയും, അദ്ദേഹത്തിന് ഒരു ബ്രാഹ്മണൻ കസ്തൂരിനായിരുന്നതും, മഹാരാജാവു ഗുഡമാപ്പി മൂന്നു കൊല്ലത്തിലധികം കാലം വിദേശത്തിൽ ചെന്നു താമസിച്ചതും, മഹാമത്തിനോടു കൂടി സഖ്യം ചെയ്ത രീതിയും, ആ ചക്രവർത്തിയുടെ പക്കൽനിന്നു സർവ്വരാജമാന്യമായ ഉത്തംസവും മധുരമീനാക്ഷിയുടെ തൃക്കയ്യിൽനിന്ന് ഉടവാളും ലഭിക്കാൻ ഇടയായതും, മഹാരാജാവ് മധുരയിൽനിന്ന് ഒരു പരിഗ്രഹം സ്വീകരിച്ചതും, മധുരമീനാക്ഷിയെ പത്മനാഭപുരത്ത് ആനന്ദവല്ലിയായി സങ്കല്പിച്ചു പ്രതിഷ്ഠിച്ചതും, കൊല്ലം രാജാക്കന്മാർ വേണാട്ടധിപന്മാരുടെ ദായദന്മാരായിരുന്നതും, ഈ നാട്ടിൽ ശാസ്ത്രോക്തമായ യുദ്ധസമ്പ്രദായം പ്രചാരത്തിലിരുന്നതും, മഹാരാജാവ് പല ധർമ്മസ്ഥാപനങ്ങൾ നടത്തേണ്ടുന്നതിന് നേരിട്ട ആവശ്യവും മറ്റും ഈ കിളിപ്പാട്ടിൽ ചരിത്രകാരന്മാർ പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടുന്ന വിഷയമാണ്.

മഹാരാജാ മനസ്സിലാക്കാനുള്ളത് ഇതിൽ കൊള്ളിച്ചിരിക്കുന്ന ആളുകളേയും ഭേശങ്ങളേയും കുറിച്ചാണ്. ഇവയിൽ ചിലതു ചരിത്രം അറിയാവുന്നവർക്ക് സുഗമങ്ങളും, ചിലത് ഉൾക്കൊള്ളേണ്ടവയായിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ അവയെപ്പറ്റിയും സ്വല്പം ചിന്തിക്കുന്നു:—

(൧) വൈപ്ലാവനേശ്വരൻ — ഇദ്ദേഹം മാതന്താ സ്ഥവർമ്മമഹാരാജാവു തന്നെ എന്നു ഒന്നാം കാണ്ഡം പത്താം അദ്ധ്യായത്തിൽനിന്നു വ്യക്തമാകുന്നു.

(൨) ലക്ഷ്യമിഷ്യപുട്ട—ഈ പേരു കേൾക്കുമ്പോൾ തന്നെ ഇവിടുത്തെ മഹാരാജാവിന്റെ ഭാഗിനേയനായ ധർമ്മരാജാവ് (അഥവാ മഹാരാജാവ്) ആണെന്നു വ്യക്തമാകുന്നുണ്ടല്ലോ. 'ബാലചാത്താണ്ഡവിജയം' എന്ന നാടകത്തിൽ നാലാം അങ്കത്തിൽ 'ഭേദവസ്ത്ര ഭൂമിതീ സോദരി.....മഹിഷാ നാഗ്നാഥ മഹീധരേന്ദ്രനാഭിനീമനസ്താരതീ" എന്നു അഭൂപ്യൻ പറയുന്നതിൽനിന്ന് ഇവിടത്തേ അമ്മതമ്പുരാട്ടിക്ക് 'ചാവ്തീരാണി' എന്നോ 'ഉമാഭേദവീ' എന്നോ മറ്റോ തിരുനാമം ഇരുനീടിക്കണം എന്നു വിചാരിക്കാം.

“മാതാഞ്ചന പാമിക്കപ്പോൾ വസ്ത്ര നാലായിതു
ആത്തിയിങ്ങനെയാണായ് പറ്റനാൾക്കേട്ടുകൂട്ടം
നാഥന്റെ സഹോദരി അക്കാലത്തല്ലോ ചേററു
ആതകഹീനം ലക്ഷ്യമിഷ്യപാലിയേയും”

(അദ്ധ്യായം ൩)

എന്ന് ഒന്നാംകാണ്ഡത്തിൽ പറയുന്നതിനാൽ മാതാഞ്ചനവർമ്മമഹാരാജാവിനും ഇവിടത്തേക്കും നാലു തിരുവതസ്സു വൃശ്ചാനമുണ്ടെന്നറിയുന്നു. അതുകൊണ്ടുതന്നെ ഇവിടത്തേ അമ്മതമ്പുരാട്ടി മഹാരാജാവിന്റെ രജ്യേഷുസഹോദരിയാണെന്നും സിദ്ധിക്കുന്നു. വൃശ്ച-ൽ മഹാരാജാവ് തിരുഅവതാരം ചെയ്തതായി മുൻപ് ഉപഹിച്ചിരിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്ക് ഇവിടത്തും വൃശ്ച-നിടയ്ക്ക് അവതരിച്ചതായി വിചാരിക്കാം. ഇക്കണ്ടക്കിനു മന്ദാമത്തെ തിരുവയസ്സിൻ്റെ യുവരാജകപവും, മന്ദാമത്തേ തിരുവയസ്സിൽ മഹാരാജകപവും, വൃശ്ചമത്തേ തിരുവയസ്സിൽ സ്വർഗ്ഗപ്രാപ്തിയും ഇവിടത്തേക്ക് ഉണ്ടായതായി റിശ്യയിക്കാം. മഹാ-ൽ ശിവരാത്രിദിവസം ഈ തിരുമേനി

നാടനീക്കിയതായി പ്രസ്താവിക്കുന്ന ചരിത്രപ്രസ്ഥാനം കൊണ്ടും ഈ കണക്കിനെ രേഖിധം സംധൂകരിക്കാം. ഇവിടീനും യുവരാജാവായിരുന്ന കാലങ്ങളിൽ പ്രായേണ ഇരുന്നിയിലത് 'വേമ്പടിവാതുക്കൽകൊട്ടാര'ത്തിലായിരുന്നു താമസിച്ചത്. കൊല്ലംയുദ്ധത്തിൽ ഇവിടീനു കാണിച്ച പരാക്രമങ്ങൾ അനിവചനീയമായിരുന്നു. 'കേശവദാസൻ' എന്ന ആദ്യത്തെ ദിവാൻ ഈ മഹാനഭാവന്റെ കാലത്താണ് താമസിച്ചിരുന്നതായ് കെട്ടിച്ചതും രാജ്യം നെകൂടി പരിഷ്കരിച്ചതും. തിരുവിതാംകൂർ മഹാരാജാക്കന്മാർ വനത്തിനും സമുദ്രത്തിനും ധർമ്മത്തിനും അധിപന്മാരാണെന്നു സൂചിപ്പിക്കാനെന്നോണം ആനയും ശംഖവും 'ധർമ്മാസ്സത്കലദൈവതം' എന്ന വചനവും മദ്രയായി ഗണിച്ചത് ഈ മഹാരാജാവാണ് കേട്ടിട്ടുണ്ടു്. 'മേനേസു'ത്താൻ മഹാരാജരാജരാമരാജ ബഹുദൂർഷംഷേർ ജംഗ്' എന്നു് ഇന്നും ഘോഷിച്ചുവരുന്ന ബിരുദം കണ്ണാട്ടിക്കീഴെ നവാബിന്റെ പക്കൽനിന്നും ഇവിടീനു സമ്പാദിച്ചതാണു്. പല ധർമ്മസ്ഥാപനങ്ങൾ പുതുതായി ഏറ്റെടുത്തുകയും, എന്നും ശാശ്വതമായ 'മഹാഭാനപുരം' സ്ഥാപിക്കുകയും ചെയ്ത മാതാങ്ങവർമ്മമഹാരാജാവിനുപോലും നേടാൻ കഴിയാത്ത 'ധർമ്മരാജാവു' എന്ന പേർ ഈ പ്രഭു സമ്പാദിച്ചു. ഈ തിരുമേനി കിഴക്കു് 'ആശ്രാമം' എന്ന ദിക്കിൽ പന്ത്രണ്ടു വിപ്രകുടുംബങ്ങളെ ഓരോ കുടുംബത്തിലേയ്ക്കും ആവശ്യപ്പെടുന്ന ഭൂസ്വത്തുകളോടുകൂടി സ്ഥാപിച്ചതായി ഇന്നും അവർ പുകഴ്ത്തുന്നു. 'യഥാ രാജാ തഥാ പ്രജാഃ' എന്ന ന്യായപ്രകാരം ഇവിടേത്തേ രാജഭാരകാലത്തു് ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർക്കുപോലും ധർമ്മനിയു കലശലാണു്. അതിനുദാഹരണമായി ഭൂവാപുരം' സൃഷ്ടിച്ച ഭൂവാ (അയ്യപ്പൻ മാതാങ്ങവർമ്മയ്ക്കു

യിരിക്കണം) 'വക്ഖ' എന്ന പുണ്യക്ഷേത്രത്തിൽ ഇരു പത്തിനാലു ഗൃഹങ്ങൾ കെട്ടി സാധുക്കളായ ബ്രാഹ്മണർക്കു ഭാനം ചെയ്തതായി ചരിത്രങ്ങളിൽ കാണുന്നു. അമ്മാവൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു നടത്തിക്കാണിച്ചിരുന്ന 'തൂലാപുരുഷദാനം', 'ഹിരണ്യഗർഭം' മുതലായ പുണ്യകർമ്മങ്ങളും ഈ തിരുമേനി ഒഴിച്ചുവിട്ടിട്ടു. വിശേഷാലായി—കൊല്ലം ന്റൻ-ൽ രാമേശ്വരത്തെയും എഴുന്നള്ളി സേതുസ്താനവും ചെയ്തു. ശ്രീപദ്മനാഭക്ഷേത്രത്തിൽ കലശേഖരമണ്ഡപവും 'ഇന്ദ്രവാഹന'വും തീർപ്പിച്ചു. ഗോപുരപ്പണി പൂർത്തിയാക്കി. കുന്നത്തു മാട്, ആലങ്ങാട്, പറവൂർ മുതലായ ദേശങ്ങൾ കീഴടക്കി. രാജ്യപരിഷ്കാരമായിട്ട്—ഡിവിഷൻ (മുഖം എന്നാണു് അന്നത്തെ പേര്) റവന്യൂ, ജുഡീഷ്യൽ, അഞ്ചൽ, കണ്ടെഴുത്തു്, ഫാറസ്സ് മുതലായ തുറകളും, അവയുടെ യോഗ്യരായ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരുടെ കൃത്യപരിപാടികളും ഇവിടത്തേ ഭരണത്തിൽ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടവയാണു്. എന്നുവേണ്ടാ, ഇപ്പോൾ കാണുന്ന വലിയ ഡിപ്പാർട്ടുമെൻറുകളുടെ സ്ഥാപനത്തിനു വാനക്കല്ലിട്ടതു് ഈ തിരുമേനിയാണെന്നു പറഞ്ഞാൽ കഥ മുരുകാം. വടുവുലനായ ഇവിടന്നും ആരാട്ടിനു് എഴുന്നള്ളുമ്പോൾ ക്ഷീണം തട്ടിയാൽ ഇടയ്ക്കിടെ ചില മിന്നിട്ടനേരം വിശ്രമിക്കുന്നതിനു് ഒരു കസേര കൂടി ഭടന്മാർ കൊണ്ടുപോയിക്കൊണ്ടിരുന്ന പതിവു് ഇന്നും നാം കാണുന്നുണ്ടല്ലോ. അത്രയും പ്രായമായിരുന്നതുകൊണ്ടാണത്രേ ഈ തിരുമനസ്സിലേയ്ക്കു 'കീഴവൻ രാജാവു്' എന്ന പേർ നാട്ടിൽ പരന്നതു്.

(൩) ഉമയൻ—ഒന്നാം കാണ്ടം ആറാം അദ്ധ്യായത്തിൽ—

“മാർത്താണ്ഡസപാമീക്ഷോരുവയസ്സു കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ജൂത്തികൊണ്ടുമാ സപ്തേ ഗമിച്ചിതു മന്മഥം”

എന്നു കാണുന്നതിനാൽ ഇദ്ദേഹം മാർത്താണ്ഡവർമ്മഹാരാജാവിന്റെ അച്ഛനാണെന്നു വിചാരിക്കാം. മറ്റൊരു സ്ഥലത്തു—

“ഇക്ഷ്വാ ഉമയഭൂപാലന്റെ ഭൃത്യന്മാരും”

എന്നു പറയുന്നതിനാൽ ഇദ്ദേഹം ഭൂപാലനായിരിക്കണം എന്നും തോന്നുന്നു. എന്നാൽ ഇവിടെ ‘ഭൂപാല’ ശബ്ദം രൂപമോ യേശുഗികമോ ഭൂപാലാദികമോ എന്നു നിശ്ചയിക്കുവാൻ പ്രമാണാന്തരം കിട്ടേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. മഹാരാജാവിന്റെ അച്ഛൻ കിളിമാനൂർ കോയിത്തമ്പുരാനാണെന്നു ചില വൃദ്ധന്മാർ പറഞ്ഞു കേട്ടിട്ടുണ്ട്. അങ്ങിനെയാണെങ്കിൽ കോയിത്തമ്പുരാക്കന്മാർ മുൻ പറഞ്ഞ ദേശത്തിലേ ആധിപത്യം ഉള്ളതിനാൽ ഈ ശബ്ദം യേശുഗികമായിട്ടുതന്നെ വരാം. എന്നാൽ ‘ഉമയൻ’ എന്ന പേര് ആ കോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സി ലേയ്ക്കു എങ്ങിനെ യോജിക്കും എന്നുള്ളതിനെക്കുറിച്ച് സ്വപ്നം ചിന്തിക്കേണ്ടതുണ്ട്. ‘ഇത്തമ്മർ’ എന്നും മറ്റും ഉള്ളതുപോലെ ഇതും ഒരു വ്യാഖ്യാനാദികനാമമാണെന്നു ആരെങ്കിലും ഉപദേശിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിൽ നമുക്കു വലിയ സമാധാനമായി. ‘സംബന്ധപ്പോററിമാർ’ എന്നു ചില മാനുരായ വിപ്രന്മാരുണ്ട്. അവർക്കും രാജകുടുംബത്തിനുമായുള്ള ബന്ധത്തേക്കുറിച്ചും ഈ അവസരത്തിൽ ചർച്ച ചെയ്യേണ്ടതുണ്ട്.

(൪) അംബാ—ഇവർ മാർത്താണ്ഡവർമ്മഹാരാജാവിനെ ഗർഭത്തിൽ ധരിച്ചു വീരസുവായ അമ്മതമ്പുരാട്ടിയുടെ സഹോദരിയാണ്. ഒരു തിരുവയസ്സിനു മേൽ

മഹാരാജാവിനെ വളർത്തിയത് ഇവരായിരുന്നു. അംബികാ' എന്നും ഇവരെ കവി നിർദ്ദേശിക്കുന്നുണ്ട്. ഇത് അവരുടെ പേരുകളായോ, അഥവാ, വളർത്തു എന്ന അർത്ഥത്തിൽ ഉപയോഗിച്ചതോ എന്നു നിശ്ചയിച്ചിട്ടില്ല.

(ഒ) സന്ദർപ്പചണ്ഡാംശു — അതിബാലനായ മഹാരാജാവിനെ ശത്രുക്കൾ അപായപ്പെടുത്തുന്നതിനൊരുങ്ങുന്ന ഗുഹവാത്സ്യനിന്റെ രക്ഷാമാർഗ്ഗങ്ങൾ ഉപദേശിച്ച സന്ദർപ്പചണ്ഡനാണ് ഇദ്ദേഹം. കൂടുതൽ വിവരം ഇതിൽനിന്നറിയുന്നില്ല.

(ന) ഭാതുചണ്ഡാംശു — സന്ദർപ്പചണ്ഡാംശുവിന്റെ സ്നേഹിതനായ ജദ്ദേഹം ബാലനായ മഹാരാജാവിനെ തോളിലെടുത്തുകൊണ്ട് കടലിടുക്കിയിൽ കയറ്റി നടന്ന് ബലവാന്മാരായ ശത്രുക്കളുടെ കയ്യിലുടക്കിത്തന്നു. കമാരസപാമികോവിലിൽ നിന്നു വരുന്ന വഴിക്കും, നാഗർകോവിലിൽ വെച്ചും നടന്നു വരിയ യുദ്ധത്തിൽ ഇദ്ദേഹം മഹാരാജാവിനു വളരെ സഹായങ്ങൾ ചെയ്തു. മാളികപ്പുറത്തു വെച്ച് കഞ്ചേതമ്പി (രാമൻ തമ്പി) മഹാരാജാവിനെ ലാക്കിക്കി ഓക്കിയ വാളിന്റെ വേഗത്തെ ഈ ചീരൻ ഗളിക്കൊണ്ടു തടുത്തു. ഇദ്ദേഹം അന്ന് അതു ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ മഹാരാജാവിന്റെ ഗതി എന്തായിരിക്കുമെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. കൊല്ലം യുദ്ധത്തിൽ മാർദ്ധമൂർദ്ധാവു പരേതനായപ്പോൾ,

കേരള നിൻ മാതൃലൻ തോളിലെടുത്തെന്നെ
ഉത്തരക്കോട്ട കൊണ്ടുപോയാൻ മഹാധംഭർകൾ
കൊല്ലുവാൻ കോപേന വന്നങ്ങടക്കയാൽ
അല്ലൽകൂടാതെ കരത്തിൽവെച്ചെന്നെയും

൮൫

വന്നദിയും നീന്തി വാളം ധരിച്ചവൻ
ചെന്നു മറുകര കേറി”

(കാണും ൨, അദ്ധ്യായം ൧൫.)

എന്നും മറ്റും മഹാരാജാവു വിലപിക്കുന്നതിൽനിന്ന് ഇദ്ദേഹം മാർദ്ദമൂർദ്ധാവിന്റെ അമ്മാവനായിരിക്കണമെന്നു വിചാരിക്കാം.

(ഒ) ഐശ്വര്യം—ഇദ്ദേഹം മഹാരാജാവിന്റെ ആലോചനസഭക്കുറിയിൽ ഒരാളാണ്. കൊല്ലം യുദ്ധത്തിൽ ഈദ്ദേഹവും ശൂരന്മാരിൽ ഒരാളായി ഗണിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. മഹാരാജാവിന്റെ ഒൻപതാമത്തേ തിരുവയസ്സിൽ ശത്രുക്കളെ പേടിച്ചു നടക്കുന്ന വഴിയിൽ അവിടുന്നു ഒരു ഭഗവതീക്ഷേത്രത്തിൽ ചെന്നെത്തി. അവിടെനിന്നും ആ മഹാരാജകുമാരനെ നാട്ടിലേയ്ക്കും ഇദ്ദേഹം കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോന്നു.

(൮) ഉഗ്രശൈരവൻ—ഇദ്ദേഹം ഒരു വിപ്രനും, നല്ല നീതിജ്ഞനും ബുദ്ധിമാനമായ മന്ത്രിയും, മഹാശൂരനും, മഹാരാജാവിന്റെ വിശ്വാസത്തിന്നു പൂർണ്ണപര്യവ്യാപ്തം, കൊല്ലം യുദ്ധത്തിൽ സേനാനിയും, ഒരിക്കൽ മധ്യരേയിൽ ചെന്നു മഹാമത്തിന്റെ മന്ത്രിശ്വരനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപന്ന് തമ്പിമാരുടെ അമർച്ച വരുത്തിയവനാകയാൽ രാമയ്യൻഭട്ടവായാണെന്നാണ് ഞാൻ സങ്കല്പിച്ചത്. ഇദ്ദേഹം എട്ടു കൊല്ലം കൊട്ടാരം രായസമായും, പത്തൊൻപതു കൊല്ലം ഭട്ടവായായുമിരുന്നിട്ടുണ്ട്. ഇതിനിടയ്ക്കു നന്ദന ചാണക്യൻ എന്നപോലെ ഇദ്ദേഹം ഈ നാട്ടിൽ മഹാരാജാവിന്റെ വലം കയ്യായിരുന്ന് ചെയ്തിരിക്കുന്ന അമാനുഷപ്രവൃത്തികളെ കേട്ടിട്ടില്ലാത്ത

പുന

ബാലന്മാരെപ്പോലും ഇപ്പോൾ കാണുവാൻ പ്രയാസമാണ്. കൊല്ലം മുതൽ കോഴിക്കോട്ടുവരെയുള്ള രാജാക്കന്മാരിലും പ്രഭുക്കന്മാരിലും രാമയ്യൻറെ കയ്യടക്ക് അനുഭവിക്കാത്തവർ യുദ്ധത്തിൻ വരാത്തവരായിരിക്കണം. ന്ന-ൽ മാവേലിക്കരവെച്ച് ഇദ്ദേഹം ചരമഗതിയെ പ്രാപിച്ചുവെന്നു മുൻ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. എങ്കിലും ഈ തിരുവിതാംകൂർ ഇരിക്കുന്നിടത്തോളം കാലം മാത്താങ്ങു വമ്മംമൊരാജാവും രാമയ്യൻടെവായും ജീവിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നുതന്നെയാണ് എല്ലാപേരുടേയും ബോധം.

(ൻ) യോദ്ധാവ് — കൊല്ലവർഷം ൯൧൫-നിയ്ക്ക മുട്ടത്തിൽ രോമൻകാരുമായി നടന്ന യുദ്ധത്തിൽ മഹാരാജാവിനെ ശാസനാപാപിച്ച ഭടനാണ് ഇദ്ദേഹം. ഈ കിളിപ്പാട്ടിൽ —

“യോദ്ധാവിനെക്കാണുകയർജ്ജുനവണ്ണനായ്
യുദ്ധത്തിനാരൊള്ളവനോടു ഭൂതലെ”

(കാണം ൨. അദ്ധ്യായം ൧൨)

എന്ന് ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ നിറവും പരാക്രമവും പറയുന്നു. ‘അർജ്ജുനവണ്ണൻ’ എന്നതിന് ‘അർജ്ജുനാംശം’ എന്നുകൂടി കവി സങ്കല്പിക്കുന്നില്ലേ എന്നു സംശയിക്കുന്നു. ആരായാലും മഹാരാജാവിന്റെ വിജയലക്ഷ്മിയെ തിരുവിതാംകൂറിൽ നിലനിർത്തുന്നതിന് ത്രീപദ്മനാഭൻ സൃഷ്ടിച്ച മുത്തുകളെന്നാണ് ഇദ്ദേഹം. കല്പനപ്രകാരം പലിടുകളിൽ വെച്ച് തിരുവിതാംകൂർസൈന്യത്തിനു യുദ്ധസാമഗ്ര്യങ്ങൾ അഭ്യൂതിപ്പിച്ചതും കോട്ടകൾ കെട്ടിയതും ഈ മഹാ വീരനാണ്. അതിനാൽ ഈ യോദ്ധാവ് “വലിയ കപ്പിത്താൻ” എന്നു പ്രസിദ്ധി നേടിയ

‘ഡിലനാ’തന്നെയെന്നു നിർണ്ണയിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഇദ്ദേഹത്തിന് ഇവിടെ വരുമ്പോൾ ഉപയോഗ്യ പ്രാമുഖ്യം ഉണ്ടായിരുന്നു. രാമയ്യൻ അത്രയും സാമത്വവും കൂടുമെങ്കിലും യുദ്ധവൈദ്യത്തിൽ ഇദ്ദേഹമാണ് അഗ്രഗണ്യനായിരുന്നത്. തമിഴല്ലെന്നു കണ്ടാൽ രാമയ്യൻ ഓടി കളിക്കും. ഇദ്ദേഹം അതു ചെയ്തയില്ലെന്നൊരു വ്യതിരേകം കൂടി ഈ കിളിപ്പാട്ടിൽനിന്നു മനസ്സിലാക്കുന്നു. ശുഭാശുഭമായ ആയുധാചാര്യൻ പെരുമ്പുഴപ്പുറംപോലും ഡിലനയെ ഒരാളെക്കുറിച്ചു മാത്രമേ ശങ്കയുണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. അതുകൊണ്ടാണല്ലോ അദ്ദേഹം ഒരവസരത്തിൽ സർവ്വകന്മാരെക്കൊണ്ടു ഡിലനയെ യുദ്ധമേളത്തിൽ നിന്നുകൊണ്ടു ചട്ടം കെട്ടിയത്. കൊല്ലംരാജാവിന്റെ മകനായ പ്രസ്തുതനേയും, മാർഗ്ഗമുർദ്ധാവിനെ കളിയാമ്പുകൊണ്ടു കൊന്നുപെരുമ്പുഴനേയും, ഇതുപോലെയുള്ള മറ്റു മഹാവീരന്മാരേയും ഈ ഡിലനാ തന്റെ ആഗോഷാസ്രങ്ങളിൽ ശല്യമുണ്ടാക്കി. ഈ ശൂൺ അന്റെ ജീവിതത്തിൽ സാരാംശമായ ഏകകൊല്ലം തിരുവിതാംകൂറിലേക്കു വിട്ടുകൊടുത്തിരുന്നു. ഇദ്ദേഹം വാർപ്പിച്ചിരുന്ന പീരങ്കികളും ഉണ്ടകളും കെട്ടിയ കോട്ടകളും ഇന്നും നമ്മെ ആശ്ചര്യഭരിതന്മാരാക്കുന്നുണ്ടല്ലോ. സ്വപ്നവർഷങ്ങൾക്കു മുമ്പ് തിരുവനന്തപുരത്തിൽ വലിയകൊട്ടാരം നിത്യച്ചെലവു കെട്ടിടം നിർമ്മിക്കുന്നതിന്നു വാനം തോണ്ടിയതിൽ ഇദ്ദേഹം വാർപ്പിച്ചിരുന്ന ഒരു പീരങ്കിക്കുഴൽ അറകുറുപ്പെട്ട ഭൂമിക്കുള്ളിൽ കണ്ടുമുട്ടിയതായി കേട്ടിട്ടുണ്ട്. മാതൃബലമർമ്മരാജാവിന്റെ അടുത്ത ഭാഗിനേയനായ ധർമ്മരാജാവിന്റെ നാടുവാഴ്ചകാലത്തിലും മൺകൊല്ലം ഇദ്ദേഹം സേനാനായകത്വം വഹിച്ചിരുന്നു. കൊല്ലവർഷം ൯൫൨-ൽ തന്റെ നൂറുമാമത്തെ വയസ്സിൽ

സ്സിൽ ഉദയഗിരിക്കോട്ടയിൽവെച്ച് ഡിലനാ പരേതനായി. ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ശവകുടീരം ഇന്നും ആ കോട്ടയെ അലങ്കരിക്കുന്നുണ്ട്.

(൧൦) മാർജമൂർജാവു — ഈ മഹാവിരൻ ഭാര്യ ചണ്ഡാംശുവിന്റെ ഭാഗീതയനായിരിക്കാമെന്നു മുൻ പ്രസ്താവിച്ചുവല്ലോ. ൨-ാംകോണം ൧൪-ാമത്തെ അദ്ധ്യായത്തിൽ—

“കൈരവി (?) മറക്കുന്ന ശണ്ണയിൽ പണ്ടുഹോ
വൈരികളെ ജയിപ്പാൻ വിഷമിക്കയാൽ
ദ്രവ്യപ്രസൂതിയിൽ ദ്രവ്വൈദികസോദരൻ
തദ്ദ്രവ്യകൈയായ സോദരൻ തന്നുടെ
മാർ പിള്ളൻ നരസിംഹമുത്തിക്കു
ക്രൂരം വെലി കൊടുത്തിടീനാൻ ശൈയ്യുവാൻ
തത് പുരുഷഭാഗീനേയ്യ മനോഹരാ”

എന്നും മഹാരാജാവു മാർജമൂർജാവിനെ സംബോധന ചെയ്യുന്നു ഈ വാക്യത്തിലേ വളച്ചുകെട്ടു മനസ്സിലാക്കിയതിന്നു മേൽ ഇദ്ദേഹം ഇന്നാണെന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ഏകദേശം ൧൬ വയസ്സു മാത്രം പ്രായമുള്ള ഈ ശുഭൻ പെരുഷ്കുലന്റെ വ്യഥാ ഭേദിച്ചു അകത്തു കടന്ന് അഭിമന്യുവിനെപ്പോലെ ചെയ്തു സാഹസങ്ങളുടെ ഫലമായി കൊല്ലംരാജാവിന്റെ മഹാസൈന്യത്തിൽ എട്ടിലൊന്നു മാത്രം ശേഷിപ്പിച്ചു. പെരുന്തുലഹരിയിലുള്ള ‘ചതുർഭിഃ ശ്രീകണ്ഠൈഃ’ എന്ന മന്ത്രം സിദ്ധിവരുത്തിയ മോക്ഷിരം അണിഞ്ഞു പരബല പ്രഹരണജാലങ്ങളെ തന്റെ ശരീരത്തിൽ കൊള്ളിക്കാതെ പരസൈന്യം മുടിച്ചു സിദ്ധനെന്നു പേരു സമ്പാദിച്ചു; നിരായുധനായിത്തീർന്ന അവസരത്തിലും കരണം

വുൻ

മറിഞ്ഞു യുദ്ധം ചെയ്തയാൽ 'കരണൻ' എന്ന ബിരുദം തന്റെ കലത്തിനും തനിക്കും വാങ്ങി. മുരുകത്തിൽ കവി ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ യുദ്ധവണ്ണന കൊണ്ട് ഈ കിളിപ്പാട്ടിനെ ഭ്രഷ്ടിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

(൧൧) അഹിശ്രോധി—ഇദ്ദേഹത്തിനെ കവി ലക്ഷ്യനന്റെ അംശാവതാരമായി സങ്കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഈ വീരൻ എല്ലാ യുദ്ധങ്ങളിലും ആലോചനകളിലും തന്നെ കുറ്റിച്ച് മഹാരാജാവിനു വലിയ ബഹുമതി തേന്നിട്ടുണ്ട്. നാഗർകോവിലിൽ വെച്ചു തമ്പിമരുമായി നടന്ന യുദ്ധത്തിൽ കണ്യതമ്പിയുടെ യുദ്ധമർദ്ദം അടക്കി മുഷി പ്രഹാരംകൊണ്ട് അവൻ ഒടുവിലത്തേ വീഴ്ത്തുവരുത്തിയതും, യുദ്ധത്തിൽ ഭീഷ്മസമാനനായ പെരുഷ്കല്യൺ ഭജ വീര്യംകൊണ്ടു വാട്ടമുണ്ടാക്കിയതും ഈ മഹാശൂരനാണ്.

(൧൨) മിശ്രഗംഭീരൻ—കൊല്ലംയുദ്ധം ആരംഭിക്കുന്നതുമുതൽ മാത്രമേ ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രതാപങ്ങൾ വർദ്ധിക്കപ്പെടുന്നുള്ളൂ. അവിടെ മഹാരാജാവു യുദ്ധത്തിനായിട്ട് കൂടാരം അടിച്ചു താമസിക്കുമ്പോൾ ഖനകന്മാർ സുരംഗവഴി ഇദ്ദേഹത്തിനെ ഉറങ്ങുന്ന സമയം എടുത്തുകൊണ്ടുപോയി. അന്ന് ഈ വീരൻ ഹന്തമാനെപ്പോലെ അവിടെ കാണിച്ചു പരാക്രമങ്ങളും തീവൈദ്യം കൊല്ലുംരാജാവ് ചാകുന്നതുവരെ മറന്നിട്ടില്ല. ടി രാജാവിന്റെ മകനായ പ്രസ്തുതന്റെ ആനയും ഇദ്ദേഹവുമായി ചെയ്ത യുദ്ധം ഇതിലുള്ള രണ്ടു മൂന്നു പ്രധാനസംഭവങ്ങളിൽ ഒന്നാണ്. 'മിശ്രഗംഭീരൻ' എന്നും, 'മിശ്രഗൻ' എന്നുമുള്ള പേരിന്റെ അവയവാർത്ഥം നോക്കുമ്പോൾ 'മിശ്രം' എന്ന മുട്ടത്തിലുള്ള ഒരു വീരൻ എന്നർത്ഥമാകുന്നു. അതുകൊണ്ട് ഇദ്ദേഹം ഡിലനയുടെ

കൂടെ ഉണ്ടായിരുന്ന 'ഡോണോ' ആയിരിക്കുമോ അഥവാ ആ നാട്ടുകാരനായ മറ്റൊരു വീരനോ എന്നു സംശയം ജനിക്കുന്നു.

(൧൨) സ്വപ്നസുന്ദരപിതാ—ഈ ചേരു കേൾക്കു വോർത്തനെ 'അഴകപ്പൻ' എന്നു മനസ്സിലാക്കുന്നുണ്ടല്ലോ. എന്നാൽ 'സ്വപ്ന'ശബ്ദം കൂടി ചേർക്കുമ്പോൾ 'അഴകപ്പൻ' എന്നതിന്റെ മൂന്നിലും ഒരു പദം ഉണ്ടായിരിക്കണം. അതെന്താണെന്നു മനസ്സിലായില്ല.

“സങ്കടഹീനം മധുരധിപമന്ത്രീന്ദ്രം
സന്ദേശചാക്കും കൊടുത്തതോളെ മോദത്തോടെ
വന്ദനംചെയ്തു ഭൂപാലനെയയച്ചിതു
അവിടെനിന്നിട്ടൊരു മാസംകൊണ്ടുമോ മെല്ലേ
ഗുവരൻ കണ്ണാടത്തിൽ ത്രിശിലാവിഹാരത്തിൽ
ചെന്നു കണ്ടിതു സ്വപ്നസുന്ദരപിതാവിനെ

.....
ഭൂപാലനിയോഗത്താലിരുന്നിട്ടവൻ പിന്നെ
ആപത്തു നീക്കുന്നതിനുള്ള സന്ദേശപത്രം
വായിച്ചുകണ്ടു മോദം പത്തുനാൾ തത്ര പാത്തു
ചോരിതു മധുരയ്ക്കു ഭൂപനം മന്ത്രീന്ദ്രനും.”

എന്നു് ഒന്നാം കാന്ധം പത്താമത്തെ അദ്ധ്യായത്തിൽ പറയുന്നതിനാൽ ഇദ്ദേഹം അപ്പോൾ മധുരധിപമന്ത്രീന്ദ്രനായിരുന്നുവെന്നു സ്പഷ്ടമാകുന്നു. അന്നു മധുരയിലും മഹാമത്തിനു മേൽക്കൊയ്തു ഇരുന്നതിനാൽ മഹാമത്തിന്റെ മന്ത്രീശപരൻ ഇദ്ദേഹത്തിന്നു സന്ദേശം കൊടുത്തതായിരിക്കണം. ഒൻപതാം അദ്ധ്യായത്തിൽ—

“അവന്റെ സേനാനാഥൻ സ്വപ്നസുന്ദരപിതാ
അവനോ കണ്ണാടത്തിൽ ത്രിശിലാവിഹാരത്തിൽ
വസിക്കുന്നവനുടെ മന്ത്രീശൻ മധുരയിൽ
വസിക്കുന്നവനെ നാമിവിടെ വരുത്തിട്ടു

വേണാടേമാടികളെ വൈരത്തെയാഴിപ്പിച്ചു
വാണീടാം സുഖത്തോടെ.”

എന്നു കാണുന്നു. ഇതുകൊണ്ട് അഴകുപ്പൻ മഹാമത്തി
ന്റെ സേനാനായകനായും ഇരുന്നിട്ടുണ്ടെന്നു വിചാരി
ക്കാം.

“കേരക്കടോ നിന്റെ ജനകനു ഞാനിഷ്ടബന്ധു”

(കാണ്ഡം ൧. അദ്ധ്യായം ൧൨)

എന്നു് ഇദ്ദേഹം പല്ലത്തവിയോടു പറയുന്നതിൽനിന്നു്
അഴകുപ്പൻ മഹാരാജാവിന്റെ അമ്മാവനായ രാമവ
ർമ്മാരാജാവിനും സ്നേഹിതനായിരുന്നുവെന്നറിയുന്നു.
ചരിത്രപ്രകാരം അതു സംഭവിക്കുന്നതുമാണു്. മഹാ
രാജാവിനു് ഇദ്ദേഹം ചെയ്തിരിക്കുന്ന ദത്താശകളെ മുൻ
വിചരിച്ചുകഴിഞ്ഞതിനാൽ വീണ്ടും ഇവിടെ ആവർത്തി
ക്കുന്നില്ല.

(൧൪) മഹാമത്തു് — ഇദ്ദേഹം ചക്രവർത്തിയാകുന്ന
തിനുമുൻപു ജനസ്ഥാനസ്വാമിനിയായ മങ്കാജത്തിയുടെ
മന്ത്രിയായിരുന്നുവെന്നും, പിന്നീടു് പുത്രന്മാരോടുകൂടി
അവളെ ചതിച്ചുകൊന്നു് രാജ്യം കൈക്കലാക്കി സേതു
മുതൽ ഹിമവാൻ വരെയുള്ള ദേശത്തെ കീഴടക്കി എ
ന്നും ഈ കിളിപ്പാട്ടിൽ ഒന്നാംകാണ്ഡം ഒൻപതാമദ്ധ്യായത്തിൽ പറയുന്നു. ഇദ്ദേഹം മഹാരാജാവിനു സഹായി
ച്ചതു് ധനപ്രദാനംകൊണ്ടല്ലാ, മഹാരാജാവിന്റെ മാഹാ
ത്മ്യംകൊണ്ടാണെന്ന സംഗതി നാം മറക്കരുതു്.

(൧൫) സൌയ്യമംഗളാഭൂരി—ഈ പദം ‘സുയ്യമം
ഗളപുരി’ എന്നാക്കിയാൽ അതിന്റെ ശരിയായ തർജ്ജിമ
‘അരണിനല്ലൂർ’ എന്നു കിട്ടും. ഈ വിപ്രേന്ദ്രൻ ഇന്നും

മഹാരാജാവിന്റെ ചില വൈദികകർമ്മങ്ങളിൽ തന്ത്രിയായിരിക്കുന്നുണ്ടല്ലോ. അന്നും രാജാദീക്ഷേപകത്തിൽ വൈദികത്വം നടത്തിയത് ഇദ്ദേഹമാണെന്ന് ഇതിൽ കാണുന്നു.

(൧൬) ജാമൻ — ഈ പദം ജാലൻ എന്നിരുന്നാൽ താഴ്ന്ന ജാതിക്കാരൻ എന്നർത്ഥമാക്കാം. ഇരണിപ്പിൽ പപ്പത്തമ്പി മുതൽപേരോടുകൂടി നടന്ന യുദ്ധത്തിൽ മഹാരാജാവ് ശത്രുക്കളുടെ കയ്യിലകപ്പെടാതെ പോകാൻ വഴിക്ക് ഒരു മണ്ണൊത്തുകത്തിരുത്തി അദ്ദേഹത്തിനെ രക്ഷിച്ചുവെന്നാണിവിൻ. തൊഴിൽ കൃഷിയായിരുന്നു.

“രാജാവിനിഷ്ഠനായുള്ള തുണരാജ-
രാജീസമാശ്രിതജാതിക്കുടിവനാം
നാഗരത്നം അൽപരിഷകരം ജാമൻ.”

(കാണ്ഡം ൨. അദ്ധ്യായം ൧൪.)

എന്ന് ഒരിടത്തു പറയുന്നതിനാൽ ചാനാനാണെന്ന വിചാരിക്കാൻ ന്യായമുണ്ട്. ഈ വാക്യത്തിൽ പ്രസ്താവിക്കുന്ന ‘നാഗരത്നം’ എന്നവർനോടുകൂടി മഹാരാജാവിനു സഖ്യം ചെയ്തിച്ചതും ഇവനാണ്. ഈ നാഗരത്നത്തിന്റെ സഹായത്താൽ മഹാരാജാവിന് ഒരുനേരം തന്നത്താനെ അരിവെച്ച് അത്താഴം കഴിക്കേണ്ടതായി വന്നിട്ടുണ്ട്. അതു ജാമനെക്കണ്ട ഭിക്ഷുവും രാത്രിതന്നെയാണ്. കൊല്ലം യുദ്ധത്തിൽ നാഗരത്നവും അവന്റെ കൂട്ടരും മഹാരാജാവിനു വലിയ ഉപകാരങ്ങൾ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

(൧൭) ക്ഷേമകൻ — കൊല്ലം രാജാവിന്റെ സഖാവായ ഈ സാമന്തൻ കൊല്ലം യുദ്ധം തുടങ്ങുന്നതിനു

മുൻപു മഹാരാജാവിനെ ശരണം പ്രാപിച്ചു രക്ഷപ്പെട്ടു. അതിനാൽ കവി ഇദ്ദേഹത്തിന് 'ക്ഷേമകൻ' എന്ന പേര് സമർപ്പിച്ചതായിരിക്കണം. ചരിത്രപ്രകാരം കായംകുളം, കൊച്ചി, കൊല്ലം എന്നീ മൂന്നു രാജാക്കന്മാരും ഒന്നു പേര് ഒരിക്കൽ മഹാരാജാവിനോടു കൂടി യുദ്ധം ചെയ്തതായും, കായംകുളം രാജാവ് സമാധാനത്തിനപേക്ഷിച്ചതായും ഒരു കഥ കാണുന്നു. അതുകൊണ്ട് ഇദ്ദേഹം കായംകുളം രാജാവായിരിക്കാമെന്നു തോന്നുന്നു.

ചന്ദൻ, ഭിക്ഷു, വാണിഭശ്വേദൻ, മല്ലഭൃകൻ, കരുവവീരൻ, മസ്താനമന്തർകര, കൗന്തകാചായുനായകാങ്കൻ, സ്വാമിഘട്ടൻ, തീരപിതൃഭണ്ഡകാചായുൻ, പണ്ഡിതീഷ്വരൻ, കത്വീരക്ഷേപളൻ, വൈഷ്ണവരോഹിതൻ, ഗന്തി, ത്രിഭുവനേശ്വരൻ, ചിപ്പൻ, തണ്ഡുലപ്രസ്ഥാടകൻ, ദ്വാദശചണ്ഡചണ്ഡംശുക്കര, ദ്വാദശാർദ്ധോത്തംഗചന്ദ്രേയരാവണകണ്ഠകണ്ഠോദിസംഘങ്ങൾ മുതൽപേർ കൊല്ലയുദ്ധത്തിൽ മഹാരാജാവിനു സഹായനരായിരുന്നവെന്നു മാത്രമല്ലാതെ ഇവർ ഇന്നു ആളുകളാണെന്നു വ്യക്തമാകുന്നില്ല.

മഹാരാജാവിനു സഹായനരായി കൊച്ചുരവിമാതാസ്ഥപ്പിള്ള, കുമ്പിത്താൻ, കരക്കോട്ടു കറുപ്പ്, മകിടഞ്ചേരി മാതാസ്ഥപ്പിള്ള, മാമൻ കൊച്ചുകാളിപ്പിള്ള, വെള്ളനാട്ടുകോട്ട വീരബാഹുപ്പിള്ള, നെടുമങ്ങാട്ടുകോട്ട നീലകണ്ഠപ്പിള്ള, അനന്തപത്മനാഭപിള്ള മുതലായി ചില വീരന്മാരുണ്ടായിരുന്നുവെന്നു അഭിപ്രായം ലഭ്യം മറ്റും കാണുന്നു. കൊല്ലയുദ്ധത്തിനു വേണ്ടിയും ചില മേത്തന്മാർ, പണിക്കന്മാർ, കറുപ്പന്മാർ, ആശാൻമാർ, നാടാൻമാർ, മറവന്മാർ മുതൽപേരെ ചേർത്തു

ഒരു സൈന്യം ശേഖരിച്ചിട്ടുണ്ട്. മുൻ വിവരിച്ചവരിൽ ചിലർ ഇവരിൽ ആരെങ്കിലും ആയിരിക്കാനും മതി.

(൧൮) വേണാടേമൻ—ഇദ്ദേഹം സാക്ഷാൽ പപ്പത്തമ്പിതന്നെ. നാപ്പുത്തുറ്റനെന്നും പേരു കാണുന്നു.

(൧൯) കൃഗംഭീരൻ—പപ്പത്തമ്പിയുടെ അനുജൻ രാമൻതമ്പി. മുൻ പ്രസ്താവിച്ച തമിഴ് പാടലിൽ ഇവരുടെ ജനനാദികളെക്കുറിച്ച് ഇപ്രകാരം കാണുന്നു:—

ഒരിക്കൽ മാതാഗന്ധവർമ്മഹാരാജാവിന്റെ അമ്മാവനായ രാമവർമ്മഹാരാജാവ് തൃചീനം ഉത്സവത്തിനെഴുന്നള്ളിയിരുന്നു. അവിടെ വെച്ചു വടനാട്ടിൽ നിന്നു കാലക്ഷേപത്തിനു വഴിപില്ലാതെ തന്റെ നാടു വിട്ടു പുറപ്പെട്ട 'അവിരാമി' എന്നൊരു സുന്ദരി രാമവർമ്മഹാരാജാവിനെ മുഖംകാണിച്ചു കഷ്ടാവസ്ഥകളെ അറിയിച്ചു. അവിടുത്തേയ്ക്ക് അവളിൽ അനുരാഗമുണ്ടാകയാൽ തിരിയെ നാഗർകോവിലിൽ എഴുന്നള്ളി അവൾക്കു പട്ടം കിട്ടയും കൊടുത്തു അന്നുമുതൽ അപരം അമ്മച്ചിയായി. അവളെ (ഇരണിയൽ) “ചിങ്ങനല്ലൂർ പടവീട്ടിൽ” താമസിപ്പിച്ചു. അവളിൽ ഉത്രംനക്ഷത്രത്തിൽ പപ്പത്തമ്പി(വലിയ തമ്പി)യും, രാമൻതമ്പി(കുഞ്ചുതമ്പി)യും ജനിച്ചു. (രണ്ടുപേർക്കും കുഞ്ചുതമ്പിമാർ എന്ന് ഇപ്പോൾ വ്യവഹാരം കാണുന്നു.) ഇവരുടെ സഹോദരിയായി ഒരു പെൺകുട്ടിയുമുണ്ടായിരുന്നു. ഇവർ മൂന്നുപേർക്കും തമ്മിൽ മുമ്പുതന്നെ വ്യക്തിയനു വ്യക്ത്യാസമുണ്ട്. താഴെക്കുറിച്ചു മുതലായ സ്ഥലങ്ങളും, നാടാനുരുടെ പല കുടുംബങ്ങളും പല പന്തയിലേ മുതലെടുപ്പും അറുപ്തനായ രാമവർമ്മഹാരാജാവ് ഇവർക്കു വിട്ടുകൊടുത്തു. അതിനാൽ ഇവർ ധനപുഷ്ടിയിലും ജനസഹായീനത്തിലും മഹാപ്രഭു

ക്കുന്മാരായി. ഇവരുടെ പടത്തലവന്മാരായിട്ടു കണ്ടുകാളി നായർ, ഹരവി എന്ന കായർ, കുട്ടിമരയ്ക്കാൻ, മുണ്ടക്കുണ്ണി പിള്ള, മാമൻ കൊച്ചുമാപ്പിള്ളി, പിച്ചുക്കാപ്പള്ളിനായർ, മാടൻ പൊന്നൻ നായർ, മുതലായ വീരന്മാരും പല നാടാന്മാരും പണിക്കന്മാരും ഉണ്ടായിരുന്നു. പപ്പത്തമ്പിക്ക് ഇരുപത്തിരണ്ടും, കണ്ടുതമ്പിക്ക് പത്തൊൻപതും വയസ്സായപ്പോൾ അപ്പുനായ രാമവർമ്മഹാരാജാവിന് ആലപ്പുറം തട്ടി. ഇവരുടെ ആഭരണങ്ങൾ വീരശ്രംഖല, മുടുകുവള, മോതിരം, വീരവോളിപ്പട്ട്, സരപ്പള്ളിമാല, കൈക്കെട്ട്, വാൾ, പരിശ, കച്ചപ്പറം, പൊന്നരഞ്ഞാൺ, പൊന്നനാരായം എന്നിവയാകുന്നു.

ഇതാണ് പാടലിൽ കണ്ടത്. പാടലിലുള്ള മറ്റു ഭാഗങ്ങൾകൊണ്ടു പ്രകൃതത്തിനു വലിയ ആവശ്യമൊന്നും ഇല്ലാത്തതിനാൽ അവയെ ഇവിടെ വിസ്തരിക്കുന്നില്ല.

ചരിത്രപ്രകാരം ഈ തമ്പിമാർ മക്കവഴിക്കു രാജാ വകാരം കിട്ടണമെന്നു പാണ്ഡ്യൻഗവണ്ണരോട് ആവശ്യപ്പെടുവാൻ എന്തു കാരണം എന്നതിനെക്കുറിച്ചും സ്വപ്നം ചിന്തിക്കാം: —

കാഞ്ചീപുരം 'അരുളാളപ്പൻ പെരുമാൾ' കോവിലിന്റെ ഭിത്തിയിൽ ഒരു ശിലാലേഖം കാണുന്നു. അതിന്റെ ആരംഭത്തിൽ: —

“സ്വപ്നശ്രീ ജയസിംഹ ഇന്ദ്രാധിപതി:

സോമാനപയോത്തംസകോ

രാജാസീമിഹ കേരളേഷു വിഷയേ

നാഥോ യദുക്ഷാഭൂതാം.

ന്ന

ജാതോഽസ്താദ് രവിവർദ്ധപതിമം-

ദേവ്യാം കമാരഃ ശിവാദ്

ദേഹവ്യാപ്തം $\left(\frac{\text{ഘവുവ}}{\text{ക്രി. ച. ൩൭൫}} \right)$ ശകാബ്ദഭാജി

സമയേ ദേഹീയ വീരോ രസഃ ||

ക്ഷയം നീതപാശോഽയം കലിബലമിവാഭാതിനിവഹാൻ
ജയശ്രീവത്കൃതപാ നിജസഹചരീം. പാണ്ഡ്യതനയാം
ത്രയസ്ത്രീംശഭഷ്ടാം ഭഗ ഇവ യയേതേ കേരളപദം
രരക്ഷ സ്വപം രാജ്യം നഗരമിവ കോളംബമധിപഃ”

എന്നു കാണുന്ന ശ്ലോകങ്ങളിൽനിന്നു കൊല്ലംരാജാക്കന്മാർ മക്കത്തായക്കാരുടെന്നു വ്യക്തമാകുന്നു. ഇവരുടെ ദായാദന്മാരാണ് വേണാട്ടു(തിരുവിതാംകൂർ)രാജാക്കന്മാരെന്നു ചരിത്രങ്ങളിലും ഈ കിളിപ്പാട്ടിൽ രാജാക്കന്മാരും മറ്റാമല്ലായത്തീലും പറയുന്നു. ആ സ്ഥിതിക്ക് പണ്ടു വേണാട്ടിലേ രാജാക്കന്മാർ മക്കത്തായക്കാരായിത്തന്നെ ഇരുന്നിരിക്കണം. കോലത്തുനാട്ടിൽനിന്നു ദത്തെടുത്ത സ്ത്രീകളേൽ അവരുടെ രീതിയനുസരിച്ച് മരുമക്കത്തായം ഇവിടെ നടപ്പിലാക്കിയിരിക്കാമെന്നു ധരിക്കാൻ വഴിയുണ്ട്. എന്നാൽ മക്കത്തായക്കാർ മരുമക്കത്തായകളും ബത്തിൽനിന്നു ദത്തെടുക്കുവാൻ എന്തു കാരണം എന്നൊരു ചോദ്യത്തിനുവകാശമുണ്ട്. എതിർകക്ഷിക്കു മറ്റൊരു ചോദ്യവും ചോദിക്കാം. അതായത്—വേണാട്ടിൽ നടത്തിയതുപോലെ കൊല്ലത്തും കോലത്തുനാട്ടിൽനിന്നും ദത്തെടുത്തിരുന്നവെങ്കിൽ ഇവരും അവരും ദായാദന്മാരായാകുമല്ലോ എന്നാണ്. ശരിയെന്നു, എന്നാൽ അതിനൊരു പ്രമാണം കിട്ടുന്നതുവരെ പറയാവുന്ന കാര്യമാണ് ഇപ്പോൾ തുടങ്ങിയത്.

ഒന്നുകൂടിപ്പറയാം—‘ജയസിംഹ’വംശം ഇടക്കാലത്തു് ദേശീയനാട്ടിൽ (കൊല്ലത്തിൽ) കടികുറിയതാണെന്നും, അതിന്നു മുമ്പും പിന്നും കോലത്തു നാട്ടുകാർ അവിടേയും ഇവിടേയും നാടുചാങ്ങിയെന്നുവെന്നും, ഇതിനെ ഉദ്ദേശിച്ചാണു് ഭായാദനാരെന്ന ചരിത്രവും കിളിപ്പാട്ടും പ്രസ്താവിക്കുന്നതെന്നും പ്രമാണസഹിതം ഭരതൻ വാദിക്കുന്നപക്ഷം ഈ വഴക്കിന്നു നിദാനമായി മുൻ കാണിച്ച പ്രമാണത്തിന്നു ശക്തിയില്ലാതെ പോകുന്നു. എങ്കിലും പരശുരാമൻ പൂർവ്വരത്തുനിന്നു് ആദ്യത്തേ വേണാട്ടുരാജാവിനെ കൊണ്ടുവന്നതിനാലും, ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ വംശക്കാർക്കു മക്കത്തായക്കാരായ പാണ്ഡ്യരാജാക്കന്മാരോടുകൂടി തമ്മിൽ വിവാഹസംബന്ധം ഉണ്ടായിരുന്നതിനാലും ഇവിടത്തേ ആദിവാംശക്കാർ മക്കത്തായക്കാരായിട്ടു തന്നെ ഇരിക്കണമെന്നുള്ള നിശ്ചയത്തെ ചലിപ്പിക്കുവാൻ തക്കതായ വഴി കിട്ടിയിട്ടില്ലാ.

വേണാട്ടിൽ മരുമക്കത്തായം എപ്പോഴാണു് ആദ്യമായിത്തുടങ്ങിയതു് എന്ന ചോദ്യത്തിന്നു്, ഇപ്പോൾ കാണുന്ന ചരിത്രത്തെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തുകയാണെങ്കിൽ, കൊല്ലവർഷം ൪൮൦-ൽ എന്നു സമാധാനം പറയാം.

ഇപ്രകാരം വേണാട്ടിലേ പൂർവ്വരാജാക്കന്മാർ മക്കത്തായക്കാരാകയും ഈ തമ്പിയുടെ അമ്മവഴി മക്കത്തായത്തിലുൾപ്പെടുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടുവാം തമ്പി രാജാവകാശം ആഗ്രഹിച്ചതു്.

(൨൦) മഹാധർമ്മകുറു—മാടമ്പിമാർ. ഇവർ പതിനാറു വീടുകാരാണെന്നു തമിഴ് പാടലിൽ കാണുന്നു. വീടു് എവിടെയാണെന്നു പറഞ്ഞിട്ടില്ലാ.

(൨൧) സർവ്വധർമ്മകുറു—എട്ടുവീട്ടിൽപിള്ളമാർ. ഇവരുടെ എട്ടു വീടുകളുടേയും പേർ എല്ലാ ചരിത്രപുസ്തക

ജില്ലാം കാണുന്നുണ്ട്. കൊല്ലവർഷം (൮൨൫) എണ്ണറ്റി ഇരുപത്തിയഞ്ചിനെയും ഈ വീട്ടുകാർ ഉത്ഭവിച്ചതായി വിചാരിക്കാൻ ന്യായമുണ്ട്. കുമത്തിൽ അതിപ്രബലനായിത്തീർന്ന ഇവരുടെ അക്രമങ്ങൾ നിമിത്തം വേണാട്ടരാജാക്കന്മാർക്ക് ഉണ്ടായിട്ടുള്ള ക്ലേശങ്ങളും, അപായങ്ങളും ചിലവയല്ല. ഇവരുടെ വംശരേഖയും വരുത്തുവാൻ മാതൃതാണ്ഡവർമ്മമഹാരാജാവിനു മാത്രമേ സാധിച്ചുള്ളൂ. ഇവരുടെ മറ്റു ചരിത്രങ്ങൾ മുൻപ് ഒരിടത്തു ചുരുക്കത്തിൽ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. കൂടുതൽ വിവരം ചരിത്രങ്ങളിലും കാണാം.

മക്ഷികവകൻ, കക്ഷിതന്ദകൻ, നത്തനാസികൻ, പ്രകടൻ, വികടൻ, ഉത്കടൻ. കരുവീരൻ, സുഗ്രീ, കാട്ടാളേശൻ മുതൽപ്പേർ തമ്പിമാരുടെ സഹായനാരാണ്. കൂടുതൽ വിവരം ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽനിന്ന് അറിവാൻ വഴി കാണുന്നില്ല.

(൨൨) സംഘണ്ണപ്പോരൻ—കൊല്ലംരാജാവ്.

(൨൩) പ്രസ്തുതൻ—കൊല്ലം രാജാവിന്റെ മൂന്നാമത്തെ മകൻ. മഹാശൂരനായിരുന്ന ഇവൻ ഡിലനായാൽ കൊല്ലപ്പെട്ടു.

(൨൪) വൃഷ്ടൻ, പുഷ്ടൻ എന്നിവർ കൊല്ലം രാജാവിന്റെ മരുമക്കൾ. മാർദ്ധമൂർദ്ധാവിന്റെ കയ്യിലു കപ്പെട്ട് യമപുരി പുക.

(൨൫) ചെറുപ്പുല്ലൻ—കൊല്ലംരാജാവിന്റെ ആയുധാചാര്യൻ. ഇദ്ദേഹം മഹാരഥനായിരുന്നു. സംഘണ്ണപ്പോരൻ മരിച്ചുവെന്ന മിത്യാപ്രവാദം പരക്കയാൽ യോഗാഗ്നിയാൽ ഇദ്ദേഹം തന്നത്താനെ ദേഹം ദഹിപ്പിച്ചതല്ലാതെ മറ്റാർക്കും ഈ മഹായോഗിയെ കൊല്ലാൻ

ൻ

സാധിച്ചിട്ടില്ല. ഭാരതം വായിച്ചിട്ടുള്ളവർ ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്ഥിതി മനസ്സിലാക്കിയാൽ ഈ വീരൻ ദ്രോണാചാര്യനോ, അതോ ഭീഷ്മനോ എന്നു ഭ്രമിക്കും.

(൨൬) പൗഷ്പൻ—ഇദ്ദേഹം കൊല്ലംരാജാവിന്റെ പക്ഷത്തിൽ ചേർന്നിരുന്ന ഒരു സാമന്തനാണ്. മാർഗ്ഗമുർദ്ധാവിനെ ഒളിച്ചുമുക്കൊണ്ടു കൊണ്ടതും, ഡീലനയുടെ ആഗ്രേയാസ്രത്തിനു ലക്ഷ്യമായതും ഇദ്ദേഹമാണ്.

(൨൭)—വിഭുദീപ്തംഗൻ—കൊല്ലംരാജാവിന്റെ മന്ത്രിയൻ. ഇവനെ ഭിക്ഷുകൻ കൊന്നു.

(൨൮) മശ്രുവികൃഷ്ണൻ—കൊല്ലംരാജാവിന്റെ ആലോചനസഭയിലുൾപ്പെട്ട സാമാജികൻ മാർഗ്ഗമുർദ്ധാവിനാൽ കൊല്ലപ്പെട്ടു. മക്ഷിക്രൂഷ്ണൻ, മന്തുദണ്ഡൻ എന്നിവരുടെ പ്രവൃത്തിയും, ഗതിയും മശ്രുവികൃഷ്ണനുള്ളതുപോലെ തന്നെ.

(൨൯) കർഭീകരാളൻ—കൊല്ലംരാജാവിന്റെ സേനാനായകൻ. ചിലപ്പോൾ മന്ത്രസഭയിലും ഇവൻ സാമാജികനായിട്ടുണ്ട്. രണ്ടാംകാണ്ഡം ൧൭-ാംദ്ധ്യായത്തിൽ നിന്ന് ഇദ്ദേഹം സംഘമുണ്ണപോരന്റെ അനുജനായിരിക്കാമെന്നും തോന്നുന്നു. മല്ലയുദ്ധത്തിൽ മഹാസമത്വൻ. മല്ലഭല്ലുകൻ ഇവനെ ചവിട്ടി കഴുത്തു തിരികിക്കൊന്നു.

(൩൦) അഭുവണ്ണൻ—കൊല്ലംരാജാവിന്റെ മഹാരാജ സേനാനിയും മന്ത്രിയുമായിരുന്ന് വലിയ പരാക്രമങ്ങൾ കാണിച്ചു. ഇവനെ 'ഗത്ത്വൻ' എന്നു മുൻ പ്രസ്താവിച്ച വീരൻ കൊന്നു.

(൩൧) അഭിമുഖീകാക്കൻ—ഇവനും മുൻ പറഞ്ഞവരിൽ ഒരു വീരൻ. വൈഷ്ണവഭാവമുള്ളവനായിരുന്നു കല്പിക്കപ്പെട്ടതല്ലെന്ന് കല്പിക്കപ്പെട്ടു.

(൩൨) ഭാനുപ്രഭാകരൻ—കൊല്ലംരാജാവിന്റെ പടനായകന്മാരിൽ ഒരുവൻ. മല്ലഭട്ടാര്യൻ ഇവനെ യമപുരിയെച്ചു.

(൩൩) ലംഘപഞ്ചാസ്യൻ—ഇവൻ കൊല്ലംരാജാവിന്റെ ഒരു ബന്ധുവും, എല്ലാ യുദ്ധവിദ്യകളിലും സേനാനായകത്വം വഹിച്ചും എല്ലാ മന്ത്രാലോചനകളിലും സജ്ജനായിരുന്നു കൊല്ലംരാജാവിന്റെ കയ്യിൽനിന്നു നൽകിത്തന്നവനായിരുന്നു. പരിണാമത്തിൽ ആ യുദ്ധത്തിൽനിന്നു തന്റെ ശരീരത്തെ എതിർപടകൾക്കു ബലി കൊടുക്കുകയും ചെയ്തു.

കൊല്ലംരാജാവിന്റെ മറ്റു മക്കളുടെ പേര് ഇതിൽ വ്യക്തമാകുന്നില്ല. ഇവർ ഈ യുദ്ധത്തിൽ ഒടുങ്ങിപ്പോയതല്ല.

(൩൪) അഭിപ്രകാശൻ—കൊല്ലംരാജാവിന്റെ മൂന്നാമത്തെ മകനായ പ്രസ്തുതന്റെ ആന. ഇത് യുദ്ധത്തിൽ നല്ല സാമർത്ഥ്യം കാണിച്ചിട്ടുണ്ട്. മിശ്രഗന്ധീരനെ വട്ടത്തിലാക്കിയത് ഈ ആനയാണു്. ഇതു ഡിലനയുടെ ആഗോഷാസ്രജപാലിൽ തന്റെ ശരീരത്തെ ഹോമിച്ചു് യജമാനനിലുള്ള ആനയെന്നു് നേടി.

(൩൫) സംശ്ലക്ഷകൻ—ചരിത്രപ്രകാരം കൊല്ലംരാജാവിന്റെ ഡച്ചുകാർ സഹായിച്ചതായി അറിയുന്നുണ്ടല്ലോ. അവരായിരിക്കാം ഇവർ. ഇവരുടെ പരാക്രമങ്ങളെക്കുറിച്ചു് കവി ഇവർക്കു സംശ്ലക്ഷകൻ എന്ന പേരു് കൊടുത്തതായിരിക്കണം. ഒരുവസരത്തിൽ മണക്കാട്ടു ചട്ട

മ്പിമാരുടേയും, ആശാനമാരുടേയും തല്ലുകൊണ്ടും, മറ്റൊരവസരത്തിൽ ഡിലനയുടെ ആഗേയാസ്രം ഏറ്റവും ഇവരിൽ രണ്ടുമുവായിരത്തിലധികം ആളുകൾ ഒടുങ്ങി.

(൧) ആർച്ചി കപേഷ്ഠീയം — പരശുരാമ ക്ഷേത്രമായ കേരളം.

(൨) ഗൌരീതീർത്ഥം — കന്യാകുമാരി.

(൩) പവിത്രീകൃതേനം — ശുചീന്ദ്രം.

ദേശങ്ങൾ.

(൪) നാഗക്ഷേത്രം — നാഗർകോവിൽ.

(൫) പെരപ്പു സദേശം — ശുചീന്ദ്രത്തിനടുത്തുള്ള സ്ഥലം.

(൬) ഹൈരണ്യപഞ്ചാസ്യം — ഇരണിയൽ

(൭) കമലനാഭപുരം — പട്മനാഭപുരം.

(൮) ശാർദ്ദൂലപ്രതി — പുലിയിക്കുറുച്ചി.

(൯) കല്യാണഗിരി — വേളിമല.

(൧൦) ശിഖണ്ഡിതാഡംബാദ്രി-മയിലാടി മല.

(൧൧) ഹരിദ്രാചലം — ഇരണിയലിൽനിന്നു വടക്കോട്ടു കാണുന്ന മല.

(൧൨) മധ്വാടവീ — ഹരിദ്രാചലത്തു നിന്നു തെക്കോട്ടു കാണുന്ന കാട്. ഇത് 'ഇടയ്ക്കുടാ'യിരിക്കാം. ഇവിടെയും ഹരിദ്രാചലത്തിലുടാതി മഹാരാജാവിന് വിദ്യാഭ്യാസവും, കായികാഭ്യാസാഭിയും, തിരുമോടമ്പു നടന്നു. അഞ്ചുമുതൽ ഒൻപതു വയസ്സുവരെ ഈ ഭിക്ഷകളിൽ മഹാരാജാവ് അഭ്യസിച്ചിരുന്നു.

(൧൩) സംമീത്രം — രോമകന്മാർ വന്നിറങ്ങിയ സ്ഥലം. ഇതു കളച്ചുലാണെന്നു ചിലരും, മുട്ടമാണെന്നു മറ്റു ചിലരും അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു.

(൧൩) മംഗലസസ്വഭൂമി—ഇതു രോമകന്മാർ ബിംബങ്ങൾ തല്ലിത്തകർക്ക മുതലായ അക്രമങ്ങൾ നടത്തിയ സ്ഥലങ്ങളിൽ ഒന്നാണ്. ഇവിടെ ഒരു മഹാദേവർഷേത്രമുണ്ടെന്നു പറയുന്നു. ഇതു തിരുവിതാംകോടാണെന്നു ചിലർ വിചാരിക്കുന്നു.

(൧൪) വൈസാരിണകുലം—മംഗലസസ്വത്തിന്റെ അടുത്തുള്ള സ്ഥലം. ഇവിടെയും ശിവക്ഷേത്രമുണ്ടെന്നറിയുന്നു. അവയവായ്ക്കും നോക്കുമ്പോൾ മീൻചിറ (മിഞ്ചിറ) ആയിരിക്കാമെന്നു തോന്നുന്നു രോമകന്മാരുടെ ബിംബങ്ങളുടെപ്പുറം ഇവിടെയും ഉണ്ടായിരുന്നു.

(൧൫) ശ്രീപണിശയനമേകേന്ദ്രനീവൃത്—തിരുവനന്തപുരം.

(൧൬) ചേണാട്—തിരുവിതാംകൂർ.

(൧൭) വർക്കലക്ഷേത്രം—വർക്കല.

(൧൮) പാറകം—പരവൂർ.

(൧൯) ഹാർദ്ദകൌളം—കൊല്ലം. ഈ ദേശത്തിന്നു 'കോളംബപുരം' എന്നാണു പണ്ടുള്ള പേരു്. ഹാർദ്ദകൌളം എന്ന പേർ എങ്ങിനെ സിദ്ധിച്ചു എന്നറിയുന്നില്ല.

(൨൦) മഹാബലികുലം—മാവേലിക്കര.

(൨൧) ത്രിശിലാവിഹാരം—തിരുച്ചിനാപ്പള്ളി.

(൨൨) ജനസ്ഥാനം—മഹാമത്ത് അമസിച്ച് തിരു സ്ഥലം. ഇതു ബാബിലോന്റെപ്പോലാണു്.

ഇപ്പകാരം ഈ കിളിപ്പാട്ടിനെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തി ഇതിലുള്ള പീഠനാരായം ദേശങ്ങളേയും ചുരുക്കിപ്പറഞ്ഞു. ചരിത്രജ്ഞാനത്തോടുകൂടി ഉപമാപോഹകൌശലം സമ്പാദിച്ചവർക്കു നാംകൊണ്ടും പ്രവൃത്തികൾ

കൊണ്ടു മറ്റും അതതു വിരന്മാരേയും ദേശങ്ങളേയും ഉൾക്കൊണ്ടു കരംതിരിച്ചറിവാൻ വിശേഷസംഗതികൾ ക്രോധിക്കുകയും ഒരു വഴി കാണിച്ചുവെന്നല്ലാതെ, നിശ്ചയപ്പെടുത്തി ഇത്രയും പറഞ്ഞുകാലോ, ഇതിലധികം ഒന്നും ഇതിലില്ലെന്നോ ആരും ഒന്നറിയാൻ കഴിഞ്ഞു. കവി ഈ പേരുകളെ നോക്കു പറയാത്തതു് അന്നു രാജാ പകാരികളായിരുന്നവരുടെ കടുംബങ്ങൾ ഇന്നൊന്നെങ്കിലും അവരിൽ നമുക്കു ദേവഷണ്ഡലി തോന്നാതിരിക്കണം എന്നായിരിക്കും.

ഇനി ഈ ഗ്രന്ഥത്തേയും കവിയേയും കുറിച്ചും സ്വല്പം ചിന്തിച്ചിട്ടു് പ്രസ്താവനയെ ഉപസംഹരിക്കാമെന്നു വിചാരിക്കുന്നു.

ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന്നു് “ശ്രീമാത്ത്യാഗ്വമാഹാത്മ്യം” എന്ന പേരു് ഒന്നാകാണാം പതിനാലാം ശതകം. ബ്രാഹ്മണത്തിന്റെ അവസാനവാക്യത്തിൽനിന്നു മനസ്സിലാകുന്നു. ഇതിന്റെ പേർക്കു് ആലോചിച്ചു നോക്കിയാൽ ഇതിൽ പല കാണങ്ങളും ഓരോ കാണത്തിലും പല അദ്ധ്യായങ്ങളുമുണ്ടായിരിക്കണമെന്നായിരിക്കാം. ആദ്യത്തേ കാണത്തിന്നു് “കാകപക്ഷിയം” എന്ന പേരു കൊടുത്തിരിക്കുന്നു. അതു് രണ്ടാം കാണത്തിന്നും ഒരു പേരു് കൊടുത്തുകാണാം. ആ ഭാഗം ഇപ്പോൾ കിട്ടാതികയാൽ അതു് ഇന്നുതന്നെ അറിയാനില്ല. “കാകപക്ഷിയം” എന്ന പേരിൽനിന്നു് “കാകപക്ഷിനെ (ബാലനെ) കുറിച്ചുള്ളതു്” എന്നർത്ഥമാകയാൽ ഇതു മഹാരാജാവിന്റെ ബാല്യപരിശുദ്ധനെന്നു നിർണ്ണയിക്കാം. ഇതിലുൾക്കൊണ്ടു് ഒന്നാം അദ്ധ്യായം ആരംഭത്തിൽ സ്വല്പവും, മൂന്നാം അദ്ധ്യായത്തിൽ കാൽ

ഭാഗത്തിനു മേൽ അഞ്ചാലയ്യായം അവസാനംവരേയും കിട്ടിയില്ല. അപ്രകാരം രണ്ടാം കാന്ധത്തിലും ആറാം അദ്ധ്യായത്തിൽ സ്വപ്നവും ഏഴാലയ്യായം പകുതിക്കു മേൽ എട്ടാം അദ്ധ്യായം ആട്ടാംശംവരേയും മാത്രമായി പത്രങ്ങൾ ലുപ്തങ്ങളായിരിക്കുന്നു. കിട്ടിയ പത്രങ്ങളിൽത്തന്നെയും ഒന്നാം കാന്ധത്തിൽ പതിനൊന്നാം പത്രങ്ങളും അദ്ധ്യായങ്ങളിലും രണ്ടാം കാന്ധത്തിൽ പതിനഞ്ചും പതിനാറും അദ്ധ്യായങ്ങളിലും ഇടയ്ക്കിടെ എഴുതാതെ വിട്ടു പോയിട്ടുണ്ട്. പതിനാറാമദ്ധ്യായത്തിൽ കൊല്ലംയുദ്ധം അവസാനിക്കുന്നു. അനന്തരകർത്തവ്യത്തെക്കുറിക്കുന്ന പതിനേഴാം അദ്ധ്യായത്തിൽ സ്വപ്നം കഴിഞ്ഞാൽ കിട്ടിയ ഭാഗം അവസാനിച്ചു. ഈ കാന്ധത്തിൽ ഇടയ്ക്കു വിട്ടു പോയതായി പ്രസ്താവിച്ച കഥാശം ഇന്നതാണെന്നു സൂക്ഷ്മമായി മനസ്സിലാക്കാൻ അപ്പൊളിഡെങ്കിലും പതിനൊന്നാം അദ്ധ്യായത്തിൽ കൊല്ലംരാജാവായ സംഘട്ടനലോരൻ മന്ത്രിമാരോടു പറയുന്ന -

“ആയിരംപേർപോയ് ചരിച്ചുകൊന്നീടുവാൻ
ആയോധനേ മവൻ കൊന്നാനവർകളെ
ആരംഭിച്ചവന്ധകർ തന്നുടെ സുത്രവും
കീഴ്പട്ടുപോയിതവനു ഫലിച്ചീല
മലങ്കന്മാരുമവനരുകിൽച്ചെന്നു
ലലങ്കന്മാരായ് വിലങ്ങിൽ കിടക്കുന്നു.”

ഈ വാക്യത്തിൽനിന്നു സ്വരൂപമായി ആ അംശം സങ്കല്പിച്ചുകൊള്ളുവാൻ വഴി കാണുന്നുണ്ട്. ഒന്നാംകാന്ധത്തിൽ ലുപ്തങ്ങളായ അദ്ധ്യായങ്ങളിൽ മഹാരാജാവിന്റെ ജനനവും അശ്വാവതാരങ്ങളുടെ വിവരവും പലപ്പോഴും മുമ്പേയ്ക്കു കേൾക്കുന്നതായിരിക്കുന്നു.

ക്കുന്നു. ആദ്യത്താ കണക്കു കൂട്ടി മാലും കിട്ടിയ ഭാഗം എത്രയോ ചുരുങ്ങിയ ഒരുശം മാത്രമേ ആകുന്നുള്ളൂ. മാതൃകയിൽ ഇടയ്ക്കു് എഴുതാതെ വീട്ട ഭാഗങ്ങളിൽ ഒന്നരണ്ടു സ്വരാശങ്കൾ നഷ്ടമായിട്ടുണ്ടു്. അപരിൽ പ്രധാനം ഒന്നാം കാണ്ടാ പതിനാന്നാം അദ്ധ്യായത്തിൽ "സേദാരി കാമിക്കയാൽ" എന്ന വാക്കിന്റെ മൂന്നും ഒൻപതും കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നുള്ള ഭാഗമാണു്. ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ ശരീരം ഇങ്ങനെയൊക്കെയൊന്നെങ്കിലും അപൂർവ്വതകൊണ്ടു കിട്ടിയ ഭാഗം എല്ലാപേക്കും ലോഭനീയമായിരിക്കുമെന്നുള്ളതിൽ പക്ഷാന്തരം കാണുകയില്ല.

യുഗാന്തരങ്ങളിൽ നടന്ന കഥകളെ മഹർഷിമാർ പുരാണേതിമാസത്രപേണ കെട്ടിച്ചമച്ചതുപോലെ മഹാരാജാവിന്റെ അമാനുഷപ്രവൃത്തികളെ കാത്തു് അവിടീനും അവതാരപുരുഷനാണെന്നു തോന്നിയതിനാൽ കവി അവിടുത്തെ ചരിത്രത്തെ ഈ മാഹാത്മ്യരൂപേണ രചിച്ചതായിരിക്കണം. ഒന്നാം കാണ്ടാ ഒന്നാം അദ്ധ്യായം വായിച്ചുനോക്കിയാൽ വിപ്രർ ദാരിദ്ര്യം വർദ്ധിച്ചതിനാൽ യാഗാദികൾ നടത്തുന്നില്ലെന്നും, അതുകൊണ്ടു തങ്ങൾക്കു വിശപ്പും ദാഹവും അസഹ്യമായിട്ടുണ്ടായതിനെ മാറുന്നതിന്നും ഓട്ടാനിഗ്രഹത്തിന്നും അവതാരം വേണമെന്നും ദേവന്മാർ അഭീപ്രായപ്പെടുന്നതായിരിക്കണം. ദാരിദ്ര്യം നശിക്കണമെങ്കിൽ നാട്ടിൽ ആവശ്യമുള്ള മഴയും അതുനിമിത്തം ധാന്യ സമൃദ്ധിയും ഉണ്ടാകണം. ഇതു സാധിക്കുന്നതിന്നു സൂര്യപ്രസാദം തന്നെ വേണം. അതിനാലായിരിക്കാം ഈ കവി മഹാരാജാവിനെ സൂര്യാംശമായി സങ്കല്പിച്ചതു്. അഥവാ വേറെയും പുരാണപ്രമാണം കിട്ടിയിട്ടുണ്ടോ എന്നും നിശ്ചയിച്ചിട്ടില്ല.

കഥയുടെ ഘടനയ്ക്കു തോതു് ഭാഗവതവും മഹാഭാരതവും രാമായണവും ഇടകലർന്നിട്ടുള്ളതാകയാൽ കഥാഘടന. ഒന്നുതന്നെയാണെന്നു് ഓരോ ലക്ഷ്യങ്ങൾ കാണിക്കാം. നാരദാശങ്കനായ ഒരു വിപ്രൻ്റെ ഉപദേശപ്രകാരം വേണാടേഹൻ്റെ ബാലനായ മഹാരാജാവിങ്കൽ വൈരം ഉണ്ടായതും, ആ ബാലനെ ഗ്രന്ഥമായി അന്യസ്ഥലത്തു കൊണ്ടുപോന്നു പുലർത്തിയതും, വേണാടേഹൻ അദ്ദേഹത്തിനെ കൊല്ലുന്നതിന്നു മഹാധർമ്മപ്രഭുതികളെക്കൊണ്ടു് അന്വേഷിച്ചിരുന്നതും മറ്റും ഭാഗവതം ദശമസ്കന്ധത്തിൽ പ്രസ്താവിക്കുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണൻ്റെ ബാലചരിതത്തെ അനുകരിക്കുന്നു.

കൊല്ലം യുദ്ധത്തിന്നു് മഹാരാജാവു് കുന്ന കോരി കൂടാരം അടിച്ചു താമസിക്കുമ്പോൾ രാത്രിയിൽ വനകന്മാർ എടുത്തു കൊണ്ടുപോയ മിശ്രഗംഭീരൻ കൊല്ലത്തു വെച്ചു് തന്നെ ഹിംസിക്കാൻ ഒരുങ്ങുന്ന ഭടന്മാരെ സ്തംഭം പിഴുതു അടിച്ചുകൊല്ലുകയും തീവയ്ക്കുകയും മറ്റും ചെയ്യുന്നതും, ബന്ധനത്തിൽ നിന്നു വിട്ടയച്ച മലങ്കനാർ മാളികപ്പുറത്തു വെച്ചു സംഘം പൂർണ്ണമായോരോടു മഹാരാജാവിൻ്റെ ഗുണഗണങ്ങളേയും പടത്തലവന്മാരേയും പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കുന്നതും, ഗുണഭോഷിച്ച ക്ഷേമകൻ കൊല്ലംരാജാവിനാൽ അട്ടിപ്പുറത്താക്കപ്പെട്ടിട്ടു് മഹാരാജാവിനെ ശരണംപ്രാപിക്കുന്നതും, അവിടുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്നു് അഭയം നൽകുന്നതും മറ്റും രാമായണത്തിലേ സുന്ദരകാണ്ഡത്തെയും യുദ്ധകാണ്ഡാരംഭത്തെയും അനന്യമായിരിക്കുന്നു.

പശ്ചാത്യൻ്റെ വ്യുഹരചന, യോദ്ധാവിനെ യുദ്ധക്കൂട്ടത്തിൽ നിന്നു മാറ്റുന്നതു്, ബാലനായ മാർദ്ധൂർദ്ധാവു്

വ്യംഭം ഭേദിച്ച് അകത്തു കടന്നത്, പത്തു മഹാരഥന്മാർ ചുറ്റിനിന്ന് അവനെ കൊന്നത്, അടുത്ത ദിവസം അസ്സമിക്കും മുമ്പ് മാർലമൂർലാവിന്റെ മരണത്തിനു മുഖ്യകാരണമായ പെരഷ്യനെ കൊല്ലുന്നുണ്ടെന്നു മഹാരാജാവു പ്രതീക്ഷ ചെയ്യുന്നത്, ഒരു വലിയ നിലവറയിൽ ഇരുത്തി പെരഷ്യനെ ശത്രുക്കൾ രക്ഷിക്കുന്നത്, അടുത്ത ദിവസം ആറു നാഴികപ്പകലിൽ സ്വപ്നനേരം സൂര്യബിംബം മറഞ്ഞത്, ആ തരം നോക്കി ഡിലനാ അവനെ കൊല്ലുന്നത് മുതലായ ഭാഗം ഭാരതത്തിലേ ജയദ്രഥവധത്തേയും, സംഘണ്ഘോരൻ ചത്തവെന്ന മിതശ്യാലുവാദം കേട്ടതിനാൽ ആയുധാചാര്യനായ പെരഷ്യലുൻ അന്യം വീലും ദൂരത്തറിഞ്ഞു യോഗാഗിരിയിൽ തന്റെ ഭേദത്തെ ദഹിപ്പിച്ചത് ഭ്രാന്തവധത്തേയും, ഡിലനായുടെ ആഗോഷാസൂത്രപ്രയോഗത്താൽ 'പ്രസ്തുതൻ' ചാകുന്നതിനെ വഴിയിടുന്ന രീതി ഭഗദത്തവധത്തേയും ഓർമ്മിപ്പിക്കുന്നു.

ഇപ്പകാരം ഓരോ അംശങ്ങളേയും പുരാണേതിഹാസങ്ങൾ വായിച്ചിട്ടുള്ള സംസ്കാരത്തോടുകൂടി നോക്കിയാൽ ഇനിയും ഈ വകയ്ക്കു ലക്ഷ്യങ്ങളായി പല കഥാശങ്ങളേയും ഇവിടെ ഉദാഹരിക്കാവുന്നതാണ്. മഹാനഭാവനായ മാതന്താസ്വയമ്മമഹാരാജാവിന്റെ സ്ഥിതിക്ക് ഇവയിലൊന്നിലുംതന്നെ വലിയ അസംഭാവ്യത തോന്നാത്തതിനാൽ ഈ ഭാഗങ്ങൾ കേവലം കാല്പനികങ്ങളാണെന്നു തള്ളാൻ പാടില്ലെന്നാണ് എന്റെ അഭിപ്രായം.

ഒന്നാംകാണ്ഡമായ 'കാകപക്ഷിയ'ത്തിൽ കിളിപ്പാട്ടിലുൾപ്പെട്ട 'കേകാ' എന്ന ഭാഷാവൃത്തവും, രണ്ടാം കാണ്ഡത്തിൽ 'കാകളി' എന്ന വൃത്തവുമായിക്കാണ്.

“മൂന്നും രണ്ടും രണ്ടു മൂന്നും രണ്ടും രണ്ടെന്നെഴുത്തുകൾ പതിനാലിന്നാറുഗണം പാദം രണ്ടിലുമൊന്നുപോൽ തുരുവെന്നെങ്കിലും വേണം മാറ്റത്തോരോ ഗണത്തിലും നടുക്കു യതി പാദാദിപ്പൊരുത്തമിതു കേകയാം”

(വൃത്തമഞ്ജരി പേജ് ൪൫)

എന്നു കേകാലക്ഷണം. ഓരോപാദത്തിലും ൩, ൨, ൨, ൩, ൨, ൨, എന്നു ക്രമത്തിൽ അക്ഷരങ്ങളേ ചേർത്ത ആറു ഗണങ്ങൾക്കു പതിനാലു് അക്ഷരം ഒരു പാദത്തിൽ വേണം. ഓരോ ഗണത്തിലും ഒരു തുരുവെങ്കിലും ഇരിക്കണം. പാദങ്ങൾക്കു മദ്ധ്യേ (൩-മാമത്തേ ഗണത്തിൽ) യതി വേണം. ഒന്നാംപാദം ഗുർവ്വക്ഷരംകൊണ്ടു തുടങ്ങിയാൽ രണ്ടാം പാദവും അതുപോലെതന്നെ തുടങ്ങാവൂ. ലഘു കൊണ്ടായാൽ രണ്ടാമത്തേതും ലഘുവിൽ തുടങ്ങണം. ഈ ലക്ഷണം ഒത്താൽ ‘കേകാ’ എന്ന വൃത്തമായി.

“മാത്രയഞ്ചു ക്ഷരം മൂന്നിൽ വരുന്നോരു ഗണങ്ങളെ

എടുചേർത്തുളീരടിക്കു ചൊല്ലാം കാകളീയെന്ന പേർ”

(വൃത്തമഞ്ജരി പേജ് ൪൩)

എന്നു കാകളീലക്ഷണം. അഞ്ചു മാത്ര കീട്ടത്തക്കവിധം മൂന്നക്ഷരം ചേർത്തതു് ഒരു ഗണം. ഇങ്ങനെയുള്ള നാലു ഗണം കൂടിയതു് ഒരു പാദം. അതുപോലെതന്നെ രണ്ടാം പാദവും. അപ്പോൾ ഒരു പാദത്തിൽ പന്ത്രണ്ടക്ഷരം വേണമെന്നു സിദ്ധിക്കുന്നു. ഇതിനു് ‘കാകളീ’ എന്നു പേർ. ഈ കണക്കിനു് ഗുരുലഘുക്കളിൽ എവിടെയെങ്കിലും കൂടുതൽകുറവു തോന്നിയാൽ ലഘു തുരുവാക്കി വായിക്കണം. തുരുവിനെ ലഘുവാക്കുന്നതു് അപൂർവ്വമാണു്.

കവി ഇന്നാരാണെന്നു വ്യക്തമായില്ല. എന്നാൽ ‘ലക്ഷ്യധർമ്മിഷ്ഠസപാമി’ എന്നു മഹാരാജാവിന്റെ ഭാഗി

നേയനു ചേർ കൊടുത്തിരിക്കയാൽ അവിടുത്തെ ആശ്രി
നായിരിക്കാൻ ന്യായമുണ്ടു്. കണ്യാൻ
കവിയും കവിതയും. നമ്പ്യാൻ, ഉണ്ണായിവായ്പർ മുതലായ
ഭാഷാകവികൾ ഈ തിരുമനസ്സിലേ
കാലത്തു് ജീവിച്ചിരുന്നതായി ചരിത്രങ്ങൾ കാണുന്നു
മുണ്ടല്ലോ. അങ്ങനെയൊന്നിൽ ൯൦൦-നും മേൽ
൧൦൦൦-ത്തിൽ കലിയായ സമയത്തെ ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ജീവി
തസമയമായി ഗണിക്കാം. ഭാഷാശൈലിയെ നോക്കി
യാലും ആറാണ്ടിനു ഇപ്പോൾമല്ലെന്നു തോന്നിക്കുന്നുണ്ടു്.
എന്നു മാത്രമല്ല, മാതൃഭാഷാപരമായൊരാളാവാൻ കാണി
ച്ചിരിക്കുന്ന പരാക്രമങ്ങളും പ്രവൃത്തികളും ലോപിച്ചു
യുടങ്ങുന്നതിന്നു മുൻപുതന്നെ ഈ കവിത എഴുതിയി
രിക്കണം. അങ്ങിനെല്ലെങ്കിൽ ഈ വിധം പ്രത്യക്ഷ
ത്തിൽ കണ്ടതുപോലെ കന്മയരൂപം വരുത്തുന്ന മട്ടിൽ
അതതു ഭാഗങ്ങളെ വിവരിക്കുവാനും, കേൾക്കുന്നവർക്കു്,
'നന്തനാസികൻ', 'വിഭൂതികാക്ഷൻ' എന്നും മറ്റും പാത്ര
ങ്ങൾക്കു ഗുണനിമിത്തമായും, ക്രിമിനിമിത്തമായും പേരുകൾ
കല്പിക്കുവാനും സാധിക്കുന്നതല്ല.

പ്രത്യക്ഷമായിക്കണ്ടാലും പോരാ, കേട്ടാലും
പോരാ. നമ്മുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ മിന്നാമിനുങ്ങുപോലെ തോ
ന്നുന്ന നക്ഷത്രങ്ങൾ ഗണിതശാസ്ത്രജ്ഞന്റെ ദൃഷ്ടിയിൽ
മഹാലോകങ്ങളായിട്ടാണു കാണുന്നതു്. സമുദ്രത്തിൽ
തിരമാല പൊങ്ങിവരുന്നതു് നാമു കാണുന്നു, ഒരു ശാ
സ്ത്രജ്ഞനും കാണുന്നു. ആനന്ദം ഇരുളുട്ടിക്കാ തുച്ഛമാണു്.
എങ്കിലും രണ്ടും രണ്ടു തരത്തിലാണല്ലോ. ചിലപ്പോൾ
പ്രകൃതിവിലാസങ്ങളെക്കണ്ടു് നാം പേടിക്കുന്നു. പ്രകൃതി
ശാസ്ത്രജ്ഞൻ മുൻകൂട്ടി നിശ്ചയിച്ചിരുന്ന അവയെ പ്രത്യ

ക്ഷത്തിൽ കാണുമ്പോൾ സന്തോഷിക്കുന്നു. നോക്കുക, ജ്ഞാനത്തിൽ ഏതു വ്യക്താസം വന്നുപോകുന്നു? അതു കൊണ്ട് ഒന്നിനെ കാണുകയോ കേൾക്കുകയോ ചെയ്താൽ അതിനെ വിവേചിച്ചറിയുന്നതിന് അതാതു ശാസ്ത്രം അഭ്യസിക്കണം. അപ്പന്റെ അഭിപ്രായത്തിനാണ് വില കൂടുന്നത്. ഇങ്ങനെ നോക്കിയാൽ ഈ കവിക്ക് യുദ്ധം, ഗണിതം മുതലായ ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ പാണ്ഡിത്യമുണ്ടെന്നു നിശ്ചയിക്കാം. ഈ സംഗതി— മഹാരാജാവ് ബാല്യകാലത്തിൽ അഭ്യസിച്ച വിദ്യകൾ, ഡീലനാ ഭടന്മാരെ ആഗേയശാസ്ത്രപ്രയോഗങ്ങൾ പഠിപ്പിച്ചത്, മധുരയിൽവെച്ച് മഹാരാജാവു കാണിച്ച വിദ്യാകൗശലങ്ങൾ, ചന്ദനമാർ രണ്ടു നാഴിക അകലേ നിന്ന് കുന്നിന്റെ മുകളിൽ കെട്ടിയിരുന്ന കൂടാരത്തിന്റെ ദൂരവും മധ്യവും കണ്ടുപിടിച്ച വഴി, ഘടപ്രഹർത്താവ് കാട്ടിയ മിടുക്ക്, വൃഹരചന, മന്ത്രശാസ്ത്രാനുസൃതമായ പ്രത്യുസൃതവരണോപാദാനം, പെരുഷ്കല്പന്റെ യോഗാഭാസം മുതലായ ഭാഗങ്ങളെ വിവരിക്കുന്നതിൽനിന്നു വ്യക്തമാകും. കൂടാതെ ഒന്നാംകാണ്ഡം ഒന്നാം അദ്ധ്യായത്തിൽ സ്തൂതി എന്ന വ്യാജത്താൽ സൂര്യന്റെ സ്വരൂപാദിയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പക്കൽ നിന്നു ലോകത്തിനു കിട്ടുന്ന ഗുണങ്ങളും വിവരിക്കുന്നത് അശാസ്ത്രജ്ഞനാ സാധിക്കുന്നതാണോ?

ശാസ്ത്രജ്ഞനായാലും പോരാ, നല്ല സഹൃദയനായിരിക്കണം. സഹൃദയനായാലും ഉള്ളിൽ തിങ്ങിപ്പറയുന്ന രസങ്ങളെ മറ്റൊരു സഹൃദയന്റെ ഹൃദയകുഹരത്തിൽ നിറയ്ക്കുവാൻ അവനു വശ്യവാക്യം വേണം. അതുകൊണ്ടു മതിയായില്ല; പ്രണാളികാസ്ഥാനത്തിൽ വാക്കിന് പ്രസാദം, മാധുര്യം, ഭാജസ്സ് എന്ന ഗുണങ്ങളും;

കല്ലുകകളിൽ ക്ലേശലേശാസംസ്സർവ്വം, പുതുതയും, വൈ ചിത്രവും, അനുഭവാനുസരണവും അവശ്യം ഉണ്ടായിരിക്കണം. എല്ലാറ്റിനും പുറമേ വിഷകൃമീകരണശക്തിയും വേണം. ഇവയൊക്കെ വേണ്ടതുപോലെ യോജിച്ചാൽ പരവശ്വായാപർജ്ജനം സിദ്ധമായി. ഈവക ഗുണങ്ങൾ പ്രകൃതകവിക്ക് സ്വതസ്സിദ്ധമായിട്ടുണ്ട്. ഇവയിൽ ചിലതിന് കിട്ടിയ ഭാഗങ്ങളിൽനിന്ന് ഉദാഹരിക്കാം —

(൧) ഒരു ഗജയുദ്ധം —

“എന്നതു കണ്ടൊരു മിശ്രഗാഢീയുവാൻ
ചെന്ന ചെറുത്താൻ ഗജോപരിസ്ഥം പ്രഭം.
മിശ്രഗാഢീരനെക്കുത്തിനാനാനയും
മിശ്രഗാഢീയുനൊഴിഞ്ഞടിച്ചിടിനാൻ.
തൊട്ടിതു തുമ്പിക്കൈകൊണ്ടു പിടിപ്പാനായ്
തട്ടിക്കളഞ്ഞിട്ടു മാഞ്ഞു താഡിച്ചാൻ.
പെട്ടെന്നു വാലിൽപ്പിടിച്ചിതു മിശ്രഗൻ
വട്ടത്തിൽ നിന്നു ചുഴന്നു കരീന്ദ്രനും.
ഏറിന കോപാലുഴറി കരിവരൻ
മാറിനാൻ ദൂരത്തു മിശ്രഗാഢീരനും.
കാറ്റിക്കാൽ വേഗമോടോടിയിട്ടു
ഉഴറമായാന പാഞ്ഞു മിശ്രവീരനെ.
അപ്പോഴവനിയിൽ വീണുപോയി ബലാൽ
കെല്ലോടു കോപിച്ചു കുത്തിനാനാനയും.
തെറ്റൊന്നുരുൾകയാൽ ഭൂമിയിലേറ്റിതു
ചെറുമേയേറീല മിശ്രപ്രവീരനിൽ.

.....

.....

കൊമ്പനാമനയ്ക്കു കോപം പൊറായ്ക്കയാൽ
പിൻപോട്ടു വാങ്ങി ടിട്ടാശു കത്തുന്നിതു.

കത്തുന്നകത്തുകളൊക്കെ നിലത്തെനി
കത്തൊന്നുമേറക്കുന്നിങ്കിലു മിശ്രാധിപെ.

പിന്നയും പിന്നയും മിശ്രപ്രവീരനും
വിന്നനാമനയും യുദ്ധം തുടന്നപ്പോൾ
കത്തു കൊള്ളാഞ്ഞു കോപിച്ചുമോ കണ്ടുരൻ
എത്തിപ്പിടിച്ചു മേല്പട്ടെറിഞ്ഞീടിനാൻ
കൊമ്പിൻമുനകളിൽ വീഴണമെന്നോത്തു
കൊമ്പുമുയർത്തിയിട്ടാശു നിൽക്കുംവിധേയ

.....
.....

വിശ്രുതം പൂമഴ പെയ്യിതു ദേവകൾ''

(കണ്ഠം ൨ അദ്ധ്യായം ൧൩)

(൨) രണ്ടു മല്ലന്മാരുടെ ദ്വന്ദ്വയുദ്ധം —
‘‘വ്രാളം മുറിഞ്ഞിരുപേക്കും തടന്തരെ
കോളരീഃപാലെ പിടിച്ചുൻ ഭയങ്കരം
കെട്ടിപ്പിടിക്കയും തമ്മിലടിക്കയും
മുഷ്ടി ചുരുട്ടി കറോരമിടിക്കയും
ഓടി വിലകിയും ചാടിപ്പിടിക്കയും
പിന്നയും തമ്മിൽ പിടിച്ചു വിഴുകയും
കണ്ണും ചുവക്കയും രക്താമാലിക്കയും
മീഞ്ഞിൽ കരേറിയും കീഴ്പട്ടു വീഴുകയും
കീഴ്പട്ടു വീണവൻ മേല്പട്ടു കേറിയും

... ..
... ..

പ്രമുഖ

ഏറിന കോപേന ഭല്ലാന്തകൻ തദാ
 ചീറിഞ്ചെണീയിച്ചു കുംഭീകരാളനെ
 ഒന്നു ചവിട്ടിക്കഴുത്തേത്തരിച്ചിട്ടു
 നന്നായ് വലിച്ചു തലയെ മുറിച്ചുതൻ
 മേല്പട്ടെറിഞ്ഞതീദൂരത്തുയന്നിട്ടു
 കീഴ്പട്ടുവീണ്ടു നറുങ്ങിയവൻതല
 കണ്ടവരൊക്കുവേ കെണ്ടോടിനാർ തദാ.”

(കുണ്ഡം ൨. അദ്ധ്യായം ൧൫)

(൩) ഒരു മഹാവിംബൻ പരാക്രമവിലാസങ്ങൾ
 ഏറ്റ യുദ്ധരംഗം—

“ധനധീയാം മാർജ്ജമുർദ്ധാവിൻ ശരങ്ങളാൽ
 മണിമോകെ നിറഞ്ഞതു കാൺകയാൽ
 ദൈവ്വം മുഴുത്തരിവറ്റുമുഴിയും
 ചങ്ങാതി വീഴ്വതു കണ്ടു തൊഴിക്കയും
 തങ്ങളിൽ തങ്ങളിൽ പാരം പഴിക്കയും
 വാണം പൊഴിക്കയും കാണം കഴിക്കയും
 ചോരപ്പഴകൾ പലവായൊലിക്കയും
 വാരിധിവാരിയും കൂടിച്ചുവക്കയും
 പോരിൽ നടുക്കുമോടോടിക്കഴിക്കയും
 നാരീജനമതുകണ്ടു പഴിക്കയും
 നാരദൻ കെഴുതുകും പുണ്ടു ചിരിക്കയും
 നാരായണ ജയ എന്നു ജപിക്കയും
 പാരാതെ വീര്യസ്വർഗ്ഗത്തിൽ ഗമിക്കയും
 നില്പുനില്പു പറഞ്ഞങ്ങടക്കയും
 നല്ല ശൂന്യാർ തിരിഞ്ഞു മരിക്കയും
 ആകാശമൊക്കെ വിമാനം മറക്കയും
 ചാകാരുപേർ പാഞ്ഞുപോയങ്ങൊളിക്കയും

ഫഹർ

തമ്മിൽ പിരിഞ്ഞു കാണാഞ്ഞു വിളിക്കയും
 കമ്മപ്പിഴയെന്നു കണ്ണീരൊലിക്കയും
 ആനകൾ കൈകാൽ പടിഞ്ഞു കിടക്കയും
 കാണികൾ കണ്ടുകണ്ടേററമറക്കയും
 കൂളികൾ കൂട്ടമിട്ടാത്തു കളിക്കയും
 കാളീ തടീരം കുടിപ്പു പുളയ്ക്കയും
 ചക്രങ്ങൾ കൊണ്ടു കഴിഞ്ഞു തെറിക്കയും
 വിക്രമമുള്ളവർ വെട്ടിനടക്കയും
 വിഖ്യാതരായവർ നോക്കിത്തടക്കയും
 ഉൾക്കുരുത്തുള്ള പേരേററം നടിക്കയും
 മിശ്രൻ ഗദകൊണ്ടു പാരമിക്കയും
 അശ്രുജാലങ്ങൾ നദിപോലൊഴുകിയും
 വില്ലൻ വരീദണ്ഡനെയ്തു ചടയ്ക്കയും
 മല്ലൻ വടു ധുനീ കൊന്നമിടിക്കയും
 ദ്വാദശചണ്ഡചണ്ഡാംശ്രുക്കളും അദാ
 ദ്വാദശാർദ്ധോത്തംഗചാവേയരാവണ-
 കണ്ഠകണ്ഠേഷ്ടദിസംഘങ്ങളും പുനഃ
 ചണ്ഡരാം തണ്ഡുലപ്രസ്ഥാടവീകളും
 ഇഷ്ടികാചായുരും യഷ്ടിധരന്മാരും
 വെട്ടുവെട്ടീട്ടു തലവെലി തൂകിയും''

(കാണും ൨. അദ്ധ്യായം ൧൪)

ഇത്യാദി.

(൪) യുദ്ധങ്ങളുണീലുള്ള ഉറക്കം—

“രാത്രിയിലപ്പോമമായി മുഹൂർത്തവും
 ചീഞ്ഞാരു നിദ്രയും വന്നു ചാടീടിനാർ
 കംഭികലോത്തമസ്തന്ധമകൻവർ
 കംഭികംഭസ്ഥലെ വീണറങ്ങീടിനാർ

സംഭോഗകാന്തയാം അംഭോജനേത്രിതൻ
കുംഭസ്ഥലാന്തര വീണറങ്ങുവണ്ണം
പാരിൽ നിന്നീടും പദാതികൾ പാരിലും
തേരിലിരിക്കുന്ന വീരർകൾ തേരിലും
അശപങ്ങൾതന്മേലിരുന്നോരവിടയും
വിശ്വസിച്ഛാനന്ദമുൾക്കൊണ്ടുറങ്ങിനാർ.”

(കാണ്ഡം ൨., അദ്ധ്യായം ൧൩)

(൭) യോഗാഭ്യാസം—

“സംഘണ്ണലോരൻ ധൃപതി മരിച്ചുപോയ്
സംഖം മതീ മതീ ഏന്ന പ്രസിദ്ധമായ്
കേട്ടതുകൊണ്ടു പെരുഷ്ഠപുൻ മഹാസുധീ
പെട്ടെന്നു വിപ്ലവന ഭൂതെരിഞ്ഞഥ
കണ്ണമടച്ചിരുനീടിനാൻ ഭൂതലേ
തിണ്ണം വരുന്ന നിശ്ശ്വാസമടക്കിട്ടു
അങ്ങിഡാപിംഗലയുടെ കടന്നിട്ടു
തിങ്ങിന കണ്ഡപിയിങ്കൽനിന്നഗ്നിയെ
മെല്ലവേ പൊങ്ങിച്ചു ശക്തിയോടും കൂടി
ഉല്പസത്താകും സുഷുപ്തകളിലൊള്ള
ദാദശത്തട്ടിലും സൂര്യഗുഡത്തിലും
വേദവിശുദ്ധമാം ചന്ദ്രഗുഡത്തിലും
ഉള്ള തേജസ്സുകളൊക്കെയുമൊന്നാക്കി
എല്ലാ സിരയിലും യോഗാഗ്നിയെച്ചേർത്തു
വിസ്കയം ക്ഷിപ്രമഹോ നിജ ഗാത്രത്തെ
ഭസ്മമാക്കിപ്പരമത്തിൽ ലയിച്ചിതു.”

(കാണ്ഡം ൨., അദ്ധ്യായം ൧൩)

(൩) ഒരു യുവതിയുടെ വണ്ണം—

“കുന്നിൻകൊടുമുടിയുല്പന്നയുഗാ

ചമസ്സ

സുഭൂസുലോചനാ വിദൂരമഷ്ടാധരീ
ഉദ്ഭൂതേതേത്തംഗസുന്ദരപുരുഷാ
മിന്നൽപോലെ നിറമുള്ളൊരു കാമിനി
അന്നം തൊഴുന്ന നടയാർ കൃശാംഗിനീ.''

(കാണ്ഡം ൨. അദ്ധ്യായം ൩.)

ഇത്യാദി. ഒന്നാംകാണ്ഡം രണ്ടാമദ്ധ്യായത്തിലേ പുര
വണ്ണവും ഇവിടെ പ്രസ്താവയോഗ്യമാണ്. ഇതുകൊ
ണ്ടുതന്നെ മുൻ വിവരിച്ച മറ്റു കവിതാഗുണങ്ങൾ
ക്കും ഉദാഹരണങ്ങൾ അവശിഷ്ടഭാഗത്തിലും ഉണ്ടായി
രിക്കണം.

ഇപ്രകാരം എവിടെ നോക്കിയാലും അതതു രസ
ങ്ങളെ അംഗാഗിഭാവേന യോജിപ്പിക്കുന്നതിനും, തത്ത്വ
പ്രശ്നങ്ങളായ അക്ഷരങ്ങളെ ചെടിപ്പിക്കുന്നതിനും
ഈ കവിത നല്ല തഴക്കവും വാസനയുമുണ്ടെന്നു വ്യക്ത
മാക്കാം. വ്യാകരണം, ന്യായം, മീമാംസ മുതലായ ശാസ്ത്ര
വിശേഷങ്ങളിൽ ഇദ്ദേഹത്തിനു വിശേഷപാണ്ഡിത്യ
മുണ്ടോ എന്നുള്ളതു് വ്യക്തമാക്കാനുള്ള അവസരം ഈ
ഭാഗങ്ങളിൽ കിട്ടിയില്ല.

ഇദ്ദേഹം ഒരു ഉത്തമനായ ഭാഷാകവി എന്ന
ല്ലാതെ സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തിൽ കവിത എഴുതീട്ടുണ്ടോ
എന്നു സംശയമാണ്. എന്നെന്നാൽ, കൊല്ലംരാജാ
വിന്റെ ഭൂതനും മാതൃഭാഷാവർമ്മമഹാരാജാവുമായി
സംസ്കൃതത്തിൽ സംഭാഷണം ചെയ്തിരുന്നതു് വായിച്ചു
നോക്കിയാൽ ആ വാക്കുകൾ സാധാരണന്മാർ ഉപയോ
ഗിക്കുന്നതായിട്ടല്ലാതെ ഒരു കവിയുടെ മുഖത്തിൽനിന്നു
വന്നിട്ടുള്ളതായി തോന്നിക്കുമില്ല.

ശാസ്ത്രദൃഷ്ട്യാ നോക്കുന്നപക്ഷം ഇതിൽ അപൂർവ്വം
ചില ശബ്ദപ്രയോഗങ്ങളെക്കുറിച്ച് ചിന്തിക്കേണ്ടതുണ്ടെ

കിലും, അവകൊണ്ട് അത്ഥപ്രതീതിക്കു യാതൊരു തടസ്സവും നേരിടാത്തതിനാൽ അവയെ ഒരു ഭൂഷണമായി വകവെപ്പാതില്ലെന്നാണ് രസദൂഷകളുടെ അഭിപ്രായം. ഇതിന്റെ രഹസ്യം ഏതെന്നാൽ—കാമിനീ മനോജ്ഞതയിൽ അവയെ വരുത്തുവാനും, ശാരദപുണ്യചന്ദ്രനിൽ കളങ്കവും, മനോമോഹനമായ ചിത്രത്തിൽ പായവും തൂണിയും ലയിക്കുന്നതുപോലെ, രസപരിപോഷകങ്ങളായ ഘടനാസാമഗ്രികൾ തികഞ്ഞിരിക്കുമ്പോൾ അവയ്ക്കു തടസ്സം വരുത്താത്ത ചില ചില്ലറ തെറ്റുകൾ സാധാരണകവനായ ബോധാവിന്റെ ചിന്തയ്ക്കു പോലും പ്രാബല്യം വിഷയമാകയില്ലെന്നാണ്. എങ്കിലും “വിദുമചഞ്ചന” ഇത്യാദി ലിംഗവ്യത്യസ്തവും, “പാരിടെ” (സപ്തമീ) ഇത്യാദി പ്രകൃതിപ്രത്യയോജനവും, ചില ഭാഷാസംസ്കൃതശബ്ദങ്ങളുടെ സമാസാദിയും, നിസ്സാരവും പഴയ ഭാഷാകവിതകളിൽ സാധാരണവുമായാലും “പാവകമഹാപ്ലസ്സം”, “ശ്രോശ്ഠിനീ” എന്നും മറ്റുമുള്ള പ്രയോഗങ്ങളെ ഇതിൽ ഒഴിച്ചിരുന്നാൽ പ്രകൃത്യാതന്നെ ശബ്ദഭിമാനിയായ ശാബ്ദികനും വഴക്കുകൂടാതെ കഴിക്കുമായിരുന്നു. എന്നാൽ ‘ന കർമ്മധാരയാനന്തപത്നീയഃ’ എന്ന ന്യായം പ്രാചീനമാണെന്നോ, അഥവാ സുന്ദരീ എന്ന അത്ഥത്തിൽ ‘ശ്രോശ്ഠിനീ’ ശബ്ദം രൂപമാണെന്നോ വാദിക്കുന്നപക്ഷം അവനു വഴക്കു കാണുകയില്ല. ‘പാവകമഹാപ്ലസ്സം’ എന്നിലേ ആകാരക്കുറവിനു മാത്രം അവനോടു പെട്ടെന്നു സമാധാനം പറവാൻ നമുക്കു കഴിവില്ലാതെയിരിക്കുന്നു.

ഏതായാലും ഈ കവി ഇങ്ങനെ ഒരു ഗ്രന്ഥം എഴുതിയിട്ടിരുന്നില്ലെങ്കിൽ മാതാഗണ്ഡവർമ്മമഹാരാജാവിന്റെ ബാലചരിത്രങ്ങൾ നഷ്ടമാകയും, മേലുള്ള ചരി

തങ്ങളിൽ സ്വതന്ത്രനാരായ ചരിത്രകാരന്മാരെ മാത്രം പ്രമാണമാക്കേണ്ടതായി വരികയും ചെയ്യുമായിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് ഈ കവിസത്തമൻ ഈ ഗ്രന്ഥരത്നനിർമ്മിതി കൊണ്ട് രാജഭക്തന്മാരായ നമുക്കു വലിയ ഉപകാരമാണു ചെയ്യുന്നെന്നു നാം ഒരിക്കലും മറക്കരുത്.

ഇവിടെ ഒരു കാര്യം കൂടി അവരും പ്രസ്താവിക്കേണ്ടതുണ്ട്. അതെന്തെന്നാൽ—ഭൂമിക്കു അനുയോജനം. ജ്ഞിതം എന്തെല്ലാം വസ്തുക്കളില്ലാ?; നാട്ടിലും വനങ്ങളിലുമായി ഏതെല്ലാം ഭാഷയികൾ കാണുന്നില്ലാ?; ഹനുമാൻ മുതലഞ്ചീവിനികൊണ്ടുവന്നതു സ്വർഗ്ഗത്തിൽ നിന്നാണോ?; സ്രമന്തകം എന്ന രത്നം ശ്രീകൃഷ്ണനോടുകൂടി സ്വർഗ്ഗത്തിലേയ്ക്കു പോയോ?; ഇല്ലാ, എല്ലാം ഇവിടെത്തന്നെ ഉണ്ട്. ഈ വിശിഷ്ടവസ്തുക്കളുടെ സത്താമാത്രംകൊണ്ട് നമുക്കെന്തു ഫലം?; അതിനാൽ ഈ ഗ്രന്ഥരത്നത്തെ നിഗൂഢമായ ഒരുകരത്തിൽനിന്നു കണ്ടുപിടിച്ചു സജ്ജനങ്ങൾക്കു കണ്ഠത്തിലണിയുമാറു പ്രകാശിപ്പിച്ച മഹാമഹിമശ്രീ എം. രാജരാജവർമ്മത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലേ അഗ്രാന്തപരിശ്രമമാണ് നമുക്കിപ്പോൾ ഈ കവിയെക്കാളും അധികം ഉപകാരം ചെയ്തത്. അതുകൊണ്ട് മഹാമനസ്സനായ ആ തിരുമേനിയോടു് നാം എന്നും കൃതജ്ഞന്മാരായിരിപ്പാൻ കടമപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

അവിടുത്തെ അനല്പം ഫലനീലമായ ആജ്ഞാശക്തി ചൈഭവത്താൽ മാത്രം പാണ്ഡിത്യം തനിക്കുണ്ടെന്ന് അഭിമാനിക്കുകയും, അതുനിമിത്തം ഏതാണ്ടൊക്കെ എഴുതിപ്പിടിക്കുകയും ചെയ്തിട്ട് അറിവില്ലായ്മയെത്തന്നെ ഇപ്രകാരം ഒരു പ്രസ്താവനാഭേഷത്തിൽ കെട്ടിച്ചമച്ചു

സമപ്തം.

എ.എൻ

എന്റെ ഈ സാഹസപ്രവൃത്തിയെ മഹാമാർ ക്ഷമി
ക്കാതിരിക്കയില്ലെന്നുള്ള വിശ്വാസത്തിന്മേൽ ഇതാ
ഇതിനെ വിനയപരസ്സരം മഹാജനസമക്ഷം സമർപ്പിച്ചു
കൊള്ളുന്നു.

കെ. മഹാദേവശാസ്ത്രികൾ.

തിരുവനന്തപുരം
എ.എൻ ചിങ്ങം ൧-ാം-നു }

ഗുരും ഭൂതാത്.

ശ്രീ ശ്രീമാന്തത്ത്വേണമാഹാരം

കിളിപ്പാട്ട്.

ഒന്നാം കാണ്ഡം
ഒന്നാം അദ്ധ്യായം.

*.....പറഞ്ഞതിലൊട്ടൊട്ടു പറയുന്നേൻ
ഇന്നതുപോലെ ചൊൽവാൻ സാമന്തമില്ല മമ
¹ബ്രഹ്മകല്പിതം പുരാ വിശ്വനോടഹോ വിശ്വൻ
²ജീവമെന്നിയേ ചൊന്നാൻ കാശ്യപീജരോടെന്നം
കാശ്യപീജനാരത്നമെഴുത്തും കേതേനനം
ആശ്വത്ഥം ³കാശ്യപിയിൽ പ്രസിദ്ധമാകും കേരക്കാ,
ദേവകർക്കസമ്പുഷം ⁴ക്ഷത്രിപിപാസാദിവന-
താവോളം സഹിച്ചിട്ടു സഹിച്ചുകൂട യുവാൽ
നാരദനോടു ചൊന്നാൻ നാരദമഹാമുനി
സൂര്യനോടുണർത്തിപ്പാൻ ചെന്നപ്പോൾ സൂര്യൻറെ
ലോരശ്ശിയെക്കൊണ്ടെടുത്തുകൊടുത്താൽ
ധീരൻ ധ്യാനിച്ചാൻ ഭക്ത്യാ ബ്രഹ്മാഭിമുഖീകരളു.

* ഒരു പത്രം മാത്രമായി കണ്ടെത്തില്ല.

1 ബ്രഹ്മകല്പിതം=ബ്രഹ്മാവിനാൽ ഉപദേശിക്കപ്പെട്ടത്. 2 ജീവമെന്നിയേ=കോട്ടംകൊണ്ടെ, ബ്രഹ്മാവിന് ഉപദേശിച്ച മട്ടിൽ.
3 കാശ്യപീ=ഭൂമി. പരശുരാമൻ അശ്വപ്രയോഗത്തിൽ ഭൂമിയെ കാശ്യപൻ ദാനം ചെയ്തതാൽ അതിന് ഈ പേരു സിദ്ധിച്ചു എന്നു ചിലർ, ദേവസരത്തിൽ ഭൂമി കാശ്യപന്റെ മകളായി ജനിച്ചതിനാൽ ഈ പേരു സിദ്ധിച്ചുവെന്നു മറ്റു ചിലർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. 4 ക്ഷത്രി=വിശപ്പ്. പിപാസ=ഭരണം.

പരമഭക്തനാകും നാരദന്റെ മുൻപിൽ
 പരിചിലാവിഭവിച്ചാരവർ സമക്ഷരായ്.
 കായ്മായ് മൂന്നക്ഷരം മുവരമുരചെയ്താർ.
 ഓരോരോ മുത്തികൾക്കു ഓരോന്നേ പാഠമുള്ളു.
 നാരദനതു ഭാഗ്യവൈഭവംകൊണ്ടു കീട്ടി.
 മുത്തികളുന്തർജ്ജനം ചെയ്തപ്പേൾ ദേവമുനി
 ആത്തിതീപ്പതിനയ്ക്കു മാവിനെ മതന്മന്ത്രേണ
 ധ്യാനിച്ചനേരം സൂര്യകിരണം മഹാശീത-
 പാനീയസമമായി സൂര്യനെ ശരീരിയായ്
 കാണായിതരികത്തു ചെന്നിതു ശ്രീനാരദൻ.
 താണുചീ.....

.....സൂര്യ!
 നമസ്തേ ശിവസൂര്യ ! നമസ്തേ ടിവാകര !
 നമസ്തേ വേദങ്ങളിൽ പ്രചുരനാമധേയ !
 നമസ്തേ അനിർഭാഷ്യ ! നമസ്തേ ധർമ്മരൂപ !
 നമസ്തേ സർവ്വത്തിന്നുമാദികാരണ ! നാഥ !
 നമസ്തേ ശിവ ! ശാന്ത ! ശ്രീകര ! ശിവാകര !
 നമസ്തേ ശിവാത്മക ! നമസ്തേ ലോകനാഥ !
 സുന്ദര ! സൂര്യദേവ ! ലോകൈകനാഥ ! വിഭോ !
 നമസ്തേ ബ്രഹ്മവിഷ്ണുശിവരൂപക ! മിത്ര !
 നമസ്തേ ബ്രഹ്മമയ ! അമൃത ! സദാശിവ !
 നമസ്തേ ജഗദ്ദ്രഷ്ടേ ! അമല ! സുരേശ്വര !
 നമസ്തേ നാരായണ ! മാന്താണ്ഡ ! നമോനമഃ

1 പരിചിൽ = വേണ്ടപോലെ. 2 അയ്യമാവ് = സൂര്യൻ. 3. പ്രചുരം = അധികം. 4. അക്ഷരം = മോക്ഷം. ക്ഷരം എന്നും പിരിക്കാം. ക്ഷരം = വിലയം. 5. മിത്രൻ = സൂര്യൻ. 6. മാന്താണ്ഡൻ = സൂര്യൻ. സംഖ്യപുരാണത്തിൽ “ആത്മസ്തപം വേ മാന്ധേയതി മാന്താണ്ഡസ്തേന സ സ്തുതഃ” എന്നു മാന്താണ്ഡശബ്ദവ്യുത്പത്തി കാണുന്നു. മൂതാണ്ഡത്തിൽ നിന്നുരുവിച്ചതിനാൽ മാന്താണ്ഡനെന്നും മനോരമ കോശത്തിൽ പറയുന്നു.

സത്താഭിമുഖത്തു ! സൃഷ്ടാഭികർമ്മതു !
 ഋഗുജ്ഞാമതു ! ബ്രഹ്മാഭിമുന്തിതു !
 തയരൂപകൻ ഭവാൻ പഞ്ചരൂപകൻ ഭവാൻ
 സപ്തരൂപകൻ ഭവാൻ നവരൂപകൻ ഭവാൻ
 ദശമോദേഹാദശഭാദശരൂപൻ ¹ഭവാൻ
²ചതുഷ്ഠഷ്ടികളായ വിദ്യാരൂപകൻ ഭവാൻ.

1. ദ്വാദശാക്ഷാത് = ഭഗൻ, മിത്രൻ, വര്യൻ, ജലേശ്വരൻ, ധാതാവ്, അയ്യമാവ്, ജയന്തൻ, ഭാസ്കരൻ, തപഃശാസ്ത്രി, പൃഷ്ഠാവ്, ഇന്ദ്രൻ, വിഷ്ണു എന്ന ൧൨ അംശാവതാരങ്ങളോടുകൂടിയവൻ.

2. ചതുഷ്ഠഷ്ടിവിദ്യകൾ = നാലു കലകൾ. അവ—

൧. ഗീതം—(പാട്ട്)
൨. വാദ്യം—(വീണ, മേഘം മുതലായവ)
൩. നൃത്യം—(അഭിനയവും, താളത്തിനൊത്ത ഗദ്യവിഷ്ണു പദ്യം)
൪. ആലേഖ്യം—(മിത്രമഴയ്ക്കൽ)
൫. വിശേഷകര്യം—(പത്തിക്കീഴ് എഴുതുക)
൬. തന്ത്രം, ലക്ഷ്യം, മനോവികാരം—(മനോവൈകല്യം മറ്റും മേൽത്തന്നെ ഉൾപ്പെട്ടവയുടെ പൂർണ്ണമായ പരിചരണം)
൭. പുഷ്പാഞ്ജനം—(വസന്തോത്സവം മുതലായവയിൽ നാനാ വസ്ത്രങ്ങളായ പുഷ്പങ്ങൾകൊണ്ടു വാഹനാദികൾ അലങ്കരിക്കുക, കിഴക്കുനിന്നുള്ളിൽ ഇതിനു പുഷ്പശയനം എന്നു പേരു കാണുന്നു)
൮. ദശനവസനം—(പല്ലി, വസ്ത്രം, ശരീരം എന്നിവയിൽ നിന്നും കൂട്ടുവാൻ സൗകര്യം ഉണ്ടാക്കുവാൻ വാസ്തവപ്പെടുത്തിക്കൊള്ളുക)
൯. മണിഭൂമികൾ—(ഉഷ്ണകാലങ്ങളിൽ വിശ്രമിക്കുവാൻ മരകതപ്പച്ച, സ്ഫടികം, ചന്ദ്രക്കാന്തകല്പം, മാർബിൾ മുതലായവയാൽ ഓരോ തരത്തിൽ തിണ്ണകളും മറ്റും നിർമ്മിക്കുക)
൧൦. ശയനരൂപം—(കാഴി, തപസ്വീ മുതലായവരുടെ മനഃസ്ഥിതി അനുസരിച്ചു കിടക്കുക തയ്യാറാക്കുക)
൧൧. ഉദകവാദ്യം—(വെള്ളത്തിൽ മുക്കിയോടിക്കൊണ്ടും മറ്റും ശബ്ദമുണ്ടാക്കുക)

അഷ്ടമുത്തിയും ഭവാനു അഷ്ടദിക്പാലൻ ഭവാനു
സഹസ്രശീർഷൻ ഭവാനു അഭി.....
.....

നിന്തിരുവടിയുടെ പ്രാകാശമാകാശമായ്:

നിന്തിരുവടിയുടെ ഉഷ്ണജസേപദം ജലം.

൧൨. ഉദകാലാതഃ—(വെള്ളം തെറ്റിക്കുക മുതലായത്. ഇതും മുൻപൊന്നതും ജലകീഡയിൽ നടപ്പുള്ളതാണ്)
൧൩. ചിത്രാശ്വ യോഗഃ—(കറുത്ത മുടി പെട്ടെന്നു വെളിപ്പിക്കുക, ശരീരത്തിൽ നിറഭേദം ഉണ്ടാക്കുക, ചില വേരുകളും മറ്റും അടുക്കുക്കുന്നതു ഗുഡമായി കഴിച്ചിട്ട് പക്ഷങ്ങളായ സാധനങ്ങൾക്കു രസഭേദം ഉണ്ടാക്കുക. മുതലായി അസുയ കൊണ്ടു മരണാഭയത്തെ പറിക്കാൻ ചെയ്യുന്ന ഭക്ഷ്യ പ്രയോഗങ്ങൾ)
൧൪. മാല്യഗ്രഥനവികല്പഃ—(മാണിക്യമാല, കട്ടിമാല, മുണ്ഡ മാല മുതലായ മാലാവിശേഷങ്ങൾ കോത്തുകെട്ടുക)
൧൫. ശേഖരകാപീഡയോജനം— (മനോരഞ്ജകമായ വിധത്തിൽ ശിരസ്സിലും മുടിയിലും മാലകളും ഭൂഷണങ്ങളും അണിയിക്കുക)
൧൬. നേപഥ്യപ്രയോഗഃ— (ദേശകാലവയോവസ്ഥാനുഗുണമായി വസ്ത്രാദികൾകൊണ്ടു ശരീരത്തെ അലങ്കരിക്കുക)
൧൭. കണ്ഠപത്രഭംഗഃ—(കാരോ ആകൃതിയിൽ ദന്തം ശംഖ് മുതലായവകൊണ്ടു തക്കയും മറ്റും ഉണ്ടാക്കുക)
൧൮. ഗന്ധയുക്തിഃ—(കുളുക്കുട്ടു വേക്കുക)
൧൯. ഭൂഷണയോജനം—(മുത്തു്, പവിഴം, വൈരം മുതലായ രത്നങ്ങൾ ഭംഗിക്കൊത്തപോലെ യോജിപ്പിച്ചു കണ്ണാഭരണങ്ങളും മോതിരങ്ങളും മുടുകുകളും മറ്റും ഉണ്ടാക്കുക)
൨൦. ഐന്ദ്രജാലഃ—(ദേവാസുരയുദ്ധം മുതലായി അത്യാശ്ചു്തപ്പെടത്തക്കു പലവിദ്യകൾ കാണിക്കുക)
൨൧. കേശചുമാരഃ—(കുചുമാരൻ പറയുന്നതായി കാമശാസ്ത്രത്തിൽ കാണുന്ന സൗഭാഗ്യവർദ്ധനയോഗങ്ങൾ)
൨൨. ഹസ്തലാഷവം—(എല്ലാ പ്രവൃത്തികളും സൗജന്യവും ശൈലവും)

നിന്തിരുവടിയുടെ തേജസ്സഭവമഗ്നി നിന്തിരുവടിയുടെ രശ്മി ശൃംഖലാപാഠം ഫേനം.

൨൩. വിചിത്രതകൾക്കു ക്ഷേപം വികാരക്രിയാപാനകരസരാഗസ
വയോജനം—(പലതരത്തിൽ കൂട്ടാനും, സ്വപ്ന മുതലായ പേ
യങ്ങളും, പലഹാരങ്ങളും, അപകടങ്ങളായ പാനകാദി
കളും, പലം തേൻ മുതലായവ ചേർത്തു ഭവിപ്പിക്കുന്ന രസ
ങ്ങളും, ശരീരപോഷകങ്ങളായ ലേഘാദികളും, പുഷ്പമല
ദികൾകൊണ്ടുള്ള മദ്യങ്ങളും ഉണ്ടാക്കുക. ചിലർ പകുതപകു
ഭേദത്തെ ആശ്രയിച്ചു പാനകരസരാഗസവയോജനം
ചേരെ വിദ്യയാണെന്ന് അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു.)

൨൪. സുചീവാനകർമ്മാണി—(പല തൂണൽപ്പണികൾ)

൨൫. സൂതുകീഡാ—(വിരലിൽ നൂലു ചുറ്റി പുഷ്പാദികൾക്കു
കാണിക്കുക മുതലായ വിനോദങ്ങൾ)

൨൬. വീണാഡമകവാദ്യാനി—(തന്ത്രിപ്രധാനങ്ങളായ വാദ്യങ്ങ
ളിൽ മിടുക്കു കാണിക്കുക)

൨൭. പ്രഹേലികാ—(ഉക്തിവൈചിത്ര്യം. അതായതു ബാഹ്യോ
ർമ്മം കൊണ്ടു സ്വഭാവത്തെ മറയ്ക്കുക.

“വ്യക്തികൃത്യ കമപ്യർത്ഥം സ്വഭാവർത്ഥസ്യ ഗോപനാത്”
യതു ബാഹ്യാന്തരാവർത്ഥൗകമേവേതേ സാ പ്രഹേലികാ.”

എന്ന് ഇതിനു ലക്ഷണം. വൈചിത്ര്യം ശബ്ദത്തിലും അർത്ഥത്തി
ലുമാകാം. ഉദാഹരണത്തിന്—

“കൂജന്തി കോക്ഷിലാഃ സാലേ

യൈവേനേ ഹൃദിമംബുജം

കിം കരോതു കിരംഗാക്ഷീ

വദനേന നിപീഡിതാ.”

ഈ ശ്ലോകത്തിൽ ‘രസാലേ’ എന്നു പറയുന്നതിനു പകരം
‘സാലേ’ എന്നു രേഖം വിട്ടു. ‘വേനേ’ എന്നതിനു പകരം ‘യൈവേ’
എന്നൊരക്ഷരംകൂടി ചേർത്തു. ‘വദനേന’ എന്നതിൽ മകരന്തിന്റെ
സ്ഥാനത്തു വകാരം യോജിപ്പിച്ചു. അപ്രകാരം—

“തരുണ്യാലിംഗിതഃ കണ്ഠേ

നിതംബസ്ഥലമാശ്രിതഃ

മുത്രണാം സന്നിധാനൈ ഫപി

കഃ കൂജന്തി മുഹൂർമ്മുഹൂഃ.”

എന്നതു് ആത്മീയായ പ്രഹേലികാ. ഒരു യുവതി ഒരു കുടത്തിൽ
മുക്കാൽ ഭാഗം വെക്കും നിറച്ചു് അതു് എടുത്തുകൊണ്ടുവരുമ്പോൾ

നിന്തിരുവടിയുടെ ഗതിയെക്കാട്ടും ഭൂമി.

നിന്തിരുവടിയുടെ കിരണാനുപധമ-

പതിയിടുന്നിന്നുണ്ടായി സകല മേഘങ്ങളും.

ഉണ്ടാകുന്ന ശബ്ദം കേട്ടിട്ട് ഒരു വിടൻ ചോദിക്കുന്നതാണ് ഈ ശ്ലോകം. ഇപ്രകാരം പ്രമേലികാ പല തരത്തിൽ കാണാനുണ്ട്.)

൨൮. പ്രതിമാലാ—(പ്രായേണ അക്ഷരശ്ലോകം ചെയ്യുന്ന സംപ്രദായമാണിത്).

“പ്രതിശ്ലോകം ക്രമാദ്യത സന്ധായാക്ഷരമന്തിമം പരേതാം ശ്ലോകമന്യോന്യം പ്രതിമാലേതി സോച്യതേ” എന്ന് അതിന്റെ ലക്ഷണം കാണുന്നു)

൨൯. ദിവാചകയോഗം—(ദിനമുഖമുള്ള ശബ്ദങ്ങളും അന്തരങ്ങളും ചേർത്ത ശ്ലോകം ഉണ്ടാക്കുക)

൩൦. പുസ്തകവാചനം—(അതാതു രസത്തിനനുഗുണമായി രാഗം ചേർത്ത് അത്ഥം സ്ഫുടമാകത്തക്കവിധം വായിക്കുക)

൩൧. നാടകഖ്യാനികാരണം—(നാടകങ്ങളിലും ഗദ്യഖ്യാനങ്ങളായ കാവ്യങ്ങളിലുമുള്ള അറിവ്)

൩൨. കാവ്യസമസ്താപുരണം—(ശ്ലോകത്തിൽ ഏതെങ്കിലും ഒരംശം കിട്ടിയാൽ ശേഷം ഭാഗം സ്വയമേ പൂരണം ചെയ്യുക. ഇതു സുപ്രസിദ്ധം.)

൩൩. പട്ടികാവ്യവൗനവികല്പം—(പട്ടികൊണ്ടും ചുരൽകൊണ്ടും കട്ടിൽ മുതലായതു വരിയുകയും നിർമ്മിക്കുകയും)

൩൪. തക്കകർമ്മം—(തോലുകൊണ്ടും മരംകൊണ്ടും ദന്തംകൊണ്ടും മറ്റും രമിക്കാനുള്ള മില അവയവങ്ങൾ നിർമ്മിക്കുക)

൩൫. തക്ഷണം—(മരപ്പണിയും ലത്തപ്പണിയും)

൩൬. വാസ്തവിദ്യം—(ഗ്രഹനിർമ്മിതി)

൩൭. രൂപരത്നപരീക്ഷണം—(നാണയത്തിന്റെ മാറ്ററിയുക, രത്നം മുതൽ പവിഴം മുതലായവയുടെ ഗുണദോഷങ്ങളും വിലയും നിശ്ചയിക്കുക മുതലായത്)

൩൮. ധാതുവാണം—(ലോഹാദികളുടെ പാതനം, രഞ്ജനം, ശോധനം, ജ്വരണം മുതലായവ ചെയ്യാനുള്ള മിടക്കം)

൩൯. മണിരാഗാകരണാനുപധം—(പന്തരാഗാദികൾ വിളയുന്ന സ്ഥലം അറിയുകയും അവ ഉപയോഗാർഹങ്ങളാക്കുകയും)

നിന്തിരുവടിയുടെ ഭൂമണവേഗംകൊണ്ടു
 ഫന്ത സംഭവമായി മാരുതഭഗവാന്തം.
 കാരണമായതും നീ കായ്മായയു നീയെ.

൪൦. പൂഷായുവേദയോഗം—(അതാതു പൂഷങ്ങളും ചെടി കളും നട്ടുപിടിപ്പിക്കാനും അവയ്ക്കു സംഭവിക്കാവുന്ന രോഗങ്ങൾ അറിഞ്ഞു ചികിത്സിക്കാനും പഠിക്കുക)
൪൧. മേഷകുടിലാവകയുദ്ധവിധി—(ആട്ട്, കോഴി, പ്രാവ് മുതലായവയെക്കൊണ്ടു യുദ്ധം ചെയ്യിക്കുക)
൪൨. ശുക്രാരികാപ്രലാപനം—(കിളികളെക്കൊണ്ടു സംസാരിപ്പിക്കുക)
൪൩. ഉത്തരഭനെ സംവാഹനെ കേശമർദ്ദനെ ച കേശലം—(കുപ്പുകൊണ്ടും കൈകൊണ്ടും തിരുമ്മുന്നതിലും എണ്ണ ദേഹസ്നാനത്തിലുമുള്ള വിധി)
൪൪. അക്ഷരമുഷ്ടികാലനം—(വിരൽകൊണ്ടു അക്ഷരവും സ്വരവും സൂചിപ്പിക്കുക മുതലായതു്)
൪൫. ക്ലേശമിതവികല്പം—(മൂന്നു പിന്നമുള്ള അക്ഷരങ്ങൾ വ്യത്യസ്തപ്പെടുത്തി അത്ഥമാക്കേണ്ടുന്ന മാതിരിയിലും, സദാജ്ഞാതികാക്ഷരങ്ങൾ മേന്മയ്ക്കും ശ്ലോകം രചിക്കുക)
൪൬. ദേശഭാഷാവിജ്ഞാനം—(കാരോ ദേശത്തിലേ ഭാഷകൾ അറിയുക)
൪൭. പുഷ്പശകടികം—(പുഷ്പങ്ങൾ പഠിച്ചുകൊണ്ടുവരുവാൻ ചെറിയ വണ്ടികൾ ഉണ്ടാക്കുക)
൪൮. നിമിത്തജ്ഞാനം—(ശകുന്തകൊണ്ടും മറ്റും ശുഭാശുഭങ്ങൾ അറിയുക. പുഷ്പശകടികയും നിമിത്തജ്ഞാനവും ഒരേ വിദ്യയാണെന്നു മിലർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. ഇവരുടെ പക്ഷത്തിൽ അത്ഥം മാറും.)
൪൯. യന്ത്രമാതൃക—(യുദ്ധാദികൾക്കും മറ്റും സജീവങ്ങളും നിർജീവങ്ങളുമായ യന്ത്രങ്ങൾ നിർമ്മിക്കുക)
൫൦. ധാരണമാതൃക—(ഒരു ശാസ്ത്രം മനസ്സിലുറപ്പിക്കാൻ ചെയ്യുന്ന പരിഷ്കാരങ്ങൾ)
൫൧. സംപാത്രം—(ഒരുത്തൻ ചൊല്ലുന്നതു കേട്ടു് മറ്റു മിലർ അതുപോലെ ഒരുമിച്ചു ചൊല്ലുക)
൫൨. മാനസീ—(പദ്മാവൃതതിയിൽ ശ്ലോകം ഉണ്ടാക്കുകയും, വ്യഞ്ജനം മാത്രം പറഞ്ഞാൽ അത്ഥത്തിന്നു മോശമെന്നു സൂചിപ്പിക്കുന്ന സ്വരം)

വന്ദ്യനായതും നീയേ ദിവ്യനായതും നീയേ
 ഗുണിയായതും നീയേ കാമനായതും നീയേ
 സേനാനിയായതും നീ മുനിയായതും നീയേ

രണ്ടാം ചോദ്യം വാചകം ഉണ്ടാക്കുകയും, മനസ്സുകൊണ്ട്
 ചിലകവിതകൾ നിർമ്മിച്ചു് ഇടവിടാതെ ചൊല്ലുകയും മറ്റും
 ചെയ്യുന്നതു്.)

൫൩. കാവ്യക്രിയാ—(സംസ്കൃതപ്രാകൃതമയമായ കാവ്യം രചി
 ക്കുക. 'മാനസികാവ്യക്രിയാ' എന്ന് ഒന്നാണെന്നു ചില
 രുടെ അഭിപ്രായം)

൫൪. അഭിധാനകോശം—(ഡിക്ഷണറി ഉണ്ടാക്കുക)

൫൫. ഛന്ദോജ്ഞാനം—(വൃത്തശാസ്ത്രത്തിലുള്ള അറിവു്. അതാ
 യതു് പ്രസ്താവിക്കൊണ്ടു് ഇത്രയിത്ര അക്ഷരത്തിൽ വൃത്തങ്ങൾ
 ഇത്രയുണ്ടെന്നും മറ്റും നിശ്ചയിക്കുക)

൫൬. ക്രിയാവികല്പം—(കാവ്യങ്ങൾ ഇന്നയിന്ന രീതിയിൽ രചി
 ക്കണമെന്നുള്ള അറിവു്)

൫൭. ഛലിതകപ്രയോഗം—(മറ്റൊരു രൂപംകൊണ്ടു് സ്വരൂപം
 മറയ്ക്കുന്ന മായാപ്രയോഗങ്ങൾ)

൫൮. വസ്തുഗോപനം—(വസ്തുക്കൊണ്ടു് പല തരത്തിൽ മറയ്ക്കു
 നുള്ള മിടുക്കു്)

൫൯. ഭൂതവിശേഷം—(പല മാതിരി ചുരുക്കുകൾ)

൬൦. ആകഷക്രിഡാ—(ചുരുക്കിക്കിയ പല തരത്തിൽ ഉരു
 ടുക)

൬൧. ഖലക്രിഡനകാനി—(പതുക്കളി മുതലായതു്)

൬൨. വൈനയികീനാം വിദ്യാനാം ജ്ഞാനം—(മസ്തിഷിക്ക്കു,
 അശാശിക്ക്കു മുതലായ വിദ്യകൾ അറിയുക)

൬൩. വൈജയികീനാം വിദ്യാനാം ജ്ഞാനം—(വിജയഫലങ്ങ
 ഉായ മന്ത്രങ്ങളും ശാസ്ത്രങ്ങളും അവയുടെ പ്രയോഗഗോപനം
 ഹാരങ്ങളും അറിയുക)

൬൪. വ്യായാധികീനാം വിദ്യാനാം ജ്ഞാനം—(നായാട്ടു മുതലായ
 വ്യായാമഫലങ്ങളായ വിദ്യകൾ അറിയുക.)

എന്നിവയാകുന്നു.

¹കലയായതും നീയെ ധീരനായതും നീയെ
സ്ഥാനമായതും നീയെ ജനമായതും നീയെ
തപസ്സായതും നീയെ മുഖ്യനായതും നീയെ
ഘനിയായതും നീയെ പ്രാജ്ഞനായതും നീയെ
ധർമ്മനായതും നീയെ സമനായതും നീയെ
ധനിയായതും നീയെ ലോകമായതും നീയെ
ധനമായതും നീയെ ദാനമായതും നീയെ
ക്രമമായതും നീയെ ഉക്തമായതും നീ
ശ്രീഗജത്രാതാ ഭവാൻ ജ്ഞാനിനാമിന്ദ്രൻ ഭവാൻ
വൃത്തനായതും ഭവാൻ ²വ്യാസനായതും ഭവാൻ
പ്രിയഭൃഗുണനരവർദ്ധി നീ ³പാതൻ ഭവാൻ
ജയശ്രീയാകുന്നു നീ തുംഗനമാകുന്നു നീ
⁴ഹരിഗുവാകുന്നു നീ അനിർണ്ണീയകുന്നു നീ
അനന്തനാകുന്നു നീ അന.....
ചാരസ്ഥനാകുന്നു നീ ദൂരസ്ഥകാലാത്മാവേ
⁵ധാമമായതും ഭവാൻ കാള .....ഭവാൻ
പ്രേക്ഷവാരങ്ങൾ ഭവാൻ മനസ്സായതും ഭവാൻ
ക്ഷുണ്ഡനും ഭവാനത്രെ ശ്രീയും നിന്തിരുവടി.
സർവ്വമുഖങ്ങളായിക്കാണെന്നുവല്ലോ സദാ
ഉപിയും താരങ്ങളും താരകഗ്രഹങ്ങളും
⁷മൃഗലാഞ്ചനൻ താനും നിന്തിരുവടിയുടെ
സുഗമകിരണസമ്പൽത്താൽ ശോഭിക്കുന്നു.

1. കലാ=ശില്പം, കാലമാനം, ക്ഷോഡശാംശം. 2. വ്യാസം= വിസ്താരം. 3. പാതൻ=നശിപ്പിക്കുന്നവൻ, രാജ. 4. ഹരിഗു=കവി ലവസ്തമായ കിരണത്തോടുകൂടിയവൻ. 5. ധാമ=തേജസ്സ്, ഇരിപ്പിടം. 6. പ്രേക്ഷം=നക്ഷത്രം 7. മൃഗലാഞ്ചനൻ=ചന്ദ്രൻ.

നിന്നുടെ നാഭിയിൽനിന്നുണ്ടാം തിമിരങ്ങൾ
 ഹന്നമാക്കുന്നു സമഗ്രേദ്യവിൽനിന്നു നീനെ.
 ധരണീയിങ്കൽനിന്നും ചന്ദ്രനെ മറക്കുന്നു
 കരുണാമൃതസിന്ധോ! ¹കാഷ്ഠാഭികാലതൊട്ടു
 ചാന്ദ്രചക്രാശാഗ്നയുഗനാഗ്നങ്ങൾക്കും
 ജ്വാലാഭിലോപങ്ങൾക്കും ഹേതുവാകുന്നു ഭവാൻ.
 എങ്ങിനെ നിന്നേയറിഞ്ഞീശപര! സ്തുതിക്കുന്നു
 എങ്ങും വ്യാപനം നിന്നെ തീതന്നെ സ്തുതിക്കണം.
 ജ്ഞിനെ ബഹുവിധം സ്തുതിച്ചു നാരദനും
 തിങ്ങിന ഭക്ത്യാ ഹർഷബാഷ്പരോമംമെഞ്ചെ; സഹ
 നില്ക്കുന്നനേരം ദേവൻ തൃക്കൺപാർത്തുചെയ്തു
 ചൊൽക്കൊള്ളും മുനിശ്രേഷ്ഠ! എന്തു നിനഭിലാഷം
 ചൊല്ലുകെന്നതു കേട്ടു ചൊല്ലി ധൻ മുനീന്ദ്രനും.
 എല്ലാവുമറിഞ്ഞിടങ്ങീടുന്ന ജഗത്പതേ!
 ഒന്നിനിക്കഭിലാഷായുണ്ടതിങ്ങുണർത്തിക്കാം.
 എന്തും നിന്നുടെ രൂപം കണ്ടുകണ്ടിരിക്കണം
 നിന്നുടെ നാമങ്ങളെ എന്നുമേ നാശമേ!
 എ.....കേട്ടുകേട്ടിരിക്കണം.
 നിന്നുടെ രശ്മികൊണ്ടു ശുഷ്ക സൗഗന്ധങ്ങളെ
 എന്നുമേ മമ പ്രാന്നംകൊണ്ടു പ്രാണിച്ചീടണം.
 നിന്നുടെ പീയൂഷതുല്യങ്ങളാം കിരണങ്ങൾ
 എന്നുടെ ദേഹത്തിങ്കൽ എന്നുമേ തലോടണം.
 ശിവസൂക്തായ നമഃ ശിവസൂക്തായ നമഃ
²ഭവനാശന! ശിവസൂക്തായ നമോനമഃ.

1. കാഷ്ഠം=കാലമാനം. ചുവതവണ്ണ കണ്ണടച്ചു തുറക്കുവാൻ
 ബദ്ധശ്ചക്ഷുടന കാലം. 2. ഭവം=സംസാരവണ്ഡം.

ഇത്തരം സദാ ജപിച്ചെന്നുളെ നാവിൽനിന്നു
 മത്സമാർവ്വതം രസം പാനം ചെയ്യണം സദാ.
 എന്തെട കരംകൊണ്ടു തപസ്സുപദം പൂജിക്കണം
 പിന്നെയും വീണ്ടു നമസ്കരിക്കും വേലകളെ
 എന്തെട കാലം ദേഹം സന്ദർശനം ചെയ്യിടണം.
 എന്തെട മനസ്സുകൽ പ്രത്യക്ഷം ഭവദൃപാ
 നന്നായിട്ടുറപ്പിച്ചു ധ്യാനിച്ചു വസിക്കണം
 ഇപ്രകാരമേയെന്നിക്കാശ്രമമൊളള നാഥ!
 തപസ്സുപസാദന ലഭിച്ചിടണമിവയെല്ലാം.
 സർവ്വജ്ഞ ! എന്താൽ ലോകർപ്പകാരമായി തപയാ*
 1 നിവാഹ്യമായ കാര്യമുണർത്തിക്കണ്ടേൻ പോറ്റി.
 ഭാരതവണ്ഡത്തുകൽ ഉള്ള ബ്രാഹ്മണവർഗ്ഗം
 ഹോരമാം ദരിദ്രംകൊണ്ടുറെ ശോഷിച്ചുപോയി.
 വേദാജ്ഞാനങ്ങളും ശാസ്ത്രപാരമ്പര്യങ്ങളും
 ദേവപൂജാദി നിത്യകർമ്മങ്ങൾ സകലവും
 നിന്തിരവടിയെത്തൊന്നുയസി വന്ദിച്ചതും
 ഹന്ത നശിക്കുകയായി വന്നിരിക്കലിനെയെ
 അങ്ങിനെ നശിച്ചുപോകരുതെന്നൊ സദാ
 പൊങ്ങിന ഭവദ്ഭക്ത്യാ ഹിമവദ്ഭക്തിനപാശ്ശേപ*
 ഇരുന്ന് തപസ്സുചെയ്തിടുന്നേനതുകൊണ്ടും
 2 വിരഞ്ഞുപോകുന്നില്ലാ അവർക്കുണ്ടായ ഭൂഖം.
 മാനുഷനായി ഭവാൻ ഭൂതല അവതരി-
 ച്ചാനന്ദം വരുത്തണം വിപ്രാദിവണ്ണങ്ങൾക്കു.
 തപസ്സുഷ്ടി നശിച്ചുപോമല്ലെങ്കിൽ ജഗത്പതേ|
 ഉത്സൃജിക്കരുതേ നീ ബ്രാഹ്മണവർഗ്ഗങ്ങളെ.

1. നിവാഹ്യം=നടത്തേണ്ടതു്. 2. വിരഞ്ജം=വേഗത്തിൽ.

* ഭരതപരാ കൃഷ്ണൻ. ഈ സ്വപാത്രവും ഇനിയും മില സ്ഥലത്തു
 കണ്ടുറം.

¹പഞ്ചയജ്ഞങ്ങൾ മുടക്കീടുന്ന നിമിത്തമായ്
 ചഞ്ചലം ദേവന്മാർക്കുണ്ടരിക ദയാനിയേ!
 ഇങ്ങിനെ തൊഴുതു ചൊല്ലീടിന മുനിയോടു
 അങ്ങിനെയെന്നു കല്പിച്ചയച്ചു മുനിയേയും.
 അദ്ധ്യായമാദ്യമിതു കേട്ടാലും ശേഷം കഥാ.

(o)

1. പഞ്ചയജ്ഞങ്ങൾ = ബ്രഹ്മയജ്ഞം (വേദം പഠിക്കയും പഠിപ്പിക്കുകയും), വിരൂപയജ്ഞം (പ്രഭുപ്രീതികരമായ തപ്പണം), ദേവയജ്ഞം (ദേവന്മാരുടെ പ്രീതിക്കായി ചെയ്യുന്ന ഹോമം), ഭൂതയജ്ഞം (ഭൂതബലി), നരയജ്ഞം (അതിഥിപൂജനം) എന്നിങ്ങനെ അഞ്ചു യജ്ഞങ്ങൾ.

രണ്ടാം അദ്ധ്യായം.

അല്പക്ഷനായ സൂര്യൻ പ്രത്യക്ഷനെന്നാകിലും അവതാരത്തെ നീക്കംചെയ്തതു നിമിത്തമായ്¹ ടിവിജന്മാർക്കു ഹവിസ്സോദ്ദേശക്കരകയാൽ ക്ഷുത്തും ദാഹവുംകൊണ്ടു വിവശപ്പെട്ടിട്ടവർ ചിത്തസങ്കടത്തോടു ബ്രാഹ്മണർ സന്താപത്താൽ പഞ്ചയജ്ഞാദീജപനീഷ്ടകൾ നിത്യകർമ്മം ചെയ്തുമെ മുടക്കുന്നു ഹവിസ്സില്ലശിച്ചീടാൻ എന്തൊരു കഴിവെന്നു ചിന്തിച്ചു ദേവഗണം ഹന്ത² വേധാവിനോടും ശങ്കരനോടും ചൊന്നാർ.
³ വിരിഞ്ചനോടുംകൂടി ശങ്കരഭഗവാനും
⁴ വിരവിൽ വിഷ്ണുവിനോടുകൂടെയുണർത്തിച്ചാർ.
 മുത്തികൾ മൂന്നുപേരും സകലദേവന്മാരും
⁵ ആത്തിനാശനനാകും സൂര്യസന്നിധയെ ചെന്നു ശ്രുതിയിൽനിന്നും നല്ല ജ്ഞതിമാസത്തിൽനിന്നും അതിഗ്രന്ഥമായ് ലഭിച്ചീടിന മന്ത്രങ്ങളാൽ ധ്യാനിച്ചു സ്തുതിച്ചപ്പോളാദിത്യൻ പ്രസാദിച്ചു മാനിച്ചിട്ടവരോടു കല്പിച്ചു മധുരമായ് നരനായവതരിച്ചുധിഞ്ച മാറവീട്ടവൻ തപരിതം ദേവകളും തങ്ങളെ അംശങ്ങളെ ജനിപ്പിക്കണമെന്നിഷ്ടപകാരാത്ഥം ഭൂവി മനുഷ്യരായിപ്പോക സങ്കടം തീർത്തിട്ടവൻ. ഏവം കേട്ടമരകൾ ബ്രഹ്മാദിയോടുകൂടി ദേവാനു കൂപ്പിസ്തുതിച്ചാനന്ദം നടകൊണ്ടാർ.

---

1. ടിവിജന്മാർ=ദേവന്മാർ. 2. വേധസ്ത്വം=ബ്രഹ്മാവു. 3. വിരിഞ്ചൻ=ബ്രഹ്മാവു. 4. വിരവിൽ=വേഗം. 5. ആത്തി=ദുഃഖം, പീഡ.

തങ്ങളെ പക്കങ്ങളിൽ ചെന്നിരുന്നവർ പിന്നെ
 തിങ്ങിനമോദാൽ സ്വപാശങ്ങളെയും ജനിപ്പിച്ചാർ
 ഭാരതവണ്ഡത്തുകൾ ഭക്ഷിണസമുദ്രത്തിൻ
 തീരത്തു വൈപ്രാവനമാകുന്ന രജ്യത്തുകൾ.
 തദ്രാജ്യത്തിന്റെ മനോഹരത്തെ വണ്ണിപ്പാനായ്
¹കുറ്റനന്ദനപരിവൃന്ദനം ശക്തി പോരാ.
 ഒട്ടൊട്ടു പറഞ്ഞീടാമെങ്കിലോ വൈപ്രാവനം
 തട്ടൊത്ത ഭൂമിയല്ലൊ ചിലേടത്തൊണ്ടു കുന്നു.
²കല്യാണഗിരി സാക്ഷാൽ കൈലാസസമം കണ്ടാൽ.
³വല്ലീവല്ലഭനേരിൽ മോദിച്ചു പാത്തിടുന്നു.
⁴ശിഖണ്ഡിതാണ്ഡവാദ്രിയനിലും സുബ്രഹ്മണ്യൻ
 അഖണ്ഡസന്തുഷ്ടനായ് സതതം കളിക്കുന്നു.
 ഔഷധഗിരികളും ഔഷധീശാദ്രികളും
 പോഷണസുവണ്ണദം ഹരിദ്രാപവ്തവും
 ഉത്തരദിക്കിലൊന്നിലൊന്നുതൊട്ടത്യന്തം
 പത്തുതൊറായിട്ടൊണ്ടു മലകൾ മനോഹരം
 അതുകളിൽനിന്നിട്ടൊഴുകും ⁵തടിനികൾ
 അതിമോഹനം ⁶മന്ദാകിനിയോടൊക്കുമല്ലൊ.
 വിപിനങ്ങളും നല്ല ⁷കുഞ്ജങ്ങൾ ശിലകളും
 ഭവനം മലകളിൽ കാട്ടാളന്മാർക്കും തുലോം.
 മധുരഫലാനപിതകളജീവാളീപങ്ക്തി
 അധികമിഷ്ടദേവപങ്ക്തിയുമതുപോലെ.

---

1. കുറ്റനന്ദനപരിവൃന്ദൻ—നാഗാധിപനായ ശേഷൻ. 2. കല്യാണഗിരി—വേളിമല. 3. വല്ലീവല്ലഭൻ—സുബ്രഹ്മണ്യൻ. 4. ശിഖണ്ഡിതാണ്ഡവാദ്രി—മയിലാടിമല. 5. തടിനീ—നദി. 6. മന്ദാകിനി—ഗംഗാ. 7. കുഞ്ജം—വള്ളിക്കുടി. 8. കദളിപാലി—ശ്രേഷ്ഠമായ വഴി. ബ്രഹ്മസമിതി പാളിഞ്ചേടം കൂപയോഗിപ്പിരിക്കുന്നു

൧ പനസരസാലങ്ങൾ ൨ പുഗങ്ങൾ ൩ താലങ്ങളും
 ൪ വനജങ്ങളും നീലോല്പലങ്ങൾ കൽമാങ്ങേരും
 നാളികേരങ്ങൾ നല്ല മാതളജംബീരങ്ങൾ ൬
 ൭ ആളക്കര തോടും തോപ്പും ൮ പുന്നാഗനാഗങ്ങളും
 ൧൦ ഫിന്താല ൧൧ തമാലങ്ങൾ പൂന്തോപ്പു പൂങ്കാവുകൾ
 തേന്തുളളിഫലാനിതവൃക്ഷങ്ങൾ ബഹുവിധം.
 ൧൨ അസനാദികളാകും വൃക്ഷേണുവതുഗഭേദം
 രസനകൊണ്ടു പറഞ്ഞീടുവാൻ പണിപണി.
 പുഷ്പഭേദവും തലേത് പർവതാന്തരങ്ങളിൽ.
 ൧൩ വിഷ്ണുരങ്ങളിൽ കാണാം മക്കടഭേദങ്ങളെ
 കറുത്ത കരങ്ങളും മുഖങ്ങൾ കറുത്തവ
 ചെറുത്തു കടിക്കുന്ന കരടിക്കരങ്ങളും
 തലയിൽ കിരീടങ്ങളുള്ളോര കരങ്ങളും
 പലവണ്ണങ്ങൾ ഭൗരൂപികൾ കവികളും.
 ൧൪ കരികൾ ൧൫ കിരീകളും പൂവികൾ ൧൬ ശാർദ്ദൂലങ്ങൾ
 നാരികൾ ചെന്നാക്കളാ അഴുങ്ക മുയലുകൾ
 ശ്രുതനും മുളുനടുമ്പോടുന്ന മാൻകൂട്ടങ്ങൾ
 ഭേദങ്ങളുതാ തുലോമിത്യാദിബഹുഗുണം.
 വൃക്ഷങ്ങൾ തോടും കാണാം പക്ഷിഭേദങ്ങളെയും
 അക്ഷയമിരിക്കുന്ന ഭീമരൂപങ്ങളായി.
 കൂവയും മൂങ്ങാനാന്താ പിംഗലം കഴുവുകൾ
 ചാവലാ പിടകളും കാട്ടിലേ കോഴികളും.

1. പനസം = ചക്ക. 2. രസാലം = തേന്മാവ്. 3. പുഗം = ചുരുക്കം. 4. താലം = പന. 5. വനജം = താമര. 6. ജംബീരം = ചെറുനാരങ്ങ. 7. ആളക്കര = വിറ, വെങ്ങും കെട്ടിനിൽക്കുന്ന പ്രദേശം. 8. പുന്നാഗം = പുന, ജാരിക്ക. 9. നാഗം = പുനയിൽത്തന്നെ മറ്റൊരു ഇനം. 10. ഫിന്താലം = ഇത്തപ്പന. 11. തമാലം = പച്ചിലമരം. 12. അസനം = വെങ്ങ. 13. വിഷ്ണുരം = പൂക്കു. 14. കരി = ആന. 15. കിരീ = കാട്ടുപന്നി. 16. ശാർദ്ദൂലം = കടുവാ.

കാകനും മരംകൊത്തിപ്പക്ഷികൾ ¹ഭാരണ്ഡങ്ങൾ
 കോകിലം ²കോയഷ്ടികൾ ³കുകലാസങ്ങൾ കൊക്കും
 മങ്ങപക്ഷികൾ നല്ല രാഗങ്ങൾ പാടും പക്ഷി
 കണ്ഠങ്ങൾ കണ്ടാൽ മോഹിക്കുന്നോരു പക്ഷികളും
 പക്ഷികൾനിനാദങ്ങൾ ആനകൾനിനാദങ്ങൾ
 തത്ക്ഷണി ഹിതൽ ശാർദ്ദൂലാദികൾനിനാദങ്ങൾ
 മലയിൽനിന്നു കല്ലു വീഴുന്ന ശബ്ദങ്ങളും
 പല ദിക്കിലും പ്രവാഹിനീയിൽ ശബ്ദങ്ങളും.
 വേണദപാരങ്ങളുടെ ⁴വായുധ്വാനങ്ങൾ കേൾക്കാം.
 കാണുമ്പോൾ ഭയങ്കരമീധനഭേദങ്ങളുള്ള
 ഇടദിനെയുള്ള ബഹുവനങ്ങൾ വൈപ്രാവനെ
 അങ്ങുണ്ടു ബഹുവിധ ⁵കാലുങ്ങൾ ⁶വൈപ്രമേയങ്ങൾ.
⁷മുട്ഗങ്ങൾ ⁸കുളസ്ഥങ്ങൾ ⁹മാഷങ്ങൾ ¹⁰ഗോധൂമങ്ങൾ
¹¹ഫലഗുരുക്കളല്ലാ ഭവനങ്ങളിൽ പരിപൂർണ്ണം.
 നെല്ലുകളുടെ ഭേദം ചൊല്ലിക്കൂടെയതല്ലൊ.
 വെല്ലാ ശർക്കര സിന്താ ഐക്ഷ്വര്യം രസം തേനും
 പാൽ പഴം തത്ര നെയ്യും ദധിയും ¹²മിപിടങ്ങൾ.
 തോൽകളിലുള്ളിൽ രസമുള്ള നൽകനികളും ¹³.
 സസ്യങ്ങൾ ബഹുവിധം മത്സ്യങ്ങൾ ബഹുവിധം
 ഹാസ്യങ്ങൾ ബഹുവിധം ¹⁴കാംസ്യരൂപ്യ ദി ബഹു.

1. ഭാരണ്ഡം=ഉത്തരഇന്ത്യയിൽ അധികം ഉണ്ടാകുന്ന ഒരു വക പക്ഷി. 2. കോയഷ്ടി=ധീർകോഴി, കള്ളർകാണി. 3. കുകലാസം=കായ്. 4. വായുധ്വാനം=കാരനടയുന്ന ശബ്ദം. 5. കാലു=നെല്ലുതൃഷ്ണപയോഗപ്പെടുന്ന ഭൂമി. 6. വൈപ്രമേയം=ധാന്യം എല്ലാം വിചയുന്ന ഭൂമി. 7. മുട്ഗം=വെറുപയറ്റ്. 8. കുളസ്ഥം=മുരിര. 9. മാഷം=മഴുന്ന്. 10. ഗോധൂമം=കോതമ്പ്. 11. ഫലഗുരു=അപ്പം, നിസ്സാരം. 12. മിപിടം=അവൽ. 13. കനി=പലം. 14. കാംസ്യം=പിച്ചു.

ശിവക്ഷേത്രങ്ങൾ വിഷ്ണുക്ഷേത്രങ്ങൾ വേദാരസുപ്ത-
 ഭയങ്ങൾ മാറീടുന്ന ശാസ്ത്രകക്ഷേത്രങ്ങളും.
 ദേവിവൃതയ(?) ക്ഷേത്രം യക്ഷിരൂപിണാം ക്ഷേത്രം.
 ഭൂതലോരാലയങ്ങൾ സേതു സംബന്ധമരം
 ഭീതി തീർത്തിടം നാഗക്ഷേത്രങ്ങളനവധി.
 ഉത്സവങ്ങളുമതിൽ പൂജകൾ നിവേദ്യങ്ങൾ
 ഔത്സവതന്ത്രമന്ത്രജ്ഞാനികളുടെ ക്ഷേത്രം.
 ബ്രാഹ്മണാലയങ്ങളും ക്ഷത്രിയാലയങ്ങളും
¹ബ്രഹ്മോത്സവരണജാതാലയങ്ങളും തുലോം.
 അന്തരവണ്ണങ്ങൾതന്നാലയങ്ങളും പിന്നെ
 പന്താക്കും സ്തനാനപിത ²കലടാലയങ്ങളും.
³കൈവത്താലയങ്ങളും ബെതലാനാം ⁴വിഹാരങ്ങൾ
⁵നാപിത ⁶രജകർത്തൻ കുടികളതും തുലോം.
 ചെട്ടി ചേവുകർകുടി തോട്ടികോമുട്ടിക്കുടി
 നാട്ടാർകൾ കൂട്ടപ്പടവീടുകൾ ബഹുധിഃ.
 നീചജാതികളുടെ കുടികളനവധി
⁷സൂചകാലയങ്ങളും ഇത്യാദി കുടികളാൽ
 പൂണ്ണമായിരിക്കുന്നു തുറാജ്ഞാ ഫലമുഖ-
⁸കീണ്ണപൂണ്ണിതം കീഞ്ചിത് പരഞ്ഞതന്നേയൊളള.
 അദ്ധ്യായം രണ്ടു കഴിഞ്ഞിനിയും പറഞ്ഞിടാം
 സ്വാദ്ധ്യായിജനങ്ങൾ അൻ കാരുണ്യമുണ്ടാകയാൽ.

— (൦) —

1. ഉത്സവരണങ്ങൾ = വൈശ്വദേവ, മരണജാതന്മാർ = ശൂദ്രർ.
2. കലടാ = വേശ്വര. 3. കൈവത്തൻ = മുക്കുവൻ. 4. വിഹാരം = പള്ളി.
5. നാപിതൻ = ശ്വരകൻ. 6. രജകൻ = വെളുത്തുത്തൻ.
7. സൂചകൻ = നടൻ, ബുദ്ധൻ, കഥ പറയുന്നവൻ. 8. കീണ്ണം = വ്യാപ്തം.

മൂന്നാം അദ്ധ്യായം.

കേൾക്കട്ടോ പരിപൂർണ്ണ¹ പീയൂഷനിധിവരെ
 ഉരക്കനായ² *ചേടമാനെന്നാഖ്യാനനായ നൃപൻ
 ഉണ്ടായി³ ചേടബലമധികമുതുകൊണ്ടു
 പണ്ഡിതർ ചേടമാനെന്നവനെ പ്രശംസിച്ചു.
 ആർച്ചികപെരുതീയമാം ഭൂമിയെ സമസ്തവും
 കാശികസപതകൻ പരിപാലിച്ചാനല്ലോ.
 ഭണ്ഡനീതികളോടു പരിപാലിക്കുംകാലം
 പണ്ഡിതനാകും പാണ്ഡ്യഭൂപനും നീതിജ്ഞനാം
 സകലനൃപമുഡാമണിയും ചോളൻതാനും
 സുഖമാംവണ്ണം പ്രാപ്യ കണ്ടിതു ചേടമന്തം.
 മൂവരുമൊരുമിച്ചു ഗോകണ്ഠം പ്രവേശിച്ചു
 ദേവദേവേശം ശിവം വന്ദിച്ചു പാർക്കുവിയെ
 മാർക്കണ്ഡേയനെക്കണ്ടു തൊഴുതു നരേന്ദ്രന്മാർ
 മൃത്യുനാശനഭേതനോടവരറിയിച്ചാർ.
 എവിടെനിന്നിട്ടിപ്പോൾ ഇവിടേയ്ക്കെഴുന്നള്ളി
 ഭവസേവക! മനേ! എങ്ങെഴുന്നള്ളി നാനും.
 എന്നതു കേട്ടു മുമ്പി ചൊല്ലിനാനവരോടു
 വന്നിതു സത്യലോകേനിന്നു ഞാനിവിടയ്ക്കു.
 ദേവേന്ദ്രൻതന്നെക്കൊന്നൊന്നായ്ക്കൊണ്ടു പോകുന്നിതു.
 ദേവതുച്ചന്മാർ നിങ്ങളുക്കിഷ്ടം നൽകുവേൻ ചൊൽ
 അവരുമതു കേട്ടു തൊഴുതു മുമ്പിറുനെ [വിൻ.

---

1. പീയൂഷനിധി=ചന്ദ്രൻ. 2. ചേടൻ=ഭൂതൻ. 3. ആർച്ചിക-
 പെരുതീയം=ഋചികമഹഷിയുടെ പെരുതനായ പരമശിവൻ വീണ്ടെ
 ടത്തത്.

* 'ചേരമാൻ' എന്നാണ് പ്രസിദ്ധി.

സ്തവനംചെയ്തു ഭക്തിയോടുകൂടെയെഴുതിനിന്നാൻ.

മഴകളില്ലാതാകുന്നീഴ് ടു.....

... ..

.....

... ..

.....

അദ്ധ്യായമഞ്ചു കഴിഞ്ഞതറവും സംക്ഷേപമായ്

ശ്രദ്ധയായ് കേട്ടുകൊൾക വറയാം കഥാശേഷം.

ആറാം അദ്ധ്യായം.

മാതാസ്വസ്വാമിക്കാവയസ്സുകഴിഞ്ഞപ്പോൾ
¹ജ്ഞികൊണ്ടുവോ സ്വസ്വ ഗമിച്ചിരുമെന്നും.
²മഹിഷീ ജ്ഞികാലം വൈഷാഭംനിമിത്തമാം
³സഹസ്ര മൃതിവന്നിട്ടുവളം സ്വസ്വപുക്കാരം.
 ബാലകൻതന്നെപ്പിന്നെ വളർത്താൻ ⁴മാതൃഷപസാ.
 ലോലാക്ഷീ സുശീലിനീയക്കാലത്തൊരു ദിനം.
 സുന്ദരൻ സുകുമാരൻ ചന്ദ്രപുഷ്പന്റെ ഭക്തൻ
 മന്ദമെന്നിയെ വന്നാൻ ⁵വൈഷാഭമന്റെ ഗേഹേ
 വരിച്ചു വൈഷാഭമനാതിഥ്യം കഴിച്ചിട്ടു
 നരിച്ചു പീഠത്തിന്മേലിരുത്തി യഥാഭോഗ്യം.
 കശലപുഷ്പം ചെയ്തിട്ടുവോവോ പിന്നെ മോദാൽ
 യശസാംനിധി വൃന്ദനന്ദനൻ ചോദ്യംചെയ്താൻ
 ലോകവൃത്താന്തങ്ങളെപ്പറഞ്ഞീടണമെന്നു
 ആകവേ ലോകത്തിങ്കൽ നീ നടന്നറിഞ്ഞവൻ.
 നാരദഗോവരന്റെ അംശിതാം ദിജവരൻ
⁶പാരാതെ പറഞ്ഞിതു രാജനന്ദനനോടു.
 നിന്നുടെ ⁷പൈതൃഷപസേയൻ യുവാവാകുംകാലം
 മന്നിമമയ്ക്കീടും നിന്നെയും കകലചെയ്യും.
 സോദരനേയും നിന്റെ ബന്ധുക്കളെല്ലാവരെയും
 ആദരം വിനാ വധിച്ചീടാ നിശ്ചയതേന്നെ.

---

1. ജ്ഞി=ജപരാ, പനി. 2. മഹിഷീ=രാജഭാര്യ. 3. സ-
 ഹസാ=പെട്ടെന്ന്. 4. മാതൃഷപസാ=അമ്മയുടെ സഹോദരി.
 5. വൈ(വേ)ഷാഭമൻ=വേണാടു തനിക്കു കിട്ടണമെന്നാഗ്രഹിക്കു
 നു പല്ലത്തമ്പി. 6. പാരാതെ=ആലോചിക്കാതെ. 7. പൈതൃഷപ-
 സേയൻ=അച്ഛന്റെ അനന്തരവൻ.

ഞാനറിഞ്ഞിരിക്കുന്നു ¹ശ്രുതചക്ഷുസ്സുകൊണ്ടു.
 ഉപനംഭൂതാഭേരണീകൃതൻ നി.യ.യു.നീ.
 ഇത്തരം കേട്ടനേരം വൈഷ്ണവേഹന ചിത്തേ
²അത്തലുണ്ടായിപ്പിന്നെ ദിജനു വിത്തങ്ങുളെ
 അററമില്ലാതേ കൊടുത്തപ്പോൾ ഗുപസുതൻ
 ചുറ്റും നിൽക്കുന്നപേരോടിക്കഥയറിയിച്ചാൻ.
 അന്നേരമവർകളുമവനോടുകൂടെ
 കൊന്നീടും ക്ഷണംകൊണ്ടു ഏന്തിനു ബേടിക്കുന്നു.
 പിന്നെയും ഗുപസുതൻ ഭടനായകന്മാരെ
 വിന്നനായുരുത്തിട്ട് മെല്ലെവെ നീയോഗിച്ചാൻ
³വല്ലഭാതിയും ഗുപബാലനെ വധിക്കേണം
⁴അല്ലൽതീർന്നിരുന്നീടാം ഏല്ലാക്കും നമുക്കെന്നാൽ.
 അന്നേരം ഭടനാഥന്മാരുടെയെല്ലീടിനാൻ
 ഇന്നതിന്നൊരു ⁵ഭണ്ഡമില്ലസുതൻ ⁶പരിവൃദ്ധം
 നരസിംഹത്തിനോടു സദൃശന്മാരാം പല
 നരപാലകന്മാരെ വധിച്ചു ഞങ്ങളുടേപ്പോൾ
 നരിയെക്കൊൽവാനൊരു ഭൂതനാൽ മതിനാകും
 വിരവിൽ പോകുന്നതു സാധിച്ചുകൊണ്ടു വരാം.
 ഇത്തരം പറഞ്ഞവർ സതപരം നടക്കൊണ്ടാൻ.
 ചിത്തസങ്കടം തീർന്നു വൈഷ്ണവേഹനം വാണാൻ.
 ഇക്കഥാ ഉമയഭൂപാലന്റെ ഭൂതനാഥം
 ചെയ്തുകൊള്ളും മന്ത്രിമാരുമറിഞ്ഞു ഭൂമിച്ചിട്ടു
 ബാലകൻ വാഴും രാജസഭനേ ഗമിച്ചിട്ടു
 ലോലചിത്തരാജ വരംബികയോടു ചൊന്നാൻ.
 ചേടിയോടുംബ ചൊന്നാളെന്തു ചെയ്യണമെന്നു.

1. ശ്രുതം=ശാസ്ത്രം. 2. അത്തൽ=വ്യസനം. 3. വല്ലഭാ
 തിയും=എങ്ങിനെയെങ്കിലും. 4. അല്ലൽ=ഉപദ്രവം. 5. ഭണ്ഡം=
 പ്രയാസം. 6. പരിവൃദ്ധൻ=പ്രഭു.

കാടിപ്പോകണമിപ്പോളിവിടെ വസിക്കേണ്ട.

¹ അന്തോളത്തിങ്കൽ കേറിപ്പോകുന്നുവെന്നുവന്നാൽ ഹന്ത വന്നുപറ്റുവിച്ചിടം ശത്രുക്കൾ ആനും, വേഷപ്പൂണമായ് ശിശുവിനെയുംകൊണ്ടു മെല്ലേ

² യോഷമാർമണിമെഴുപിരുന്നമേ! പോയിടണം. അടിയങ്ങളും വേഷപ്പൂണരായ് വിടകൊള്ളും ഡാടിതി പോകാമെന്നു ചൊന്നതു കേട്ടനേരം ബാലനെക്കയ്യിൽ വേഷപ്പൂണത്തോടേന്തിക്കൊണ്ടു

³ ആലോലം വീഴും കണ്ണീരോടവൾ നടക്കൊണ്ടാരും.

പത്തു ⁴ യോജനവഴി വടക്കുചെന്നു തത്ര

ചിത്തസങ്കടത്തോടു പാത്തിതംബികാ താനും.

മന്ത്രിശ്രേഷ്ഠന്മാർ തമ്മിൽ മന്ത്രിച്ചു രഹസ്യമായ്

⁵ തന്ത്രേണ മാസിമാസി ധനമങ്ങുചിതു.

അങ്ങിനെ ആരമാനം കഴിഞ്ഞുതരുന്നത്തരം

എങ്ങുമന്ത്രേപക്ഷിണ വൈജാഭേമന്റെൻ ദൂതർ

ബാലകവാസസ്ഥലമറിഞ്ഞു ശീഘ്രം ഭൂമി-

പാലകസുതനോടു അറിയിച്ചതുകാലം.

ആയിരം മല്ലന്മാരെ സേനാനാജകനോടും

പോയാലുമെന്നു ശീഘ്രമയച്ചാൻ കൊന്നീടുവാൻ.

സന്ദർപ്പചണ്ഡഭാനു അക്ഷമ രഹസ്യമായ്

മന്ദമെന്നിയേ കേട്ടു തന്നുടെ സേനയോടും

നടന്നു ബാലകനെ രക്ഷിച്ചുകൊടുവാനായി.

കടന്നുകൊള്ളു അമെന്നവന്റെൻ സഖിക്കാകാ

1. അന്തോളം=പല്ലകം. 2 യോഷമാർ=സ്ത്രീകൾ. 3. ആലോലം=ധാരയായി. 4. യോജനം=നാലു ക്രോശം. ഒരു ക്രോശം=൮൦൦ മുഴം. “ഹസ്തൈശ്ചതുഭിർവരീഹ ദണ്ഡഃ ക്രോശഃ സഹസ്രചിതയേന തേഷാം” എന്ന ലീലാവതി. 5. തന്ത്രേണ=വസ്തുതത്താലും അറിയിക്കുത്ത വിധത്തിൽ.

ഭ്രാതൃചണ്ഡാംശുവോടു ഭൂതനാൽ ബോധിപ്പിച്ചു.
 ഭീതിപൂണ്ടവൻ വായുവേഗേന നടകൊണ്ടാൻ.
 മററുള്ള മന്ത്രിചരന്മാരുമങ്ങതുകാലം
 തെറ്റൊന്ന മാറ്റത്തോടും സൈന്യയുക്തരായ് വാണാർ.
 ചെന്നിതങ്ങിരുവരും ബാലകവാസസ്ഥലേ
 അന്നവരറിയിച്ചാർ അംബയോടവസ്ഥകൾ.
 കൂടവേ വരുവതിന്നമ്മയ്ക്കു കഴിവരാ
¹ ആടൽകൂടാതെ രക്ഷിച്ചീടുവോമടിയങ്ങർ
 തരിക ശിശുവിനെയെന്നവർ ചൊന്നനേരം
 പെരികെ ശോകത്തോടു കൊടുത്താളമ്മയപ്പോൾ.
 ബാലകനെയുംകൊണ്ടു നടന്നു ² സേനാനികൾ
³ മാലോടു മലവഴി നേർവഴി വരാൻ പണി.
 രണ്ടു ⁴ വാസരംവഴി തെക്കോട്ടു കടന്നപ്പോൾ
 കണ്ടിതു വൈണാടേഹസഖിയാം കാട്ടാളേശൻ.
 അവനുമവനുടെ കാട്ടാളപ്പടകളു -
 മവനീചതീബാലഹരണത്തിന്നായ് വന്നാർ.
 അന്നേരമുണ്ടാകുന്ന കലഹം ചിത്രം ചിത്രം.
 കൊന്നിതു ഭ്രാതൃചണ്ഡകിരണൻ ഗദകൊണ്ടു.
 താഡിച്ചുശേഷിച്ചിതു കാട്ടാളനാഥൻ മാത്രം.
 പേടിച്ചോടിനാൻ പിന്നെ നടന്നാരിവർകളും.
⁵ പ്രാന്തരത്തുടേ പോകും കാലത്തിലുള്ള ദുഃഖം
 എന്തു ചൊല്ലേണ്ടു കഷ്ടം വിശപ്പും ദാഹങ്ങളും.
 മലയിൽ ശിലകളിൽ കഴിയിൽ ⁶ കിടിമല-

1. ആടൽ = ഖേദം. 2. സേനാനികൾ = പടത്തലവന്മാർ.
 3. മാൽ = ദുഃഖം. 4. വാസരം = റിവസം. 5. പ്രാന്തരം = വിശ്രവി-
 ക്കുവാൻ മായാവൃക്ഷങ്ങളും വെള്ളവും ഇല്ലാത്തതിനാൽ ശൂന്യമായും
 ഊമായും ആകുനടപ്പില്ലാതെയുമുള്ള വഴി. 6. കിടി = കാടുപണി.

സഹിതജലങ്ങളെ പാനങ്ങൾ ചെയ്തുകൊണ്ടു
 പടയം ശിശുചരിപാലനദിജേന്ദ്രനും
 അടവിയുടെ നടനലഞ്ഞതോക്കും വിധയം
 കുറി ന¹ലോഹദ്രവപാനതുല്യവൃഗ്നി-
 നടുവിൽ²ഗരളത്തിൽ ഇരുന്ന സമവുമാം,
 ഇങ്ങിനെ നാലുമാസം മലയിൽ പാത്തു പിന്നെ
 തിങ്ങിന ഖേദത്തോടു ³ഹൈരണ്യപഞ്ചാസ്യമാം,
 നഗരിയിങ്കൽവന്നു വസിച്ചാർ ചിലദിനം.
⁴നിഗമക്കാതലാകം ബാലനെക്കാത്തുംകൊണ്ടു
 പടവീട്ടാരം തത്ര അടവിപാരക്ഷത-
 പ്പടികൊള്ളുന്നപേരും കൂടവേ കാത്തുനിന്നാർ.
 ൧ ശ്രീപുംഗവനാരാഢ സേനാനീവീരനാരാഢം
 യന്ത്രികൾ തന്ത്രികളും രാജാവിൻപടകളും
 ക്ഷേവേ സൗസ്രുരായ് ശത്രുക്കളീടയാതെ
 ഉരക്കമാത്നിനു ഗുപബാലനെ പാലിക്കുമ്പോൾ
⁵സദ്മധിംഭകൾ ⁶മഹാധംഭികൾ വൈണാടേഹൻ
 ആത്മസേനകളോടു ⁷മന്തരപ്രഭുക്കളും
 ആയുധപാണികളായ് യുദ്ധത്തിനൊരുമ്പെട്ടാർ.
 മാന്താണ്ഡസപാമിഷ്ടപ്പോൾ വയസ്സു നാലായിതു
 ആത്തിയിങ്ങിനെഞ്ഞൊഞ്ചായ് ചെററനാൾത്തൊട്ടു കയ്യാ.
 നാഥന്റെ സഹോദരി അക്കാലത്തല്ലോ പെററ
⁸ആതകഹീനം ലക്ഷധർമ്മിയുസപാമിഷേയം.

1. ലോഹദ്രവം=ചെമ്പു മുതലായ ലോഹം ഉരക്കി വെള്ളമാക്കിയതു്. 2. ഗരളം=വിഷം. 3. ഹൈരണ്യപഞ്ചാസ്യം=ശിങ്കനല്ലൂർ, ഇടവിധിയൽ. 4. നിഗമം=വേദം. 5. സദ്മധിംഭകൾ=എട്ടുവിട്ടിൽപിള്ളമാർ. 6. മഹാധംഭികൾ=മാടവിമാർ. 7. അന്തരപ്രഭുക്കൾ=ഇടപ്രഭുക്കന്മാർ. 8. ആതകം=രോഗം, സന്താപം, ശങ്ക.

അവിടെ വിരോധങ്ങളൊന്നുമൊണ്ടായിതില്ല.
സ്തവനംചെയ്താൻ മോഹമുണ്ടതു പിന്നെച്ചൊൽവേൻ.
അദ്ധ്യായമാറു കഴിഞ്ഞീനിയും കേട്ടുകൊൾക
യുദ്ധതത്പരന്മാരായ് വന്നവർ ചരിത്രങ്ങൾ.

ഏഴാം അദ്ധ്യായം.

വൈണാടേഹാദികൾ തൻ വരവു കണ്ടു നൃപ-
 ഗണനായകർ മന്ത്രിച്ചിടീനാർ ഭരണമാർ.
 നൃപതികളാണോ അധികം ശിശുവല്ലോ
 സപദി അപജയം വരികിൽ ചരി വരും.
 ശക്തന്മാരായും കാര്യബോധശാലികളായും
 ഭക്തന്മാരായുമുള്ള ഭൃത്യവർഗ്ഗങ്ങളെ
 ജ്ജീവനാം കമാനൈ ആരുമേന്തിക്കൊക്കെ
 ഭേദവേദൻ പീയൂഷത്തെ ഏതപോൽ സൂക്ഷിക്കേണം
 നാലുപത്ഥം പിന്നെ പാലിപ്പാൻ യത്നമില്ല.
 ബാലനെയെടുത്തുകൊണ്ടിപ്പൊഴേ പൊയ്ക്കൊള്ളണം
 അതിനു വേണ്ടു പ്രവൃത്തവയും കൊണ്ടുപോക
 മതിയോടീരിക്കണം ഞങ്ങളുമാറീടണം.
 സപിതന്മാരും ഞങ്ങൾ രാജഭണ്ഡാരം സർവ്വം
 ഉചിതം സൂക്ഷിച്ചിടും സംശയമേതുമില്ല.
 ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞിട്ടു അയച്ചു സമർപ്പരെ.
 അങ്ങവരതിൻവണ്ണം ബാലനെക്കൊണ്ടുപോയാർ.
 അടവുകളിൽക്കൂടി നടന്നാരവർകളും.
 1 വിടപിമുട്ടിൽ വെയിൽകൊള്ളുമ്പോളിരിക്കയും
 കളികൾകൊണ്ടും 2 രസപാനഭോജനംകൊണ്ടും
 3 ലളിതഭോകംവണ്ണം നടന്നു വടക്കോട്ടു
 ഹരിദ്രാചലത്തിൻ താഴ്വര വസിച്ചിതു.
 ദരിദ്രമെന്നുള്ളതു ബാലകനറിഞ്ഞീല.
 യുദ്ധസന്നദ്ധന്മാരായ്വന്നുള്ള വൈണാടേഹർ
 സിദ്ധമാം പരാജയം നേരേ നാം യുദ്ധംചെയ്യാൽ

1. വിടപി—വൃക്ഷം. 2. രസം—സാദുജ്വ. 3. ലളിതം—
 പ്രായംസംകൂടാതെ.

ജനങ്ങൾ കുറഞ്ഞിരുന്നീടുവാനിടവരും
 ഭിന്നങ്ങളികഴിഞ്ഞുണ്ണിനെ ചങ്ങങ്ങളുപോരാം.
 ഇങ്ങിനെനൊരു സംവത്സരമങ്ങവസരം
 അങ്ങ ചെല്ലുവാൻ നോക്കിയിരുന്നു ശത്രുക്കളും.
 ഈ പതിഭേന്മാരും അന്യബാലനെത്തദാ
 റൂപബാലകനെന്നു സാധിച്ചുകൊണ്ടാരല്ലോ.
 ഒരുനാളവസരം കിട്ടിയ ദിനത്തിങ്കൽ
 കരുണാഹീനന്മാരായ് കടന്നുകേറിച്ചെന്നു
 കാവൽക്കാരരെ ചാക്കു തെച്ചാട്ടിക്കളഞ്ഞിട്ടു
 ചാവതിനായിപ്പാത്ത ബാലനെ കലചെയ്താർ.
 പ്രേതവും കൂടെ നൂറുനരക്കിക്കഷ്ടമവർ
¹പോകത്തേ ²ശൂന്യകങ്ങൾക്കാ ചിട്ടു കൊടുത്തിതു.
 മന്ത്രി³സത്തമന്മാരും ⁴ബലനായകന്മാരും
⁵കിങ്കരന്മാരും പിന്നെ പടകൾ കടികളും
 ഇക്കഥാ കേട്ടു വാ പിട്ടഴുതു കഷ്ടം കഷ്ടം
⁶ഉൽക്കടശോകത്തോടു വഴിച്ചാർ പ്രേതപോലെ.
 ശോഷിച്ചഭാവം റൂപഭൂതനാക്കല്ലാപേക്കും.
⁷തോഷിച്ചഭാവം വൈണാടേമാഭിജനങ്ങൾക്കും.
 മന്ത്രിവീരന്മാർ പരമാത്മത്തെക്കാട്ടിയില്ല
 തന്ത്രികളായുള്ള വാങ്ങിനെക്കിരുന്നിടം
 അങ്ങ ബാലകനഞ്ചു വയസ്സിൽ വിദ്യാരംഭം
 തിങ്ങിനമോദാലുപനഭനമോഴാണ്ടിലും
 കഴിഞ്ഞീതേട്ടിൽ കേട്ട ശബ്ദാത്മം തോന്നുന്നൊണ്ടു.
 ഒഴിഞ്ഞുപിടിപ്പു നിന്നരജ്ജാരഭ്യാസങ്ങളും

---

1. പോതം=ബാലൻ. 2. ശൂന്യകം=നായ്. 3. സത്തമൻ=ശ്രേഷ്ഠൻ. 4. ബലം=സൈന്യം. 5. കിങ്കരന്മാർ=മേവുകർ. 6. ഉൽകടം=അധികം. 7. തോഷം=സന്തോഷം.

ഘസ്പശപപ്രഹാരങ്ങൾ ശാർദ്ദൂലപ്രഹാരങ്ങൾ
 ശസ്ത്രങ്ങൾ ¹നവദായത്തിങ്കലെത്തേഴിലുകൾ
 അഗ്നിശസ്ത്രാഭിജ്ഞാനം ദിവ്യസായകജ്ഞാനം
 ജഗമെന്നിയെ സ്വവിദ്യയും ഗ്രഹിച്ചിതു.
 ശത്രുക്കൾ കോടിപ്പേരെ ക്ഷണംകൊണ്ടവനിയിൽ
 വിരൂപസ്തരാക്കിപ്പിരിപ്പിക്കും വിദ്യയും പാഠം.
 രണ്ടുവത്സരം കൂടി പാർത്തുപോയവിടേയ്ക്കു
 ഇണ്ടലെന്നിയെ വിദ്യ പഠിക്ക നിമിത്തമായ്.
 പിന്നെത്തൻഭൂതന്മാരും താനുമായ് നടക്കൊണ്ടു
 വിന്നതന്മീനം നാലുവാസരംവഴി തെക്കു.
 അക്കാലം വൈണാടേഹൻതന്നടെയൊരുഭൂതൻ
 ഉൽക്കടശക്തിയോടു ധൃപഞ്ചാലനെക്കണ്ടു
 ആടലോടോടിവന്നു നാപ്പശൈശ്വര്യം ചൊല്ലി.
 പേടി പൂണ്ടുടൻ വരുത്തിടിനാൻ ബന്ധുക്കളെ.
 ബലശോഭന ചൊന്നാൻ നാം ചെയ്ത പ്രവൃത്തികൾ
 ബുദ്ധിമീനതപം കഷ്ടം ഭൂപശാബകസിംഹം
 സഖമായ് മദ്ധ്യാദവീനികടെ വസിക്കുന്നു
 നവംകൊണ്ടവൻ നമ്മെ പിളന്നുകൊല്ലം ന്നനും.
 കൊല്ലു പാറുപായങ്ങൾ പാത്തിട്ടു കീട്ടുനില്പു.

1. നവദായം=മുഖ വിദ്യകൾ. അവ—

“അംഗാനി വേദാന്തപാരം മീമാംസാ ന്യായവിസ്തരഃ |
 ധർമ്മശാസ്ത്രം പുരാണം ച വിദ്വാ ഹ്യേതാന്തമുദ്രത ||
 അയുർവേദോ ധനുർവേദോ ഗാന്ധർവ്വശാസ്ത്രം തേ തയഃ |
 അത്ഥശാസ്ത്രം ചതുർത്ഥം ച വിദ്വാ ഹ്യഷ്ടാദശൈവ തഃ || ”

അംഗങ്ങൾ വേദാംഗങ്ങൾ. അവ—ശിക്ഷാ, വ്യാകരണം, ഛന്ദസ്സ്,
 നിരൂക്തം, ജ്യോതിഷം, കല്പം എന്നിങ്ങനെ ആറ്. ഗാന്ധർവ്വം=
 ശീതം, പാട്ട്. ശേഷം ഏഴും. നവദായം എന്നതു ശസ്ത്രത്തിനോടു
 യോജിപ്പിക്കുന്ന പക്ഷം പതിനെട്ടു വിധമായ അഭ്യാസത്തിനാവശ്യ
 പ്പെടുന്ന ആയുധങ്ങൾ എന്നർത്ഥം. ഇതു മേൽ ഒരിടത്തു വിവരിക്കു
 ണുണ്ട്.

അല്ലെങ്കിലോ ഇനി ഒന്നു നാം ചെയ്തിടണം.
 നായാട്ടിനായിക്കാട്ടിൽ പോയതുപോലെ ചില
 നായന്മാരും വീരമല്ലെ അയയ്ക്കണം.
 ചതിച്ചുപിടിച്ചവന്തന്നെ ശരീരത്തെ
 ചതച്ചുകൊന്നിടുവാൻ ഇപ്പോൾ പോകണം ശീശ്രീ.
 അന്നേരം വന്നു പത്തുസഹസ്രം മല്ലന്മാരും
 കൊന്നീടാനയച്ചിതു നൃപതികുമാരനെ.
 കാടിനതെന്നുള്ളതു അവർക്കു തിരിച്ചറഞ്ഞു
 തേടിനാൻ വേട്ടയാടുംപോലെ ബാലകന്തന്നെ.
 ഓരോരോ കാട്ടിൽ പത്തുംതൊമഞ്ഞും പേരും
 ഓരോരോ വിധങ്ങളിൽ നായാട്ടു തുടങ്ങിനാൻ.
 അക്കാലം പഞ്ചദശകൃതിസംഖ്യരും മല്ലർ
 വെക്കത്തിൽ മദ്ധ്യാഘാതത്തിൽ കേറുവിയെ
 അവിടെ ചില ജനമൊരു ബാലകനോടു
 വേനംതീർത്തു വസിക്കുന്നിതെന്നതു കേട്ടു
 തിരഞ്ഞു ചെല്ലുന്നേരം കണ്ടിതു ശീശ്രീവിനെ.
 പിരിഞ്ഞു വസിക്കുന്നു ഭടന്മാരുകൾക്കും.
 ഭൃത്യന്മാരല്ലം തത്ര ഇരുന്നീരുവർക്കും.
 അത്യന്തം ഭയത്തോടു ശീശ്രീവുമോടുംവിയെ
 വളഞ്ഞിതല്ലോ മല്ലർ നാനാഭീഷണികാട്ടിൽ.
 ഒളിച്ചും പതുങ്ങിയും ഓടുമ്പോൾ നൃപൻ തദാ
 ഭൃത്യരെപ്പിരിയലൊരുകാരും ഭൂമിത്തോടു
 നിർത്തിപ്പിടിച്ചെന്നൊരു മാർഗ്ഗത്തെക്കാണായ്ക്കയാൽ
 അങ്ങൊരു ഗുഹയുണ്ടു മലയിലുഗാധമായ്
 പൊങ്ങിന ഭയത്തോടു ചാടിനാനങ്കിൽ നൃപ-
 സിംഹശാഖകമപ്പോൾ ഭൃത്യരും പലഭിക്കിൽ

1. പഞ്ചദശകൃതിസംഖ്യർ = ൨൨.൫ പേർ.

സംഹാരകാലമയ്യോ എന്നവരോടിപ്പോയാർ.
 മല്ലന്മാരക്കാട്ടിൽ കൈവെ തിരഞ്ഞിട്ടു
 നല്ല കൂരിരുട്ടോടു അതീദുർഘടമാകും
¹ഗഹപരത്തിനെക്കണ്ടു മുതിയെ ക്ഷണം ചെയ്തും
 ഘോരവ്യാളങ്ങളെയും കാണുകനിമിത്തമായ്
³വിഹപലന്മാരായിട്ടു കാടിനാർ ശിശുസമം
 ഗഹപരത്തികത്തിങ്കൽ നിൽക്കരുതെന്നിങ്ങിനെ.
 കാട്ടിച്ചെങ്ങുമേ പാഞ്ഞാഞ്ഞക്കാട്ടിനഭികിലേ
 നാട്ടിലുമൊക്കെത്തേടിപ്പോയിതു മല്ലന്മാരും.
 ഗുഹയിലഗാധത്തിൽ വെള്ളത്തിൽ വീണവനെ
 ഫഹാഹ കഷ്ടം രക്ഷിച്ചീടുവാനാരു. ....
 .....തദാ
 ചിത്തന്ന കണ്ണീരോടുമയ്യയ്യോ കഷ്ടം കഷ്ടം.
 അനേരമൊരു ശിലാ പിടി.....
 .....തിൽ പിടിച്ചിട്ടു കല്ലിന്മേൽ കരേറിനാൻ.
 അതിങ്കലിങ്ങിനിട്ടു കൈകളാൽ താല.....
 ചെതുവൻ വങ്കപോലൊന്നൊണ്ടെന്നു തോന്നുകയാൽ
 ഗമിച്ചാനതിരൂടെയിടന്നു മന്ദം മന്ദം
 ഭൂമിച്ചു ചിത്തത്തേ ധീശപരധ്യാനത്തോടും.
 പത്തുനാഴികനോക്കിങ്ങനെ ഗമിക്കുമ്പോൾ
 കത്തുകല്ലൊന്നു കിട്ടി അതിങ്കലിരുന്നിതു.
 മേല്പോട്ടു നോക്കുന്നരും നക്ഷത്രങ്ങളെക്കണ്ടു.
 കീഴ്പ്പട്ടു ഘോരഭയങ്കരമാമിരും പാണം.
 അങ്ങനെയൊട്ടുനേരമിരിക്കുസമമത്തു
 തിങ്ങി വയിരുകൾപോയി സൂര്യനുമുദിച്ചിതു.

1. ഗഹപരം=ഗുഹ. 2. വ്യാളം=ദ്രക്തരജം, സപ്തം, ചെന്നായ്, സിംഹം. 3. വിഹപലന്മാർ=തന്നെപ്പോലും രക്ഷിക്കാൻ കഴിയാത്തവർ. 4. ചെതുവൻ=മീങ്കണ്ണി.

ശത്രുക്കൾ നാലുപാടുമുണ്ടായെന്നതു നേരം
 വിത്രസ്സനായി നോക്കിപ്പണ്ടിച്ചങ്ങൊരുത്തരെ.
 മുൻപിലേ സ്ഥലമല്ല അവിടമെന്നു കണ്ടു
 ചെമ്പിച്ച മുഖത്തോടും തന്മിതേ നടന്നിതു.
 അങ്ങിനെയാട്ടുദൂരം നടന്നോരെന്നതരം
 അങ്ങൊരു നദീ പായുണതിങ്കൽ ചാടി നീന്തി
 അക്കരക്കരയേറി പോകുമ്പോളക്കാട്ടിൽ
 നിറുക്കുന്നു രണ്ടുളാം¹ പക്ഷങ്ങൾ പലതരം.
 അവകൾ തന്നെപ്പറിച്ചശിച്ചു ക്ഷണത്തും തീർത്തു
 ഭവനാധി(പൻ ബഹു)ദൂര പോകുന്നനേരം
 കാട്ടിൽ ശ്രീഭഗവതീഃക്ഷത്രമൊന്നിരിക്കുന്നു.
 വ.....ജിക്കുന്നു.
 ആരുവാൻ നീ എന്നതു ചോദിച്ചു ദ്വിജശ്രേഷ്ഠൻ.
 .....
 ഏറിയ വിശപ്പേറിക്കൊണ്ടു പാഞ്ഞപ്പോൾ
 ചോര നരകിനാണപ്പം ജലവു²മാപദംശം.
 അമൃതോപമമായിട്ടുള്ള കഴിച്ചിട്ടു
 സമതിവിപ്രനാഥം ചോദിച്ചിട്ടിടുന്നിതു.
 അദ്ധ്യായമേഴു കഴിഞ്ഞത്രയും ഭക്തിയോടു
 ശ്രദ്ധയാ കേട്ടുകൊൾക മേലിലെക്കഥകളെ.

(൦)

1. പക്ഷം=പാകം വന്ന പക്ഷം 2. ഉപദംശം=ഉപ്പിളിട്ടതു്.

ഏകദേശം അദ്ധ്യായം.

നല്ലൊരു മരത്തിന്റെ നിഴലിൽ മണലിന്മേൽ
 മെല്ലവേ കിടന്നിതു ഭൂപാല¹കാകപക്ഷൻ,
 ശോഭന ഭൃത്യരുടെ വേദപാഠോടും രാത്രൗ
 ഗുഹയിലകപ്പെട്ട മാറാതവേദത്തോടും
 ഊണരക്കങ്ങളിളച്ചോടുന്ന പീഡയോടും
 2. നീണാൻ ദുഃഖത്തിന്റെ നിവൃത്തി കാണാഞ്ഞിട്ടും
 കിടന്നവുടൻതന്നെ ഉറങ്ങിപ്പോയിതല്ലോ,
 പടിഞ്ഞാറണവാനായടുത്തു മാർത്താണ്ഡനും.
 സായാഹ്നസമയത്തിൽ നിദ്രയിൽ ബാലഗുപ്തൻ
 3. മായാഹീനമായൊരു സ്വപ്നത്തെക്കണ്ടിടിനാൻ.
 പാർവ്വതീ ലോകേശ്വരീ ബദ്ധ്നവും കൊണ്ടുവന്ന
 ഉപീശകുമാരനെ മടിയിൽവെച്ചു മെല്ലെ
 ശിരസി ചുംബിച്ചിട്ടു ആശിസ്സമരുവെയ്ക്കു
 വൈരിവീരരെ വധിപ്പാനൊരു വാളും നരകി
 വരും നിൻ ഭൃത്യപിപ്പോരും ഏന്നു കല്പിച്ചു പോയാരും,
 ഉടനെയുണർന്നുപോവുകത്തൊരു വാളു
 കിടക്കുന്നതുമെടുത്തിരിക്കും സമയത്തിൽ
 പല ദിക്കിലുമോടിനടക്കും ഭൃത്യന്മാരിൽ
 ചിലർ വന്നിതു തത്ര കണ്ടിതു കുമാരനെ,
 സത്തുഷ്ടന്മാരായ് വീണു നമസ്കാരവും ചെയ്തു
 സന്താപഹീനം മേക്കേ ദിക്കിന്നു നടക്കൊണ്ടാർ,
 പത്തുനാഴിക ദൂരമെത്തിന സമയത്തു
 4. പത്തനമൊന്നു കണ്ടിട്ടവിടെയിരുന്നിതു.

-
1. കാകപക്ഷൻ—ബാലൻ. കാകപക്ഷം—കുഞ്ഞുങ്ങളുടെ മുടി.
 2. നീണാൻ—ദീർഘമായ, 3. മായാഹീനം—വാസ്തവമായിട്ടുള്ളത്.
 4. പത്തനം—പട്ടണം.

അന്നത്തേ രാത്രി കുറു വസിച്ച് പിററാഭിനം
 ഒന്നൊന്നായ് വന്നുപേൻ തന്നുടെ ഭൃത്യന്മാരും.
 ഐശ്വര്യധാൻതു തിരുമനസ്സിലറിയിച്ചു
 ഇതൾ | നാമിവിടേക്കു വന്നിരിക്കുന്ന കാര്യം
 മന്ത്രികൾക്കറിയിച്ചു അവരെ വരുത്തിട്ട്
¹യന്ത്രത്തിൽ വേണമെഴുന്നള്ളുവാനിനി സപാമിൻ|.
 ആവേശിച്ചിതു ഭൂപാലാജ്ഞയെഴുത്തു വന്നു
 സേവകമന്ത്രിയതും ²വാഹിനികളും.
 സുവണ്ണശിഖി³ കന്തിലാരുഹ്യ പൊന്നും സപാമി
⁴പിമ്പണ്ണചീനം പൂണ്ണചന്ദനെന്നതു പോലെ
 ഏഴാണുള്ളുന്നതേരും വെൺകൊറ്റക്കുട ⁵തഴ
⁶കഴകൾ കൊടിവടിയസി⁷കൾ പരത്തുകൾ
 വാളുകൾ മിന്നൽ പോലെ മിന്നുന്ന പ്രകാശവും
 വാളുകളുടെ മന അഗ്നിപോൽ പ്രകാശവും
 അഗ്നിശസ്ത്രത്തിലുണ്ടാമിടിത്തീപ്രകാശവും
 ഭഗമുത്തികാധുളി പൊങ്ങുന്ന പ്രകാശവും
 ഭേരികൾ നാനാവിധവാദ്യങ്ങൾ നിനാദവും
 ആനകൾ നിനാദവും അശ്വങ്ങൾ നിനാദവും
 മംഗളാരവങ്ങളും ⁸കാണികളാക്കുന്നതും
 ദേവകളാകാശത്തിൽ ദുന്ദുഭി മുഴക്കിയും
 സേവകർ സന്തോഷിച്ചു സ്തുതിക്കും നാദങ്ങളും
 ഇങ്ങിനെ ഗ്രഹണത്തോടാഭിത്യൻ പാതാളത്തിൽ
 മങ്ങി വീണതു പോലെ ഗുഹയിൽ വീണിട്ടാതു
 പിററൊന്നാളദയത്തിൽ ഉദയഗിരിയിങ്കൽ

1. യന്ത്രം=വാഹനം. 2. വാഹിനി=സേന. 3. ശിഖി
 ക=പല്ലക്കം. 4. വിവണ്ണം=നീലം. 5. തഴ=കവര(ഭു)ങ്ങളു
 ള്ള കൊടി. 6. കഴ=മുള, വാലാക്കഴ. 7. അസി=ഈശ്വര്യം.
 8. കാണികൾ=ജനങ്ങൾ.

അററമില്ലാത കാന്തിനോടുതന്നപോലെ
 ബാലനാം റുപനെയെന്നുള്ളതു തുടങ്ങിനാൻ.
 നാലുദിക്കിലും നിന്നു സ്തൂതിച്ചു ജനങ്ങളും.
 (പ്ര?ശ്രീ)¹ ഹണിതപ്തഗതമൈകന്ദവിഷയത്തിൽ
 ശ്രീബാലഭൂമിപാലൻ പൂർവാർണ്ണ പ്രവേശിച്ചു.
 വന്ദിച്ചിതുടൻ ചെന്നു ശ്രീപത്മനാഭപദം.
 നന്ദിച്ചു സൗധം പ്രാപ്യ വന്ദൂരേ നമസ്തു
 മൂന്നുനാൾ ആ പാർവ്വതൈശ്വര്യപഞ്ചാസ്യത്തിൽ
 പോന്നിതു അന്നുലഭം പടകളോടുകൂടി.
 വേദങ്ങളൊങ്ങായവ മന്ത്രിമാർക്കുചെയ്തു
 മോദന പാർക്കുകാലം വൈണാടോദികളും
 അനന്തം വരും മേലിൽ രാജവൈരത്താലെന്നും
 നിനച്ചാരവസരംകണ്ടിനി റാധിക്കേണം
 നരശ്ശേഷനെയെന്നു കരുതിചിരിക്കുമ്പോൾ
 നീരാട്ടിനായിട്ടൊരു ദിവസമെഴുന്നള്ളി.
 ആയിരം ²സംശ്ലക്ഷകരടുത്താർ കലചെയ്താൻ.
 അസ്രുശസ്രജന്മാരാം രാജകീരണമാരും
 അത്ര നിന്നവരോടു വെട്ടുകൾ തുടങ്ങിനാൻ.
 ചത്തീയു രണ്ടുപാടും പെരുത്തജനമച്ഛേദം.
 കത്തുകൾ കൊണ്ടിട്ടോടിപ്പോയി ശേഷിച്ച ജനം.
 അടവീവറ്റാക്കുതപ്പടിസംഘങ്ങൾ പിന്നെ
³പിടവു കാട്ടീടാതെ ഇരുന്നു ശത്രുക്കൾക്കും.
 രണ്ടുവാത്സരം കാലമിങ്ങിനെ ഇരിക്കുമ്പോൾ
 കണ്ടു ചന്ദ്രിപ്പാൻ പോയി ⁴പവിത്രീകൃതേന്ദ്രത്തിൽ.

---

1. ശ്രീഹണിതപ്തഗതമൈകന്ദവിഷയം=തിരുവനന്തപുരം.
 2. സംശ്ലക്ഷകന്മാർ=രക്തകൂട്ടം ഭടന്മാർ. 3. പിടവു=പിടപ്പു,
 ബന്ധം, ലബ്ധം. 4. പവിത്രീകൃതേന്ദ്രം=ശുദ്ധീന്ദ്രം.

¹പെരുലുസദേശത്തുളെ നാട്ടാരാൽ സേവിക്കപ്പെട്ട-
 ട്ടുടയോഷത്തോടു ചെന്നു ശങ്കരക്ഷേത്രം.
 അവിടെ രണ്ടുമാസം ഭജിച്ചു വസിച്ചിതു
 ഭൂവനൈകേശപദം പിന്നെപ്പോയ് ²ഗൌരീതീർത്ഥം
 അവനീചക്കി വിഷ്ണുനായയെ ഭജിച്ചിട്ടു
 സുഖമാംവണ്ണം പാർത്തു രണ്ടുമാസം തത്ര.
 പിന്നെ ഹൈരത്നപഞ്ചാസൃത്തിങ്കൽ പ്രാപിക്കുമ്പോൾ
 ഉന്നതനായ ³കാര്യസത്തമനുടെ ബലം
 വൈണാടേഹന്റെ സേനാ മഹാധംഭകർ സൈന്യം
⁴കൌൺപസമന്താരാമന്താപ്രഭുസൈന്യം
 ക്ഷേവ സന്നദ്ധരായ് ചാപം വിന്യസ്യാന്തികെ
 ഉത്തേക്കോടുന്നിനു യുദ്ധം ചെയ്തപ്പോൾ നൃപന്മാരെ
 ജനങ്ങൾ കിഞ്ചിൽ കുറഞ്ഞിരിക്കുന്നിതിത്തമായ്
⁵മാനങ്ങൾ വന്നു നൃപസൈന്യങ്ങൾ ഭേദിച്ചിഹ
 ഭാട്ടമായിതു പട നൃപന്മാരോടീടിനാൻ.
 വാട്ടമെന്നിയെ വിരട്ടീടിനാൻ ശത്രുക്കളു.
 അന്നേരമേ കാകിയായ് ഭാടുന്ന മഹീപാലൻ
 നിന്നഴുന്നൊരു ⁶ജാ(മമല്ല)ൻതന്നെക്കണ്ടരുചെയ്തു.
 കൊല്ലുവാൻ വരുന്നിതു പിന്നാലെ എന്നെ ചിലർ
 വല്ലഭാതീയമിപ്പോൾ രക്ഷിച്ചുകൊള്ളേണം നീ.
 അന്നേരം ശാസ്ത്രം ക്ഷേത്രം മുത്തികാശജരൂപെ
 ചെന്നിരിപ്പതിനായി ചൊല്ലിനാനതുപോലെ

---

1. പെരുലുസദേശം=രേകുട്ടം സങ്കീർണ്ണജാതിക്കാർ കുടിപാ
 ൽവരുന്ന ദേശം. ബ്രാഹ്മണൻ ക്ഷത്രിയയിൽ ജനിച്ചവർ പുലുസ
 നാരാണെന്നു ചില ഭാഗങ്ങളിൽ കാണുന്നു. 2. ഗൌരീതീർത്ഥം=
 കന്യാകുമാരി. 3. കാര്യം=പഴനിക്കർ. 4. കൌൺപൻ=രാജാസൻ.
 5. മാനം=കുറവ്. 6. ജാലം=താഴ്ന്ന ജാതിക്കാരൻ.

ചെന്നിരുന്നിതു മതു¹പ്പാടീകകൊണ്ടു മുടി
 നിന്നിതു നിഹീനമുഴുതുംകൊണ്ടു തതു.
²അശ്വപാദരോഹികൾ ³കരവാളവുംകൊണ്ടിട്ടപ്പോൾ
 വിശ്വപീരനെക്കൊണ്ട് വാൻ നൂറുപേർ വന്നീടിനാൻ.
 ഉഴുതുനില്ക്കുന്നൊരു ജാല്യനോടുരചെയ്തു
 വഴുമാട്ടയനേകൻ പോവതു കണ്ടോ ഏതേ.
 അടിയേൻ കണ്ടേൻ തെക്കോട്ടോടുന്നീതൊരു പുമാൻ
 ധ്വജിതി പോയാൽ പിടിപെടുമെന്നറിയിച്ചാൻ.
 അവരുമോടിപ്പോയി അസ്തമിച്ചതുനേരം.
⁴ജവചായ്വന്നു ⁵നീചൻ പാടികാഇളക്കിനാൻ.
 തന്നുടെ നാഥനുടെ ഭവനെ കൊണ്ടുചെന്ന
⁶മന്നന്റെ വൃത്താന്തങ്ങൾ കൈയ്ക്കും ബോധിപ്പിച്ചു.
 അനേരമവൻ പാത്രതണ്ഡുലാദികൾ നൽകി.
 വന്ന ദീനതയോടു⁷പചിച്ചു ഭുജിച്ചിതു.
 രാത്രിയിൽ തന്നെ നടകൊള്ളുന്ന മഹീശർത്താൻ
 മാത്രം പോരെന്നങ്ങവർ കൂടവെ നടകൊണ്ടാൻ.
 ഏതൊരുവിധത്തിലോ ഹൈരന്യപഞ്ചസ്യത്തിൽ
 പേതസി ഭുജത്തോടു നിജമന്ദിരം പുകാൻ.
 അല്പായമെട്ടു ചൊന്നേൻ സകലാ⁸വ്യക്തോദന്തം.
 സത്യം മോക്ഷമിദം കേൾക്കട്ടോ കരുഹലാൽ.

—(൦)—

-
1. പാടിക=മുടാനുള്ള സ്വായം. 2. അശ്വപാദരോഹി=കുതിര
 ഛട്ടാളം. 3. കരവാളം=ചുവട്. 4. ജാല്യം=വേഗം. 5. നീചൻ=
 താഴ്ന്ന ജാതിക്കാരൻ. 6. മന്നൻ=രാജാവ്. 7. പചിച്ചു=അ
 റിവെച്ചു. 8. അവ്യക്തോദന്തം=രാജവൃത്താന്തം.

ഒമ്പതാം അദ്ധ്യായം.

എങ്കിലോ കേൾക്കു നരപാലകനോരോതരം
 സങ്കടം വരുന്നതും നിനച്ചു നിനച്ചുളളിൽ
 എന്തിനു കഷ്ടപ്പെട്ട ഭൂമിയിലിരിക്കുന്നു
 ഫന്ത ശത്രുക്കൾ കൊല്ലാ വല്ലഭാതിയുമെന്നെ
 അങ്ങിനെ മൃതി വരുമുന്വെ ഞാൻ മരിക്കേണം
 ഇങ്ങിനെ എത്രദിനം സൂക്ഷിച്ചു പന്തിങ്ങേ
 എന്നെല്ലാം നിരൂപിച്ചു രാത്രിയിലുറങ്ങീല.
 വന്നിതു പിറോദിനം മന്ത്രിവീരന്മാരെല്ലാം.
 യുദ്ധവും ¹പരാജിതനായതുകൊണ്ടിട്ടതും
 ബലശേഷകന റൂപൻ കല്പിച്ചു ഗ്രഹിച്ചവർ.
 ഏറിയ ശോകത്തോടമവരുമറിയിച്ചു
 നീറുന്നു മനസ്സടിയങ്ങൾക്കു ഭയാനിയേ !
 ഇതശ്ചരണൊരു കഴിച്ചുണ്ടാക്കും ദൈവത്തിങ്കൽ
 വിശ്വാസത്തോടുകൂടി വസിച്ചീടണം നാഥ !
 മേലിനിയതിൻവണ്ണം വരാതെയിരിപ്പാനായ്
 നാലുപാടിലും കാത്തുകെ ഇളവോടിയങ്ങൾ
 ഒരിക്കൽ പോലും ഭയം വെളിച്ചത്താക്കീടേണ്ട
 ഉരണവീരനെന്നു ശത്രുക്കൾ നിനയ്ക്കുന്നു.
 അങ്ങിനെ പറഞ്ഞവർ സൂക്ഷിച്ചു വാഴ്കാലം
 അങ്ങോരോ സമയത്തിൽ ²വിടവു വരുവിധയ
 ഓരോരോ പ്രകാരങ്ങൾ ശല്യങ്ങളാണെന്നതു
 നേരത്രെ പറഞ്ഞിടാനായിരം നാവു ³പോരാ.
 ഒരുനാൾ നരേന്ദ്രനും മന്ത്രിപുരവന്മാരും
 കരുതീ മന്ത്രിച്ചിതു വീഡകർ തീരുവാനായ്.

1. പരാജിതൻ=തോറ്റവൻ. 2. വിടവ്=ഇട. 3. നാവു=നാക്ക്.

മകരാജ്ഞികയുടെ മന്ത്രിയും ¹മഹാമന്ത്രി
 രാജകുടുംബത്തെ പുത്രന്മാരോടും മകന്മാരെ
 ചതിച്ചുകൊണ്ടു ²ജനസ്ഥലവും രാജ്യവും
 മരിച്ചു ഗ്രഹിച്ചവൻ കഷ്ടിയും ജഗന്നാഥം
 ഗംഗാബധിസംഗം പിന്നെ നല്ലോരു ചിദംബരം
 ശ്രാഗാരോജിനി പുഷ്പപുരവുമവനിയും
 ചോളഭേരവും പാണ്ഡ്യം കണ്ണാടലാടങ്ങളും
 നീളമേറുന്ന വെമ്പാ മഹാരാജ്യങ്ങൾ താനും
 ഇത്യാദി ഹിമാചലസേതുപർവ്വതമുള്ള
 മുഖ്യരാജ്യങ്ങൾക്കേകനാഥനായ് വാഴുന്നിതു.
 അവന്റെ സേനാനാഥൻ ³സ്വപക്ഷസുന്ദരപിതാ.
 അവനോ കണ്ണാടത്തിൽ ⁴ത്രിശിലാവിഹാരത്തിൽ
 വസിക്കുന്നവന്റെ മന്ത്രിശൻ മധുരയിൽ
 വസിക്കുന്നവനെ നാമിവിടെ വരുത്തിട്ടു
 വൈണാടേഹാദികളെ വൈരത്തെയാഴിപ്പിച്ചു
 വാണീടാം സുഖത്തോടു അതിനു രൂപാനിയേ !
 കല്പന തന്നീടണം അടിയന്മാരിൽ ചിലർ
⁵കെല്ലോടു ചെന്നു കൂട്ടിക്കൊണ്ടിങ്ങു പോരുന്നൊണ്ടു.
 അങ്ങിനെതന്നെയെന്നു രാജാവുമരുൾചെയ്തു.
 തിങ്ങിന മോദത്തോടു ഉഗ്രമേശരവൻ പോയാൻ.
 ഏഴാംനാളിൽ ചെന്നു സമ്മാനങ്ങളും നരകി
⁶കോഴമുനിയെ മന്ത്രിചീരനൊക്കെണ്ടുപനാൻ.
 അവനെ ബഹുധിയും മാനിച്ചിട്ടും പീശൻ
 സ്തുവനംചെയ്തു നിജസങ്കടങ്ങളും ചൊന്നാൻ.

1. മഹാമന്ത്രി = നവാബ്. 2. ജനസ്ഥലം = ജനസ്ഥാനം.
 3. സ്വപക്ഷസുന്ദരപിതാ = അധികപുരുഷനായിരം. 4. ത്രിശിലാ
 വിഹാരം = തൃശ്ശിനാലുള്ളി. 5. കെല്ല് = മിടുക്ക്. 6. കോഴ = ശ്രമാ.

വേണാടേമാദികളെ ഒക്കവെ വരുത്തിട്ടു
വേണുന്നതിനി നീങ്ങും മാതാഭാഗ്യസപാതിയോടു
പിന്നക്കുംകൂടാത്തേകിങ്ങിനീടണമെന്ന
ഇങ്ങനീ പാപ്പിച്ചവൻ നിജാജ്യത്തിൽ പോയാൻ.
രണ്ടുവത്സരംകാലം ശല്യത്തെ ചെയ്തീലവർ.

¹ ഇങ്ങലെന്നിയെ പിന്നെ വൈക്കും തുടങ്ങിനാർ.
കല്യണഗിരിയിങ്കൽ ഗുഹനെ വന്ദിപ്പാനായ്

² കല്യണം നരപതി വളരെ സേനയോടും
മന്ത്രികളോടും വീട്രസിംഹഭൃത്യന്മാരോടും
ചെന്നിഹ തൊഴുതിട്ടു തിരിയെ വരുണേരും
ഒന്നിച്ചു സന്നദ്ധരായ് മഹാധാമികർ താനും
വൈണാടേമാമവൻപടയും കാര്യശ്രേഷ്ഠൻ
കെരണപോല(മ)ന്മാരും അന്താപ്രഭുക്കളും.
വാളികൾ പരിശുകൾ ഇരട്ടികൾ ³ മുസലങ്ങൾ
⁴ പാളികൾ ⁵ പരിശുലങ്ങൾ ⁶ പരശു ⁷ ഭിണ്ഡിപാലം
ചക്രങ്ങൾ തടിപിടിയുന്നിസംപ്രമാഹികൾ
കല്ലുകൾ കവണകൾ വില്ലുകൾ വീത്തുംതടി
ഇത്യാദിശസ്ത്രങ്ങളെ ഒക്കവെ കൈക്കൊണ്ടഥ
മുഖ്യസേനകൾ ജലപ്രളയമെന്നപോലെ
വന്നിഹ വളഞ്ഞിതു യുദ്ധത്തിനായി കീഴ്വര.
അന്നേരം ക്രമേന്മാരാം രാജകീകരന്മാരും
സന്നദ്ധന്മാരായ് തത്ര ⁸ പ്രധാനം തുടങ്ങിനാർ.

1. ഇങ്ങൽ=ഭയം. 2. കല്യൺ=യുദ്ധസന്നാഹങ്ങൾ കൂടിയ
വൻ. 3. മുസലം=അറ്റത്തിൽ ഇരിക്കുകയായ തടി. 4. പാളി=
കുന്തത്തിന്റെ മുനപേലെ കൂർത്ത ആയുധം. 5. പരിശം=ഇരമ്പു
ലക്ക. 6. പരശു=ചെണ്ടഴു. 7. ഭിണ്ഡിപാലം=പിന്നെറുത്തി.

ഇത് ഏഴു മുഴം നീളമുള്ളതും ഗോപുഷ്ടാകൃതിയുമായ ആയുധമാണെന്ന് ഒരിടത്തു കാണുന്നു. 8. പ്രധാനം=യുദ്ധം.

മന്നനം കർവാളം കൈക്കൊണ്ടു മധ്യേ നിന്നാൻ.
 ഉന്നതഭാകം ഭടജനങ്ങളുടുത്തീതു.
 വില്ലാളീവീരേന്ദ്രന്മാർ അല്ലലുണ്ടാകമന്ത്രം
 മെല്ലവെ കോപം തോട്ടു തങ്ങളിലെയ്തിടീനാൻ.
 അസിധാരികളുപ്പോൾ അസിധാകരോടും
 ശുഭപാണികളുപ്പോൾ ശുഭപാണികളോടും
¹ ചക്രയാനന്മാർ അഭാ ചക്രയാനികളോടും
 ഇക്രമമായി സർവ്വ ആയുധധാരികളും
 വിക്രമ² വീരമധുപാനമത്തന്മാരായി
 ഓരോരോ പന്തികളിൽ പതിനായിരം ജനം
 ഘോരമാംവണ്ണം കോപിച്ചുടുത്തു യുദ്ധം ചെയ്താൻ.
 വക്ഷസി ശരംകൊണ്ടു വീണിതങ്ങളനേകം പേർ.
 ഭക്ഷന്മാർ വെട്ടിത്തമ്മിൽ കാൽക്കരം മുറിക്കയും
 ആനകൾ മദത്തോടു നേനയിൽ നടക്കുമ്പോൾ
 ദീനമെന്നിയെ തുന്വിക്കരഞ്ഞെ വെട്ടുകയും
 അശ്വങ്ങൾ കുത്തുകൊണ്ടു ഭൂരിച്ചു വീഴുകയും
 വിശ്വവീരരാം വില്ലർ എയ്ക്കയ്ക്കു മരിക്കയും
 അഗ്നിശസ്ത്രങ്ങൾകൊണ്ടു തലകൾ ചൊട്ടുകയും
 ഭഗവശ്വരായ് ചിലർ മല്ലുകൾ പിടിക്കയും
 മറിഞ്ഞുവീഴുന്നേരം നെഞ്ചിന്മേൽ കരേറിയും
 മുറിവു സഹിക്കാഞ്ഞിട്ടുറച്ചു കരുകയും
 കാൽക്കരം കഴുത്തുകൾ മുറിഞ്ഞു നെറിക്കയും
 നാലഞ്ചു പേർകൾ തമ്മിലൊന്നിച്ചു പിടിക്കയും
³ കരികളുസ്രമേരൻ ഗിരിപോൽ വീഴുകയും
 നരികൾ നാകൾ ഘോര കടിപ്പാൻ വഴികയും

1. ചക്രയാനം=രഥം. 2. വീരമധുപാനം=യുദ്ധാരംഭത്തിലും
 യുദ്ധാവസാനത്തിലും ചെയ്യുന്ന മദ്യപാനം. 3. കരി=ആന.

ചെരികെ പടലജനം തങ്ങളിൽ പടുംവിയെഴ
അരികെ നിറക്കുന്നോരു ചേലാരസംഹാരാകൃതി
വാളും കൈക്കൊണ്ടു പടനടുവിൽ ചെന്നുനിന്നു
തുകിനാൻ നാലുദിനം തലകുറുകൊണ്ടു വെലി.
ഭാഗ്യവണ്യാശ്രു ഗദകൊണ്ടിച്ചനേകരെ

¹പ്രേതനായകനുടെ പുരത്തിനയയ്ക്കുന്നു.
ചണ്ഡരീക്ഷണൻ ഭിണ്ഡിപാലംകൊണ്ടുനേകരെ
മുണ്ഡനങ്ങളെ യൊടച്ചിട്ടവനാത്തിടുന്നു.
ഇങ്ങിനെ വീരന്മാരായുള്ളവരടുത്തിട്ടു
കൊന്നിതു പടകളെ രണ്ടുനാഴികകൊണ്ടു.
ശൂരഗംഭീരൻ റൂപനന്ദനനതു കണ്ടു
ധീരതയോടു ചക്രമാനഗനായി വന്നു

²പത്രികുറുകൊണ്ടു റൂപസൈന്യത്തെ വിരട്ടിനാൻ.
എത്രയും കരോരത ശൂരഗംഭീരയുദ്ധം.
നിറക്കരുതാഞ്ഞു ചേലാരസംഹാരാദികളോടി.
ചൊൽക്കൊള്ളു മഹീശ്രോധി ലക്ഷ്മണാംശകൻ വന്നാൻ.
തങ്ങളിൽ വില്ലാ വാളും ഗദയും കല്ലും കൊണ്ടു
ചൊങ്ങിന കോപത്തോടു ചെയ്തു പോർ ഭയങ്കരം.
കൊന്നിടുമഹീശ്രോധിയവനെയെന്നാകിലും
കൊല്ലുവാനതുനേരം കഴിയാതായിവന്നു.
തല്ലുകൊണ്ടുഹോ വീണാൻ മോഹിച്ചിട്ടമിശ്രോധി.
എല്ലാരുമതുനേരം ഓടിനാൻ പേടിനോടെ.

പേടിച്ചു റൂപസൈന്യമോടുന്ന സമയത്തു
³ആടൽ പൂണ്ടശ്വോകപ്പും ഭൂപനമോടിടിനാൻ.
പിന്നാലെ വിരട്ടിനാൻ മഹാധംഭാദികളും.
അന്നവനൊരു ശിവക്ഷേത്രത്തിനകം പുകാൻ.

1. പ്രേതനായകൻ=യമൻ. 2. പത്രി=ബാണം. 3 ആടൽ=വൃസനം.

ശാന്തി ചെയ്യുന്ന ദ്വിജൻ¹സാഗ്ഗ്ളം പാത്രം ചോരം
 താൻതന്നെ പോവാനായിട്ടെടുത്തു നിറുക്കുന്നിതു.
 ഭൂപൻ താൻ കൊല്ലാണെന്ന വരുന്ന് ശത്രുക്കളും
 ആപത്തിൽനിന്നു പരിചാലിക്ക ഭയാനിയേ!
 എന്നു ചൊന്നതു കേട്ടു ചൊല്ലിനാൻ മഹീസുരൻ
 ഇന്നൊരു ഗുപ്തപരിത്രാണനന്മേതുവായി
 ഞാൻ മരിച്ചതുകൊണ്ടു എന്തിക്കുണ്ടാകും കീർത്തി.
 ഉന്നം കൂടാതെ ഗുപൻ ജീവിച്ചുകൊണ്ടെന്നാകിൽ
 വിപ്രരെ അശേഷവും ത്രാണനുംചെയ്യും ദ്രുഗ്ഗം
 സുപ്രിയം കേൾക്ക മമ നാമവും കലഞ്ഞെയും
 എന്നവൻ പറഞ്ഞിട്ടു താക്കോലുമുളളിയും
 ചോരം താൻ വസ്രുത്തെയും ഭൂപന്തൻ കൊടുത്തിതു.
 ഭൂപന്റെ² കരവാളം ഭൂഷണമുടുപ്പുകൾ
 താപം കൂടാതെ താനുംമേടിപ്പു ധരിച്ചിതു.
 ഒരു കോണതിലൊളിച്ചിരുന്നു വിപ്രശ്രേഷ്യൻ.
 നരപാലകൻ ശാന്തിക്കാരനെപ്പോലെ ചോയി.
 പെരുത്ത ശത്രുക്കൾ താൻ കൂട്ടത്തിൽ കൂടിട്ടപ്പോൾ.
³കരുത്തനാകും മഹീപാലനോടവർ ചൊന്നാൻ
 അകത്താരാനമൊണ്ടോ ക്ഷേത്രത്തിൽ വന്നതെന്നു.
 പുറത്തേ കരുവും താൻ പൂട്ടി മിട്ടില്ലാ എന്നാൻ.
 പെട്ടെന്നുറപ്പു ക്ക ചിലർ ചുറ്റിനോക്കുന്നനേരം
 പട്ടരെ പിടിച്ചിതു ഒളിച്ച ഭൂപനെന്നു.
 ക്ഷേത്രത്തിനുള്ളിൽവെച്ചു പെട്ടിനാൻ ആറായിട്ടു.
 ഗാത്രത്തെ ശൂനകൾക്കൊക്കെയ്ക്കൊണ്ടു കൊടുത്തിതു.
 ഭൂപനും ശത്രുക്കളും ഒന്നിച്ചുതന്നെ രാത്രയ

1. സാഗ്ഗ്ളം=തഴുതു. താക്കോൽ. എന്നു മേൽ പറയുന്നതു കൊണ്ടു വ്യക്തമാകും. 2. കരവാളം=ഖഡ്ഗം. 3. കരുത്തൻ=ശക്തൻ.

1 ആവൽ ശാന്തികളുടെ കാര്യങ്ങൾ പറഞ്ഞിട്ടും
 ഒട്ടൊട്ടു ഭൂരം ചെന്ന നേരത്തു റൂപാലനം
 പെട്ടെന്നു ചൊന്നാനെന്റെ മറഞ്ഞിൽ പോകുന്നെന്നും.
 തൊഴുതു വിപ്രശ്നേയ്യ ! പോകുകോ എന്നും ചൊന്നാൻ.
 പഴുതിൽ ഭൂപാലനമിങ്ങിനെ ജീവിച്ചിട്ടു
 ശത്രുക്കളെന്നപ്പോൾ വെക്കത്തിൽ നടന്നിട്ടു
 ചൊൽക്കൊള്ളും നിജാലയെ ഹൈരണ്യപഞ്ചാസ്യത്തി
 ഏതൊരു വിധത്തിലോ രാത്രിയിൽ വന്നുചേന്നു. (ൽ
 ചേതോമോഹനം ദൈവദൈവഭവം റൂപോദനം.
 ഒൻപതദ്ധ്യായം കഴിഞ്ഞിനിമേലുള്ള കഥ
 അമ്പോട്ടു പറവേൻ ഞാൻ കേട്ടുകൊള്ളുവീനെങ്കിൽ.

—(൦)—

പത്താം അദ്ധ്യായം.

ധീരനും മഹാധീരൻ പിറന്നൊളഭയത്തിൽ
ഭേരികൾ മുഴക്കിനാർ വൃപനെ കെന്തവെന്നും,
1പോരതിൽ തോറ്റ വൃപസേനകളുരേരം
2പാരം ഓടിച്ചു വാവിട്ടുവാൻ ഭാവിക്കുമ്പോൾ
ഭൂപതിയെഴുന്നള്ളി രാജഗേഹത്തിലെന്ന്
താവഴിനതപഃ കേട്ടു വൃപനെ ചെന്നുകണ്ടാർ.
ചൊല്ലിനാൻ വൃപവരൻ അല്ലലുണ്ടായതെല്ലാം.
എല്ലാം കേട്ടു ഭയഭ്രമസന്തോഷം കൊണ്ടാർ.
ശ്രീഹണിതല്ലഗരുമെങ്കണ്ടവിഷയത്തിൽ
3രേഹനാശനം കണ്ടുകണ്ടു പാപ്തിനായി
പോകണമിപ്പോൾതന്നെ യുദ്ധസന്നാഹത്തോടും
വൈകാതെ സൈന്യമെല്ലാം പോരുകണമെന്നുള്ളി.
തരുണീരതങ്ങളാൽ ചാമരം വീശിപ്പിച്ചു
പരിപൂർണ്ണദൃശിതകൂരവും പിടിപ്പിച്ചു
4ദിരദോപരി ഭേരി മുഴക്കീട്ടുനവധി
5മുരജംഭികളാകും വാദ്യനാദങ്ങളോടും
കല്ലാത്തവഹ്നിപാലാതുചിതപടത്തോടും
അല്ലരിശ്ശരജനമെന്നുള്ള ഭാവത്തോടും
ബാലാക്ഷോപമനായി6ട്ടത്തോളെ ഗമിക്കുമ്പോൾ
7മാലോകർ കൊണ്ടാടിനാർ ജ്ഞാലെ കെന്തവെന്നു
ഭേരികളുടിച്ചു വൈണാടേമാദിവക്ത്രം
ധീരന്മാരെങ്കിൽ പാരിൽ നടപ്പാൻടയില്ല.

1. പോർ=യുദ്ധം. 2. പാരം=വളരെ. 3. രേഹനാർ=നിന്ദ്യന്മാർ. 4. ദിരദം=അത. 5. മുരജം=മുരമു(തു). 6. അത്തോളം=പല്ലക്കു. 7. മാലോകർ=സജ്ജനങ്ങൾ.

നാരായണസ്വാമി അന്നഭയവന്ദനം
 ആരിവെന്നൊരു ശത്രു മുടിയും കയ്യത്തോടു.
 ഇങ്ങിനെ ഭൂപാലനെ സ്തുതിച്ചു ശത്രുക്കളെ
 പൊങ്ങിന കോപത്തോടും നിന്ദിച്ചു പലവിധം
 പറയുന്നതു കേട്ടു പടിഞ്ഞാറൊഴിഞ്ഞു.
 അറിവില്ലാത്ത മഹാഡംഭികൾ ആയി പുണ്ടാർ.
 മൂന്നാംനാൾ ശ്രീമത് ഫണിതല്ലഗവിഷയത്തിൽ
 പോന്നിതു മുകുന്ദനെ വന്ദിച്ചു ¹സെയ്യം പുകാൻ.
 മാസാർദ്ധം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ മാനവനീശൻ നിജ-
 പ്രാസാദോപരി മന്ത്രിശ്രേഷ്ഠരെ വരുത്തിനാൻ.
 മന്ത്രിച്ചിട്ടതിഗ്രഹം നാലഞ്ചു ദിനങ്ങൾ
 തന്നും മാരാപ്പു കെട്ടി പട്ടർവേഷത്തെപ്പൂണ്ടു
 തെരഞ്ഞൊന്നൊരു ദിനം രാജാവെന്നാക്കിവെച്ചു
²പുലരറിയാതെ ജനസ്ഥാനത്തിന്നായി
 നടന്നാൻ പടകളും രാജ്യവുമുപേക്ഷിച്ചു.
 പൊട്ടുന്നങ്ങെത്തി രണ്ടാംമാസത്തിൽ ജനസ്ഥാനെ.
 ആപത്തു പലതുണ്ടായ് വഴിയിലവയെല്ലാം
 ദീപത്തിൽ ³ശലഭംപോൽ ആചിടരുണറിഞ്ഞാലും.
 സകലഭൂമിക്കധിനാഥനാം മഹാമത്തു
 പ്രകടോക്തം കർമ്മത്തേജോവാരിധി ബൈശ്വലശപരൻ.
 അവനെക്കാണമാനവസരങ്ങൾ കിട്ടാഞ്ഞതൊ
 അവനീപതികൾ വന്നലഞ്ഞു നടക്കുന്നു.
 ഏകനായ് വന്ന ഭൂമിപാലകനതിൻവണ്ണം
 പോകുന്നീതവൻമുമ്പിൽ സാധിക്കാ കാശ്ചുങ്ങളും
 പാർത്തിതു രണ്ടുമാസമൊരു ബ്രാഹ്മണ ഗൃഹം
 തീർത്ഥവാസിയെന്നുള്ള നാമവാ പറഞ്ഞിട്ടു.

1. സെയ്യം = കൊട്ടാരം. 2. പുലർ = ശത്രുക്കൾ. 3. ശലഭം = ഇഴയുറമ്പാരം.

ശ്രീമാന്താണ്ഡമാഹാത്മ്യം

തന്മന്ത്രി ചീരൻ സദാ കഷ്ടമാർന്നു കഷ്ടം
 2. തുറവായിനാ പരിതപ്തനാവെയുന്നു.
 ഒന്നാൾ തീർത്ഥാടനത്തിന്നു ഭൂമിപാലൻ
 3. പെരികെ പ്രഭുതപ്പെട്ടവനെ ചെന്നുകണ്ടു
 തീർത്ഥാടകനെക്കണ്ടതിതു മന്ത്രിനാകയിൽ മോദാൽ.
 പാതമീവടത്തുതീർത്ഥ പാതാലമയ്യുന്നതേരം
 രോഗവും ശിക്ഷവരുടനെ സ്വസ്ഥനാക്കാൻ.

നമസ്സേ സവത്തിനും കാരണ ! പുണ്യശ്ലോക !
 സപ്താശ്വ ! നമോനമോ വിശൈകനാഥ ! നമഃ.
 തപ്ത കാണ്ഡനനിഭ ! മാതാഗണ്ഡ ! നമോനമഃ.
 ഇത്തരം ഹൃദയസീമയിൽ വെച്ചു വെച്ചു
 ഉത്തമൻതന്നെ പത്തുനാഴിക സ്തൂതിച്ചൊരാൻ.
 മെല്ലെവെ മൂന്നു പ്രദക്ഷിണയും വെച്ചു പിന്നെ
 അല്പലക്ഷിയെ നമസ്സരിച്ചതാനും വെട്ടു

1. നേതാവു് =നായകൻ, പ്രധാനി. 2. ഗുരു(ഈമ)വ്യാധി =
വയററുവേദന. 3. പെരികെ =വളരെ. 4. ആരുമക്കാരാൽ =വേദങ്ങളിൽ
സാരമായ വസ്തു. 5. ശ്രദ്ധി =വേദം.

നിന്നുംകൊണ്ടുവൻ പിന്നെ പറഞ്ഞുതുടങ്ങിനാൻ.
 മന്നവ ! കേൾക്ക വൈലാപനഭൂപാലവീര ! .
 പണ്ടു ഞാൻ ബാലനായിട്ടിരിക്കുംസമയത്തു
 കണ്ടു ഞാൻ ¹ജഗന്നാഥെ നിന്നിട്ടു ജടാധരം.
 മാമുനിചരം വീണതൊഴുതുതാനനംചെയ്തു
 ആമോദം നിൽക്കുംവിധൗ അരുളിച്ചെയ്തു മനി.
 കേൾക്കേണ്ടോ ²വടോ ! സേതുഹിമവദകത്തുള്ള
 ചൊൽക്കൊള്ളും ഭൂമിക്കേകരാജമന്ത്രിയാം ഭവാൻ.
 നിന്നെ വന്നെല്ലാ ഭൂമിപാലരും തൊഴും നന്ദം.
 ധന്യന്മാരികൾവെച്ച ധന്യനായിരിക്കും നീ.
 അങ്ങിനെയിരിക്കുമ്പോൾ നിനക്കുണ്ടാകും ഗുണം.
 തീർത്തിന പീഡയോടു സമസ്ത³വ്യാധിഹരം-
 ന്നാര്യം പിന്നെ മഹാ⁴പാരികാക്ഷികളെയും
 ആകവെ വരുത്തിട്ടു ചികിത്സിപ്പിക്കും ഭവാൻ.
 പോകയില്ലല്ലോ വ്യാധി വർദ്ധിക്കും മുന്നതിലും.
 അസഹ്യമായ പീഡാ സഹിച്ചുകൂടാത്തൊരാൾ
 വൃണനാൽ ദിവ്യക്ഷേത്രഭജനങ്ങളും ചെയ്യും.
 ഒന്നുകൊണ്ടുതേ രോഗം ശാന്തമാകാത്തു ഭവാൻ
 ഖിന്നരിൽ വെച്ചു മഹാഖിന്നനായ് വാഴുംകാലം
 തീർത്ത്തെ നൽകുമൊരു പുരുഷൻ ബലാൽ വന്ന.
 കീർത്തിമാനാകും ഭവാനതിനെ പാനംചെയ്യും.
 സൗഖ്യമുണ്ടാകും രോഗശാന്തിയും വരും തവ.
 മുഖ്യാംഭുജിനെ തന്ന പൂജക്കുൻ ദിവാകരൻ
 ദേവകുർവ്വാനുമായി വന്നവരുരിച്ചവൻ

1 ജഗന്നാഥം=ജഗന്നാഥം എന്ന ക്ഷേത്രത്തിൽ. 2. വടം=
 ബ്രഹ്മചാരി. 3. വ്യാധിഹരനാൻ=വൈദ്യനാൻ. 4. പാരികാക്ഷി=
 തപസവീ (പാരി=ബ്രഹ്മജ്ഞാനം).

ദേവനവ്യക്തനജൻ നിമ്നലൻ ¹നിരഞ്ജനൻ.
 ആചീകപെരത്രീയത്തിൽ നല്ലൊരു വൈപ്രാവന-
 പാരിനെ ചരിപാചിച്ചിടത്തും ഭൂപാലേന്ദ്രൻ.
 സൂര്യംശ്വശതകാദിവേദമന്ത്രങ്ങൾകൊണ്ടു
 ആയുനാം ഭവാൻ സ്മരിച്ചവനെ വന്ദിക്കണം
 വൈരികളുണ്ടാം ചിലർ ഭൂപന സ്വരാജ്യത്തിൽ
 പൈരമില്ലാഞ്ഞു വന്നിതെന്നതു മറിഞ്ഞു നീ
 ഭൂപാലരത്നത്തിനെ വളരെയഭിമാനി-
 ച്ചാപത്തും തീർത്തിടണം ഭാഗ്യവാരിയേ | ശിരേഃ |
²ഐഹികം ³പാരത്രികം രണ്ടിലും പ്രധാനനാം
 മഹതാം പ്രഭുവാകുമതി നാലറിഞ്ഞാലും.
 എന്നവന്നു ചൊന്നതെല്ലാമിങ്ങനേവം.
 മനവ | ഭവാൻ സാക്ഷാലാദിത്യൻ ജഗത്പതി.
 എന്നുടെ പുണ്യോദയംകൊണ്ടു ഞാൻ കണ്ടെന്നമോ
 നിന്നുടെ ⁴കളേമ്പരം സന്തതഃശ്വേതരൂപം.
 എന്തൊരു കാര്യമെന്നാൽ കർത്തവ്യം കല്പിക്കണം
 നിന്തിരുവടിയുടെ കൃപയാ സാധിപ്പിപ്പേൻ.
 ഗ്രന്ഥഗ്രന്ഥരൂപം ഭവദവതാരരൂപമെന്നും
⁵പ്രേതശൂനം ⁶പ്രതി ചൊല്ലി ഞാനറിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.
 സന്ദേഹഹീനമേവം ചൊന്ന മന്ത്രിനുകോട്ട
 മന്ദഹാസത്തോടപ്പോളിങ്ങിനെ കല്പിച്ചിതു.
 നിന്നുടെ നാഥനാകും ⁷സാർവഭൗമനെക്കാണി-
 ച്ചെന്നുടെ രാജ്യത്തേയ്ക്കു അയച്ചു ശത്രുത-
 പീഡയുമൊഴിപ്പിച്ചു മിത്രരാജ്നീയും നിന്റെ

-
1. നിരഞ്ജനൻ=ദോഷമേറവും ഇല്ലാത്തവൻ, പരമാത്മാവ്.
 2. ഐഹികം=ഇഹലോകസുഖം. 3. പാരത്രികം=പരലോക
 സുഖം. 4. കളേമ്പരം=ശരീരം. 5. പ്രേതശൂനം=ശ്രേഷ്ഠൻ. 6.
 പ്രതി=സമ്പൂർണ്ണ, തപസ്വി. 7. സാർവഭൗമൻ=ചക്രവർത്തി,

നാഥനമിരിക്കേണമെന്നഭീലാഷം മമ.
 എന്തൊരു ഭണ്ഡമിതിനിവിടെ നാലുഭിനം
 ഫന്ത പാർക്കണം രാജഭോഗങ്ങളോടും ഭവാനും.
 എന്നുടെ ഭൃത്യരെല്ലാം നിനക്കു സപാധീനരാം.
 മന്നവ്യ മത്സ്സപാധീനം കാണാൻ ഞാൻ പോകുന്നിതു.
 എന്നവനറിയിച്ചു ¹സമ്രാട്ടിന്നരികത്തു
 ചെന്നരചെയ്തീടുത്ത് ഭൂപാലചരിതത്തെ.
 ഭൂപനെയിപ്പോൾത്തന്നെ വരുത്തുകെന്നു ചൊന്നാൻ.
 താപഹീനനേ മന്ത്രി ഭൂപാലം പ്രാപ്യ പിന്നെ
 അന്തോളങ്ങളിൽ കേറി മന്ത്രിയും ഭൂപാലനും
 സത്തുഷ്ട്യം മഹാമത്തിനന്തികം പ്രാപിച്ചപ്പോൾ
 ഉത്ഥാനംചെയ്തു ബഹുമാനിച്ചു മഹാമത്തു
 ഉത്തുംഗസ്വപ്ന പീഠത്തിരുത്തി മഹീപനെ.
 കശലപ്രശ്നങ്ങളും തങ്ങളിൽ കല്പിച്ചിട്ടു
 യശസാന്നിധിയോടു പല കായ്വുമുക്തപാ
 മന്ത്രിനോടു പിന്നെ കല്പിച്ചു മഹാമത്തു
 ഫന്ത ഭൂമീപനു വേണ്ടുന്നതു ചെയ്യേണം നീ.
 എന്നരചെയ്തു തദാ സമ്രാട് ചിഹ്നമായുള്ള
 നല്ലൊരു ²ത്തംസം നറുകി ഗ്രഹിച്ചു മഹീന്ദ്രനും
 യാത്രയും പറഞ്ഞുടൻ മന്ത്രിയും താനുമായി
 കീർത്യാ മന്ത്രിന്ദ്രന്റെ ഗൃഹത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു.
 നാലുനാൾ തത്ര പാർത്തു മോദനേ മന്ത്രിശ്രേഷ്ഠൻ
 മാലകന്നീടുവണ്ണം ബഹുസേനകളോടും
 വെൺകൊറാക്കൊട്ട തഴ ചാമരാദികളോടും
 സങ്കടഹീനം മധുരായിപമന്ത്രിന്ദ്രന
 സന്ദേശവാക്കും കൊടുത്തതോളമു മോദത്തോടു

1. സമ്രാട് = രാജമണ്ഡലങ്ങൾക്കു് അധിപനും അവരെ ശാസിക്കുന്നവനും. 2. ഉത്തംസം = ശീതരൂക്ഷണം, തൂവൽ കൊപ്പി.

വന്ദനംചെയ്തു ഭൂമിപാലനെയയച്ചിതു.
 അവിടെനിന്നിട്ടൊരുമാസംകൊണ്ടുപോ മെല്ലെ
 റവരൻ കണ്ണാടത്തിൽ ത്രിശിലാവിഹാരത്തിൽ
 ചെന്നു കണ്ടിതു സ്വപ്നസുന്ദരപിതാവിനെ,
 അന്നേരം മോദത്തോടു സ്വപ്നസുന്ദരപിതാ
 ഉത്തംസം കണ്ടു ഭൂമിപാലനെ വന്ദിച്ചിതു.
 ഉത്തംഗപീഠത്തിന്മേലിരുത്തി നിന്നീടിനാൻ.
 ഭൂപാല¹നിയോഗത്താലിരുന്നിട്ടവൻ പിന്നെ
 ആപത്തു നീക്കുന്നതിനുള്ള സന്ദേശചത്രം
 വായിച്ചുകണ്ടു മോദം പത്തുനാൾ അത്ര പാത്രതു
 പോയിതു മധുരയ്ക്കു ഭൂപനം മന്ത്രീന്ദ്രനും.
 മീനലോചനയുടെ സന്നിധൗ മധുരയിൽ
 ദീനമെന്നിയെ സ്വഗ്ഗ്നാഥനെ മീനാക്ഷിയെ
 മന്ത്രിസത്തമനോടു ഒന്നിച്ചു ദിനന്തോരം
 സന്താപഹീനം ഭജിച്ചവിടെ പാർത്തിടിനാൻ.
 അദ്ധ്യായം പത്തു കഴിഞ്ഞിങ്ങിനെ മനോഹരം.
 ഭക്ത്യാ ഞാൻ പറയുന്നു ശേഷവും കേട്ടുകൊൾക.

— (൦) —

1. നിയോഗം = ആജ്ഞ.

പതിനൊന്നാം അദ്ധ്യായം.

ശിവശക്തികൾ തന്നെ ഒരുവത്സരംകാലം
 ഭൂവനേശ്വരൻ ഭൂപൻ ഭജിച്ചു തദന്തരം
 ഒരുനാൾ മീനാക്ഷിതന്നുടവാൾ തുച്ഛിത്തുച്ഛി
 ചരണം വന്ദിക്കുന്ന ഭൂപന്റെ കൈയിലെത്തി.
 പിന്നെയങ്ങോരുദിനം ദേവിതന്നരുളപ്പാ-
 ടൊണ്ടായി മന്നനെന്നീയാരുമേറ്റിഞ്ഞീല.
 നിന്നുടെ രാജ്യത്തിങ്കൽ ¹ കമലനാഭപുരി
 വന്നീടുമൊരാജൻ ! ആനന്ദവല്ലീ നാമം.
 ശ്രീനീലകണ്ഠന്റെ വാമഭാഗത്തു മമ
 സ്ഥാനം നല്ലൊരു ക്ഷേത്രമുണ്ടാക്കിത്തരികന്നാൾ.
 അപസ്മൃതപാലംകൊണ്ടു സാധിപ്പേൻ ജഗന്നാഥേ!
 അല്ലനെന്നിലുമഹമെന്നടി വണങ്ങിനാൻ.
 പാവനീദ്രിയുടെ കാരണത്തോടും കൂടി
² ഉവീശൻ മോദത്തോടു അത്ര പിന്നെയും വാണ.
 അക്കലം ³ ഐന്ദ്രത്തിലും ദക്ഷിണദിക്കിലും
 മേക്കേടിക്കിലും തഥാ വടക്കേടിക്കിൽനിന്നും
 വന്നിതു വേദജ്ഞന്മാരാകിയ ദപിജന്മാരും
 ഉന്നതന്മാരായുള്ള ⁴ യതികൾ സന്യാസികൾ
 ഭൂപിപാലനെക്കാണാൻ ആമോദത്തോടുംകൂടി.
 പ്രേമത്താൽ ഭൂമിപാലൻ അവരെ നമസ്കൃത്യ
 ആത്മിമുക്കളും ബഹുമാനിച്ചു കഴിച്ചിട്ടു
 പോദിച്ചാനെന്തുകാര്യംകൊണ്ടെഴുന്നള്ളി നിങ്ങൾ.
 സുഗുതികളാൽ ദൃഷ്ടന്മാരാകും യതികളേ !
⁵ അകൃതമെന്നാകിലും സാധിച്ചിടുവൻ സ്വപ്നം.

---

1. കമലനാഭപുരം = പദ്മനാഭപുരം. 2. ഉവീശൻ = രാജാവ്.
 3. ഐന്ദ്രം = കിഴക്കുദിക്കു്. 4. യതികൾ = ബ്രഹ്മിയനിഗ്രഹമുള്ള
 നവസമികൾ. 5. അകൃതം = അസാധ്യം.

എന്നതു കേട്ടനേരമവരുമുരവെയ്ക്കാർ
 നന്നനന്നയോ ഭവദപചനം മനോരരം.
 ബ്രഹ്മാദിദേവഗണം ക്ഷുപ്തപിപാസാദി പുണ്ടു
¹ജിഹ്വായ് തീൻ സൂര്യം സ്തുതിച്ചതുമിക്കൊണ്ടു
 മനുഷ്യനായിട്ടവതരിച്ച സൂര്യദേവൻ
 നിനയ്ക്കു നിന്നെയവനെന്തു ഭൂമിപാല !
 കലിതന്നുടെ ശക്തികൊണ്ടിതുകാലത്തിങ്കൽ
 മലിനം വരും ചിത്തേ ഗൃഹമാചിന്തും പോലെ
 സ്വപ്നമായ് പിന്നേയതു നീങ്ങിപ്പോകയും ചെയ്യും
²ഉത്പലേക്ഷണ ! നിന്റെ തത്ത്വചിന്തയിനൊവിധി.
 എങ്കിലോ ഞങ്ങൾ വന്ന കാര്യത്തെപ്പറഞ്ഞിടാം.
³ശങ്കമത്സ്യത്തോടൊക്കും ശത്രുക്കളൊക്കെപ്പോകും
 മാന്താണ്ഡസമം തേജോനിധിയായ് വന്ദിക്കും നീ
 കീർത്തിമാനാകും ജഗദ്ഗുരൂത്തിനെന്തെ നാനം.
 ഇക്കാലം ഭവാനവതരിച്ച കാര്യത്തിനെ
 മിക്കതും സാധിക്കണമതു ചൊല്ലുവാൻ വന്നു
 മാഗ്ഗങ്ങൾതോരുന്ന ദാലയം നീർത്തിടണം
 പുത്തിയായ് ദീപിപ്പോക്കു മുഷ്ടാനം കൊടുക്കണം
 യജപാപകൾക്കു പഞ്ചയജ്ഞങ്ങൾ ദിനന്തോരം
 പുഷ്പമായ് ചെളിയിട്ടവൻ പുഷ്പിയെ വരുത്തണം.
 ഇത്തരമറിയിച്ച ഭൂപനെ സ്തുതിച്ചിട്ട്
 സതപരം ഭൂപാജ്ഞയാ നടന്നുവരുകയും.
 അന്നേരം വന്നീടിനാർ ബദന്ത്യാശ്രമത്തിൽ നിന്ന്
 ഉന്നതന്മാരാം മുനിജനങ്ങളുനേകപേർ.

1. ജിഹ്വ=താഴ്ന്ന തൊഴുതവർ. 2. ഉത്പലം=കരിംകുവള
 പ്ലവ്വ്. 3. വിധി=നീ അറിയുക. 4. ശങ്കമത്സ്യം=ശങ്ക (കുറി)
 പോലെയുള്ള അവയവവിശേഷത്തോടുകൂടിയ മത്സ്യം. ശങ്ക എന്നു
 നീർപനിക്കും പേരുണ്ട്. അതിന്റെ അകൃതിയിലുള്ള മത്സ്യം എന്നും
 അർത്ഥം പറയാം. 'ചേങ്കൻ' എന്നതു മത്സ്യപര്യായമായും കാണുന്നുണ്ട്.

ചെന്നടി കൂപ്പി പൂജിച്ചവരെയിരുത്തിട്ട്
 വന്നകുറുപ്പെന്തെ ചോദിച്ചിടിനാനവർ ചൊന്നാർ.
 മോക്ഷാർത്ഥിയായ ഞങ്ങളുഗസ്തൃശിഷ്ടനായ
 കർമ്മശുശ്രൂഷണെക്കണ്ടി ചോദിച്ചോരനന്തരം
 മോക്ഷപാത്രകൻ വൈപ്രാവനത്തിൽ മനുഷ്യനായ്
 സാക്ഷാൽ വന്നവതരിച്ചിക്കാലം മധുരയിൽ
 വസിക്കുന്നിവനോടുകൂടി ഭണ്ടമാസം
 വസിപ്പിൻ തോയിപ്പിച്ച നിങ്ങളെ ശ്രേയസ്സുണ്ടാം
 അവൻ നീലകണ്ഠിത അമ്പനീപതെ ! നിന്റെ
 കൃപയൊണ്ടാവാനായി വന്നിതെന്നറിഞ്ഞാലും.
 ഇങ്ങിനെ മുനിവചനങ്ങൾ കേട്ടവൻ ചൊന്നാൻ
 നിങ്ങളോടൊന്നിച്ചു വാഴുന്നതോറവാ സുഖം.
 എന്നവൻ പറഞ്ഞിട്ടു ചാത്തിരു ഭണ്ടമാസം.
 അന്നവർ ബോധിപ്പിച്ച ചരിത്രമനവധി.
 പിന്നെ യാത്രയും ചൊല്ലി പോയിതു മുനികളും.
 മന്നനെക്കാണാൻ വിപ്രജനങ്ങളേവം വന്നു
 കണ്ടു പോകുന്നതോത്താലെത്രയും മഹാതുളസം.
 സ്വപ്നസുന്ദരപിതാപോടൊരുഭിനം ഭൂപൻ
¹അസ്തമനന്ദന ²സ്വപ്നപത്തോടു വസിക്കുമ്പോൾ
 വന്നിതു വീണകളെക്കൊണ്ടു ഗാനകർ ചിലർ.
 അന്നവനൊരു വീണ കൈക്കൊണ്ടു ഗാനംചെയ്താൻ.
 ഭവിച്ചു ശിലഭും മന്ത്രിഭൂത ചിങ്കയം
 ഭവിതശിലപി.....ശൃംഗഭൂതം.
 പിന്നെയങ്ങൊരുഭിനം ³മന്ത്രിപാകന്റെ മുഖിൽ
 വന്നിട്ടു ⁴ലബ്ധപണ്ണൻ സംസാരിക്കുന്ന നേരം

1. അസ്തമം = നല്ല 2. സ്വപ്നപം = നല്ല വിഷയങ്ങളെക്കുറിച്ചു
 തമ്മിൽ സംസാരിക്കുക. 3. മന്ത്രിപാകൻ = മന്ത്രിയോടൊരുമിച്ച്
 രിക്കുന്നവൻ. 4. ലബ്ധപണ്ണൻ = പണ്ഡിതന്മാർ.

സുബന്തെ തിങ്ങനെ തത്പ്രകൃതിപ്രത്യയങ്ങൾ
 സബന്ധമാമിശ്ശബ്ദം വികരിച്ചീടുന്നതും
 തത്കൃമപ്രകാരം.....പദാനുവാദി
 ഉത്കൃമമനക്രമമാമീട്ടു വരുന്നതും
 സൂത്രകല്പനകളിലുള്ളൊരു യുക്തി (താനം)
 ശാസ്ത്രങ്ങൾ ധാത്രീരൂപൻ മുഖത്തിൽനിന്നു തദാ
 തടിനീസരസ്വതിയാദികളൊഴുകുമ്പോൾ
 ലിളകി വരുന്നതു കണ്ടു ഭീരുരായ്ക്കുന്നാർ.
 1 ഗണകേന്ദ്രന്മാർ ചിലർ വന്നു കണ്ടിതു ഭൂപം.
 ഗണിതക്രമങ്ങളെ പറഞ്ഞുതുടങ്ങുമ്പോൾ
 ലക്ഷ്യകണ്ഠങ്ങൾ കോടിയന്തരമുണ്ടാക്കീട്ടു
 ലക്ഷം പദ്യത്തിന്റെ ഉന്നതമറിവതും
 അർക്കന്റെ ഉദയത്തിലടുത്തു പൂർവ്ഗതി
 നീക്കുന്ന കാലജ്ഞാനം മേഘദേവ രൂപത്തിനെ
 വെട്ടിത്തുച്ഛശീഷം യോജിച്ചു സവണ്ണിച്ചു
 ഉത്കടഗാഃഭീര്യേണ ഗണിക്കുന്നവയെല്ലാം
 വിസ്തരിച്ചിതു റൂപൻ തൈകാലജ്ഞാനത്തെയും
 വിസ്തരിച്ചതു കേട്ടു തൊഴുതു നിന്നീടിനാർ.
 അനുഭാഷകൾ ചിലർ പറഞ്ഞിതൊരുതരം.
 മനവൻ തത്ത്വഭാഷാലക്ഷണം വണ്ണിച്ചിതു.
 അതു കേട്ടവർകളും വായുധത്തി നിന്നീടിനാർ.
 മതിമാൻ സമന്ത്രിയാജ്ഞാനാളിരിക്കുമ്പോൾ
 ഗതിഃപഗത്തോടകിമത്തനാമൊരു ഗജം
 ഡയിതി വന്നു പിടി) ചുടക്കാനാരുമില്ല.
 അനേകം മനവന്മാർ കർത്തവ്യമോടും ചെന്നാൻ.
 .....പ്രാപു

1. ഗണകേന്ദ്രന്മാർ=ഗണിതവിദ്വയിൽ അതിസമർത്ഥന്മാർ.

നോക്കേഡം— പതിനൊന്നാമദ്ധ്യായം ൫൫

ചങ്ങലകൊണ്ടു ബന്ധിച്ചീടിനാനതു കണ്ടു
 അങ്ങുള്ള അ.....
 .....വിദ്യകളും സഭേതവും ഗാഭീര്യവും
 മകരദ്ധപജനെയൊ.....
 .....സമം ബലം ²പെരുത്തുമിറുത്തുലും
 പൂരച്ചരത്തതിക.....
 .....സോദരീ കാമിക്കയാൽ
 ഭൂതനെ അയച്ചിട്ടു സോദരം ബോധി(പ്പിച്ചു)
 .....
 അദ്ധ്യായം പതിനൊന്നു ചൊല്ലിനേനിനിശ്ശേഷം
 ബലസന്തോഷം സം.....

— (൦) —

പന്ത്രണ്ടാം അദ്ധ്യായം.

.....വസിക്കുമ്പോൾ
 വരസരം മൂന്നു കഴിഞ്ഞങ്ങിരിഞ്ഞില്ല (ഭൂപൻ).
 നിത്യകല്യാണ ..... 2 ന്നിച്ച്
 ചൊൽക്കൊള്ളും നിജരാജ്യത്തേയ്ക്കു ¹ പ്രകുചിച്ചിതു.
 .....
 ലോലാക്ഷീപരിവൃതയാം നീജഭൃത്യോടും
 മന്ത്രി .....
 ഹന്ത ചാമരങ്ങളാൽ വീജിതനായി മെല്ലെ
 വന്നിതു .....
 (സന്നിധി)യിങ്കൽ ചെന്നു വന്ദിച്ചാൻ (ഗുപ)നപ്പോൾ.
 സ്തന്ദാരി ഷഡാനന്തൻ അ .....
 അവനീപതി നിജരാജ്യത്തെ പ്രവേശിച്ചാൻ.
 ഭൂപന്റെ വരവിനെ .....
 ..... കാണെൻ മാറ്റത്തിൽ നിറഞ്ഞിതു.
 ഭൂപവേഷത്തെപ്പുണ്ട ദിജ .....
 ..... ചെയ്തുള്ള ശത്രുക്കളും
 ഏന്തൊരർഭൂതം ഭൂമിപാലനിങ്ങിരി .....
 .....ങ്ങോട്ടുവോ.
 താതൊരു പുമാൻ ഭൂമിപാലകനെന്നുള്ളതു
 ..... റിയേണ്ടു.
 മഹീപാലനും തന്ത്രി തന്ത്രികൾ മന്ത്രികളും
 അമ്മി ..... വന്നു.
 ഇങ്ങിനെ പറകയും ശത്രുമിത്രാദിവർഗ്ഗം
 അങ്ങ ² സന്ദിശ്ശന്മാ .....

---

1. പ്രകുചിച്ചു = പുറപ്പെട്ടു   2. സന്ദിശ്ശന്മാർ = സംശയിച്ചവർ.

പടമാനക¹ഭേരി²ദുന്ദുഭിമുജാദി
 സ്ഥിതി കേട്ടു പെപിക്കരു . . . . .
 . . . . .നിനികകം ധൂളിയുമം
 ആ കാശത്തിങ്കൽ പരന്നൊക്കുവേ മറയ്ക്കു . . . . .
 . . . . .യാനോപരി.
 പാവകകാത്തിസമം ശോഭിച്ചവരികയും
 മാറാപ്പം . . . . .പാലകൻ
 നൂറുനൂറാദിത്യാഭ കലൻ പടയോടും
 വജനതുമോ ക. . . . .
 . . . . .മോദത്തോടു തൊഴുതാൻ ഭൂമീപനെ.
 പെരല്ല സത്തുകൾ . . . . .
 ഉത്സവാനപിതപിണിതപ്തഗദേശത്തോളം
 ഒന്നുപോൽ . . . . .കണ്ടു
 നന്നനന്നെന്ത മന്ത്രിസൈന്യങ്ങൾ പുകഴ്ത്തുന്നു.
 ഗൌരീ . . . . .ഭേര്യം
 ഗൌരവമേറും ³സ്ഥാണുപദവും വണങ്ങീട്ടു
 ശ്രീപ്രഭാപതികളെ ശങ്കുവിഷയത്തിൽ)
 ശ്രീകമേന്ദുത്തർത്തിലെഴുന്നെള്ളിനാൻ ഭൂപൻ.
 വന്ദിച്ച മുകുന്ദനെ നന്ദിച്ച ⁴സന്ധ്യം പുക
 വന്ദുന്മാരെയും തദാ വന്ദിച്ച മന്ത്രിസഭ
 തന്നോടു സമാനമാർമാനിച്ച പാപ്പിച്ചിതു.
 പിന്നെ സന്ദേശവാഗ്ദി⁵സെരയ്ക്കുംഗമപുരി
 യെന്നിത്യാദികൾ സ്വപിപ്രയം വന്നിടീനാൻ.

1. ആനകം=പടമാറാട്ടം. 2. ദുന്ദുഭി=പെരമ്പര. പടമാവും
 ആനകവും, ഭേരിയും ദുന്ദുഭിയും പശ്ചാത്തലങ്ങളെക്കുറിച്ചും ആകൃതി
 യിച്ചുള്ള ചില ഭേദത്തെ ആശ്രയിച്ചു പ്രത്യേകം പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.
 തമ്പേരൂർ, നഗരാവൂർ, ഡാമനം എന്നിങ്ങനെയുള്ള വാപ്രഭേദങ്ങൾ
 കാണുക. 3. സ്ഥാണം=ഗിരീ. 4. സന്ധ്യം=കൈരളം 5. സെരയ്ക്കു
 മംഗളപുരി=തരണിനല്ലൂർ നമ്പൂരിപ്പാട്.

മന്ത്രിമാരശേഷവും പ്രജകളശേഷവും
 തന്ത്രികളശേഷവും അർക്കാല വന്ദീഭിനാർ.
 രാജപാലാർത്ഥം മുടിവെട്ടിപ്പേകത്തിനാം
 വൃജനാം ഗുരുവരൻ വിധിച്ച മുഹൂർത്തത്തിൽ
 സെതുമംഗള(ഭീപ)നി കല്പിച്ച വസ്ത്രങ്ങളെ
¹തെരയ്ക്കുന്ന വസ്ത്രാഭിരു സകലതീർത്ഥങ്ങളെ
 സുവർണ്ണകുടത്തിങ്കൽ നിറച്ചു ²ഗുരുസമ-
 ഭവിജന്മാർ ജപിച്ചിട്ടു ³രേഭിതന്ത്രമെ മുൻപിൽ
 ഗുപതെ സപണ്ണപീഠത്തിരുത്തി ഭഗവതിയി
 അഭിഷേകവും ചെയ്യാൻ ബ്രാഹ്മണോത്തമൻ തദാ.
 അന്നേരം ശംഖനാദം ഭേരീദന്ദി⁴മധ്യ-
 മദിളാദികൾ സർവ്വവൃന്ദാർ ⁵നിനാദവും
 മംഗളാരവം ജനമർക്കുന്ന നദിങ്ങളും
⁶കിന്നരീവീണനാഗസപരങ്ങളും ശബ്ദങ്ങളും
 ഗായകവന്ദ്യസ്തൂതിപാദവനങ്ങളും
 ദേവലോകത്തു ദേവവാദ്യത്തിൻ മുഴക്കവും
 ഇത്യാദി കാണ്ടു നവ്വലോകവും മുഴങ്ങുന്ന
 പ്രത്യേക ⁷മഗ്നിശസ്ത്രധാപനികളിടിപ്പോലെ.
 ഉന്നതാരോരവത⁸തുല്യമം ഗജോപരി
 മണവൻ കരയേറി ചാമരങ്ങളും വീശി
 പൂണ്ണചന്ദ്രനെപ്പോലെ സുവർണ്ണ⁹കാണ്ഡ-
 വണ്ണശുഭ്രമാമുണ്ണവാണോ¹⁰ ചിപ്പിച്ചു
 മന്ദമാ¹¹ വീഥി നാലും ബഹുസന്തതാ സാർദ്ധം
 മണവൻ ചുറ്റിവന്നു മുകുന്ദസന്ധിയിൽ

1. തെരയ്ക്കുന്ന=തപരയോടെ-വേഗത്തിൽ. 2. ഗുരു=ബൃഹ
 സ്പതി. 3. വേദി=യാഗത്തിനും മറ്റുമായി സ്വല്പം പൊക്കിക്കെട്ടി
 യ തലം. 4. മധ്യ=മെടുത്തുടി. 5. നിനാ =ശബ്ദം. 6. കിന്നരീ=
 ചുരുക്കവീണ. 7. അഗ്നിശസ്ത്രം=ചീരഭി. 8. ഐരാവതം=ഇന്ദ്രന്റെ
 ജനം. 9. കാാണ്ഡം=കാണ്ഡം. 10. ഉണ്ണവാണം=കുടം.

ഇറങ്ങി മുക്കുനനെ നമസ്കാരവും ചെയ്തു
 സുവണ്ണമയരത്ന¹ഖചിതസിംഹാസനം
 ചെന്നിരുന്നിതു നല്ല മുഹൂർത്തത്തിൽ നാഥൻ
 മന്നവൻ ശോഭിച്ചിതു പുണ്യദുകോടിസമം.
 സ്വപ്നസുന്ദരപിതാവനേരം വന്ദ മോദാൽ
²സ്വപ്നദമിരുന്നിതു സുവണ്ണപീഠത്തിന്മേൽ.
 സ്തന്ദരൻ അംശമാചിട്ടിരിപ്പും ³കുഡാസ്യനെ
 സുന്ദരൻ തന്നെ മന്ത്രിത്രേയശൻദൂതമാക്കി.
 സ്വപ്നസുന്ദരപിതാ ചൈങ്ങാഭേമനെത്തദാ
⁴പ്രപ്തനം വരത്തിട്ട അവനോടരുചെയ്തു.
 നിന്നുടെ പൈതൃഷപസേയൻ മമീപാലനെന്നാൽ
 മന്നവരുടെ മാതൃഭാഗ്യനന്ദൻ (ഭവൻ.
 നീങ്ങിക്കിടന്നൊ)ക്കലും ശൗചമുള്ളതല്ലോ.
 മങ്ങിട്ടും കീർത്തിയതു ചെയ്യിപ്പിക്കിയുപേക്ഷം.
 കേൾക്കേണ്ടോ നിന്റെ ജനകൻ ഞാനിപ്പോൾ
 ഉൾക്കുനിവോടു ചെല്ലുന്നതിന്നു കൈക്കൊള്ളേണം.
 ഇന്നുതൊട്ടൊരു ശൗചം ചെയ്തയില്ലാരിക്കലും
 എന്തൊരു സത്യാനിയും ചെയ്യണം മമീശ്വരൻ
 താനുജ്ജിനെ സത്യം ചെയ്യണം നിന്നോടൊരു
 വൈരങ്ങുളൊരിക്കലും ചെയ്തപില്ലെന്നുതന്നെ.
 നിനക്കു വരും ⁵കാഴ്ച ഭൂപന്ത കൊടുക്കണം
 ഭൂപന്ത വരും കാഴ്ച നിനക്കും തന്നീടണം.
 അന്യോന്യമീതിൻവണ്ണം സത്യം ചെയ്യണമെന്നു
 മന്നനെക്കൊണ്ടും സത്യം ചെയ്യിച്ചു മന്ത്രിവരൻ
 ചൈങ്ങാഭേമനെക്കൊണ്ടും സത്യത്തെ ചെയ്യിച്ചിട്ടു
 കാര്യങ്ങൾ വിചാരിക്കെന്താണു ചെയ്തു

1. ഖചിതം=പതിച്ചത്. 2. സ്വപ്നം=സ്വപ്നാനന്ദം.
 3. കുഡാസ്യൻ=മുറ്റമുഖം. 4. പ്രപ്തനം=പ്രപ്തനമായി.
 5. ജനകൻ=അച്ഛൻ. 6. കാഴ്ച=കാഴ്ചയും.

നും

ശ്രീമാന്താണ്ഡമാഹാത്മ്യം

സ്നേഹിച്ഛിച്ചുചിത്ര പിന്നെയുമന്ത്രിനും
നാലുനാൾ പാത്തു പോവാൻ തുടങ്ങാസമയത്തു
ലീലാത്ഥം രമണിയായുള്ളൊരു നാരിതന്നെ
ഭൂപന്റെ ദാസ്യത്തിൽ മാതൃലതയായ്
കാപട്ടമീനം മന്ത്രിശ്രേഷ്ഠൻ കൊടുത്തിതു.
സമ്മാനങ്ങളും തുലോം കൊടുത്തു മന്ത്രിനും.
മന്ത്രിനും ബഹുമാനി ഭൂപനും കൊടുത്തിതു.
വന്ദിച്ച മഹീനനെ മന്ത്രിശ്രേഷ്ഠനും തദാ
1 നന്ദിച്ചു സ്വരാജ്യത്തിൽ പോയ് സുഖിച്ചിടുന്നിതു.
പൊലും കഴിഞ്ഞിതല്ലായമെന്നറിഞ്ഞാലും.
ആദരയോടു ശേഷം ചരിത്രം പറയുന്നേൻ.

—(0)—

പതിമൂന്നാം അദ്ധ്യായം.

1 വൈപ്രത്രാണനെ മൂന്നിലൊന്നിനു നാഥനായി
 വിപ്രരക്ഷിതൻ രാജ്യം പരിപാലിച്ചു മോദാൽ.
 വൈഷ്ണവോദയോദികളും ധൃപനോദി²യായതെ
 ചേന്നാൻ മോദത്തോടു വസിച്ചാൻ യഥാസംഖ്യം.
 എന്നാലോ ഓരോ പുരിക്ക് ഭൂപ്രകുരായിടുള്ള
 ഉന്നതന്മാരും മഹാധാർമികന്മാരെയുപോലെ
 ഓരോരോ കാര്യങ്ങളെ തുടങ്ങാവരോടു
 ധീരനാം മഹീപന നിവാഹങ്ങളുചിപ്പ.
 ഓരോരോ കാര്യം കേൾക്കുന്നതതു വൈഷ്ണവോദയൻ
 പാരായണ കൂടിസ്സാദിക്കുന്നു കേൾക്കുന്നാനും.
 നല്ല വസ്ത്രക്കർ പരസ്പരങ്ങൾ കൊടുക്കയും
 എല്ലാം ഭൂപാലനെ വന്ദിച്ചുകാളുകയും
 ഇങ്ങിനെ കിഞ്ചിത്തക്കാലം കഴിഞ്ഞുതന്നതരം
 4 ചങ്ങാതി³സംഘത്തോടു വൈഷ്ണവോദയനുമുള്ളിൽ
 സ്വർദ്ധകർ മുഴുത്തിതു ഭൂപനമതുപോലെ
 ക്രാലതയോടു സ്വർദ്ധ മുഴുത്തു ചമഞ്ഞിതു.
 5 വെളിച്ചത്തിരുപേരും കാട്ടുന്നില്ലെന്നാകീലും
 വെളി ചിലെല്ലാപേരുകുറഞ്ഞു മീരിക്കുന്നു.
 അക്കാലം 6 നാഗക്ഷേത്രം ഉത്സവമോദിച്ചു
 7 ചെൽക്കൊള്ളും മഹീപനമവിടേയ്ക്കുഴുന്നള്ളി.

1. വൈപ്രത്രാണനം = കേരളം. പണ്ടു ബ്രാഹ്മണസംഘം ഭരിച്ചുവന്നതിനാൽ ഈ പേരു സിലിച്ചതായിരിക്കണം. 2. ഇടയാതെ = കലഹിതം. 3. അദ്ധ്യക്ഷൻ = പ്രഭുകൾ. 4. ചങ്ങാതി = കൂട്ടുകാർ. 5. വെളിച്ചത്തു = സൂക്ഷമായി. 6. നാഗക്ഷേത്രം = നാഗർക്കുറവിൽ. 7. ചെൽക്കൊള്ളും = സ്തുത്യർഹനായ.

ആയുധശാലികളാം¹ നാലംഗപ്പടകളും
 സായുധന്മാരായ്² ഭട്ട നാഥജമംഗല്യരും
 അടവീവറ്റാക്കുപുടി സംഘങ്ങൾ അന്നും
³അടവേ നാട്ടാർകളും പ്രജകളുൾക്കുമ്പോൾ
 ചെന്നുചെന്ന് ഹോ വിറഞ്ഞീടിനാർ ഭൂമിയെക്കുറും.
 ചെന്നിതു ചൈതന്യമേന്മയ്ക്ക് സോദരസമേതനായ്.
 അന്നുൻ്റെ ബലങ്ങളും അവൻ മിത്രമായ
 മഹാസംഭരം കാരുണ്യമുണ്ടവരുടെ
 പടയുതളുപ്പാലെ⁴ അന്തരപ്രഭുക്കളും
 സ്വദിതി ചെന്നീടിനാർ തത്പടകളും തഭാ.
 ഉത്സവം കാണാനെന്നപോലുവെ ചെന്നു നിന്ന
⁵മന്ദസരത്തിൽ സമൃദ്ധം ചൂടിച്ചു കോപ്പിയിതു.
 രണ്ടു കൂട്ടമുൾക്കൂടി ചൈതന്യമേന്മയിൽ
 ഇണചെന്നിയെ ഭൂമിപാലനെ വിളിച്ചിതു.
 വരിക പോരിന്നീതിയേതു മവൈകേണ്ടതോ
 പൊഴുവാനരുതിയിൽ പൊയ്ക്കൊരുക അീതമന്ത്രിനായ്
 കരവാളങ്ങൾകൊണ്ടു നിന്നുടെ പടകളെ
 "അരിയും അരികളെ ! വരികതെന്നങ്ങാത്താർ.
 പരശു വധ്ഗം ചക്രം ഗദകൾ ഭിണ്ഡിപാലം
 പരിവലം ശൂലം ശക്തി ഇന്ദ്രികൾ കന്തങ്ങളും
 പരിശ പാളിത്തേദോ വില്ലുകൾ ശരങ്ങളും
 ജപലനശസ്ത്രങ്ങളും കവചം കല്ലുകളും
 ചലനം വിനാശവിദ്യയും സേനകളെ

1. നാലംഗപ്പട=നാലംഗജന്മരഗപദാദികളായ നാലംഗങ്ങളോടുകൂടിയ സൈന്യം. 2. ഭട്ടനാഥർ=പട്ടന്മാർ. 3. അടവേ=ഒന്നിമളവും (അടയേ എന്നും). 4. അന്തരപ്രഭുക്കൾ=ഇടപ്രഭുക്കന്മാർ. 5. മന്ദസരം=യുദ്ധം. 6. അരിയും=വെട്ടി തുണ്ടങ്ങളാക്കി. 7. ശക്തി=ഭല്ലം എന്ന ആയുധം, വേക്ക്.

ഡടിതി¹ സഹസ്രാശ്വധമയേ² വൈണാഭേഹൻ
 കെടുതി മരുതലയ്യുഷാവാൻ നിർത്തിടിനാൻ.
 മുഖമായിരം വൃശി നാലുതിൻ വറ്റും പണം
 സുഖമായെണ്ണാവിശ്വത പണിനാത്³ലം ദൃഷ്ടാ
²പത്തികളല്ലോതിരു നീലനന്ദനലോഭം.
 ഇത്തരം നിൽക്കുന്നതു കണ്ടിട്ടു മഹീപതി
 അന്നലപ്പറത്തിനു എത്തുവാൻ പത്മ⁴പൂരം
 ചരണോത്തരവടനങ്ങളിൽ ഇരുപതു
 വിരവിൽ കൂട്ടി നിജ⁵വാഹിനീവർഗ്ഗങ്ങളെ
 പ്രതിലോമിച്ചു നിർത്തി യുദ്ധത്തിനാരംഭിച്ചാൻ.
 അതുനേരത്തു മരയാനകളിലുറന്നു
 കതിരുകൂട്ടം തിരുമാലപോൽ ചാടുന്നൊണ്ടു
¹തതിയായ²മിന്നൽപോലെ മിന്നുന്നു വാളുകളും
 പടകളാത്തു സിദ്ധവിളിക്കുന്നബാധി പോലെ
 ആയുധമൊക്കെത്തൊളുത്തു മനക്കൊന്നാകുന്നു
 വായുവേഗേന രഥനിവഹമോടിടുന്നു
 പടമരേരീശഃഖമണ്ഡലമുളയപനി
 ഇടികൾ വെട്ടുംപോലെ ഡടിതി കേട്ടീടുന്നു
 കാണികൾ പടയുടെ നിലകണ്ടോടിടുന്നു
 പ്രാണനെ മറന്നിട്ടു നില്ക്കുന്നു പടകളും.
 അന്നേരം നരപാലൻ പ്രാസാദോപരി കേറി
 നീന്നു നോക്കുന്നനേരം രണ്ടു വാരിധിപോലെ
 കണ്ടിട്ടു മഹീപതി³ സുഖകനോടു ചൊല്ലാൻ

1 സഹസ്രാരം=ആയിരം മുനമ്പു (ഇല)കളോടുകൂടിയ ചക്രം.
 2.പത്തി=കാലാൾ. അഥവാ ൧ ആനയും, ൧ തേരും, ൩ കുതിരയും,
 ൫ കാലാളും കൂടിയ സൈന്യം. 3 വാഹ നി=സേന. വൃഹ ആനയും
 രഥവും, വൃഹ കുതിരയും, ൧൦൦ കാലാളുംകൂടിയ സേനയും വാഹി
 നീയും പേരുണ്ട്. 4. തരീ=അണി. 5 സുഖകൻ=ഗ്രാമീകുന്ന
 വൻ, ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നവൻ.

നൂറ്

ശ്രീമാന്താണ്ഡമാഹാത്മ്യം

കണ്ടിതോ പടകളെ ചൊല്ലിതിൽ സമത്വരെ.
ചൊല്ലിനാൻ സൂചകനുമെല്ലാവുമറികയാൽ.
നല്ലൊരു വാഴ്ചകൊണ്ടു തെളിഞ്ഞു നിൽക്കുന്നവൻ
മക്കികവകുസാവൻ രാജാമൻ മഹാശ്വരൻ
കുഷ്ഠിതനകനന്ത്യൻ ശാർദ്ദൂലാക്ഷൻ പരൻ
നതനാധികനല്ലോ ഹസ്തു നിൽക്കുന്നതു
പ്രകടൻ വികടനമുൽക്കടനെന്നിങ്ങനെ
പടനായകരുടെ പേരും തൻ സാമന്ത്രിയും
ഇരുപാട്ടിലും പറഞ്ഞീടിനാൻ സൂചകനും.
അന്നേരമടുത്തടുത്തെയ്തൊരു തുടങ്ങിനാൻ
നന്നായിട്ടുത്തീതു പടകൾ ക്ഷണംകൊണ്ടു.
വെട്ടിനാൻ ചിലരപ്പോൾ കത്തിനാൻ ചിലർ തദാ
അടിച്ചും തമ്മിൽ ചാടിപ്പിടിച്ചും തുടങ്ങിനാൻ.
ഇങ്ങിനെ തമ്മിൽ പടവെട്ടുമ്പോൾ പ്രതിലോമൻ
ഒന്നുപോൽ ചെന്നു കേറി അയ്യയ്യാ എന്നിങ്ങനെ.
ഓരോരുത്തന്റെ മുഖിലോരോരുത്തനായ് തരീൻ
ശൂരന്മാർ പിന്നെ ചെയ്തു പോരതിഭയങ്കരം.
വെട്ടുകൾകൊണ്ടു തല പെട്ടെന്നു തെറിക്കയും
മുട്ടിയും ചിലർ തമ്മിലടിച്ചു പിടിച്ചിട്ടു
മമ്ത്തിലിടികൊണ്ടു വിഴുന്തും കമ്മെന്നു
തന്നുടെ ബന്ധമുക്തി കാണുമ്പോൾ പറഞ്ഞിട്ടും
ഇങ്ങിനെ പോരപോരും യുദ്ധം ചെയ്യുന്നേരം
അങ്ങു പൊരുതുമ്പോഴെന്നതു പോലെ തദാ
ഭീഭരുചണ്ഡം ശൂക്കളടുത്താൻ സന്നദ്ധരായ്.
പാർശ്വരാജരും ചാവേരനോപരി ഭരകണ്ഠ-
കണ്ഠോദ്ഭാജി ധാരനാരും വന്നടുത്തീതു
കണ്ഠയെന്നീ മന്ത്രിവീരരും തുടങ്ങി.

¹സേനാനിയെന്നപോലെ ²സേനാനിനാമധേയൻ
 സേനയിൽ ചാടിയിറങ്ങി കൊന്നുകൊന്നുകൊള്ള.
 മറ്റുള്ളവെങ്ങനെയോർത്താൻ പടയോട്ടം.
 പടയോട്ടം കൊണ്ടു വെങ്ങനെയോർത്താൻ സന്നദ്ധനായാൻ.
 അന്നേരമവനുടെ സുശ്രീയം ധനമുൾക്കൊള്ള
 ചെന്നടി തെഴുതിയ ഞാൻ ചെന്നിട്ടിവർകളെ
 കൊന്നൊടുക്കുവേണമെന്നു നൽകുകെന്നതു കേട്ടു
 ചൊന്നാൻ നീയതിവെച്ചാൻ പറയുകുറക്കാൻ.
 അതു കേട്ടവൻ ചൊന്നാൻ അഗ്നിക്ക്³(തു)ലമല
 കത്തുകൾ ക്ഷണമെന്നത്തിന്നു മേൽവെല്ലോ.
 കണ്ടുകൊള്ളുക മമ യുദ്ധമതുലം നാഥ!
 രണ്ടുനാഴികനേരം പിന്നെ കത്തുവെച്ചു തപയ.
 എന്നവൻ പറഞ്ഞിട്ടു വില്ലുമായടുത്തിതു
 കൊന്നുകൊന്നൊടുക്കിനാൻ കണ്ണിൽ കണ്ടവർകളെ.
 ആനകൾ കാലു കരം തലകളുറ്റം തടാ
 ധാനികളായിതശ്ച നിവരങ്ങളും തടവൽ.
 ഭാനമാൻതു പനയെ ബന്ധു ഭൂപാലൻ കണ്ടു
 ഉത്തമമെന്നിയെവെനോടു പോർചെയ്തിടിനാൻ.
 ശരങ്ങളും രണ്ടുപേരും ചൊരിഞ്ഞാൻ മഴപോലെ.
 നിറഞ്ഞീതാകാശത്തിൽ ഓടിനാൻ ദേവകളും.
 മുറിഞ്ഞുമുറിഞ്ഞമോ തലകൾ ശരീരവും
 മുറിഞ്ഞുമുറിഞ്ഞിഹ ഭൂമിയിൽ വീണീടുന്ന.
 പോരകളൊരുപോലെ . . . . . വഴി
 വാരിധി രക്തമയമായിക്കണ്ണുമയത്തിൽ.
 ഇങ്ങിനെ യുദ്ധംചെയ്തു നിൽക്കുന്ന സമയത്തിൽ
 അങ്ങവർ വില്ലു രണ്ടും മുറിഞ്ഞുപോയിതുപോൾ

1 സേനാനി=സുബ്രഹ്മണ്യൻ. 2 സേനാനിനാമധേയൻ=ആ
 രുദ്ധംപിള്ള. 3 തുലം=പഞ്ഞി.

വാളും നൽപ്പരിശയും കൈക്കൊണ്ട ഭൂമിതന്നിൽ
ചീളന്ന ചാടിവന്നു വെട്ടിനാൻ അമ്മിൽ അദാ.
കൊണ്ടാടിക്കണ്ടുനിൽപ്പോർ സ്തുതിക്കുംസമയത്തിൽ
കണ്ണങ്ങൾ രണ്ടുപേക്കും ഒന്നുപോൽ തെരിച്ചിതു.
അക്ഷമ വൈണാടേഹനറിഞ്ഞു കോപത്തോടു
അൽക്കരം അന്നിൽ വാളും ധരിച്ചു പുറപ്പെട്ടാൻ.
വെട്ടിനാനതുനേരം ഭൂപന്റെ പട സർവ്വം
തട്ടുകേടൊണ്ടായോടി ചത്തിരങ്ങുനവധി.
നിഷ്കൃതാഞ്ഞു ഗുപൻതൻ കാൽക്കൽ ചെന്നു വീണാൻ
ഉരക്കനാം ശത്രുവിനെ കൊന്നു രക്ഷിക്കയെന്നു.
അന്നേരം ധൃമകേതുസദൃശമൊരു വാളും
മന്നവനെടുത്തടുത്താൻ നരസിംഹം പോലെ.
ഇരുപാട്ടിലുമുള്ള സൈന്യങ്ങളുതന്നേ-
മൊരുമിച്ചോടി പല ടിക്കിലുമൊളിച്ചിതു.
വൈണാടേഹനും ഭൂമിപാലന¹മടൽക്കളം
ക്ഷണമാത്രേണ പൊടിച്ചീടിനാൻ ചിത്രം ചിത്രം.
വാളുകൾ രണ്ടുപേക്കും നാലെട്ടായ² മുറികയാൽ
ചീളന്ന മുഷ്ടിയുദ്ധം ഘോരമാവണ്ണം ചെയ്താൻ.
ഇടിച്ചും പിടിച്ചുമങ്ങടിച്ചും ശപഥിച്ചും
അടുത്തു ഭയങ്കരം യുദ്ധം ചെയ്യുന്നനേരം
ഭൂമിപമുഷ്ടികൊണ്ടു തട്ടുകേടൊണ്ടാകയാൽ
ജീമദുഷ്ടനാം വൈണാടേഹനുമോടീടിനാൻ,
കൂടവ വിരട്ടി (നാൻ മാളിക)പ്പുറത്തുകൽ
കേറിനാൻ കുതുംകൊണ്ടു ഭൂപനും കരേറിനാൻ.
കരവാളങ്ങൾ രണ്ടുപേരും കണ്ടെടുത്തിട്ടു
ഹരി ഓം ഹരിഹരി വെട്ടിനാൻ കഷ്ടം കഷ്ടം.

അപ്പഴം കരവാളം മുറിഞ്ഞു രണ്ടുപേർക്കും,
 ഉൾപ്പൂവിൽ കോപത്തോടു പിടിച്ചാൻ ഭയങ്കരം.
 മാളിക കലുങ്ങുന്നു ¹പടലമടന്നട-
 ന്നൊലിച്ചീടുന്നു ഭ്രമമെ ചലചഞ്ചലം ഝലം.
 ഭൂപന്റെ മുഷ്ടിയേററിട്ടനേരം വൈണാടേമൻ
 താപേന വീണാനപ്പോൾ അരികത്തിരുന്നൊരു
 ശക്തിയെ എടുത്തിട്ടു കോപതാമ്രാക്ഷനായി
 കത്തിനാൻ നെഞ്ചു പിളന്നുഗമിച്ചിതു ചോര.
 രക്തംകൊണ്ടഭിഷിക്തനായിതു ഭൂമിപാലൻ.
 ശക്തരാം സേവനാരുമരികത്ത . . . . .
²അഗ്രജനോടി ³പ്രാസാദോപരി കേറിയതും
 ഉഗ്രനാം ഭൂമിപാലൻ കൂടെയുഗ്മിച്ചതും
 ഭടനായകന്മാരുമകത്തു കടന്നതും
 പടലം തകൻ വീണീടുന്ന ലുപനികളും
 സേനകളാക്കുന്നതും ആനകളോടുന്നതും
 പാനമത്തനാം ക്രൂരഗംഭീരൻ കേട്ടു തദാ
 സംഹാരരൂപമേ ⁴ചന്ദ്രമാസവുമായി
 സിംഹാരിവേഗത്തോടു വരുന്ന സമയത്തു
 ഭൂതലം കലുങ്ങുന്നു ⁵മാതംഗനിവഹങ്ങ-
 ലോടുന്ന ഝടിക്കിയിൽ കാണികളൊളിക്കുന്നു.
 പ്രാണികൾ ഭൂമിക്കുന്നു രേണുക്കൾ ധൂമംപോലെ
 ഇളകുന്നാകാശത്തിൽ മാളികാന്തികത്തിങ്കൽ.
 വാതൽബന്ധനം കണ്ടു ചീളുന്നു ഭേദിച്ചിട്ടു
 പാദംകൊണ്ടുകൊ പുകാൻ അഗ്രജവധം കണ്ടു
⁷വ്യഗ്രചിത്തനായ് തദാ ഉഗ്രകോപേന ചെന്നു

1 പടലം=വാരി. 2 അഗ്രജൻ=ജ്യേഷ്ഠൻ. 3 പ്രാസാദം=
 മാളിക. 4 ചന്ദ്രമാസം=വാക്. 5 സിംഹാരി=ശരഭം. 6 മാതം
 ഗം=ആന. 7 വ്യഗ്രം=പരവശം.

വെട്ടിനാൻ ഭൂപാലനെ ¹ലംബനത്തിങ്കലേറു.
 പിന്നെയും വെട്ടുംപിയെ ²കണ്ഡുക്കണ്ണനാം ഭ്രാതൃ-
 ചണ്ഡാംശു തടുത്തിതു പിൻമാറിട്ടതു നേരം
 സിംഹനാദവും ചെയ്തു വന്മലയെന്നപോലെ
 അടുത്താൻ ഭൂപാതിക അന്നേരമഹിത്രോധി
 തടുത്താൻ പരിചയത്താൽ വന്ന കോപത്താലഹി-
 ത്രോധിയെ വെട്ടീടിനാൻ തടുത്താനഹിത്രോധി
 പരിചം മുറികയാൽ പിടിച്ചാൻ വളു പരി-
 ചെറ്റിത്താൻ കോപത്തോടു കൂരഗംഭീര പ്പോരം.
 മുഷിനാ പ്രഹരിച്ചാൻ കൂരനാമഹിത്രോധി
 കൂടവെ പ്രഹരിച്ചാൻ വാടാ നില്ലെടാ ശം !
 എന്നിഹ പാറകയും കേടുകൾ വരുംവണ്ണം
 പത്തത്തുറിച്ചിടുകയും വീഴ്ത്തുമുരുകയും-
 മെണിയിച്ചിടുകയും ³കോഴ എന്നിങ്ങനെയോരം
 യുദ്ധംചെയ്തതു കണ്ടു കൂരഗംഭീരനിപ്പോരം
 മരിക്കുമെന്ന ചിലർ കൂരനാമഹിത്രോധി
 മരിക്കുമെന്ന ചിലർ ലോഭനാരിതിൻമണ്ണം
 യുദ്ധംചെയ്യുന്ന നേരം ശൂരനാമഹിത്രോധി
 തന്നുടെ മുഷികൊണ്ടു വീണിതന്നേരം, ഭൂപൻ
 ശക്തികൊണ്ടുവന്നുടെ പ്രാണനെക്കുളഞ്ഞിതു.
 മാറിടം പിളർന്നിട്ടു.....
 അല്പായം ത്രയോദശം കഴിഞ്ഞീതിനിശ്ശേഷം
 അത്യാശയുണ്ടെന്നാകിൽ ചൊല്ലുവൻ കേട്ടുകൊൾവിൻ.

—(0)—

1 ലംബനം=തൂക്കു. 2 കണ്ഡു=ശംഖ്. 3 കോഴ=സംശ
 യം, ശങ്ക, ഭയം.

പതിനാലാം അദ്ധ്യായം.

¹പ്രത്യുത്ഥി²നകതസ്യുതനായ (യ ഭൂപാലൻ അന്നം)
³ഭൂതൃസിംഹശഘങ്ങളാൽ ആവൃതനായിത്തദാ
 രക്താഭിഷിക്തനായി നിൽക്കുന്ന.....

.....ചൊന്നാൻ
 ഉഗ്രഗൗരവനോടു ഭൃഷ്ണമാർ മരിച്ചിതു
 ഇനി നാമെന്തുവേണ്ടു. ഇഷ്ടനാം മഹീസുര !
 ചൊല്ലുക മടിയാതെ (എന്നു ചൊന്നതു കേട്ടു)
 ചൊല്ലിനാൻ നീക്കിത്തന്നമുള്ള സംഗ്രഹിച്ചഥ.
 അല്ലവെന്നിയേ ⁴കുണ്ഡലങ്ങളെ ഖണ്ഡിച്ചിട്ടു
 ശപാക്കൾക്കു കൊടുക്കുന്ന തൂപ്പിയാവണമെന്നാൽ
⁵ഉൽക്കടരോഷം ഭൂപാനനോരൊട്ടു തീരും.
 ഇത്തരം കേട്ടു കോപിച്ചെന്നു നോക്കി നാൻ ദപിജം
 സതപരം നേത്രാഗ്നിയിൽ ദഹിക്കുമെന്നു തോന്നി.
 എന്തെന്നു പറഞ്ഞതു ചിന്തിക്കു ഇവർക്കുള്ള
 ഹന്ത മേ ⁶മാതുലേയർ മിത്രഭ്രാതൃക്കളല്ലോ.
 എന്നതു കേട്ടു ചൊന്നാൻ ഭൂപതേ ! വീ ! ധീര !
 ഇന്നു നിൻ മനോഭാവമറിവാൻനിയിച്ചേൻ.
 അർക്കം വീഥിയിങ്കൽ നിൽക്കുന്ന ജനമെല്ലാം
 ഉൾക്കാമ്പിൽ വിഷാദേണ ആരുവാൻ മരിക്കുന്നു
 അറിഞ്ഞുകൂട. യുദ്ധാൽ ഭരിച്ചു കരയുമ്പോൾ
 തുറന്ന ⁷കവാടത്തെ മോദിച്ചാർ ദൃഷ്ടവാ നു പം.
 പിന്നെ ദുഃഖേന നുപൻ മിത്രസേദരന്മാരെ
 ഉന്നതകോലാഹലം ചെയ്യിച്ചു സംസ്കാരവും.

1 പ്രത്യുത്ഥി=ശത്രു. 2 നകതം=രാത്രി. 3 ഭൂതൃസിംഹങ്ങൾ=
 ശ്രേഷ്ഠരായ ഭൂതൃന്മാർ. 4 കുണ്ഡലം=മുതശരീരം. 5 ഉൽക്കടം=
 അധികമായ. 6 മാതുലേയർ=അമ്മാവന്റെ മക്കൾ. 7 കവാടം=
 കവാടം.

ഭ്രാതൃ പണ്ഡാംശു തദാ കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തു ലേഭാൽ *
 പ്രേതസംസ്കാരം കഴിഞ്ഞീടിന ശേഷത്തിൽ
 വീരന്മാരായ തന്റെ ഭടനായകന്മാരെ
 ഘോരരാം മഹാധംഭവീരരെക്കാലചെമ്പ്യാൻ
 ഓരോരോ ദിക്കിൽ ബഹുസേനയോടയച്ചിതു.
 പാരാതെ ചെന്നു കൊന്നാൻ മഹാധംഭികളെയും
 കാരുവീരനെയുമങ്ങന്തരപ്രഭുക്കളെ
 ശൂന്യമായ എസദ്മധിരേരക്കൊന്നീടിനാൻ.
 അവാർകർ കുലത്തിലേ സ്രീകളെ കുഞ്ഞുങ്ങളെ
 1 കൈവർത്തമാക്കും ബൈശ്വ(ഭു)ന്മാക്കുമായ് കൊടുത്തിതു.
 ശത്രുക്കളൊക്കെത്തീൻ തന്നുടെ പ്രജകളും
 എത്രയും സ്വാധീനമായ് വന്നിതു ഭൂപാലനും
 വൈനാഭേന്ദന്റെ മൃതി കേട്ടൊരു തന്മാത്മാവു
 പ്രാണനെ ഉപേക്ഷിച്ചു സോദശീജനങ്ങളും.
 പാരതിൽ ജനിപ്പവർ സർവ്വം മരിക്കുന്നു
 പേരുമില്ലവെന്ന് നാൽ പോരതിൽ മരിക്കിലോ
 പാർടമെങ്ങും കീർത്തിയൊണ്ടാം സ്വർഗ്ഗവും കിട്ടും.
 2 വീരന്മാക്കെന്നീയതു ലഭിക്കയില്ല ദ്രവം.
 മഹാധംഭകരുടെ 3 പ്രൈഥേയങ്ങളെത്തദാ

1 കൈവർത്തമാൻ = മുക്കുവന്മാർ. 2 വീരന്മാക്കെന്നീ = വീരന്മാർക്കു്ലാതെ. 3 പ്രൈഥേയം = നെല്ലും മറ്റു ധാന്യങ്ങളും വിളയുന്ന ഭൂമി.

* ലേഭശബ്ദം ഉപയോഗിച്ചതിന്റെ സ്വഭാവവും നോക്കുമ്പോൾ പപ്പത്തമ്പിടും ഭ്രാതൃപണ്ഡാംശുവിനും ഏതെങ്കിലും ബന്ധമുണ്ടായിരിക്കണമെന്നു തോന്നിക്കുന്നു. അങ്ങിനെയാണെങ്കിൽ ഭ്രാതൃപണ്ഡാംശു 'ഉടത്ത(പ്പി)റതമ്പി'യായിരിക്കുമെന്നു ചിലർ വിചാരിക്കുന്നത് അസമാന്തതയില്ലാ.

എ ഇ വരുടെ പേരുകൾ—മാന്താണ്ഡമന്തിൽപിള്ള, രാമനാഥമന്തിൽപിള്ള, കുളത്തൂർപിള്ള, കുഴുക്കുട്ടത്തുപിള്ള, വെങ്ങാൻപിള്ള, ചെന്നമുത്തിപ്പിള്ള, കുടമൺപിള്ള, പള്ളിച്ചൽപിള്ള എന്നിവയാണു്.

സഹസ്രം കൊടുത്തിതു തന്നുടെ സേവനാർക്കു.
 അഗ്രസംസ്ഥിതിവൃത്തി ആശ്രയമാനവൃത്തി
 വീരപാലനവൃത്തി നിത്യസേവകവൃത്തി
 ദീർഘാഗ്രായവൃത്തി പ്രത്യേകനരവൃത്തി
 .....എന്നു കല്പിച്ചു നരകി.
 പിന്നെ ശ്രീഹണിനാഥശാസനമെഴുകുന്തീർത്ത്
 മന്നവനെഴുന്നള്ളി ലക്ഷധർമ്മിഷ്ഠനാഥം
 ഉപരാജാവായഭിഷേകവും ചെയ്യിച്ചിട്ടു
¹വിപദി ബഹുവിധം തന്തിരുവടിതന്നെ
 ആടലോടെടുത്തോടീനടന്ന ഭൃത്യരോടും
 കൂടെവ ഹിരണ്യ(പഞ്ചാ)സ്യത്തിൽ പാപ്പിച്ചിതു.
 കീർത്തിമാനായ ഭൂമിപാലകനാത്തികീൻ
 പാർത്തിതു പത്മനാഭസന്നിധിയെ സൗഖ്യത്തോടു.
 അദ്ധ്യായം ചതുർദ്ദശം കഴിഞ്ഞിതു ശേഷം കഥാ
 വൃദ്ധിയാംവണ്ണം പറയുന്നിതു കേട്ടുകൊൾക.

(0) —

പതിനഞ്ചാം അദ്ധ്യായം.

ശ്രീഹണിതപ്തഗന്ധമൗകന്ദധിഷ്ഠത്തിൽ
 ശ്രീമതാം വനോയ ഭൂപന്തം മന്ത്രികളും
 ഹൈരണ്യവഞ്ചാസ്ത്രമം ¹വിഷയേ ഭൃത്യരോടും
 ഹിരണ്യാമിതത്തോടുമുപരാജാവും സുഖം
 വസിക്കുകാലത്തിങ്കൽ ²ശോഭനദീപികൽനിന്നു
 ഭസ്മധരനിന്ദ്രന്മാരും രോമകർ തദാ
 വന്നു വാരിധി.....രായി
 ഉന്നതരാകുമവർ ³സമ്മിശ്രവിഷയത്തിൽ
 നല്ലൊരു കുന്നം കോരി അഗ്നിശസ്ത്രങ്ങൾ സ്ഥാപി-
 ച്ചുനിലം തനിക്കുക്കീട്ടുവാൻ തുടങ്ങിനാർ.
 അക്കാലം മിത്രത്തിങ്കലിരിക്കും ജനമൊക്കെ
 ഉറക്കത്തത്തിങ്കൽ പേടി മുഴുത്തു ⁴മണ്ടിടിനാർ.
 നാനാദിക്കിലും തത്ര നടന്നീരുവർസേനാ
⁵ഉഗ്രനമാക്കിനാർ ചില ദിവ്യക്ഷേത്രങ്ങൾ തന്നെ.
 ശ്രീമ⁶മംഗലസന്ധ്യഭൂമിയിൽ പ്രവേശിച്ചു
 ശ്രീമഹാദേവനുടെ പ്രതിമമാത്രം വിട്ടു
 മറ്റുള്ള ബിംബങ്ങളെയൊക്കെയെടുച്ചിതു.
 തെറ്റൊന്ന ⁷വൈസാരിണകൂലക്ഷേത്രത്തിൽ ചെന്നു
 അവിടെ ശിവബിംബത്തിനേയുമുടച്ചിതു.
 വിവിധമുപദ്രവം തുടങ്ങി രാജ്യത്തിങ്കൽ.
 അക്കഥാ കേട്ടു ശ്രീമന്മാത്മാണ്ഡസപാമീ തദാ
 ഉൽക്കടരോഷം നിജസേനകളോടും കൂടി

---

1 വിഷയം=ദേശം. 2 ശോഭനദീപം=വെണ്മുരുള എന്നു ചിലർ. ഇതു കൊളുക്കുത്താണെന്നറിയുന്നു. 3 സമ്മിശ്രം=ക(ഴ) ഉച്ചൽ, മുട്ടം. 4. മണ്ടുക=കൊടിപ്പോവുക. 5 ഉഗ്രനമാക്കുക=തല്ലിക്കൊക്കുക. 6 മംഗലസന്ധ്യഭൂമി=തിരുവിതാംകോട്ട്. 7 വൈസാരിണകൂലം=മീഞ്ചിറ. (മിഞ്ചിറ).

ഹൈരണ്യപഞ്ചാശൃത്തിൽ പ്രാപിച്ചിട്ടതിശീഘ്രം
 ധരണീതലേ മിത്രേ ചെന്നിതു പടയോട്ടം.
 ഭൂപനം കനം നല്ല കിടങ്ങും തീപ്പിച്ചിട്ട്
 കോപേന തുടങ്ങിനാൻ സമരം ഭീമകരം.
 മരണം രണ്ടു പാടും വളരെയുണ്ടായിതു.
 ശരണം പ്രാപിച്ചാനായ് വന്നൊരു യോദ്ധാവല്ലോ
 വരികയില്ലാ ജയമെന്നു കണ്ടവനീശൻ -
 ചരണാന്തികെ വീണ ശരണം പ്രാപിച്ചിതു.
 അവനീശപരവനഭയം നൽകീടിനാൻ.
 യവനാധിപൻ റൂപ¹പരിചരകനായാൻ.
 പടയും സമർപ്പിച്ച ഭൂമിപാലകൻ പിന്നെ
 ഭേകരക്കല്ലാം പ്രഭുവാക്കിനാൻ (യോദ്ധാവിനെ).

.....

²ശാർദ്ദൂലപ്രതിയികൽ പാത്തിതു യോദ്ധാ മോദാൽ
³അർദ്ദിച്ച റൂപനോടു സേനയെ വരുത്തിട്ട്
 അഗ്നിശസ്ത്രത്തിലുള്ള വൈശ്വേം പഠിപ്പിച്ചു.
 സാഗ്നിവൃത്തകം പാത്രമെറിയുംപ്രകാരവും
 പാവക⁴മഹാശസ്ത്രത്തിങ്കലേ അഭ്യാസവും
 ജാവകാ മാന്ദ്യം പാതം ശയനാഗമനകം
 ഇത്യാദി അഗ്നിശസ്ത്രസമ്പ്രദായങ്ങൾ സർവ്വം
 പ്രത്യേകം പഠിപ്പിച്ച യുദ്ധവീരരായ് തദാ
 വന്നിതു മഹീപാലസേനകളുടേയും.
 മന്നവൻ താനും തുലോം സത്തുഷ്ടനാചീടിനാൻ.
 പ്രാപിച്ചു നരേന്ദ്രന വിജയമഹേന്ദ്രശീഃ
 പ്രാപിച്ചു ഭൂമീന്ദ്രന സകലധരേന്ദ്രശീഃ.

1 പരിചരകൻ = ഭൂതൃൻ. 2 ശാർദ്ദൂലപ്രതി = പുലിയിരിക്കുളി.
 3 അർദ്ദിച്ചു = അപേക്ഷിച്ചു. അർദ്ദ ഗതെ യാചനേ ച എന്ന
 ധാതു. 4 മഹാശസ്ത്രം എന്നു വേണ്ടതാണ്.

റെ

ശ്രീമാന്താഡംഭരം

പ്രാപിച്ച ശ്രീമാന്താഡംഭരം പ്രകാശശ്രീഃ
പ്രാപിച്ച വൈപ്രാധനനാഥൻ സുകീർത്തിശ്രീഃ.
(ചൊല്ലിമതുർഭൃഗമ)ജ്ഞാനം ഞാനിനി നാളെ
ചൊല്ലേവെന്നു ശുക വസിച്ചാൾ സൗഖ്യശ്രീഃ

ശ്രീമാന്താഡംഭരം
കാകപക്ഷിയം നാമ
പ്രഥമം കാഡം
സമാപ്തം.

(0)

രണ്ടാം കാന്ധ ൦

ഒന്നാം അദ്ധ്യായം.

പഞ്ചവണ്ണക്കിളിപ്പെരുതലേ ¹വിദൂമ-
ചഞ്ചനാ കൊഞ്ചിക്കഴഞ്ഞു ചൊല്ലിനു നീ.
നെയ്യിൽ കനിവോടു കാച്ചിക്കൊഴുത്ത പാൽ
പഞ്ചസാരപ്പെടിയാടു പഴങ്ങളും
തേനമവലുമൊരുമിച്ചുരുളിച്ചെ-
യ്ക്കാനന്ദമാമ്മാറു വച്ചിരിക്കുന്നിതു.
കുറ്റുതു പെരുത്തിരിക്കുന്നിതന്നാകിലോ
കൊത്തി ഭുജിച്ചു ചൊൽ ശേഷം കഥാമൃതം.
കീർത്തിമാൻ ശ്രീമഹാമാന്താഞ്ചലൂപതി
ആത്തി കൂടാതെയിരിക്കും ദശാന്തരെ
വൈശിഷ്ട്യമായെന്നു പിന്നെ ഭവിച്ചു ²താ-
ദേശിക്കണം കേൾപ്പതിന്നേരയാഗ്രഹം.
എങ്കിലോ കേൾക്കു പറയുന്നിതൊണ്ടു ഞാൻ
³പങ്കജബന്ധു ചരിത്രം മനോഹരം.
കാരണ്യവാരീധി ദ്വാദശാത്മാ ഹരി
പാരിൽ ദ്വിജപാലനാത്ഥം പിറന്നിഹ
ശത്രുക്കളെക്കൊലചെയ്തു സത്തുഷ്ടനാ-
യെത്രയും സൗഖ്യേന ⁴ചതീന്ദ്രതല്പഗ-
മൗകന്ദനീവൃതി ⁵തുംഗസൗധോപരി

1 വിദൂമവഞ്ചു=പവിഴംപോലെ നിറമുള്ള കൊങ്ക്. കൊങ്ക് എന്ന അർത്ഥത്തിൽ ചഞ്ചനബംഗം സ്ത്രീലിംഗത്തിലാണു കാണുന്നത്. “ചഞ്ചസ്ത്രോടികദേ സ്ത്രീയൗ” എന്നു മരം. 2 ആദേശിക്കുക=ഉപദേശിക്കുക. 3 പങ്കജബന്ധു=മാന്താഞ്ചൻ. 4 ചതീ=സപ്പം. 5 നീപുത്=ദേശം, തിരുവനന്തപുരം.

¹പാകാരിതുല്യനമാശ്വജനങ്ങളാൽ
 സേവിതനായിട്ടിരിക്കുമവസരേ
 ദേവേന്ദ്രഭൃതനൊരു മുനിയുഗവൻ
 വന്നാനവൻ ²വീതിയോരസമപ്രഭൻ
 എന്നാലവന്റെ വസ്ത്രമേണാജിനം.
 വന്നതു കണ്ടു മഹീശ്വരൻ സംഭ്രമാൽ
 ചെന്നടി കൂപ്പി മുനിയോടു കൂടവെ
 സേയോപരി സ്വർണ്ണപീരേയിരുന്നമ
 ആധി കൂടാതെ മുനിയോടു ചൊല്ലിനൻ.
 ആരുവാൻ നീയെന്നു കാര്യം നിരൂപിച്ചു
 പോരുവാനിങ്ങു പറക മദന്തികേ.
 എന്നതു കേട്ടു പറഞ്ഞു മുനിവരൻ
 വന്നതു ചൊല്ലുവേനമ്പരംഭഗ്രതം.
 ഏവം പറഞ്ഞതു കേട്ടു മഹീപതി
 പോവാൻതരമെന്തേ ഭൃത്യസംഘങ്ങളെ.
 ഭൃതന്മാർ ചെന്നു നിന്നോരനന്തരം
 സാരനാകും മുനി ചൊല്ലിത്തുടങ്ങിനാൻ.
 ഇന്ദ്രഭൃതനാഥം ⁴കൈശികഭാഷിതം
 സാഗ്രകുതുഫലം കേൾക്കേണ്ടോ ഭൂപതേ !
 ക്ഷത്രിയപാസാദി സമിച്ചുകൂടായ്യാൽ
⁵ഉത്പലമിത്രനെ സേവിക്കുകാരണം
 വിപ്രാവനാത്ഥം മനുഷ്യാനായ് വന്നിതു
 സത്പ്രഭവാകുമവൻ നീ മഹീപതേ ! .

---

1 പാകാരി=ഇന്ദ്രൻ. 2 വീതിയോരൻ=അഗ്നി. വീതി
 ക്ഷേപം (പുരോധാശാദി) ദേവന്മാർക്കു കൊടുക്കുന്നതിന് ഇവനിൽ
 ഹോമിക്കപ്പെടുന്നതിനാൽ ഈ പേര് അഗ്നിക്കു സിദ്ധിച്ചു.
 3 ഏണാജിനം=മാന്തോട്. 4 കൈശികൻ=ഇന്ദ്രൻ. 5 ഉത്പല
 മിത്രൻ=പങ്കജബന്ധുവായ സൂര്യൻ.

ദേവകാന്തൃക്കളെ സാധിക്കണം ഭവാൻ
കേവലം മാനുഷനായ് വന്ദിച്ചീടൊലാ.

¹ ഹാർദ്ദകളെ ഏഷ്ടരായുള്ള ഭൂമിപർ

² മാർദ്ദവരാം വിപ്രവർഗ്ഗങ്ങളെ നദാ

നന്നായുപദ്രവിക്കുന്നീതതുകൊണ്ടു

ചെന്നപ്പിഷകളെക്കൊലചെയ്യണം.

ഇന്നതു ചൊല്ലുവാൻ വന്നിതെന്നിങ്ങിനെ

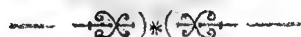
ചൊന്ന മുനിയോടതേ മെന്നരുൾചെയ്തു.

യാത്രയും ചൊല്ലി നടന്നു തപോധനൻ

ധാത്രിശപരാനികെ വന്നാൻ സചിവരും.

അദ്ധ്യായമൊന്നു കഴിഞ്ഞിതിനിശ്ശേഷം

അത്യാദരവോടു ചൊല്ലുന്നതൊണ്ടുമോ.

---

1 ഹാർദ്ദകളെ = കൊല്ലം. 2 മാർദ്ദവർ = ശാന്തഗുണമുള്ളവർ.

1 സാമുവേൽ പാദികളെ വധിച്ചു നീ
 ശ്രദ്ധെലയൊക്കെയും വെട്ടിമുറിച്ചിഹ
 കാരാഗൃഹത്തിൽനിന്നിറക്കി
 പാലിച്ചുകൊള്ളണം തന്മുതലേ ! വിഭോ !
 എന്നവർ ചൊന്നതു കേട്ടു ഞാൻ ഭൂപതേ !
 വന്നറിയിച്ചേനജാതശത്രുപ്രഭോ !
 ഇത്തരം ബ്രാഹ്മണൻ ചൊന്നതു കേൾക്കയാൽ
 ഉത്തരം ഭൂപനവനോടരുൾചെയ്തു
 പാരാതെ വന്നഹം സാമുവേൽ പാദികൾ
 പോരിൽ വധിച്ചു രക്ഷിപ്പേൻ നൃപാലരെ.
 എന്നുടെ സത്യമായുള്ളൊരു വാക്കിനെ
 മനവന്മാരോടു ചെന്നു പറകെടോ !
 എന്നു പറഞ്ഞു സമ്മാനങ്ങളും കൊടു-
 തന്നയച്ചീടിനാൻ ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠനെ.
 അദ്ധ്യായമത്ര കഴിഞ്ഞു രണ്ടിക്കിടന്നെ
 ശ്രദ്ധയാ ശേഷവും ചൊല്ലുന്നതൊണ്ടു ഞാൻ.

—(൨)—

1 സാമുവേൽ പാദികൾ = കൊല്ലം രാജാവു. 2 അജാതശത്രു =
 യമപുത്രൻ, അദ്ദേഹത്തിനെച്ചൊല്ലെ യമനിഷ്ടയും ശമാദി ഗുണങ്ങളു-
 ളുള്ള മഹരാജാവു. ഇതു വിപ്രന്റെ പേരുമായിരിക്കാം.

മൂന്നാം അദ്ധ്യായം.

മാനഷർ ചെയ്യാത കർമ്മങ്ങളെത്തദാ
 നാനാപ്രകാരേണ ഹാർദ്ദകേളാധിപൻ
 ചെയ്തതുകൊണ്ടി നാനാഭാവമെടുത്തു
 എഴുതുമ്പോൾ പാപമെങ്കിലും ചെയ്തിടം.
 ഭൃഷ്ടനാം സംഹർഷണമേലാർത്ഥം മഹീപതി
 കഷ്ടമവനാഭേ സോഭരീതനോടു
 ഇഷ്ടാനുരാഗം കളിച്ചതുകൊണ്ടിനാൻ
 സ്പഷ്ടമല്ലാതെ രഹസ്യസ്ഥലങ്ങളിൽ.
 രാജവധൂക്കർ 'മഹാബലികുലസ്ഥൻ
 വ്യാജഹീനം കേട്ടു തൽക്കഷ്ടപാതയെ
 ഭൃഷ്ടനെ സംഹരിക്കേണമെന്നിരിക്കിനെ
 ഇഷ്ടയായുള്ളൊരു ശുഭ്രതയെന്നിയെ
 ചക്രീശ്വരപ്രഭവകന്ദനീവൃതി
 ഉത്കൃഷ്ടനാം ഭൂമിപാലകസന്നിധയെ
 ചെന്നു പറവാനയച്ചാരതീദൃഷ്ടം.
 കന്നിൻകൊടുമുടിതുല്യസ്തനയഗാ
 സുഭൃ സുലോചനാ 'വിദ്യമാധ്വായരീ
 ഉദ്ഭൂമിതോത്തംഗസുന്ദരപുരുഷാ
 മിന്നൽപോലെ നിറമുള്ളൊരു കാമിനി
 അന്നം തൊഴുന്ന നടയാൾ ³കൃശാംഗിനീ

1 മഹാബലികുലം = മാവേലിക്കുര. 2 വിദ്യമാ = പവിഴം.
 കാഷ്ഠാധാരങ്ങൾ = ഉത്തരാധാരഭാവേന സ്ഥിതങ്ങളായ രണ്ടു മുണ്ടുകൾ.
 3. കൃശാംഗിനീ എന്ന പദം 'കൃശാംഗീ' എന്ന പ്രയോഗിക്കേണ്ടതാ
 ണ്. 'രൂപശബ്ദം' ഒഴിച്ചു മറ്റു സ്ഥലങ്ങളിൽ 'നേ കർമ്മധാരായാ-
 തപത്നീയ' എന്ന നിഷേധം പ്രവർത്തിക്കുന്നതിനാൽ 'കൃശമായ അം
 ഗം കൃശാംഗം, കൃശാംഗമുള്ളവർ കൃശാംഗിനീ' എന്ന സമാധാനം
 പറയാൻ പാടുള്ളതല്ലെന്നാണ് വൈയാകരണന്മാരുടെ സിദ്ധാന്തം.
 എന്നാൽ ഒരു സുന്ദരിയെ വർണ്ണിക്കുമ്പോൾ 'കൃശാംഗിനീ' എന്നു പറ
 ത്താൽ അവർ സന്ദർശ്യപരിപോഷകമായ അവയവസൗജന്യമുള്ള

വാക്കുകൾ തന്നുടെ രൂപവും അർത്ഥവും
 ഉൽക്കടസംഗ്രഹം സംക്ഷിപ്തവിസ്തരം
 എല്ലാമറിഞ്ഞിരിക്കുന്നൊരു സുന്ദരീ
 മല്ലാക്ഷിയന്തോളമാരുവു വന്നിതു.
 പ്രാജ്ഞതാകമവൾ രാജഗേഹം പുക
 രാജത്തിന്മേക്കണ്ടു വന്ദിച്ചുനവാദേന
 രണ്ടാമതു ഭൂപിപാലനെക്കണ്ടിതു.
 കൊണ്ടാടിനാവളെക്കണ്ടു പുരുഷൻ.
 വന്ദിച്ചു നന്ദിച്ചു ¹മന്ദാക്ഷമായിട്ടു
 മന്ദിച്ചു നിൽക്കുമവളോടു ഭൂപതി
 ഏതൊരു ദിക്കിൽനിന്നത്ര വരുന്നു നീ
 യാതൊരു കാര്യമറിയണമിങ്ങു ഞാൻ.
 എന്നവൾ കേട്ടറിയിച്ചാൾ മധുരമായ്
 ഇന്നടിയൻ രാജസുന്ദരിമാരുടെ
 ആജ്ഞാനിമിത്തം വിടകൊണ്ടിവിടേക്കു.
 പ്രാജ്ഞനാകും നിന്തിരുവടിയോടൊരു
 കാര്യം രഹസ്യമറിയിക്കണം വിഭോ !
 വീര്യവാരാന്നിയേ ! അത്യുരാലത്രയും.
 അപ്പോളകുന്നനിന്നാർ പരിചാരകർ.
 ഉത്പന്നലജ്ജയാ ചൊന്നാളവസ്ഥകൾ.
 രക്തങ്ങളായിതു നേത്രമതു കേട്ടു
 വക്ത്രവുമൊന്നു കറുത്തു കറോരമായ്
 ഏറ്റം വളഞ്ഞു ഞെളിഞ്ഞു പുരികവും

വൾ എന്നല്ലാതെ 'ചടച്ചവൾ' എന്നുമാത്രം നമുക്കു ബോധം വരുന്നി
 ല്ലല്ലോ. അതുകൊണ്ടു കശല-മണ്ഡപാദിശബ്ദങ്ങൾ പോലെ ഇതും
 സുന്ദരി എന്ന അർത്ഥത്തിൽ രൂപമാണെന്നു അംഗീകരിച്ചാൽ 'കൃശാം
 ഗിനീ' എന്നും പ്രയോഗിക്കാമെന്നു വരുന്നു. പക്ഷെ ഇങ്ങിനെ പ്രാമു
 ണികന്മാർ പ്രയോഗിച്ചിട്ടുണ്ടോ എന്നുമാത്രം ചിന്തിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

വുവ

ശ്രീമാതാസ്വയംഭാവം

കുറന്നെപ്പോലെ ദിശി ദിശി നോക്കിനാൻ.
സുന്ദരിയെ നിജസോദരീചാരത്തു¹
ചെന്നു പാപ്പാനരുൾചെയ്തിങ്ങിനെ ഇപൻ
നിറക്കുന്ന നേരത്തു വന്നുഗ്രഹേഴവൻ
ഉൾക്കരുത്തരുന്ന മെഴുശ്ചണ്ഡാംശുവും
ശക്തനാം യോഗാവഹിശ്രോധീയും തദാ
രക്താക്ഷനാകുന്ന കന്ധിതക്ഷേമനും.
മന്ത്രശാലയ്ക്കും പുക മഹീപതി-
ക്കന്തികേ രണ്ടു ദ്വിജരുമിരുന്നിതു.
അല്പായുധിങ്ങിനെ മൂന്നു കഴിഞ്ഞിതു.
ബലമോദം കേൾക്കു ശേഷം കഥാരസം.

നാലാം അദ്ധ്യായം.

കോപതാമ്രാക്ഷനാകന്നൊരു ഭൂപതി
¹വേപഥുഗാത്രനായ് ചൊല്ലിത്തുടങ്ങിനാൻ.
 മന്ത്രിമാരാം നിങ്ങളെന്നുടെ നേതാക്കൾ.
 തന്ത്രമെല്ലാം നിങ്ങളാലാ²പ്ലമിങ്ങമോ.
 സംഘമുണ്ണുചോരനവൻ മമ ദായാദി
³അംഘമവാചകം⁴ ചെയ്യുന്നു ⁵കശുപൻ.
 കൊല്ലുവാനെന്തുപായം മഹാദാഷനെ
 ചൊല്ലേണമെന്നോടു മന്ത്രിച്ചു നിങ്ങളും.
 എന്നതു കേട്ടവർ ചിന്തിച്ചു ചൊല്ലിനാൻ.
 കുന്നകൾ കോരണം ആറു വെട്ടിടണം
 ആയുധമൊക്കെയും സ്വപ്തമാക്കിടണം.
⁶മെയ്യുക്കരേയും തിരിഞ്ഞു നിൽത്തിടണം
 വേഗമേറും ⁷വാജികളെ വരുത്തണം.
⁸നാഗങ്ങളെ ചക്രയാനങ്ങളെ തഥാ.
⁹ആയോധനത്തിന്നയയ്ക്കുകിടങ്ങളെ
 പോയവനെ വധിച്ചിങ്ങു വന്നീടുവോം.
 എന്നതു കേട്ടു വൃപനരൾചെയ്തിതു
¹⁰സന്നാഹമൊക്കെയും സ്വപ്തമാക്കി ക്ഷണാൽ
¹¹യോദ്ധാവു ചൊല്ലുന്ന യുദ്ധസന്നാഹങ്ങൾ
 സിലമാക്കേണം സമസ്തമന്ത്രിന്ദ്രരും

1 വേപഥു=വിറയൽ. 2 അപ്തം=കിട്ടിയത്. 3 അംഘം=
 അംഘം എന്ന അർത്ഥത്തിൽ പ്രയോഗിച്ചതായിരിക്കാം. അങ്ങിനെയാ
 ണെങ്കിൽ പാപകൃത്യം എന്നർത്ഥം. 4 അവാചകം=വെളിയിൽ പറ
 യാൻ കൊള്ളാത്തത്. 5 കശുപൻ=പാപി, ദുഷ്ടൻ. 6 മെയ്യുക്ക്=
 ശരീരബലം. 7 വാജി=കുതിര. 8 നാഗം=ആന. 9 ആയോധ
 നം=യുദ്ധം. 10 സന്നാഹം=ഒരുക്കം. 11 യോദ്ധാവു=ധീരനാ,

വുൾ

ശ്രീമാത്ത്ത്ത്ത്ത്ത്ത്ത്ത്ത്ത്ത്

എന്നരുൾച്ചെയ്യുവാൻ മന്ത്രിപുറംവർ
ചെന്ന സന്നാഹങ്ങൾ സ്വപ്നമാക്കീടിനാർ.
അജ്ഞായവും നാലിവിടെക്കഴിഞ്ഞിതു.
യുദ്ധകോലാഹലം ചൊല്ലുന്ന കേൾക്കേണ്ടോ.

—(0)—

അഞ്ചാം അദ്ധ്യായം.

ഇങ്ങിനെ യുദ്ധത്തിനായ് തുടങ്ങുന്നതു
 അങ്ങറിഞ്ഞീടിനാർ സമുപ്തമോഹാഭർകൾ.
 മന്ത്രികൾതന്നെ വരുത്തി രഥസ്വമായ്
 തന്ത്രമാംവണ്ണം വിചാരം തുടങ്ങിനാർ.
 വൈപ്രാവനഭൂമിപാലകൻ നമ്മോടു
 അപ്രിയമാമ്മാറു യുദ്ധത്തിനായിട്ടു
 വേണ്ടുന്ന സന്നാഹമുണ്ടാക്കിടുന്നോണ്ടു
 ശത്രുചെയ്യുമവനില്ലൊരു സംശയം.
 ഏകിലോ ശ്രീമഹാമാർത്താണ്ഡഭൂപന
 ശങ്കാരഹിതനാം ബന്ധു ഭൂപാലകൻ
¹സേപമോത്തരസുന്ദരപിതാവെന്നൊരു
 മന്ത്രിനൊണ്ടെന്നിഹ കേട്ടിരിക്കുന്നിതു.
 ആയിരം പേർ തത്ര പാരാതെ പോയിട്ടു
 നായകനെന്നവനെത്തൊഴുതുമ്പോടു
 സേവിച്ചു പ്രീതി വരുത്തിട്ടവനെ
 സേവകരെന്നുള്ള ഭാവം നടിച്ചിഹ
²സാധനം ശ്രീമഹാമാർത്താണ്ഡഭൂപന
 സാധിച്ചു വൈപ്രാവനേശ്വരൻ തന്നെ
 സുപ്രിയം കൃതപാ ബലമുള്ള മല്ലർപോൽ
 ഉൾക്കരുത്തോടു സേവിച്ചു പാർത്തിടണം.
 ഭൂപനകമ്പടിക്കൊരിൽ മുന്നണി
 ആപത്തൊഴിക്കുന്ന ഞങ്ങളെന്നാകണം.

---

1 സേപമോത്തരസുന്ദരപിതാവ് = നല്ലശക്തിയുള്ളവൻ എന്നായിരിക്കാം.
 'നല്ലകണ്ണു' എന്നും മറ്റും സാധാരണ നാമങ്ങൾ കാണുന്നുണ്ടല്ലോ.

2 സാധനം = ആയുധപത്രം.

വന്നു

ശ്രീമാന്മാണ്മാഹാത്മ്യം

അല്ലലെന്നീ കാത്തുനിരക്കുന്ന നേരത്തു
കൊന്നിടണം ഭൂമിപാലനെ സത്പരം.
എന്ത പാഞ്ഞവൻ നന്നായി മന്ത്രിച്ചു
ചൊന്നവണ്ണം തീരമുള്ള ജനങ്ങളിൽ
ആഹിരംപേക്കുനകം ഭൂപ്രവും നരകി
പോയവുമെന്നയല്ലാനവതം തദാ
1 പാണ്ഡ്യക്ഷിതിരക്ഷിതാവിനെ പ്രാപിച്ചു
പണ്ഡിതന്മാർ ക്ഷണംകൊണ്ടിട്ടുപോയ് പുനഃ
സന്ദേശ ചാപകം കൈക്കൊണ്ടു വേഗത്തിൽ
വന്നു വൈപ്രാവനെ ഭൂപനെ വന്ദിച്ചു
സാധനവും കൊടുത്തു ഭൂപാലന്റെ
2 മേനി കാത്തിട്ടു മല്ലാലീടിനാർ.
അല്പായുവുമഞ്ചിവിടക്കഴിഞ്ഞിതു.
സിദ്ധചതികളെ കേൾക്കെടോ ചൊല്ലുവേൻ.

— (0) —

ആറാം അദ്ധ്യായം.

എന്ന മഹിപതി ജാതനാത്ഭുതലെ
 അന്ന തുടങ്ങി വേഷമുണർത്തിപ്പൻ.
 അങ്ങിനെതന്നെയുംല്ലയോ ഭൂപതി
 എങ്ങും നടക്കും പലവിധവേഷമാത്.

സേവകന്മാരുടെ ഗേഹത്തിലുൾപ്പെട്ട
 1 ഭാവമവർക്കു തൊക്കെ ചിന്തിച്ചു.

അന്യദേശത്തിൽനിന്നുത വന്നിടിലും
 ധന്യനൊരിക്കലും വിശ്വാസവും നഹി.
 തന്നോഭാവമവർക്കുവേണ്ടായനം²

ചെമ്മയിലങ്ങവർഭാവം "ഗ്രഹിച്ചിടും.
 നാട്ടിലും കാട്ടിലുമുള്ളോരവസ്ഥകൾ
 കേട്ടുകണ്ടൊക്കെ ഗ്രഹിച്ചുകൊള്ളുന്നിതു.

അങ്ങിനെയുള്ളവനെക്കീഴുമിങ്ങവർ
 4 ചങ്ങാതിത്തന്നുടയാളെന്തെ "നണ്ണിനാൻ.

... ..
 ... ..
 ... ..
 ... ..

നിന്നു പോർചെയ്തുള്ള "കൈതവസേനയെ.
 പാരിൽ മരിച്ചിതു ഭൂമിപനെനിഹ
 പോരിൽ പ്രസിദ്ധമായവനു 7 തരന്തരെ.
 ഹാർദ്ദകൈതളായിപനക്കഥാ കേട്ടിട്ടു
 സാർവ്വദേശീയ 8 സേനയ്ക്കു നൽകിനാൻ.

---

1 ഭാവം=അഭിപ്രായം; പ്രവൃത്തി. 2 അവബോധനം=അറിവ്. 3 ഗ്രഹിക്കുക=മനസ്സിലാക്കുക. 4 ചങ്ങാതി=സ്നേഹിതനായ അധികപൻ. 5 നണ്ണിനാൻ=വിചാരിച്ചു. 6 കൈതവം=കപടം. 7 തരന്തരെ=അരിനിയ്യ. 8 സിത=പഞ്ചസാര.

ശ്രീമാമാന്താണ്ഡഭൂപാലനഞ്ജസാ¹
 കേമമായുള്ളൊരു ²വാഹത്തിലാരുഹ്യ
 സേനാപരിവൃതനായിട്ടെഴുന്നള്ളി
 ദീനനാം ഘത്തോപവത്തിയെ സന്ധപരം
 കാണിച്ചിതു നല്ല വൈദ്യരെക്കൊണ്ടവർ
 പ്രാണനപായമിവനു വരാ എന്നാർ
 ദ്രോണതൈലത്തിലോരാരും മാസം പ്രാണ-
 ത്രാണനം ചെയ്യിച്ചോ സൗഖ്യം വരും ദ്രവം.
 അങ്ങിനെ ചെയ്തന്നയച്ചീതവരോടു
 അങ്ങവരും ക്രമാൽ ചെയ്താർ ചികിത്സകൾ,
 സംഘംഗ്നേലോരനടുത്ത നാൾ കേട്ടിതു
⁴ലംഘനമില്ലാ മഹീപതിക്കെന്നതും
 തന്നുടെ ഭൂരൂരശേഷം മരിച്ചതും.
 ഖിന്നനായ് പിന്നെയും ചിന്ത തുടങ്ങിനാൻ.

1 അഞ്ജസാ=വേഗം. 2 വാഹം=കുതിര. 3 ദ്രോണതൈലം=ദ്രോണപരിമിതമായ തൈലം. ദ്രോണം=പരിനാദം ഇടങ്ങഴി കൂടിയ അളവ്. “ദ്രോണോ ഫസ്ത്രിയാമാലകേ സ്യാദാലംകാനാം ചതുഷ്ഠയേ” എന്ന മേദിനീകോശപ്രകാരം നാലിടങ്ങഴി കൂടിയ അളവിനും ദ്രോണം എന്നു പേരുണ്ട്. അഥവാ “പേരിമാണദാരുപാത്രേ ദ്രോണോ ഫസ്ത്രി” എന്ന വൈജയന്തീവചനമനുസരിച്ച് ദ്രോണശബ്ദത്തിനു ദ്രോണീ എന്നും അർത്ഥമുള്ളതിനാൽ തൈലദ്രോണിയിൽ എന്നഭിപ്രായമായിരിക്കാം. തവളയ്ക്കും ദ്രോണമെന്ന പേർ രാഷ്ട്രധിനീഷ്ടയ്ക്കുവീൽ കാണുന്നു. മുറിവുകൾക്കും മറ്റും മണ്ഡൂകവസ മേത്തു കാച്ചിയ കുമ്പസു തേയ്ക്കാരണ്ടെന്നു ചിലർ പറയുന്നുമുണ്ട്. ആ അർത്ഥവും ഇവിടെ യോജിക്കാത്തതല്ല. 4 ലംഘനശബ്ദത്തിന് മരണം അതിക്രമണം എന്നും മറ്റും ഉചിതംപോലെ അർത്ഥങ്ങൾ പറയാം. “ലംഘനമായിതവനുടെ വൻപട”, “ലംഘനംകൂടാതെത്താൻ തടന്തരേ”, “ലംഘനം പരമേഷയം” ഇത്യാദി പ്രയോഗങ്ങൾ കാണുക.

ഹാർദ്ദകേഷുതുതുകലാപപ്പട്ടം കെട്ടുന്ന
 ശാർദ്ദൂലവിക്രമന്മാരങ്ങിരിക്കയാൽ
 തന്ത്രിപ്രവീരരെ വേഗം വരുത്തിട്ടു
 മന്ത്രിച്ചവരോടു ചൊന്നാൻ മധീപതി.
 വൈപ്രാവനാധിപനെ വധിച്ചീടണം
¹വിപ്രേഷുരെ ! നിങ്ങൾ സംപ്രദായങ്ങളാൽ.
 വേണ്ടും പണങ്ങളും കൊണ്ടു ചൊയ്ക്കാംകെന്നു
 ഇങ്ങൽകൂടാതെ കൊടുത്തയച്ചീടിനാൻ.
 അദ്ധ്യായമാറു കഴിഞ്ഞു ശേഷം കഥാ
 അത്യുത്തമം കേൾക്കു ചൊല്ലുന്നിതൊണ്ടു ഞാൻ.

—(0)—

ആഴാം അദ്ധ്യായം.

ആരംഭമുഖസ്സനക്കാർ ¹ഭിക്ഷുവേഷമായ്
 കീഴ്പ്പട്ട ജാതിയെപ്പോൽ ²ചതിമെങ്കന്ദ-
 നീവൃത്തി പ്രാപിച്ചു ഗുഡാഭായി (ജവാൽ)
 ആകുംപ്രകാരം വിചാരിച്ചറിഞ്ഞിതു
 ഭൂപന്തരങ്ങു മാളികയിന്നത-
 ന്നാപത്തു ഭൂപന്തരം ചെയ്തതിന്നായ് തദാ
 മാളികാഗൃഹത്തിനെ ലക്ഷ്യമാക്കിക്കൊണ്ടു
 ആളുകൾ പത്തുപേർ പത്തു പട്ടങ്ങളിൽ
 കേരീട്ടു പട്ടങ്ങളെ വിട്ടു മേല്പട്ട
 ന്നരുന്നായിരം മാറൊണ്ടു സൂത്രവും.
 ഉത്തരദിക്കിലൊരു മലയിൽനിന്നു
 എത്തിനാർ മാളികാഗൃഹാർദ്ധരാത്രിയിൽ.
 വണ്ഡിച്ചു മാളികാഗൃഹത്തിനെ സത്പരം
 പണ്ഡിതന്മാർ നൃത്തക്കയറിട്ടിറങ്ങിനാർ.
 ഉള്ളിൽ കടന്നതനേരത്തു കാണായി
 പള്ളിക്കുറിപ്പുകൊള്ളുന്ന പുരുഷനെ.
 രണ്ടാക്കീനാർ വാളുകൊണ്ടു കണ്ണത്തിനെ
 ഉണ്ടായി ശബ്ദമലറിട്ടവശ്രുതം³.
 ദ്വാരസ്ഥരെന്നിതെന്നിക്കിടന്നെ ചിന്തിച്ചു
 പാരം ഭൂമിച്ചിട്ടകത്തു കടന്നിതു.
 പത്തുപേർ നിൽക്കുന്നു വാളും ധരിച്ചിട്ടു
 ചത്തുകിടക്കുന്ന ഭൂപന്തരയും കണ്ടു.
 ഹാഹാ മുറവിളിച്ചാരത്തനേരത്തു
 ഹാഹാ അഹോയെന്നു വന്നിതു സേവകർ.

---

1 ഭിക്ഷു=സംത്യാസി, പിടിക്കാരൻ. 2 ചതി=സപ്പം. തിരു
 വനനപുരമെന്നു വിശിഷ്ടാർത്ഥം. 3 അവശ്രുതം=വിളിതസ്വരം.

കണ്ടിതു ഭൂപൻ മരിച്ചുകിടപ്പതു
 തൊണ്ടവിട്ടയോ കരഞ്ഞുതുടങ്ങിനാൻ.
 താപകോപത്തോടു പിന്നെയടുത്തിട്ടു
 പാപികളെ പിടിച്ചാശു കെട്ടിടിനാൻ.

¹ആസ്ഥാനദേശത്തു കൊണ്ടുവന്നിട്ടവർ

²ആസ്ഥയാ ചോദ്യംതുടങ്ങിവരുവിധയ
 മാതാപുത്രഭവനുദിച്ചുയന്നീടിനാൻ
 ആത്തിഹീനമെഴുന്നള്ളി മാതാപുത്രനും
 എല്ലാവരും തൊഴുതങ്ങലിയോടിഹ
 മെല്ലവേ നിന്നപേരോടരുചെയ്തിതു.

മല്ലാക്ഷിമാർ.....

... ..
 ... ..
 ... ..
 ... ..

എട്ടാം അദ്ധ്യായം.

*****

... ..
 ... ..
 ... ..

പാത്ഥിവിനേതും ഫലിക്കയില്ലെന്നുടൻ.
 എങ്കിലും നന്നായ് പ്രയോഗങ്ങൾ ചെയ്യണം
 സങ്കടം പിന്നെ വരുന്നതു കല്പിക്കും.
 എന്നു കല്പിച്ച ജലത്തിൽ മുഴുകിട്ടു
 ഒന്നു രണ്ടു ദിനം വാഴുന്ന വീരരെ
 അതു വരുത്തിട്ടവരോടുകൂടെയ്ക്കു
 ചിത്രമാകുംവണ്ണമെന്നു ചെയ്തീടണം.
 വൈപ്രാവനേന്ദ്രൻ കുളിക്കുന്ന നേരത്തു
 1 അച്ഛിൽ മുഴുകിട്ടവനെ വധിക്കണം.
 എന്നാലതിന്നു വേണ്ടും ധനവുംകൊണ്ടു
 ചെന്നു വധിക്കുന്നയാളുനവർകളെ.
 2 ഗുരൂപാത്തല്യഗമൈകന്ദനീവൃതി
 3 ഗാഢഗുരൂമവർ വന്നാർ പതുക്കവേ.
 ഭൂപന്റെ 4 ച(ചാ)ച്ചീകൃവാപിയെക്കണ്ടവർ
 താപഹീനം 5 ജലോല്പാസമാഗ്നാൽ തദാ

1 അച്ഛിൽ = അശ്വതിൽ, പെട്ടെന്നു. 2 ഗുരൂപാര = സർപ്പം.
 3 ഗാഢം = വളരെ. 4 ചാച്ചീകൃവാപി = നീരാഴി. ചാർച്ചീകൃ
 ശബ്ദത്തിനു വാസനപ്പൊടി തേയ്ക്കുകയും കുടുകയും ചെയ്തു എന്നാണ്
 കോശങ്ങളിൽ കാണുന്ന അർത്ഥം. ഇതനുസരിച്ചുപ്രകൃതത്തിൽ വാസന
 പൊടി തേച്ചു കുളിക്കുന്ന കുളമെന്നും, വാസനപ്പൊടി കലക്കിയ കുള
 മെന്നും താല്പര്യം വന്നുകൂടുന്നു. “സ്നാനം ചർച്ചാഥ ചാർച്ചീകൃ
 ണ്ഡാസകഃ” എന്ന് അമരകോശപാഠം സ്വീകരിക്കുന്നപക്ഷം ‘നീരാ
 ട്വാനുള്ള കുളം’ എന്നു നേർവഴിക്കുതന്നെ അർത്ഥമാകാം. 5 ജലോ-
 ല്പാസം = വെള്ളച്ചാലും, മഴ.

പോയിട്ടു വാപിയിൽ മുങ്ങിക്കിടന്നിതു
 കൈയിൽ ¹കൃപാണികൾ ²കൈക്കൊണ്ടുപായമാന്³
 രാത്രിയിലേവം കിടന്നിരുന്നീടിനാർ.
 ധാത്രിശ്വരൻ രാത്രി പോകുംസമയത്തിൽ
 നീരാട്ടിനായെഴുന്നള്ളി നീരാഴിയിൽ
 ശുരരാകുന്ന ഭോധിപന്മാരോടും.
 മുൻപേയൊരുത്തനിറങ്ങി നീരാഴിയിൽ
 പിൻപേയിറങ്ങുവാൻ ഭാവിച്ചു ഭൂപന്മ.
⁴പൂർവ്വാരോഹിജം മന്ത്യാംബ്രിയെ⁴ തദാ
 ഗർവ്വേണ ചെന്നു പിടിച്ചാർ നിമജ്ജകർ.
 കത്തിനാർ കത്തികൊണ്ടപ്പോൾ കത്തിച്ചവൻ
 എത്തിപ്പിടിച്ചിതു തീരസ്ഥിരം നരം.
 എല്ലാവരുംകൂടി വേഗം പിടിച്ചിട്ടു
 മെല്ലെ കരേററിനാർ ഭൂ ഭോധിപം.
 എന്തൊരു ജന്തുവോ കാലിൽ പിടിച്ചിതു
 ഫന്ത കടിച്ചിതെന്നാശു ചൊന്നാൻ തദാ.
 രക്തവും പായുന്നതു കണ്ടു ഭൂമിപൻ
 ശക്തരെക്കൊണ്ടപ്പിച്ചു മടകളെ.
⁵പാതാളപക്ഷീന്ദ്രനെക്കൊണ്ടുവന്നിട്ടു
⁶ആതങ്കമീനമരിച്ചുതുടങ്ങിനാർ.
 ഇഴട്ടികൾ വാളുകുളഗിശസ്ത്രങ്ങളും
 കൂട്ടമായ്ക്കൂടി എടുത്തുനീന്ത തദാ
 വെള്ളത്തിൽ മുങ്ങിക്കിടക്കാ ⁷പരിഷ്കരം
 തുളളിക്കരേറിനാർ അല്ലലുണ്ടാകയാൽ.

1 കൃപാണി=കത്തി, കത്തിരിയെന്നു മിലർ. 2 കൈക്കൊണ്ടു=സഹിക്കരിച്ചു. 3 പൂർവ്വാരോഹി=ആദ്യം ഇറങ്ങിയവൻ. 4 അംബ്രി=പാദം. 5 പാതാളപക്ഷീന്ദ്രം=പാതാളക്കുറുണ്ടി. 6 ആതങ്കം=ഭയം. 7 പരിഷ്കരം=ജനം.

നർ

ശ്രീമാത്താഡമഹാത്മ്യം

കണ്ടിട്ടു ഭൂപതിയൊക്കുപിടിപ്പിച്ചു
കൊണ്ടു പോട്ടേന കാർത്തു ഗ്രാമിച്ച പിൻ
ശ്രീമദ്വലകൊണ്ടിഹ കാലും കരങ്ങളും
¹സംഖരം ബന്ധിച്ചു ²കാര്യേലാക്കിനാൻ.
അദ്ധ്യായമെട്ടു കഴിഞ്ഞിനി ശിഷ്യവും
ശ്രദ്ധയാ ചൊല്ലുന്നതെങ്ങു മുരുകി ഞാൻ.

----- (0) -----

ഒൻപതാം അദ്ധ്യായം.

എങ്കിലോ കേൾക്ക സമഗ്രീ നരധീപൻ
തങ്കൽ വരുന്ന വിപത്തുകൾ കണ്ടിഹ
ആകാശവീഥിയിൽ മാളികാഗ്രത്തിലും
പ്രാകാശഹീനമഗാധപാതാളകെ
തിയ്യുകുസ്ഥലെ പുനഃ സേവകന്മാരിലും
വൈരിയെ ചിന്തിച്ചു സൂക്ഷിച്ചിരുന്നിതു.
വൈകേണ്ടയിന്നി നാം യുദ്ധത്തിനായിട്ടു
പോകണമെന്നു നിനച്ചു തടേന്തര.

ആന കുതിര കാലാർപ്പട സർവ്വം
നാനാപ്രകാരമാമായുധം കൈക്കൊണ്ടു
വേഗം വരുന്നനജ്ഞയെ ചെയ്തയാൽ
ആഗമിച്ച ചതുരംഗസേനാദികൾ.

ശീചക്രിതല്ലമെഴുകുന്ദനീവൃതഃ
പ്രോചിതജ്യോതിഷെ നല്ല മുഹൂർത്തകെ
ആയോധനാത്ഥം പുറപ്പെട്ട ഭൂപതി
വായുവേഗത്തോടു യാത്ര മനോഹരം.

ആനകളായിരത്തിന്മേലിലംഭാരി

റാണമത്തഗജം പത്തിൻഘനോപരി

¹ഭേദികൾ മോഹരപടഹമുരജ്ജുകൾ²

³വീരവാദ്യങ്ങൾ ⁴മൃദംഗോർദ്ധ്വപകുടങ്ങൾ⁵

ശംഖങ്ങളും മറുമറുമില്ലാത്തുള്ള

⁶സംഖ്യാവാദ്യങ്ങളുവറ്റിൻധ്വനികളാൽ

---

1 ഭേരി=പെരുമ്പറ. 2 മുരജ്ജം(മുരജം)=മിഴാവ്. 3 വീരവാദ്യങ്ങൾ=കുടയുടി, നെടുയുടി, പറ, ചല്ലരിപ്പറ, നടമിഴാവ്, ചെണ്ട, ബാൻഡ് മുതലായവ. 4 മൃദംഗം=മദ്ദളം. 5 ഉർദ്ധ്വപകുടം=ഉയരത്തു വച്ചു കൊടുത്ത മദ്ദളം. 6 സംഖ്യാ=യുദ്ധം.

നന്ന

ശ്രീമാന്താഡമഹാത്മ്യം

പാരിടെ മാനവന്മാരുടെ കാതുകൾ
 പാരമയൈക്കുനു ഭീതി പെരുക്കുന്നു.
 തുള്ളുന്ന വെള്ളക്കുതിരകൾ സംഖ്യകൾ
 വെള്ളപുളയങ്ങൾ വാഹകന്മാരുടെ
 കൈയിലിരിക്കും തെളിതെളി വാളുകൾ
 അയ്യോ ഇടിത്തീസമാനം ഭയങ്കരം.
 അഗ്നിശസ്ത്രധരന്മാർ ധൂളിസംഖ്യകൾ.
 സാഗ്നിമഹാസ്ത്രധാരികൾ കോടികൾ.
 വീരകോടണ്ഡധരർ ¹ഭണ്ഡസംഖ്യകൾ.
 സാരശക്തിധരന്മാർ പത്തുകോടികൾ.
 ഭീണ്ഡിപാലങ്ങൾ മുസലങ്ങൾ ശൂലങ്ങൾ
 ദണ്ഡങ്ങൾ ചക്രപരിഹുകന്തങ്ങളും
 കല്ലു കവണകൾ നല്ല പരിശുകൾ
 ചൊല്ലത്തായുള്ള ആയുധജാലങ്ങൾ
 ഒക്കെയെടുത്തു ബഹുശരം നടക്കുന്നു
 ഉൾക്കൊം മന്ത്രികൾ സേനാനിവിരർകൾ.
 അശോപാപരി ചിലരത്തോളകെ ചിലർ
 വിശപവീരന്മാർ ²സമാജോപരി ചിലർ
 കാൽനടയായി ³പദാതികളിൽ ചിലർ
 ഘോരഘോരം നടക്കൊണ്ടാർ വടക്കോട്ട്.
 ശ്രീമഹാമാന്താഡഭൂപതിവീരനും
 ശ്രീമഹാലക്ഷ്മധർമ്മിഷ്ഠപ്രവീരനും
 രത്നസുവണ്ണമയ ശിഖികളുള്ളിൽ ⁴
 യതാ(?)അരിക്ഷരത്നപ്രഭയോടവർ
 ആരുഹ്യ വെൺചാമരങ്ങളാൽ വീശിച്ചു
 ചാരുസുവണ്ണദണ്ഡോഷ്ണനിവാരണ-

---

1 ഭണ്ഡസംഖ്യ = വളരെ വലുതായ എണ്ണം. തെങ്ങു എന്ന് അ
 ധ്യാനമാമായണതിച്ചുണ്ട്. 2 സമാജം = ആന എന്ന് നാനാർത്ഥം -
 കോശം. 3 പദാതി = കാലാൾ. 4 ശിഖിക = പല്ലുക്ക്.

¹ചന്ദ്രാതപത്രങ്ങളെപ്പിടിപ്പിച്ചവർ
 സാന്ദ്രമോദം പടമയ്യെ പുറപ്പെട്ടുൻ.
 യോജനാർദ്ധം നടന്നപ്പോൾ സമസ്തരം
 യോജിച്ചവിടെ വസിച്ചാർ സുഖത്തോടു,
 അപ്പോൾ ²ഖനനധരന്മാർ പീറപ്പെട്ടു
 കെല്ലോടു ³വാരിപ്രവാഹത്തെ വെട്ടിനാർ.
 ഓരോ ദിനങ്ങളിൽ ഐയ്യയ്ക്കനുശീക-
 ഭൂതതു ചെന്നു പടകളിരിക്കയും
 വാരിപ്രവാഹവുമെയ്ക്കനുശീക-
 ഭൂമുടനടൻ വെട്ടിക്കുഴിക്കയും
 ഇങ്ങിനെ ഘോരഭയങ്കരസേനയാ
 അങ്ങു ചെന്നീടിന. ⁴വല്ലുലേ ഭൂപതി.
 വന്ദിച്ച ഭക്ത്യാ ⁵ജനാർദ്ദനസ്വാമിയെ
 നന്ദിച്ച മൂന്നുനാൾ തത്ര വസിക്കുമ്പോൾ
 ഭൂപന്റെ പാർവതന്മാരായൊരു ദിനം
 പാപകതുച്ഛരാമൻപതു പേർ നിന്നാർ.
 പങ്കജനാഭപുരീവീഥി നാലിലും
 നുകീണ്ണശസ്ത്രാസികൾക്കൊള്ള ⁶ദേശികർ
 പിന്നെയവരുടെ ശിഷ്യരിൽ വൻപരം
 ഉന്നതനാം ഭിക്ഷു വാണിഭ്യേന്ദ്രനും
 മസ്ഥാനമെത്തുമായഷ്ടിദേശികൻ
 കൈന്തകാചായുനാം കാങ്കകരോരനും
 തീരദിതീയകണ്ഡകാചായുനും
 വീരരാമായുധാഭ്യാസിതര ഭൂതർ

1 ചന്ദ്രാതപത്രം = ശോപതമ്യത്രം. 2 ഖനനം = കുഴിക്കാനുള്ള
 സാധനം, മൺവെട്ടി മുരട്ടായത്. 3 വാരിപ്രവാഹം = തോട്.
 4 വല്ലുലം = വല്ലുല. 5 ജനാർദ്ദനൻ = ജനം ജനം, അതിനെ നശി-
 പ്പിക്കുന്നവൻ വിഷ്ണു. ജനം (പഞ്ച ജനം) എന്ന അസുരവർഗ്ഗത്തെ നശി-
 പ്പിച്ചതുകൊണ്ടും ഈ പേരു സിദ്ധിച്ചു. 6 ദേശികർ = തൃശ്ശൂരന്മാർ.

ൻവ

ശ്രീമാന്താണ്ഡമാഹാത്മ്യം

¹പാഷ്ടരാമിവൻപതു പേരോടും
നേരുവേഷം തൃജിച്ചങ്ങമിങ്ങും തദാ
സഞ്ചരിച്ചിടുന്ന നേരത്തൊരായിരം
സംശപ്തകന്മാരടുത്തിതു പോരിനായ്.
²കൈതക³സ്തംബ⁴കുഞ്ജാന്തർഗ്ഗതനായി
കൈതചം ഭൂപനീരുന്നീതതുനരം.
വനടുത്തീടിനാർ സംശപ്തകർ തദാ
കൊന്നുകൊന്നീടിനാമാചാര്യവീരരും.
ഇന്തിത്തിതൈയെന്നു ചാടിവെട്ടുന്നവർ
ഹന്ത ഹരേ ഹരേ ആരേതി അണ്ണർകൾ.
അങ്ങ മടക്കീട്ടു ഇങ്ങ ചാരെന്നടൻ
പെങ്ങിന കോപേന കുത്തിനാർ കെഴന്തർകൾ.
വാടാ ശംഃ നീല്പനീപ്പെടാണേടൻ
ചാടി വെട്ടീടുന്ന മസ്ഥാനമത്തർകൾ.
ഇങ്ങിനെ തങ്ങൾ തങ്ങൾക്കുള്ള വാക്കുകൾ
എങ്ങമേ കേൾക്കുമാർ ചൊല്ലി വെട്ടീടിനാർ.
ആയിരം പേരയും നാഴികയഞ്ചിനാൽ
ആയോധനത്തിലാചാര്യനൊടുക്കിനാൻ.
സതപരമപ്പോരും ബഹീർഗ്ഗനായ് ധ്രുവൻ
ചത്തുകിടക്കുന്ന ശത്രുക്കളെക്കണ്ടു
വിസ്തീർത്തായവരോടൊരുമിച്ചുടൻ
സസ്തീതനായ് നിജസേനയിലെത്തിനാൻ.
അക്കഥ കേട്ടു പടയജനമൊക്കെയും
ചൊൽക്കൊള്ളുമാചാര്യരെ പുകൾത്തിടിനാർ.

1 പാർഷദർ=പരിവാരങ്ങൾ. 2 കൈതകം=താഴ. 3 സ്തംബം=തടിയില്ലാത്തേയും ഇല വിസ്താരമായുള്ള ചെടി. 4 കുഞ്ജം=കുടിൽ.

രണ്ടാംകാണഡം—ഒൻപതാമദ്ധ്യായം.   ന്ൻ

വേഗേന പിന്നെയവിടന്നു സേനകൾ
ആഗമിച്ചീടിനാർ ¹പാരകാബുപുരി.
പിന്നെയവിടന്നു ഫാർട്ടുകെളാത്തികെ
ചെന്നിരുന്നാർ ക്രോശദൂരത്തു ദക്ഷിണെ.
അദ്ധ്യാമവുമൊൻപതരൂ കഴിഞ്ഞിനി
യുദ്ധപൈശിഷ്ട്യകഥകളെ കേൾക്കേടോ.

—(X)—

പത്താം അദ്ധ്യായം.

മന്നനും സേനാനികൾ മന്ത്രിവീരരും
 ഉന്നതനാകുന്ന യോദ്ധാവുമായ് തദാ
 ഒന്നിച്ചു മന്ത്രിച്ചു കുന്നുകൾ കോരവാൻ
 അന്നതന്നെയതിന്നാരഭോധിത.
 അത്രയും മറ്റു കൂടാരങ്ങളേവർണ്ണം
 എത്രയും ചിത്രമായ് അത്ര കെട്ടീടിനാൻ.
 അത്യുന്നതം ഭൂമിപാലനിവസതി
 ഉത്തുംഗമായുള്ള തോരണം സന്നിധൗ.
 ഇങ്ങിനെ വന്നിരിക്കുന്നിതെന്നുള്ളതു
 അങ്ങറിഞ്ഞു ബന്ധു സംഘമുണ്ണേലോർക്കൾ.
 ഭൂതലം വേധം കുഴിച്ചു തുരക്കുന്ന
 ചാതുര്യമുള്ള ജനത്തെ വരുത്തിനാൻ.
 മന്നവൻതന്നുടെ ആജ്ഞാനിമിത്തമായ്
 അന്നവർ ഭൂമീ തുരപ്പാൻ തുടങ്ങിനാൻ.
 വീക്ഷിച്ചു ഭൂപ്രകാരമുകളിനെ
 പ്രക്ഷേപണം ചെയ്തു കമ്പുകൾ നാലിനെ
¹ശങ്കപഗ്രസ്വ കണ്ഠപായലക്ഷ്യേണ
 ശങ്കകൂടാതെ രണ്ടുണ്ടാക്കി കൈകളെ
 ഒന്നു നീളംകുറഞ്ഞൊന്നു നീളം പുനഃ
 എന്നാലവററിന്റെ ²അഗ്രാന്തരങ്ങളെ
 ഓരോ കരങ്ങളാൽ അത്ര താഡിച്ചിട്ടു
 പാരാതെ ³ഉഗ്രനകംകൊണ്ടു ⁴ഭേദിച്ചുടൻ
 ഭൂപവസതി ഇരിക്കുന്ന ഭൂവും
 താപം വിനാ നല്ല നേരുമറിഞ്ഞവർ

---

1 ശങ്ക=കമ്പ്. 2 അഗ്രാന്തരം=അഗ്രങ്ങളിൽ തമ്മിലുള്ള
 ഇട. 3 ഉഗ്രനകം=കുറവ്. 4 ഭേദിക്കുക=യ്തിരിക്കുക.

വേഗം തുരന്നു തുരന്നു തുരന്നു
 ആഗമിച്ചാർ ഭൂപക്രമമധ്യകെ.
 മിശ്രഗംഭീരഭൂരിശ്രേഷ്ഠനന്നിശി
 വിശ്രമിച്ചുനറങ്ങി ഗുപനായങ്കിൽ.
¹തല്ലേന സാകുചവനെയെടുത്തിട്ടു
 ഉല്ലന്നമോദേന ഹാർദ്ദകൈരളേടുതൻ
 തുക്കുക്കൽ വച്ചു തൊഴുതാൻ നരേന്ദ്രനും
 ചൊൽ കൊള്ളമാഭാണങ്ങൾ നരകീടിനാൻ.
 രാത്രിയിലിങ്ങിനെ ²മാറാർനടുവരിൽ
 ചോൽത്തലവനകപ്പെടുണന്നീടിനാൻ.
 നോക്കുന്ന നേരത്തു ആയുധശാലികൾ
 ഉരക്കായി നിൽക്കുന്നു നാലുചാടികളും.
 ഭൂപനേക്കുണ്ടാനന്ദൻ സിംഹാസനേ
 കോപേന നേത്രം ചുവപ്പിച്ചിരിപ്പതും.
 ഹാർദ്ദകൈരളാധിപനാക മബ്ഭൂപതി
 മർദ്ദിക്കണമിവനെയെന്നു ചൊല്ലിനാൻ.
 വൈപ്രാവനാധിപ ! നിൻ തിരമൊക്കയും
 ഇപ്പോഴിവിടെ പരീക്ഷിച്ചുകൊള്ളുക.
 പല്ലകളൊക്കവെ തല്ലിത്തകർത്തിട്ടു
 കൊല്ലുന്നതുണ്ടഹോ നിന്നെ ശഠമതേ !.
 ഇങ്ങിനെ കേട്ടവൻ സ്വപ്നമോ കാര്യമോ
 എങ്ങിനെ എന്നറിയാതിരിക്കുംവിയെഴ
 വന്നു പിടിച്ചാൻ ചിലർ മിശ്രവീരനെ
 ഭീന്നങ്ങു തട്ടിക്കയത്തു ³ ചാടീടിനാൻ.
 നോക്കുന്നനേരത്തു സ്തംഭത്തിനെക്കണ്ടു
 വെക്കും വിഴുതതുകൊണ്ടടിച്ചീടിനാൻ

1 തല്ലം=കിടക്ക. 2 മാറാർ=ശത്രുക്കൾ. 3 കയത്തു=കോ
 പിച്ഛ.

ചത്താരടിപ്പാനടുത്ത ജനങ്ങളും.
 ഉത്തംഗമായൊരു വാളിനെക്കണ്ടവൻ
 കൈക്കൊണ്ടു വേഗേന വെട്ടിത്തുടങ്ങിനാൻ
¹ ചിക്കനെക്കാൽകൈതലകൾ മുറിഞ്ഞിതു.
 ഓടിയൊളിച്ചിതു ഭൂപനമന്നേരം
 ചാടി വെട്ടീടിനാൻ പീനെയും പിനെയും.
 അന്തമില്ലാത്തുള്ള കൂരിരൾ കാൺകയാൽ
 പന്തത്തിനാൽ ക്ഷണം ചട്ടാൻ ഗുഹങ്ങളെ.
 മാളികാ² സൗധങ്ങൾ വീടുകൾ ഗ്രാമങ്ങൾ
 ആളിമാർ പാർക്കുന്ന ഗേഹങ്ങളുടാടി
 കൈവേ ഒന്നുപോലെ തീ പിടിച്ചിട്ടു
 പൊക്കമായന്തരിക്ഷത്തിൽ³ പ്രവേശിച്ചു.
 നല്ല വെളിച്ചമുണ്ടുണ്ടായ നേരത്തു
 അല്ലൽ തീന്നോടി വിരട്ടി വെട്ടീടിനാൻ.
 വീടുകളുള്ളിലെ ആളുകൾ കാളകൾ
 ആടുകൾ ബാലകർ നാരികളെന്തിവർ
 കാൽകൾ⁴ മേനികൾ വെന്തുവെന്താഹന്ത
 നാലുപാടികലും വീണു മരിക്കുന്നു.
 ഓടിയൊളിച്ചിഹ ചോരുന്നവർകളെ
 കൂടെത്തുടന്നിഹ ചെട്ടി വധിക്കുന്നു.
 ഹാർദ്ദകൗളത്തിലനേകം ജനങ്ങളെ
 ശാർദ്ദൂലവിക്രമൻ കൊന്നാനതിദൂതം.
 സൂര്യനുടിച്ചിതതു കണ്ട ശക്തിമാൻ
 വേഗേന ചീറിനോക്കി നടന്നീടിനാൻ.
 തന്നുടെ സ്വാമിതന്നന്തികെ വന്നിട്ടു
 മന്നവൻതന്നെ കൊഴുതുനീന്നീടിനാൻ.

1 ചിക്കനെ=പെട്ടെന്ന്. 2 സൗധം=കൊട്ടാരം. 3 അന്തരിക്ഷം=ആകാശം. 4 മേനീ=ശരീരം.

അങ്ങദയത്തിൽ തൂരകരസ്രന്തെയും
 1 തുംഗനാകം ഭടനാഥൻ വിനാശവും
 കണ്ടു വിഷാദിച്ചു വാഴുന്ന സർവ്വം
 കൊണ്ടാടിനാർ കണ്ടു മിശ്രഗംഭീരനെ.
 എല്ലാവരും വന്നു മിശ്രഗംഭീരനെ
 മെല്ലെത്തലോടിയവനോടു ചോദിച്ചാർ.
 എങ്ങു പോയെങ്ങിനെ വന്നതു ചൊല്ലുകെ-
 ന്നിക്കിനെ കേൾക്കയാൽ ചൊല്ലിനാൻ മെല്ലവെ.
 പോയതറിഞ്ഞില്ല ശത്രുക്കൾകൂട്ടത്തി-
 ലയ്യോ ഇരുന്നതു മാത്രമറിഞ്ഞു ഞാൻ.
 കൊല്ലുവാൻ വന്നാൻ ചിലർ ശക്തരായവർ
 കൊന്നേനടിച്ചു ഞാൻ ചീന്നെ ക്ഷണംകൊണ്ടു
 ചുട്ടു പൊടിപ്പിതു ഫാക്തുകെഴുത്തിനെ
 പെട്ടെന്നുഷസി ഞാനിങ്ങു പോന്നെന്നൊന്നാൻ.
 അദ്ധ്യായവും പത്തിവിടെക്കഴിഞ്ഞിതു
 മുശലഹാസന കേൾപ്പിൻ കഥാശേഷവും.

— (*) —

പതിനൊന്നാം അദ്ധ്യായം

സംഘം ഞ്ഞോലാരനും കംഭീകരാളനും
 ലംഘ പഞ്ചാസ്യനും മന്ത്രിമാരാകിന
 വിഭൂദപിതുംഗനും വിഭൂമീകാക്ഷനും
 അഭൂവണ്ണൻ മന്ത്രദണ്ഡനും മക്ഷിതൃത്
 സ്വപശ്ചികളാകുന്ന ഭാനുപ്രഭാഷനും
 മന്ത്രവികൃഷ്ടനും ധൃഷ്ടനും പുഷ്ടനും
 മറ്റും മഹാകാൽയഗൈരവന്മാരായ്
 1 തെരറെന്നൊരുമിച്ചു 2 മന്ത്രം തുടങ്ങിനാർ.
 3 ഗോ പുരാഗ്രേ വന്നു മാതന്ധ്യഭൂമിപൻ
 കോപേന സേനയാ 4 സാകമിരിക്കുന്നു.
 ആയിരം പേർ പോയ് ചതിച്ചുകൊന്നിടവാൻ
 ആയോധനേന്ദവൻ കൊന്നാനവർകളെ.
 ആരൂപ്യബന്ധകർ തന്നുടെ സുത്രവും
 കീഴ് പട്ടുപോയീ അവൻ ഫലിച്ചീല.
 മജ്ജകന്മാരുമവനരുകിൽ ചെന്നു
 ലജ്ജകന്മാരായ് വിലങ്ങിൽ കിടക്കുന്നു.
 സംശപ്തകന്മാർ സഹസ്രം മനുഷ്യരെ
 ഫിംസിച്ച് നാഴികയഞ്ചിനാൽ ഭൂമിപൻ.
 ഇന്നലെ രാത്രിയിവിടേക്കു വന്നിട്ടു
 കൊന്നു മുടിച്ചാശു ചുട്ടു പോയീടിനാൻ 5.
 നമ്മേയശേഷം മുടിക്കുമവനെന്ന്
 എന്തനസ്സിൽ സ്ഥിരമായിട്ടു ഭോജനം.
 എന്തു നാം ചെയ്യേണ്ടു മന്ത്രിപാരിരരെ !
 ഹന്ത ചിന്തിച്ചുറപ്പിച്ചു ചൊല്ലീടിവിൻ.

---

1 തെരറെന്നു=പെട്ടെന്ന്. 2 മന്ത്രം=ആശ്വാസന. 3 ഗോ
 പുരം=കോട്ടവാതിൽ. 4 സാകം=ഒരുമിച്ചു. 5 വന്നതു മഹാരാജാ
 വരണെന്നുള്ള ധാരണയാൽ പറയുന്നതാണിത്.

ഇത്തരം സംഘർഷ്ഠോഘോരോക്തി കേട്ടവർ
 അത്തൽ കൂടാതേയവനോടു ചൊല്ലിനാർ.
 ആയിരം പേരവർകൈവശമാകയാൽ
 അയ്യോ ചതിച്ചു വധിച്ചാരവർകളെ.
 മറുക്കുവരല്ലമായിട്ടിരിക്കയാൽ
 പുററിപ്പിടിച്ചു വിലങ്ങിലങ്ങിട്ടതും.
 സംശയകന്മാരുടെ മരണങ്ങളും
 സംശയമില്ല ചതിയിലകപ്പെട്ടു.
 ഇന്നലേയേകനിവിടുത്തു വന്നതു
 ഒന്നുമറിഞ്ഞില്ല ഞങ്ങൾ ദയാനിയെ !
¹കൊള്ളിവച്ചീടിനാൻ വീട്ടിനെക്കുള്ളതും
 കൊള്ളിവെക്കും ചിലർ രാത്രിയിൽ നിണ്ണയം.
 ഇങ്ങിനെ ഒണ്ടായതോത്തും മഹീപതേ !
 ഇങ്ങു വൈണാടേഹശത്രുവാം ഭൂമിപൻ
 വന്നിരിക്കുന്നെന്നുമാത്മനിയേതുമേ
 ചിന്നത വേണ്ടാ വധിക്കുന്നതൊണ്ടേഹോ.
 സന്നദ്ധരായിട്ടിരിക്കുന്നു നമ്മുടെ
 സന്നാഹമൊക്കെയും വീരപുഡാമണേ !
 രണ്ടുനാൾക്കുള്ളിലവരെ വധിക്കുന്നു
 കണ്ടുകൊൾകങ്ങളുടെ ബാഹുപരാക്രമം.
 ഇങ്ങിനെയാങ്ങവർ ചൊന്നോരനന്തരം
 അങ്ങവൻതന്റെ ²വയസ്സനാകും ഗുപൻ
 ചൊന്നാൻ മഹീപതേ ! കേൾക്ക വൈപ്രാവന--
 മന്നവനിപ്പോളെളുതല്ല നിണ്ണയം.
 കൊല്ലമവൻ നമ്മെയൊക്കെ ക്ഷണംകൊണ്ടു
 എല്ലാമടക്കമേ നമ്മുടെ ഭൂമിയെ.

1 കൊള്ളിവെക്കുക=രീവെക്കുക. 2 വയസ്സൻ=സ്നേഹിതൻ.

എന്നതുകൊണ്ടുവന്നോടു പിണങ്ങാതെ
 ചെന്നു വണങ്ങിയാൽ രക്ഷിപ്പിടുമവൻ.
 ഞാനും വരുന്നിതു തത്ര പോകാം വിഭോ !
 മാനം നടിച്ചുടൻ¹ ചെയ്തേണ്ട ഭൂപതേ !.
 എന്നതു കേട്ടുടൻ സഹ്യം ഞ്ഞോലാരനും
 ഒന്നു കോപിച്ചുനോക്കിപ്പറഞ്ഞീടിനാൻ.
 പണ്ടു മഹീപതിയെത്രപേർ ഭൂതലേ
 ഒണ്ടായിരുന്നപേരൊക്കെയിരിക്കുന്നോ.
 പോരതിലെത്തി മരിച്ചവർക്കുനടെ
²പേരുമാത്രമഴിയാതേയിരിക്കുന്നു.
³ഭീരുവാം നീ മമ മുന്നിലിരിക്കേണ്ട
 പാരാതെ പോക ഭജിക്ക ശത്രുക്കളെ.
 എന്നതു കേട്ടവൻ മെല്ലെന്നെന്നിയിച്ചു
 ചെന്നു വൈപ്രാവനമനവശനിയെ.
 ഭൂതതു നിന്നു നമിച്ചു മഹീശനെ
 സാരജ്ഞതാശ്ര സ്മരിച്ചതുടങ്ങിനാൻ.
 ദേവകുത്സാത്ഥമായ് ഭൂമൗ പിറന്നൊരു
 ദേവദേവ ! മഹാഭൂപ ! നമോനമഃ.
 ജാതനായനന്തൊട്ടാപത്തിൽ മുങ്ങിന
⁴പോതഭൂപാല ! നമസ്തേ നമോനമഃ.
 ഭൂതരാൽ കാട്ടിലെടുത്തലയപ്പട്ട
 മത്സ്യേശ്വര ! സൂര്യതുല്യ ! നമോനമഃ.
 ആദിസംവത്സരം മാറിനിന്നിട്ടയോ
 ഏറിയ വിദ്യ പഠിച്ച ഭൂപ ! നമഃ.
 ഘോരമാം ⁵ഗഹപരത്തുങ്കൽ പതിച്ചിട്ടു
 പാരാതെ ⁶ഗത്ഥമാഗ്നേണ പുറപ്പെട്ടു

1 അടൻ=യുദ്ധം. 2 പേരു=കീർത്തി. 3 ഭീരു=പേടിയുള്ളവൻ
 4 പോതം=കുടി. 5 ഗഹപരം=ഗുഹ. 6 ഗത്ഥം=ഭൂമിയുടെ കുമ്പി.

ഏകാകിയായ്¹നിജ ഭൃത്യരെക്കണ്ടിട്ടു
 പോകത്തുടങ്ങിയ നാഥ ! നമോനമഃ.
 ഗൌരീതീർത്തിൽനിന്നത്ര വരംവിധയ
 വൈരിചരാജിതനായോടി മെല്ലവെ
 ജാല്പനാൽ രക്ഷിതനായൊരു ഭൂമിപ !
 ബ്രഹ്മസമാന ! നമസ്തേ നമോനമഃ.
 രണ്ടാമതു് സമരത്തിൽ ഭയപ്പെട്ടു
 മണ്ടിശ്ശിവനുടെ ക്ഷേത്രേ ഗമിച്ചിട്ടു
 തന്നുടെ വേഷം ഒപിജനു നരകി ഒപിജൻ—
 തന്നുടെ വേഷം ഗ്രഹിച്ചു ഒപിജമുതി
 കണ്ടു ശത്രുക്കളോടൊന്നിച്ചുകൂടിട്ടു
 മിണ്ടാതെ പോന്നൊരു കാക പക്ഷി ! നമഃ.
 ഏകാകിയായൊരു ഭാറാപ്പു കൈക്കൊണ്ടു
 ശോകാൽ ജനസ്ഥാനഭേദം ഗമിച്ചിട്ടു
 1 വത്തംസമാശു സമസ്തഭൂമിട്ടിനോ²—
 ടത്ര വാങ്ങിച്ചൊരു ഭൂപ ! നമോനമഃ.
 മൂന്നുസംവത്സരം മീനാക്ഷിയെ ഭജി—
 ചുന്നതസേനയാ സാകം പുറപ്പെട്ടു
 രാജ്യാഭിഷിക്തനായ്³ നാഗാലയം പുകു
 പൂജ്യനായ്ത്തത്ര ഇരുന്ന നാഥ ! ജയ.
 വൈരികൾതന്നെ വധിച്ച ഭയം തീർന്നു
 സൈന്യാവാസം ചെയ്തു⁴ പെരുഗണ്ഡ ! തേ നമഃ.
 ഭംഭേന കൊല്ലുവാൻ വന്ന ജനങ്ങൾ തൻ
 ഡംഭങ്ങൾ തീർത്തു മഹാഡംഭമിംസുപോൽ
 യുദ്ധത്തിനായ്ക്കൊന്നിവിടെക്കെഴുന്നള്ളി
 ബലകോപം വസിക്കുന്ന ഭൂപ ! നമഃ.

1 വത്ത(ത)ംസം=ശിരോഭൂഷണം. 2 ഇഴട്ട്=രാജാവു്.
 3 നാഗാലയം=നാഗർകോവിൽ. 4 പെരു(ചോ)ഗണ്ഡൻ=ബാലൻ.

നീയെന്നിയെ ഒരു ആശ്രയമില്ല മേ
 1 മായമൊഴിഞ്ഞു രക്ഷിക്ക ഭയാനിയേ !
 സംഘമുണ്ണേമോരൻ പണ്ടുപണ്ടേയുള്ള
 ലംഘനമില്ലാത ചങ്ങാതി ഞാനമോ
 ശല്യങ്ങൾ വേണ്ടെന്നു ചൊല്ലുകകാരണാൽ
 കൊല്ലുവാൻ വന്നാൻ ഭയപ്പെട്ടു ഞാനമോ
 നിന്നെശ്ശരണമായ് വന്നു പ്രാപിച്ചു ഞാൻ
 എന്നെ രക്ഷിക്ക ശരണാഗതപ്രിയ !
 ഏവം സ്തുതിച്ചു നമിച്ചു വിനീതനായ്
 സേവകഭാവേന നിൽക്കുന്ന ഭൂപനെ
 കണ്ടു കൃപയോടു വൈപ്രാവനൻ റൂപൻ
 ഇണ്ടൽ കൂടാതെയും കൊടുത്തീടിനാൻ.
 തന്നുടെ ചാരത്തു സർവ്വം നിൽക്കണം
 ഒന്നുകൊണ്ടും ഭയം വേണ്ടെന്നു ചൊല്ലിനാൻ.
 ഇങ്ങിനെ ക്ഷേമകനാമനാം ഭൂപനെ
 അങ്ങു രക്ഷിച്ചു വൈപ്രാവനഭൂപതി.
 അദ്ധ്വാനവും പതിനൊന്നു കഴിഞ്ഞീതു
 അത്യാദരവോടു കേൾക്കെടോ ശേഷവും.

—(൦)—

പന്ത്രണ്ടാം അദ്ധ്യായം.

വൈപ്രാവനേശ്വരൻ വിട്ടയച്ചീടിനാൻ
അപ്രിയം ചെയ്തൊരു ¹പട്ടഗദാശ്വരൻ
കൂടെവെ മജ്ജകന്മാരെയും വിട്ടിതു.
ആടൽ കൂടാതെവർ സംഘം ²സ്നേഹോരനെ
ചെന്നു തൊഴുതറിയിച്ചുവസ്ഥകൾ.
മന്നരിൽ മന്നവൻ വൈപ്രാവനേശ്വരൻ
കൊല്ലുവാൻ വേലചെയ്തീടിന ഞങ്ങളെ
അല്ലൽ കൂടാതെയച്ചാൻ ജഗന്നായകൻ.
കാരണ്യവാരീധി അത്ര ദയയുള്ള -
താരുമില്ല ഭവിയെന്നതു നീ ³സ്നേഹം.
കഷ്ടം മഹാപാപികൾ ഞങ്ങൾ മന്നവ !
ഇഷ്ടമെന്ന വധിപ്പാൻ നിരൂപിക്കയാൽ.
സംഹാരകാലാഗ്നിയെ ²പൊലിച്ചീട്ടുവാൻ
³സംഹതിയായി ഗമിക്കും ശലഭങ്ങൾ
ഒക്കെ ദഹിച്ചുപോം സംശയമില്ലമോ
മിക്കതും ചാമവനോടിടഞ്ഞീടിൽ നാം.
വേണ്ടാ വിരുദ്ധമവനോടു ഭൂപതേ !
കണ്ടു വണങ്ങുക രക്ഷിച്ചിട്ടുമവൻ.
ഇത്തരമൊന്നില്ലാതെ പറഞ്ഞതി-
ന്നത്തരം ചൊല്ലാതെ ഹാർദ്ദകുളാധിപൻ
സത്യയോപരിയവരോടു കരേറീനാൻ
യോദ്ധാക്കൾക്കു നെറ വരവു കാണാൻ തദാ.
തെക്കോട്ടു നോക്കുന്നനേരത്തു കണ്ടിതു
ഉത്കടരോഷം പടകൾ വരുന്നതു.

1 പട്ടഗർ=പട്ടത്തിൽ കേറിയവൻ. 2 പൊലിക്കുക=കുടുക,
വർദ്ധിപ്പിക്കുക. 3 സംഹതി=കൂട്ടം.

വാരിധിപോലെ വരുന്ന പട കണ്ടു
 പാരം ഭയം പൂണ്ടു പൊന്നാനവരോടു.
 ഘോരഘോരം വരുന്നൊണ്ടു പടജ്ജനം
 വിരോധജ്ജവരൈപ്പറഞ്ഞീടുവിൻ.
 എന്നതു കേട്ടു നിമജ്ജകരാദികൾ
 മന്നവനോടു പറഞ്ഞുതുടങ്ങിനാർ.
 കേൾക്കണമെങ്കിലോ മുൻപേ വരുന്നവൻ
 ഉയക്കനാകാ ഖനൻ കാലാന്തകസമൻ.
 പൊന്നണിഞ്ഞാനക്ഷൗത്തിൽ വരുന്നിതു
 ഇന്നലെ വന്നഗിവച്ച മഹാബലൻ.
 മല്ലഭല്ലകവക്ഷോഭേതുകേസരീ
 എല്ലായും ക്ഷണംകൊണ്ടു കെല്ലുന്നവൻ
 തുളുന വെള്ളക്കുതിരയിൽ കേറീട്ടു
 വെള്ളിക്കവഞ്ചിയെ വീശിവരുന്നു കാൺ.
 പൊന്നംശിഖികയിൽ മിന്നൽസമാനമാണ്
 മിന്നുന്നമോ ഉഗ്രഗൗരവനാം ഭീജൻ.
 വസ്രം കറുത്തുടുത്തു കതിരമേൽ
 ശസ്രം ധരിച്ചഹിശൂരൻ വരുന്നിതു.
 മത്തഗജോപരി സംസ്ഥിരൻ നല്ലൊരു
 മണേഭീമസ്തകെ കുത്തിവരുന്നു കാൺ.
 ശൂര^൧ പരിവൃദ്ധനാശനൻ നല്ലൊരു
 ശൂരവുമേന്തി വരുന്നു കതിരമേൽ.
 ഭക്ഷനാകുന്നൊരു ഭിക്ഷുകവാണിഭൻ
^൨അക്ഷിസക്തസ്തനായാത്തു വരുന്നമോ.
 അൻപതുരോപകൊണ്ടമീച്ചു വരുന്നതു
 വർഷമാവാതുവായുധങ്ങൾക്കുമോ

1 ഇഭം=ഭയം. 2 പരിവൃദ്ധൻ=നായകൻ, ഖഭ. 3 അക്ഷി
 സംക്ഷയ്ധൻ=കോപംകൊണ്ടു കണ്ണു ചുവന്നവൻ,

ബാലാൽക്കോടിപ്രഭോ വരുന്നതു
 ബാലമാത്മാംഗമഹീപതി ഭൂതലേ.
 ലക്ഷം ഭാഗിപർ ൧൦൦൦ നിറഞ്ഞിട്ടു
 ലക്ഷധർമ്മിഷ്ഠപരിവൃദ്ധൻ പോരുന്ന.
 എല്ലാവരോട്മീവകു വന്നിതു
 കൊല്ലമവൻ നമ്മെയില്ലാത്ത സംശയം.
 ഒന്നുകിൽ വെന്ന് ശരണം ഗമിക്കണം
 നന്നല്ലതാകിലൊളിച്ചുപോയിടണം.
 യോഗാവിനെക്കാൺകയ്ക്കു നവണ്മയ¹
 യുദ്ധത്തിനൊരാളു വന്നോടു ഭൂതലേ.
 ഇങ്ങിനെ ചൊന്നൊരു മജകന്മാരോടു
 നിങ്ങളുടെ ഗുണഭോഷങ്ങൾ പിന്നയാം.
 പൊയ്ക്കൊരുകയിപ്പോൾ വധിക്കുന്നതില്ലോ
 ചാക്കുകാലം വരുമപ്പോൾ വരുത്തിടാം.
 എന്നു പറഞ്ഞങ്ങിതപ്പാനവർകളെ
 വന്നഗ്രസേനാ വളഞ്ഞിതു കോട്ടയെ.
 അദ്ധ്യായമത്ര കഴിഞ്ഞിതു ഭാഭേശം
 ശ്രദ്ധയാ കേൾക്ക പറയുന്നിതൊണ്ടു ഞാൻ.

— (൦) —

1. അജ്ഞാനവണ്ണം = ചെളിപ്പനിരം.

പതിമൂന്നാം അദ്ധ്യായം.

ശുരരാം മാതാസ്സഭുപാലസേനകർ
 ഘോരഘോരം വിളിച്ചാർ ¹രണാത്ഥം തദാ.
 സംഘമുണ്ണഘോര ! വരികടോ പോരിന
 സംഘങ്ങളോടും മരിപ്പാൻ ²മുധാങ്കുണ.
 ഓഷ്ഠ ! ശരമതേ ! കുഷ്ഠ³ചേഷ്ഠപ്രഭോ !
 ദുഷ്ടമഹാപാപി ! പോരുക പോരിന.
 കണ്ഠനാ⁴ തന്നേയടച്ചിരുന്നീടിലും
 കണ്ഠങ്ങൾ ഖണ്ഡിക്കമില്ലൊരു സംശയം.
 ഇത്ഥം പറകയും ഭീതി തകർന്നും
 ഉത്ഥായ ക്രുദ്ധരാംതാത്ത്വിളിക്കയും
 ഇങ്ങിനെ ശത്രുഭടകൾ വിളിക്കുമ്പോൾ
 തിങ്ങിന കോപേന സംഘമുണ്ണഘോരനോ
 വിഭൂഷിതംഗനോടാശ്ര ചൊല്ലീടിനാൻ.
⁴അഭമാതംഗം ! ഭവന്⁵സേനയാ
 സാർദ്ധം പിറപ്പെട്ട ക്രുദ്ധശത്രുക്കൾതൻ
 മുൻമാവുകളെയരിഞ്ഞു ക്ഷണംകൊണ്ടു
 ഉന്മൂലപ⁶കളേബരരാക്കി വരികെന്ന
 ശ്രദ്ധയാ ചൊല്ലീട്ടവന്റെ ഗുരുവായ
 പെരുഷ്ടകനെത്തദാ സേനാനിയായിട്ടു
⁶പുഷ്ടലമോദമഭിഷേകവും ചെയ്തു.
 പോയാൻ പെരുമ്പടയോടു മന്ത്രിനരം
 പോതിതു ⁷കാവ്യംഗിയായ പെരുഷ്ടകനും.

1 രണാത്ഥം = യുദ്ധത്തിനായിട്ട്. 2 മുധം = യുദ്ധം. 3 ചേഷ്ഠ =
 പ്രവൃത്തി. 4 അഭമാതംഗം = ഐരാവതം. 5 കളേബരം = ശരീരം.
 6 പുഷ്ടലം = പൂണ്ണം. 7 കാവ്യം = ശൂകൻ.

മറും മഹാഭടനായകവീരനും
 ഉയറാമം ¹വാരണ ²വാജിരഥസമം
 ഭേരിപടഹമുദംഗവാദ്യത്തെടും
 ഘോരമാം കൊമ്പുകഴൽനിനാദത്തെടും
 വാളം പരിശയും ശൂലം ഗഭകളും
 പാളികൾ വേലുകൾ വില്പം ശരങ്ങളും
 അഗ്നിശസ്ത്രാഭിനിഖിലായുധത്തെടും
³മഗ്ന ⁴രേണ ⁵ധൂമ്രരാചിപ്പിറപ്പട്ടാർ.

അപ്പോൾ മഹാസ്വാമി മാർത്താണ്ഡഭൂപതി
 കെല്ലോട്ട ⁶സേനാനിയായുഗ്രഗൈരവം
 സന്തുഷ്ടനായഭീഷേകവും ചെയ്യിട്ടു
 രണ്ടു ⁷കയ്യായിത്തിരിച്ചു പടകളെ.
 ലക്ഷധർമ്മീഷുപരിവൃദ്ധവീരനും
 ദക്ഷരാം ലക്ഷം ഭടനായകന്മാരും
 ഉത്കടശക്തരാം സേനാഗണങ്ങളും ⁸
 തെക്കായ കൈക്കു നിന്നീടിനാർ പോരിനായ്.
 സേനാനിയാമുഗ്രഗൈരവവീരനും
 മാനവശ്രേഷ്ഠനാം മാർത്താണ്ഡഭൂപനും
 ആയുധാചാര്യനും ഭീക്ഷുവാണിഭനും
 ആയോധനെ പട്ടവാമഹിശ്രോധിയും
⁹യോദ്ധ്യപ്രവീരൻ ഖനൻ സ്വാമിഘട്ടനും
 യുദ്ധസന്നദ്ധബഹുഭടസംഘവും
 നിന്നു കീഴക്കുടിക്കിൽ ചെന്നു പോരിനായ്
 വന്നു ¹⁰പ്രതികളും രണ്ടൊരുമോ തദാ.

1 വാരണം=ആന. 2 വാജി=കുതിര. 3 മഗ്നം=പററിയത്.
 4 രേണ=ധൂളി. 5 ധൂമ്രം=ചുവന്നിളത്ത്. 6 സേനാനി=സേനയെ
 നയിപ്പിക്കുന്നവൻ. 7 കൈയ്ക്ക്=കാഗം. 8 ഗണം=കൂട്ടം. 9 യോ
 ധാവു=ഭടൻ. 10 പ്രതി=ഏതിർപട.

പെരുഷ്ണുപുരുഷം ഹൈന്ദവേനയും ദർശിഞ്ഞെ

മുഷ്ണു വിഭുഭീതുംഗംഭി പ്രാഗ്ഭീശി.

¹ അസ്രശസ്രങ്ങൾ ചൊരിഞ്ഞുതുടങ്ങിനാർ

² അസ്രവുചപ്പേരും മരിച്ചീടുന്നവയി.

അന്ന കത്തിക കാലാരംഭം വഴിയിട്ടു

³ മീനാലയത്തിലാലിക്കുന്നു ചോരകൾ.

വീരരായുള്ളവരെത്തിയെതു ണ്ണിട്ടു

പോരിലുനകരെക്കൊന്നുമടിക്കുന്നു.

ഭൂമീ കലുഷി കലുഷിസ്സമുദ്രവും

ധൂരം ഭയങ്കരമഗ്നിശസ്ത്രോഭം.

⁴ യോഗിപ്രതിയോഗി രണ്ടുഭാഗത്തിലും

⁵ യോഗമസംഖ്യം മരിച്ചു സമുദ്രങ്ങളും.

സൂര്യനും ഞ്ഞവാനടുത്തോരനന്തരം

വീര്യേണ മാറിനാർ നല്ലൊന്നെങ്ങിനെ.

പിററാഭിനത്തിലുമുററമാണ് ശബ്ദം

ട്ടറമില്ലാത ജനങ്ങൾ മരിച്ചിതു.

ഇത്തരം പത്തുനാൾ ശ്രദ്ധയോട് ചോർചെയ്തു

ചത്തിതു രണ്ടുചാട്ടം ബഹുശബ്ദം.

ഒണ്ടാകയില്ല ജനങ്ങളെനീക്കനെ

രണ്ടു പുറത്തുമുണ്ടായിതു സംശയം.

സംഖ്യണ്ണമോരനാം മന്നാൻ ഖ്നനായായ്

തന്നുടെ പുത്രനെ പ്രസ്തുതനാമനെ

മൂന്നാമനെ വിളിച്ചിങ്ങിനെ ചൊല്ലിനാൻ.

1 അസ്രം = ജപഹോമതപ്പുണ്ണുകൊണ്ടു സിദ്ധി വരുത്തിയ മന്ത്രം. ഇരിന് അയ്യം വേണമെന്നിദ്ദാ ശസ്ത്രം = കേവലം ആയുധം. 2 അസ്രം = ചോര, ഏറ്റവും. 3 മീനാലയം = സമുദ്രം.

4 യോഗിപ്രതിയോഗികൾ = തന്റെ പക്ഷത്തിലുള്ളവരും എതിർപക്ഷത്തിലുള്ളവരും. 5 യോഗം = കൂടും. 6 അണയുക = അസ്തമിക്കുക.

വന്നീതപമതി¹ കഷ്ടം നമുക്കുണ്ടോ.
 പത്തുനാൾകൊണ്ടിഹ² സംഗമം സേനകൾ
 പത്തീതനേകം മരണമേ ! കേൾക്കട്ടോ.
 ആക്രമിക്കും ശത്രുവർഗ്ഗങ്ങളെന്നിഹ
 വിശ്വമവരിയേ ! തോന്നുന്നിഹിക്കട്ടോ.
 പെരയ്ക്കല്ലനും മന്ത്രിവീരനും മറയ്ക്ക
 മുഷ്കരനും ഭടനായകവീരനും
 ശക്തനും ശത്രുക്കളെക്കണ്ടി മാനസേ
³വിതസ്തരാതിതെക്കൊണ്ടൊരു സംഗമം.
 വീരനും ശത്രുക്കളെ ജയിച്ചീടുവാൻ
 ശൂരനും നീയെന്നിഹയും കണ്ടീവ.
 ഭാനുപുത്രശ്ചനും ദ്രുശ്ചനും പുഷ്പനും
 മാനികളും ഭ്രമണാഭിവിരനും
 ശൂരന്തയേരും ചതുരശ്വസേനയും
⁴സുരീകർമുൻപ ! നിനക്കു തുറവതും.
 പാശാതെ പെന്തരിവർഗ്ഗങ്ങളെക്കൊന്നു
 പോരികനാശൂ പാശത്തൊന്നനതേ
 സംഘമുണ്ണോലാരെക്കൊന്നതൊഴുക്കിട്ടു
⁵സംഖ്യത്തിനായിപ്പിറപ്പട്ടു പെരുന്തൻ.
 ആനകളായസ⁶സ്ത്രഭടന്മാർ കൈക്കൊണ്ടു
 നാനും മലകൾ പോൽ മുൻപിൽ നടക്കുന്നു.
 വാളുകൾ കൈയിൽ ധരിച്ചു കത്തിയിൽ
 മാററലർത്താ തുവ്വൻ ശമിക്കുന്നു.
 ഭിണ്ഡിപാലന്മാർ മുനമ്പുക്കുളീട്ടികൾ
 ഭണ്ഡങ്ങൾ ശൂലങ്ങൾ ചിട്ടും ശരങ്ങളും

1 അപമതി=അപമാനം, രോഷം. 2 സംഗമം=യുദ്ധം.
 3 വിതസ്തർ=അധികം പേരിടവർ. 4 സുരീ=പണ്ഡിതൻ. 5
 സംഖ (ഘൃം)=യുദ്ധം. 6 ആയസം=ഇരമ്പുകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയത്.

കൈക്കൊണ്ടു കാലാർപ്പകളനവധി
 ഉൾക്കരുത്തോടു ഗമിക്കുന്നു പോരിനായ്.
 ശംഖങ്ങൾ കോമ്പകൾ ഭേരീമുദംഗാദി
 സംഖ്യയില്ലാത്തുള്ള വാദ്യധ്വനിയോടും
 പാവകശസ്ത്രധ്വനികളോടും കൂടി
 പാവകനെന്നപോൽ പ്രസ്തുതവീരനും
¹അഘോരശായുധവും കൈയിലാക്കിട്ടു
²അട്ടമാസംഖെയ്തു ³രക്തതാമ്രാക്ഷനായ്
 അഭിപ്രകമ്പിതനാമനാം ⁴ഭന്തിനിൽ
⁵വിദൂതം കേരീട്ടു തെക്കേ തിരിച്ചിതു.
 പെരയ്ക്കുലുനം നിജസേനയുമായിട്ടു
 മുയ്യും യുദ്ധം തുടങ്ങിനില്ക്കുംവിധേയ
 ഘോരമായ് പിൻപട പോരുന്നതു കണ്ടു
 വീരനും മിത്രഗർഭീരാദിസർവ്വം
 ഒന്നിച്ചു സന്നദ്ധരായ് തത്ര നിന്നിട്ടു
 ചെന്നെത്തുത്തിടിനാർ സിംഹങ്ങളെന്നപോൽ,
 തങ്ങളിലൊന്നൊരു യുദ്ധകോലാഹലം
 ഇങ്ങനെയെന്നു പറവാൻ പണീപണി.
 പ്രസ്തുതൻതന്നുടെ ശസ്ത്രങ്ങളേറ്റുക്കൊണ്ട്
 വിരുന്നാരെയെശമണ്ഡഭാനുക്കളും.

1 അഘോരശായുധം=പരിനെട്ട് അഭ്യാസത്തിനുള്ള ആയുധങ്ങൾ. ഈ അഭ്യാസങ്ങളുടെ പേർ (൧) ഓരിരം (൨) കടകം (൩) മട്ടലം (൪) മണ്ഡലം (൫) ഘൃതചക്രം (൬) ഘൃതകുളം (൭) വിജയം (൮) വിശ്വപ്രഭാതം (൯) തിച്ഛ്വണ്മണ്ഡലം (൧൦) ഗന്ധർവ്വേടഗന്ധാരം (൧൧) ശതഞ്ജയം (൧൨) സൈന്ദവം (൧൩) പടലം (൧൪) പൂരാജയം (൧൫) കായവൃദ്ധി (൧൬) ശിലാവണ്ഡം (൧൭) ഗദാശാസ്ത്രം (൧൮) അനുരൂപം. ഈ വിദ്യകൾ പണ്ടു കുറുപ്പന്മാർ കളരികളിൽ അഭ്യസിപ്പിച്ചുവന്നു. 2 അട്ടമാസം=അലർച്ച. 3 രക്തതാമ്രം=മിവ അംശത്തിൽ കടുംമുവപ്പും മിവ അംശത്തിൽ മുവപ്പുമുള്ളത്. 4 ഭന്തി=അളവു, 5 വിദൂതം=അതിവേഗത്തിൽ,

എന്നതു കണ്ടൊരു മിശ്രഗാഢീയുവാൻ
 ചെന്നു ചെറുത്താൻ ഗജോപരിസ്ഥം പ്രഭം.
 മിശ്രഗാഢീനൈക്കുത്തിനാനാനയും
 മിശ്രഗാഢീയുനൊഴിഞ്ഞടിച്ചീടിനാൻ.
 തൊട്ടിയു തുന്ധിക്കൈകൊണ്ടു പിടിപ്പാനായ്
 തട്ടിക്കളഞ്ഞിട്ടു മാറ്റത്തു താഡിച്ചാൻ.
 പെട്ടെന്നു വാലിൽ പിടിച്ചിതു മിശ്രഗൻ
 വട്ടത്തിൽനിന്നു ചുഴന്നു കരീന്ദനം.
 ഏറിന കോപാലുഴരി¹ കരിവരൻ
 മാറിനാൻ ദൂരത്തു മിശ്രഗാഢീരണം.
 കാറ്ററിക്കാൽവേഗമോടോടിയട്ടത്തിട്ടു
 ഉത്തരമായാന പാഞ്ഞു മിശ്രവീരനെ.
 അപ്പോഴുപനിയിൽ വീണുപോയി ബലാൽ
 കെല്ലോടു കോചിച്ചു കത്തിനാനാനയും.
 തെറ്റൊന്നുതരുകയാൽ ഭൂമിമിലേറിയു.
 ചൊറുമേയേറില മിശ്രപ്രവീരനിൽ.
 വാരണവീരനും മിശ്രപ്രവീരനും
 ഘോരഘോരം യുദ്ധമാത്ര പോരുവിധേയ
 ഭൂമി നടുങ്ങി കലുങ്ങി ജഗത്ത്ത്രയം
 ഭീമം പടജജനമാത്തുവിളിച്ചിതു.
 ആന സ്വതിരിസ്വടികിരലർയും
 സേനകളുണ്ടോട്ടുചിങ്ങോട്ടുമോടിയും
²ആരവാരുളും ³ദുർനിമിത്തങ്ങളും
 പാരമാന്യകളു ഭൂമം പൂണ്ടു യോദ്ധാവു
 തോതിലാഗേയശസ്ത്രവും കൈക്കൊണ്ടു
 പാരമാന്യ വന്നാനഹിക്രോധിനാ സമം.

1 ഉഴറുക=സംഭവപ്പെടുക. 2 ആരവാരം=ശബ്ദം. 3 ദുർനിമിത്തം=ദുസ്സങ്കേതം.

അന്നേരമാനയും മിശ്രപ്രവീണും
 തമ്മിൽ പൊരുത്ത ഭയങ്കരമാംവണ്ണം,
 യോദ്ധാവിനെക്കണ്ടു പ്രസ്തുതവീരനും
 കൂലനാജസ്രശസ്ത്രങ്ങൾ പ്രയോഗിച്ചാൻ.
 യോദ്ധാവുമ്മുക്കിനെ ശസ്ത്രം പ്രയോഗിച്ചു
 യുദ്ധം ഭയങ്കരം ചെയ്തുവരുമ്പോഴെ
 കൊമ്പനാമാനക്കു കോപം പൊറയ്ക്കയാൽ
 പിൻപോട്ടുവാങ്ങിയിട്ടാശു കത്തുന്നിതു
 കത്തുന്ന കത്തുകളൊക്കെ നിലത്തെനി
 കത്തൊന്നുമേറുകുന്നിതില്ല മിത്രാധിപ.
 പിന്നയും പിന്നയും മിശ്രപ്രവീണും
 ഖിന്നനാമാനയും യുദ്ധം തുടർന്നപ്പോൾ
 കത്തു കൊള്ളാഞ്ഞു കോപിച്ചപ്പോൾ ¹കണ്ഠരൻ
 എത്തിപ്പിടിച്ചു മേല്പട്ടെറിഞ്ഞീടീടാൻ.,
 കൊമ്പൻമുനകളിൽ വീഴണമെന്നോത്തു
 കൊമ്പുമുത്തീയിട്ടാശു നിൽക്കേവിയെ
 സഭ്രമത്തോടഗ്നിശസ്ത്രമുപയോഗിച്ചു
 വൻപനാം യോദ്ധാവു ലാക്കഭേദിക്കാതെ,
²ഹസ്തികഴുത്താൻ തുമ്പിക്കരം വാമ-
 ഹസ്തവും ³ലസ്തകം അസ്രവും പ്രസ്തുതൻ
 മസ്തകത്തോടു വലക്കരം തൊണറ
 ശസ്ത്രമെറിഞ്ഞുപോയ് വാലഭിഞ്ഞ്ചാൻ പതിൽ.
 മിശ്രവീരനകിൻമീത്തു വീണീടിനാൻ
 വിശ്രുതം പൂമഴ പെയ്തിതു ദേവകൾ.
 കണ്ഠവർ കേട്ടവർ കൊണ്ടാടിനാൻ തുലോം
 ഇണ്ടലോടോടിനാൻ ശേഷിച്ച സേനകൾ.

1 കണ്ഠരം=ശൂന. 2 ഹസ്തി=ശൂന. 3 ലസ്തകം=വിജിഹ്വനകവ്യം.

രണ്ടാംകാണ്ടം—ചന്ദ്രനാമജ്യായം.   ൧൧൯

വിഭുഭിതംഗനെ ഭിക്ഷുകൻ കെന്നിതു
അഭമാതസ്തസമബലൻ സംഗരെ.
അന്നേദിനം തോറു സംഘം ഞ്ഞാലാർകൾ
സന്നാഹമത്രയും വിന്നരായ് മാററിനാർ.
അല്പായമിപ്പോൾ കഴിഞ്ഞു ത്രയോദശം
അത്യാശയാ കേട്ടുകൊൾക പറഞ്ഞിടാം.

—(൦)—

പതിനാലാം അദ്ധ്യായം.

പുത്രാദികളുടെ മൃത്യുവും തോലിയും
 ശ്രുതപാ വിഷാദേന സംഘൃഷ്ടമോരനം
 അഭവണ്ണനോടു വിഭ്രമീകാക്ഷനെ¹-
¹ഭഭവേഗം വരുത്തിപ്പറഞ്ഞീടിനാൻ.
 പോരിൽ മരിച്ചിതു പുത്രനും മന്ത്രിയും
 മോരരാം സേനാപടാധിപനും തഥാ,
 പരം² ജളതപം ഭവിച്ചു നമുക്കെന്ന
 ശൂരരാം ശത്രുക്കളാത്തുവിളിക്കുന്നു.
 സതപരം സേനയോടു ചെന്നരികളെ
³ജിതപരന്മാരായ് വരിക കല്പമെന്തു.
 എന്നതു കേട്ടവർ മന്നനെ വന്ദിച്ചു
 പെന്ന്⁴ ഭയാനകം മോരപടയോടും.
 തെക്കു പെരയ്ക്കു പുനം മുഷ്കരാം മന്ത്രിമാർ
 ഒക്കെക്കിഴക്കുമായ് നിന്നീഹ പോർചെയ്താർ.
 ഒന്നരമാസം പൊരുതിരുഭാഗത്തും
 വന്നീതപായം പടകൾക്കുസംഖ്യമായ്.
 സേനകൾ ചത്തൊടുങ്ങുന്നതു കണ്ടഥ
 മാനസെ ഓരോരേ സംഘൃഷ്ടമോരനം
 ആചാതുനൈതൊഴുതാതു ചൊല്ലീടിനാൻ.
 നീചരാം ശത്രുക്കളെക്കല്പമെന്തു തി-
⁵ന്നാശ മന്തന്നിലില്ലാശ,⁶ നിനക്കെന്ന
⁷ഭപശചായായ നീ⁸ നാശന | ഭാതി മേ.

1 അഭഭവേ=അനല്പം, അധികം. 2 ജളതപം=മെഴുത്തും.
 3 ജിതപരൻ=ജയശീലൻ. 4 ഭയാനകം=ഭയങ്കരം. 5 ആശയം=
 ഹൃദയം. 6 ആശാ=ആഗ്രഹം. 7 ചേശലം=മിടുക്കുള്ളത്. 8 ആ
 യോധനീ=സേന.

ഇപ്പോൾ തുഷ്ടി കുറയുന്നതു കണ്ടു
 കഷ്ടകാലമെന്നു നിശ്ചയിച്ചിടണം.
 ഇത്തരം ദുഃഖന ചൊന്നതു കേട്ടിട്ട്
 ഉത്തരം ചൊല്ലിനാൻ പെരുഷ്ണപുനം തദാ.
 വേണ്ടാ വിഷാദം മഹീപതെ ! കേൾക്കട്ടോ
 ഉണ്ടാം ശരീരിണാം ദുഃഖവും സൗഖ്യവും.
 മാനുഷനായിപ്പിറന്നാൽ വരേണ്ടതു
 ജ്ഞാനവുമീശപരനോടു സായുജ്യവും.
 രണ്ടുണ്ടു മോക്ഷപദവീര്യകടോ
 രണ്ടിലൊന്നീശകലേകനിഷ്ഠയാനം¹
 ഒന്നു യുദ്ധത്തിലെതുത്തു മരിപ്പതും
 ഇന്നിവയോത്തു തൃജിക്ക ഭാഷക്കളെ.
 എന്നാലൊരു കാര്യമത്ര നീ ചെയ്യണം
 നന്നായി ഭൂതന്തകരർ യോദ്ധാവിനെ.
 എങ്കിലോ ഭൂപനെ ബന്ധിച്ചു സതപരം
 ശങ്കകൂട: ഒരു തപസ്സിനെ നിന്തുവേൻ.
 അല്ലായ്യിലോ മുഖകൌശേയകോത്തര-
 ഫല്ലാംബുജമുസ്യുവ്യാസാംശ്രിതാം
²വൃഹം ചമപ്പേനിളക്കുന്നതാരെന്നാൽ
³ആഹവത്തുങ്കൽ അവനെ ഞാൻ കൊല്ലവേൻ.
 ആയതിളക്കാതിരിക്കുന്നതാകിലോ
⁴യായികൾ പോകണമെന്നുണ്ടു ഞായവും.
 എന്നാലൊരു കാര്യമുണ്ടസമജ(?)നീ
 ഇന്നൊരു ഭൂതനെ തെറ്റനായച്ചഥ
 വേണ്ടാ വിരജം ഗമിച്ചുകേൾകാലയെ
 ഉണ്ടാക്കരുതേ അനന്തമെന്നിങ്ങിനെ

1 നിഷ്ഠ=അവസാനം. 2 വൃഹം=സേനാസന്നിവേശം—
 സൈന്യത്തെ ഓരോ തരത്തിൽ നിത്തുക. 3 ആഹവം=യുദ്ധം.
 4 യദധീ=പരേരി - പട്ട.

1 ഭായാഭിയോഗം വചിപ്പിച്ചതുകൊണ്ടു
 ന്യായമെന്നന്യഭൂപാലർ മാനിച്ചിടം.
 ഇത്തരം ചൊല്ലി നടന്ന പെഴുപ്പുപ്രസംഗം
 സതപരം സംശ്ലേഷകരോടു ചൊല്ലിനാൻ.

പാരമകറാണം യോഗാവിനെ നാളെ
 പോരിലത്തെവണ്ണമെന്നു പോയാലവർ.

2 ദേവഗുരുസമനായൊരു വിപ്രനെ

3 ഭാവമറിവാനയച്ചു ഗുപ്താനിടക.

സംഘം ഞ്ഘോരസ്വ ഭൂതൻ മഹാഭട-

സംഘമധ്യവഴിയുടെ പുറപ്പെട്ടു.

ഭൂമീപനെ ചെന്നു കണ്ടു ഭൂപാലനും

ആമോദമോടു മാനിച്ചരുൾവെയ്ക്കി.

ആരുവാൻ എന്തിനു വന്നിതെന്നിങ്ങനെ

പാരാതെ ചൊൽകെന്നു ചൊന്നതു കേട്ടഥ

സുരികൾ മുഖനായുള്ളൊരു ബ്രാഹ്മണൻ

ഭൂമിമോദാൽ പറഞ്ഞീടിനാൻ സംസ്കൃതെ.

സംഘം ഞ്ഘോരസ്വ ഭൂതോഽസുഗ്രാം ഗുപ്ത !

4 വ്യംഘമാകുണ്ഠ ഭൂപാലഭാഷിതം.

5 ഏകവംശോഽഭവാവാവാം മഹീപതേ !

1 ഭായാഭി=ചാല്പക്കാരൻ. 2 ദേവഗുരു=ബ്രഹ്മസ്മൃതി. 3 ഭാ
 വം=അഭിപ്രായം. 4 വ്യംഘം(വൃംഘം)=ധമ്യവും സന്തോഷ
 കരവുമായിട്ടുള്ളത്. ഇതു ക്രിയാവിശേഷമായിട്ടും ചേർക്കാം. 5 ഏക
 വംശോഽഭവേ=ഒരേ വംശത്തിൽ പിറന്നവർ. ഈ 'ഏകവംശം'
 ഏതായിരിക്കുമെന്നു പ്രകൃതത്തിൽ സ്വപ്നം ചിന്തിക്കേണ്ടതുണ്ട്. അ
 ത്തിനു മധ്യമസ്ഥിതങ്ങളിൽ ഭൂമി പതിപ്പിച്ചാൽ—പണ്ടു വേണാട്ടിൽ
 വളരെക്കാലവും കൊല്ലത്ത് ഇടക്കാലങ്ങളിലും 'യാദവന്മാർ' എന്ന
 വംശപ്പെരുപ്രസിദ്ധമായിരുന്നു എന്നും, വേണാട്ടിൽ ചേര-പാണ്ഡ്യ-
 ചോളരാജാക്കന്മാരുടെ അക്രമം ഉണ്ടായതുമുതൽ അതരൂ ഭര
 ണാധികാരികളുടെ വംശപ്പെരുകൾ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തി അവിടെ

രണ്ടാംകോണ്ഡം—പതിനാലാമദ്ധ്യായം. ൧൨൩

‘വേദമുദയമാന്താണവർൻ’, ‘പരാന്തകപാണുൻ’, ‘കേവലാന്താഹ
 വോളൻ’ എന്നും മറ്റുമുള്ള തരത്തിൽ വംശപ്പേരുകൾ കേരക്കാലം
 നിലനിന്നു എന്നും, സാക്ഷാൽ ക്വലശേഖരപ്പെരുമാളുടെ കനിപ്പുപുതു
 നായ ‘മാന്താണവർപ്പെരുമാൾ’ ‘കീഴ്പ്പേരൂർ’ (അന്റിങ്ങൽ
 സ്വരൂപത്തിന്റെ മൂലകടുംബം) സ്വരൂപത്തിൽ നിന്ന് ഒരു രാജക
 ന്യായ വിവാഹം ചെയ്തതും അവരിൽ ജനിച്ച സന്തതികളെ അദ്ദേ
 ഫം കൊല്ലത്തു നൂതനമായി സ്ഥാപിക്കുകയും ചെയ്തതോടുകൂടി കൊല്ലം
 രാജാക്കന്മാർ ‘ക്വലശേഖരപ്പെരുമാൾ’ എന്ന വംശപ്പേരു സിദ്ധിച്ചു
 എന്നും, പിന്നീട്, ‘മിറവായ’ മൂത്തപണ്ടാരത്തിൽ ‘തൃപ്പാപ്പൂർ
 മൂപ്പ്’ എന്നും മറ്റും ആദ്യം വംശപ്പേരു ധരിച്ചിരുന്ന മാന്താണവർ
 മഹാരാജാവ് കൊല്ലം കീഴടക്കിയതിന്നു മേൽ അതിലേ രാജാക്ക
 ന്മാരുടെ വംശപ്പേരായ ‘ക്വലശേഖരപ്പെരുമാൾ’ എന്ന ബിരുദം
 അവിടുത്തേയ്ക്കും അനുഗാമികൾക്കും അധീനമാക്കി എന്നുള്ള സംഗ
 റി നമുക്കു കാണാം. ‘കീഴ്പ്പേരൂർ’, ‘തൃപ്പാപ്പൂർ’, ‘മിറവ’ (വേ
 ണ്ടുകടുംബം), ‘ശേരിക്കുറാട്’ (കൊല്ലം), എന്നു നാലു സ്വരൂപ
 ത്തിലേ സാമന്തരാജകടുംബങ്ങൾ പണ്ടുപണ്ടേതന്നെ സ്ത്രീവഴിക്ക് അ
 ടുത്ത ബന്ധുക്കളായിരുന്നതിനാൽ ‘മിറവായ’ മൂപ്പായ മഹാരാജാ
 വീന കൊല്ലരാജാക്കന്മാരുടെ മുൻ വിവരിച്ച വംശപ്പേരിയും (ക്വല
 ശേഖരപ്പെരുമാൾ എന്നതിയും) അവകാശം സ്ഥിരമായതിരിക്കു
 ണം. അങ്ങനെ അദ്ദേഹിക്ക് ഒരു രാജ്യം കീഴടക്കിയതുകൊണ്ടു മാത്രം
 അതിലേ രാജാക്കന്മാരുടെ വംശപ്പേരും ധരിക്കുവാൻ ന്യായമില്ല
 ഒല്ലാ. ഇതിൽനിന്നു നമുക്കൊന്നു മനസ്സിലാക്കുന്നതെന്തെന്നാൽ—മഹാ
 രാജാവും അന്നത്തേ കൊല്ലം രാജാവും സ്ത്രീവഴിക്കു ക്വലശേഖരവംശജ
 ന്മാരായിരുന്നു എന്നാണ്. ദത്തുകൊണ്ടു വംശപ്പേരു മാറിപ്പോയതി
 നാൽ, വാസ്തവത്തിൽ ഇവർക്കു ‘കോല’ വംശമായിരുന്നാലുതന്നെ, അ
 താണെന്നു പറയുന്നതിന് അവകാശമില്ല. ‘യാദവന്മാർ’ എന്ന വംശ
 പേരുകളെ കൊല്ലവർഷം ൪൪൧-ൽ അവതരിച്ച സ്രംഗാമധീരൻ
 രവിവർമ്മകുമാരന്മാർക്കു പില്ലാലം മാഞ്ഞുപോയിരിക്കുന്നു. വേദവംശ
 കാലം മറ്റും അക്കാലത്തു കീഴ്പ്പേരൂരിലോ മിറവായിലോ കൊല്ല
 ത്തോ വിവാഹബന്ധത്തിൽപ്പെട്ടിരുന്നവരായി റിക്കാർഡു കാണുന്നില്ല.
 അതുകൊണ്ടുതന്നെ ഈ കിളിപ്പാട്ടിൽ രണ്ടാംകോണ്ഡം രണ്ടാം അദ്ധ്യായ
 യത്തിൽ—

‘വേദമാൻ മുപ്പത്തിമൂന്നായ’ പകുത്തിട്ടു
 നാടുകൊണ്ടും നിജ മക്കൾക്കു നൽകിനാൻ.

നാശം വിധാതും തു¹ നാർമാവ ഭൂപതി.
 ഭൂതോക്തിമേവമാകണ്ണു² വൃദ്ധോ³ ഭദ്രം.
 സംഘം⁴ ഞ്ഘോരോ⁵ ച⁶ തിപാതകോ⁷ സ്തപഥോ
 ആകണ്ണനീയം നന്ദി പാപിനാമകം.
 ശീലം ഘനീഷ്യാമി ധേതം സര⁸ ദിജ !
 ഇഷ്ടിനെ ഭൂപാലഭോഷിതം കേട്ടവൻ
 പൊക്കിന വേദനയോടു നടന്നിട്ടു
 സംഘം⁹ ഞ്ഘോരനെക്കണ്ടു പറഞ്ഞിതു
 ലംഘനമില്ലാത്ത ഭൂപോക്തിയെത്തദാ.
 അക്കമാ പെരയ്ക്കു ലുനോടു ബോധിപ്പിച്ചു
 ഉരക്കനായാ ധിക്കു എന്നു ചൊല്ലിടീനാൻ.
 പിററാദിനമുഷ്ണിങ്കൽ¹⁰ സംശപ്തകർ
 തെററനു ചെന്നു വിളിച്ചു യാജ്ഞാവിനെ.
 പോരിന്നെതുകയും പിന്നോടു വാക്കിയും
 ആരാലടുക്കയും ദൂരത്തു മാറിയും
 ഏററകററിനാരിക്കിനെ ചെയ്യിട്ടു
 പററലാമവർ യോജ്ഞാവിനെ ക്ഷണം.

എന്നാൽ പരമ്പരമായവർസന്തതി

ഇന്നമനുഭവിക്കുന്നിതു തരംകൃമം.”

എന്ന കവി പറയുന്നതും. ഈ അഭിപ്രായം വേണാടും കൊല്ലവും ഒഴി
 ചിട്ടുളക്കാരണെന്ന് അവിടത്തെ പ്രകൃതംകൊണ്ടു മനസ്സിലാക്കാം. ഇ
 മെല്ലാം ആലോചിക്കുന്നോർ കവി ഇവിടെ പ്രസ്താവിക്കുന്ന ഏക
 വംശം¹ കുലശേഖരവംശമായിരിക്കണം എന്നാണ്. ഇപ്പോഴത്തെ
 സ്ഥിതിക്കു തോന്നുന്നത്. കൂടുതൽ വിവരം തക്കതായ പ്രമാണങ്ങൾ
 കിട്ടുവാൻ മിരിക്കാം.

1 നാർമാവ=നാം രണ്ടു പേരും (നശിപ്പിക്കുന്നതിന്നു) അർഹ
 നാരാക തിരുനാൽ കൊള്ളാം പ്രാർത്ഥനാപ്രാർത്ഥനയിൽ ലോട് ഉത്തമ
 പുരുഷാചാര്യനും. 2 അതിപ തകൻ=വ്യക്തമായ പാപകൃത്യം ചെയ്ത
 വൻ. 3 സര=പേയാലും. ലോട് മദ്ധ്യമപുരുഷൈകവചനം.
 4 ഉഷ്ണിയിൽ=വെളിച്ചം ഉണ്ടാകുന്നപ്പോൾ.

പെരഷ്ടുല്പന്നം ¹മഹദ്ശ്രേദ്ധിവിദ്യയും തത്ര
 മുഷ്ടമോമ്മാദരപ്പിച്ചു നിത്തിനാൻ.
 തെറ്ററന്നു മാത്താണധഭ്രമിപസേനകൾ
 ഉത്തറമായ് പോർചെയ്തു തോറ്റാരരോ തദാ.
 ഭേരീ മുഴക്കിനാൻ സംഘമുണ്ണുലോരന്റെ
 വീരരാം സേനകൾ ²ജിതപരരാകയാൽ.
 മാത്താണധഭ്രമിപനേരിന പീഡയാ
 മാർദ്ധ്യമർദ്ധവിനോദേവമരുചെയ്തു.
 ബാല ! കമാര ! ³കമാരൻ നേരായ
 ശൂര ! സുകമാര ! സുന്ദര ! കേൾക്കട്ടോ.
 പോരിന്നു പെരഷ്ടുല്പന്നത്തുവിളിക്കുന്നു
 ഘോരഭയങ്കരമാകുന്നു വൃഹദാ!
 പൊയ്യല്ല പിന്നവരോടെത്തുതീടുവാൻ
 നീയന്ധിയാര്യം കണ്ടില ശക്തനായ്.
 കൈരഥ(?)മാകുന്ന ശബ്ദയിൽ പണ്ടുമോ
 വൈരികളെ ജയിപ്പാൻ വിഷമിക്കയാൽ
 ദ്വന്ദ്വപ്രസൂതരിൽ ദ്വന്ദ്വൈകസോദരൻ
 തദദ്വന്ദ്വൈകയൊരു സോദരൻ ജനപ്പെ
 മാർ പിറ്റൻ നരസിംഹമുന്തിക്ക
 കൂറം വെലി കൊടുത്തീടിനാൻ ശൂരവാൻ.
 തത്പുരുഷ ഭാഗീനേയ ! നോഹര !
 മത്ഭേദമിന്നു നീയത്ര മാറീടണം.
 പോരിന്നു പോക വൈകാതെ സഹായമാത്
⁴പോരും ജനങ്ങൾ സമർത്ഥരായുള്ളവർ.

1 ശ്രേദ്ധീ=ഗണിതശാസ്ത്രപ്രസിദ്ധമായ ഒരു കണക്ക്. 'ശ്രേദ്ധീവൃദ്ധാരം' എന്ന പറയുന്നതു് ഈ കണക്കിനെ സംബന്ധിച്ചാണു്. മഹദ്ശ്രേദ്ധീ മഹാശ്രേദ്ധീ എന്ന രൂപത്തിൽ പ്രയോഗിക്കുന്നതാണു് ന്യായം. 2 ജിതപരൻ=ജയശീലൻ. 3 കമാരൻ=സുബ്രഹ്മണ്യൻ. 4. പോരും=വരും.

മല്ല¹ഭൃകവക്ഷാഭളേ²സിംഹവും
 വില്ലകവീരം മേഡം³റോണ്ഡേപനം
 അദ്വൈതൈകൈകചീനചാരനം
 സദ്യോദ്ഭൂതദീപികാകനം ഭിക്ഷുനം
 പാദപാതാഹതകുക്കരദീപിയോ
 പാദപോലാരി⁴ത്രിതയശീഷ്വരനം
 മററം മഹാവിരായവരൊക്കയും
 ചുറ്റും വളഞ്ഞു തുണയായ് വരും തവ.
 അററമില്ലാത പടകളോടും ചെന്നു
 പററലക്കുചെയ്തു വരികളോ.
 എന്നതു കേട്ടു തൊഴുതു ചൊല്ലിടീനാൻ
 ഇന്നടിയേൻ പോയ് രീപുക്കളെ⁵ വെല്ലുവേൻ.
 കർകപക്ഷനരം എന്നതുകൊണ്ടോ
 ഏകൻ ചതിച്ചു വധിക്കുന്നിതെങ്കിലോ
 കത്തവ്യമെന്നു ഭവതാ വദിക്കണം
 ഭൂതനാമെന്റെ പരിഭവം പോക്കുവാൻ.
 നിന്നെ വധിക്കുന്നവരെ ഞാൻ ബാലക !
 കൊന്നീടുവെൻ നാളെ⁴യക്കിരികുവെ.
 എന്നതു കേട്ടു ചിരിച്ചു ചൊല്ലിടീനാൻ
 ഇന്നു ഞാൻ കൊന്നു സമസ്തരയും ക്ഷണാൽ
 വന്നീടുപൻ തപതപദാന്തികെ ഭൂപതെ !
 ഒന്നുകൊണ്ടും ഭയമില്ലെന്നു കമ്പിട്ടു
 മാർഗ്ഗമുർദ്ധ്വാവു വിറപ്പെട്ടു പോരിനായ്
⁵സാർദ്ധം ബഹുപടയോ നീറപ്പട്ടിതു.

1 ഭൃകം=കുടി. 2 ത്രിതയശീഷ്വരം=തൃശിരസ്സ്—ഏഴുത അ
 യിരിക്കാം. 3 വെല്ലുക=ജയിക്കുക. 4 അക്കൻ=സുയ്യൻ. 5 സാർ
 ധ്വം=കൂടെ—ഒരുമിച്ചു.

ശുദ്ധം പരിപം മുസലവും ചക്രവും
വേലോടു വെൺമഴ കന്മാരേക്കളം
തുളളം മുനയോടികളം മുരികകൾ
ഉള്ളം നടുക്കും കടുത്തിലാവാളുകൾ
മിനിപ്പരിശുകൾ വീലും ശരങ്ങളും

1. തുണീര²മായസവമമുണ്ണീഷവും³

⁴പുണിയും പുണ്ടു ശോഭിച്ച യോദ്ധാക്കളും

കല്ലും കവിണിയും കൈയിലെടുത്തുള്ള

കാലാർപ്പടകളും.....

തുളളിക്കളിക്കുന്ന വെള്ള കുത്തിരകൾ

ചക്രപ്രചക്രങ്ങളായുധപുരങ്ങൾ⁵

⁶തോയാകരമലറീടുന്നതുപോലെ

വായുവേഗേന പരന്ന കാണായ് വന്നു.

പൊന്നണിഞ്ഞാറുകൾ മുറുത്തടി കൈക്കൊണ്ടു

പൊന്നിൽമലകൾ നടക്കുന്നതു പോലെ

മുന്നിൽ കൂടിക്കുന്ന കാലാർപ്പടകളും

⁷വെന്നിപ്പെരുമ്പറ ഭേദീപടഹവും

വൻകടൽ പോലെ പരന്നു വൻപട.

ഇങ്കാരമോടുമടുക്കു ന തുറന്നു

ദിക്കുകളെക്കൊ മറഞ്ഞു ചൊടികൊണ്ടു

⁸ചക്രം തിരിഞ്ഞു സൗഖ്യം ഞ്ഞേലാരബലം.

വില്ലാളിവിാനാം പൊയ്ക്കുലുനാലോകു

വീല്ലാ പട നമുക്കെന്നെറച്ചീടിനാൻ.

1 തുണീരം=ആവനാഴി. 2 ആയസവമം=ഇരിന്നുകൊണ്ടുള്ള കവചം. 3 ഉണ്ണീഷം=ശോഷി. 4 പുണി=അമ്പ്. 5 പുര=സമുദ്രം. 6 തോയാകരം=സമുദ്രം. 7 വെന്നി=ജയഭേരി. 8 ചക്രം തിരിഞ്ഞു=ചുറ്റി.

ചൊല്ലിനാൻ മറുജ്ജപേരോടിയു കാൺക
നല്ല വരവു ഭയങ്കരമെത്രയും.

എല്ലാവരുമറപ്പിച്ചു നിന്നീടുവിൻ
വല്ലാത ധൂളിപടയകറീടുവിൻ
¹ വല്ലഭമുള്ളവരെന്നിച്ചുരുട്ടിയിൻ.

ഇത്തരം ചെറുപ്പം പഠത്തു രണ്ടു
സ്വപനം നന്നായറപ്പിച്ചു നൃത്തിനാൻ.
മേഘങ്ങൾ ² മാറി ചൊരിയുന്നതുപോലെ
തുകിത്തുടങ്ങിനാനസ്രഗസ്രങ്ങളെ

ശസ്രപുമാരങ്ങൾചെയ്തചയ്താഹന്ത
മാർഗ്ഗമുർദ്ധാ കലചെയ്താനേകരെ.

എത്തിയെത്രത്തിട്ടു ശ്രാരായുള്ളവർ
ചത്തും മുറിഞ്ഞുമൊഴിച്ചും തുടങ്ങിനാൻ.
മെല്ലെമെല്ലെ ക്രമത്താലേയടുത്തട്ടെ.

തല്ലൽ മറുതലക്കുണ്ടെന്നു കണ്ടപ്പോൾ
ആത്തു മഹാപ്രഭാസിപ്പുഹവും ഭേദിച്ചു
മാർഗ്ഗമുർദ്ധാ കരയേറിനാൻ കൂട്ടത്തിൽ.

മരിന്നമായ് വന്നിതു കാലം കാക്കളും
³ മരണമായ് വന്നിതു ഭംഗരഞ്ചിംബവും.

വിന്നമായ് വന്നിതു ചെറുപ്പം ചിത്തവും
⁴ സന്നമായ് വന്നിതനേകായിരം പട.

⁵ ധന്യകളായിതു അപ്പംസ്രീകളും.

⁶ ധനപിതാം മാർഗ്ഗമുർദ്ധാവിൻ ശരങ്ങളാൽ
മനിക്കുമൊക്കെ നിറഞ്ഞതു കാൺകയാൽ

⁷ ദൈവം മുഴുത്തുവെട്ടുമഴറിയും

1 വല്ലഭം=വാല്യം, യുദ്ധസാമന്ത്രി, സ്നേഹം. 2 മാറി=
മഴ. 3 മരണം=മരത്തത്. 4 നന്നം=കുറിഞ്ഞത്, മത്തത്.
5 ധന്യകൾ=രമിക്കുന്നതിന്നു മഹാവിരന്മാർ ധാരാളം കിട്ടുകയാൽ
കൃതാർത്ഥകൾ. 6 ധനപി=വില്ലാളി. 7 ദൈവം=ഭുവനം.

പങ്ങാതി വീഴ്വതു കണ്ടു തൊഴിക്കയും
 തങ്ങളിൽ തങ്ങളിൽ പാരാ പഴിക്കയും
 വാണം പൊഴിക്കയും കാണം കുഴിക്കയും
 ചോരപ്പഴകൾ പലവായൊലിക്കയും
 വാരിധിവാഠിയും കൂട്ടിച്ചുവക്കയും
 പോരിൽ നടുക്കുമോടോടിക്കഴിക്കയും
 നാരീജനമതുകണ്ടു പഴിക്കയും
 നാരദൻ കെരളകുറുപ്പുണ്ടു ചിരിക്കയും
 നാരായണ ജയ ഏന്നു ജപിക്കയും
 പാരാതെ വീയുസപത്നീയിൽ ഗമിക്കയും
 നില്ലനില്ലെന്നു പറഞ്ഞുക്കുടിക്കയും
 നല്ല ശുരന്മാർ തിരിഞ്ഞു മരിക്കയും
 ആകാശമൊക്കെ വിമാനം മറക്കയും
 ചാകാതപേർ പാഞ്ഞുപോയങ്ങൊളിക്കയും
 തമ്മിൽ പിഴിഞ്ഞു കാണാഞ്ഞു വിളിക്കയും
 കമ്മപ്പഴയെന്നു കണ്ണീരൊലിക്കയും
 ആനകൾ കൈകാൽ പടിഞ്ഞു കിടക്കയും
 കാണികൾ കണ്ടുകണ്ടുറമറക്കയും
 കൂളികൾ കൂട്ടമിട്ടാത്തു കളിക്കയും
 കാളീ തുധിരം കുടിച്ചു പളക്കയും
 ചക്രങ്ങൾകൊണ്ടു കഴുത്തു തെറിക്കയും
 വിക്രമമുള്ളപേർ വെട്ടിനടുക്കയും
 വിഖ്യാതരായവർ നോക്കിത്തടക്കയും
 ഉൾക്കുത്തുള്ളപേരേററം നടിക്കയും
 മിശ്രൻ ഗദകൊണ്ടു പാരമിക്കയും
 ൧. അസ്രജാലങ്ങൾ നദീപോലൊഴുകിയും

1 പടിഞ്ഞു=മുറിഞ്ഞു, പറഞ്ഞിട്ട്. 2 പളക്കു=പുളക്കു, പുല
 സ്ക, 3 അസ്രം=ചോര.

വില്ലൻ വരീദണ്ഡനെയ്തു ചടക്കയും
 മല്ലൻ വടു ¹ധനീ കൊന്നമിടിക്കയും
 പൊദശചണ്ഡചണ്ഡാംശ്രുകളും തദാ
 പൊദശാർദ്ധോത്തംഗചന്ദ്രവേയരാവണ-
 കണ്ഠകണ്ഠേച്ഛിന്ദിനംലക്ഷ്മളും പുനഃ
 ചണ്ഡരാം തണ്ഡുലപ്രസ്ഥാടവികളും
 ഇഷ്ടികാചന്ദ്രം ²യഷ്ടിധരന്മാരും
 വെട്ടിവെട്ടിട്ടു തലവെലി തുകിയും
 വൻപടക്രൂരന്തിലൻപെട്ടു പുകുകെ-
 ണ്ണമ്പുകൊണ്ടിങ്ങനെ മാർദ്ധമൂർദ്ധാ ശിശു
 തുന്വം വരത്തിച്ചമച്ചൊരുന്നേരത്തു
³കമ്പം കലന്നിതു സംഘൃണ്ണഘോരനും.
 പെരയ്ക്കുലുനം ഭൂമിപാലനമൊന്നിച്ചു
 ശൃഷ്ടാന്തിയോടെ പൊരതൊരുന്നേരത്തു
 വീരബാഹു ഭാനുകോപനോടെന്നപോൽ
 ശൂരനാം മാർദ്ധമൂർദ്ധാവടുത്തിടീനാൻ.
 കെട്ടുതിരിച്ചിതു വൻപടയന്നേരം
 ചെട്ടെന്ത കംഭികരാളന്മജൻ വന്നാൻ
 കൂട്ടപ്പടയൊടും ചങ്ങാനവനടൻ.
 ലംഘചഞ്ചാസ്യൻ അടുത്താൻ ഭയാനകം
 ലംഘനമായിതവൻപടയൊക്കയും.
 വില്ലം കൊടിയും കുടയും കുതിരയും
 ചൊല്ലിക്കൊണ്ടെയ്തു മുറിച്ചു വിരട്ടീനാൻ.
 സംഘൃണ്ണഘോരനടുത്താനതുനേരം
 ഹാകാരമോടതു കണ്ടു ശ്രീമാന്താണ്ഡ-
 സേനകളൊക്കയും പേടിച്ചുകന്നിതു

1 ധനീ=വാഹിനീ=നേന. 2 യഷ്ടി=കമ്പ്. 3 കമ്പം=
 പേടിക്കൊണ്ടുള്ള വിറയൽ.

ഹീനഭയം മാർദ്ധ്യമുർദ്ധ്വാവു നീനിതു.
 വൻപട കെട്ടു മണ്ടെന്നൊരുനേരത്തു
 വൻപുള്ളരികൾ വളഞ്ഞാരവനയും.
 വ്യഥവും നന്നായുറച്ചോരനന്തരം
 ആഹവമെത്രയും ഘോരമായ് വന്നിതു.
 ബാലനായുള്ളൊരു മാർദ്ധ്യമുർദ്ധ്വവിനെ
 ചാലേ മുഴുന്ന് പോർചെയ്തതുടങ്ങിനാർ.
 നാനാഗ്രപരൊടും പോർചെയ്തു ബാലകൻ
 താനേയടുത്താനവർകളും ¹മണ്ടിനാർ.
 മണ്ടുന്നനേരത്തു ധൃഷ്ടനും പുഷ്ടനും
 കണ്ടുകൊൾകുന്നങ്ങടുത്താർ പടയൊടും.
²മാതുലൻതന്നുടെ മുഖിൽവച്ചാഹവെ³
⁴ചേതന പോക്കിനാൻ രണ്ടുപേക്കും ക്ഷണം.
 ചെന്നിതു ചാവാവർകൾപടയെല്ലാം
 ഒന്നൊഴിയാതെ ഉടൻ കൊന്നൊഴിച്ചിതു.
 പിനയും സംഘമുണ്ണഘോരനടുത്തുടൻ
 നിന്നുകൂടാഞ്ഞവൻ ഖിന്നനായ് മണ്ടിനാൻ.
 മറുവളവരോടു ചൊന്നാൻ തെരുതെരെ
 തെറ്റിന്നിവനെ വധിക്കെന്ന് തത്ക്ഷണം.
 ഉററബന്ധുക്കളായുള്ള പോരാളികൾ
 പുറം മുഴുന്ന് പോർചെയ്തതുടങ്ങിനാർ.
 അറമില്ലാതൊള്ള മുളശസ്ത്രസ്രുക്കൾ
 പാറലരൊന്നിച്ചു തൂകുന്നതുകണ്ടു

---

1 മണ്ടി=ഓടി. 2 മാതുലൻ=അമ്മാവൻ. 3 ആഹവം=
 യുദ്ധം. 4 ചേതന=ജീവൻ,

അപ്പോൾ ¹“ചതുർത്രി”ത്യാദിശ്ലോകത്തിനാൽ
 ശില്പേന സിദ്ധമാം ശ്രീചക്രബന്ധനം
²അംഗുലീയം കൈവിരലിലിട്ടീടിനാൻ
 അംഗത്തിലേർക്കാതെയായിതു ശസ്ത്രങ്ങൾ.
 തന്മെയിലൊന്നുമേലാതെ ചമയ്ക്കയാൽ
 സമതീച്ചാരേണുക്കണ്ടൊരു കാണികൾ.
 നോക്കിയ നോക്കിയ ദിക്കിലെല്ലാവരും
 ഉരക്കനാം മാർദ്ധ്യമുർദ്ധാവിനെ കാൺകയാൽ
 വൈരികൾ വിസ്മയപ്പെട്ടുകന്നീടിനാൻ.
 വൈരം കലന്യോ മാർദ്ധ്യമുർദ്ധാ തദാ
 നന്നായുണങ്ങി വറങ്ങ വനംതന്നിൽ
 ചെന്നടനഗ്നി പിടിപെട്ടതുപോലെ
 കൊണ്ടുകൊന്നൊക്കേയൊടുക്കുന്നതു കണ്ടു
 ചെന്ന സംഘമുണ്ണുവോരധിപമക്കളും.
 താതന്റെ മുൻപിലിട്ടപ്പോളവർക്കളെ
³പ്രേതരാജാവിൻ പുരിയിലാക്കീടിനാൻ.
 അപ്പോഴുകണ്ടു സംഘമുണ്ണുവോരനും
 ലംഘ പഞ്ചാസ്യനും കുംഭികരാളനും
 പെരുഷ്കുപനും മന്ത്രിപംഗവവീരനും
 മുഷ്കരൻ സാമന്തദ്രുപനും പെരുഷ്കനും
 ചത്തു മഹാപീരോണിച്ചുന്നീനിട്ടു
 അത്തരവരുംമാറു എത്തിതെ തൃക്കുന്ദാർ

---

1 “മേതുർഭിശ്രീകണ്ഠൈശ്ശിവയുവതിഭിഃ പഞ്ചഭിരപി
 പ്രഭിന്നാഭിജ്ഞോർനവഭിരപി മൂലപ്രകൃതിഭിഃ.
 ചതുശ്ചതപാരിംശദാസുദളകലാശ്രുതിവലയ-
 തിരേഖാദിസ്സാർദ്ധം തവ ശരണകോണാഃ പരിണതാഃ.”

എന്ന സൈന്യമുപഹരിച്ചുള്ള ൧൧-ാമത്തെ ശ്ലോകം. 2 അംഗുലീ
 യം = മോതിരം. 3 പ്രേതരാജപുരം = യമലോകം.

എല്ലാവരോടും തടുത്തുപോർപ്പെയ്ക്കിട്ടു
 മെല്ലെ നാലുപേരേ വധിച്ചിടിനാൻ.
 പൊയ്യല്ല ശേഷിച്ചവർ സങ്കടത്തോടു
 അയ്യോ ശിവശിവയെന്നകന്നീടിനാൻ.
 അസ്രശസ്രങ്ങളേറക്കത്തതുകാരണം
 വിരട്ടുമായി വിചാരംതുടങ്ങിനാൻ.
 നല്ലൊരു ജ്യോതിഷിയോടു കേട്ടിട്ടവൻ
 ചൊല്ലിയറിഞ്ഞിതു മോതിരധാരണം.
 മോതിരത്തെക്കുഞ്ഞല്ലാതെ വീരനെ
 ആരാലുമോത്താൽ ജയിപ്പാൻ കഴിവരാ.
 എന്നതുകൊണ്ടു ഘടപ്രഹർത്താവായ
 മന്നവന്റെ ¹സഖിയോടു ചൊല്ലിടിനാൻ.
 അപ്പോഴവൻ മരുഭൂമിയിൽ ചെന്നിട്ടു
 ശിപ്തമാം ലംബ²സുഷിരസൂത്രങ്ങളെ
 ഒണ്ടാക്കി നാൻ മുഖബന്ധനമേകമായ്
 കണ്ടാൽ മനോഹരം ഭൂപതനം ബഹു-
 വിസ്താരമായതിൻമീതിൽ കടങ്ങളെ
 പത്തുനൂറ്റായിരംകോടിക്കുമേൽ വച്ചു
 തൈലങ്ങളേയും നിറച്ചൊഴിച്ചു തദാ
 മൂലപ്രദേശങ്ങളിലും പുനഃ
 ലംബനസൂത്രസുഷിര സംഘത്തിലും
³ലംബിച്ചിതായസദ്രാവകമെഴുയം.
 കണ്ണുചുഷ്കം⁴൨൪ ⁴ഉദ്ഗമിക്കുംമേ
⁵തൂണ്ണം കൊളുത്തിനാനഗ്നി മുഖാന്തരം.
 മേൽ പടുയന്നീതൊരുതോജനം ക്ഷണം
 കീഴ്പടു തൈലമഴ പെയ്യിതട്ഭൂതം.

1 സഖി=സഖാവ്—സ്നേഹിതൻ. 2 സുഷിരം=പാറം.
 3 ലംബിച്ചു=നിറച്ചു 4 ഉദ്ഗമിക്കു=പൊങ്ങുക. 5 തൂണ്ണം=വേഗം.

ഏല്പാവരം തൈലസീകതരായീ തദാ
 മെല്ലെനിഴുകിവിഴുന്നുപോയ് മോതിരം
 യുദ്ധസന്നദ്ധരായ് നിർപ്പതു കാരണം
 ക്രുദ്ധതകോണ്ടറിഞ്ഞീലയിവയാരും.
 മോതിരംപോയതറിഞ്ഞു പെരച്ഛപ്യന്തം
 കൈതവത്താൽ തദാ വില്ല മുറിച്ചിതു.
 വാളും പരിശയും കൈക്കൊണ്ടുടൻ ഭൂവി
 ചീളന്നു ചാടിനാൻ മാർഗ്ഗമൂർദ്ധാവഹോ.
 വെട്ടുകൾകൊണ്ടു ബഹുപദ ചത്തിതു
 കഷ്ടം ¹ഗുരുവെയ്തു ഖണ്ഡിച്ചു വാളിനെ.
 അപ്പോൾ നിരാശുധനായതുകാരണം
 കെല്ലോടു കോപാൽ കരണംതുടങ്ങിനാൻ.
 ആകാശചീമിയിലങ്ങിനെ ഭൂമിയിൽ
 ആശ്ര കരണംമറിഞ്ഞെടൻ ²ചെയ്തയാൽ
 ചത്തിതു കാൽതലകൈപെട്ടു സേനകൾ
 ചിത്രം വിചിത്രം വിചിത്രമാശോധനം.
 കാണികളപ്പോൾ സ്മരിച്ചുതുടങ്ങിനാൻ
 കാണാത വൈഭവം കണ്ടതു കാരണം.
 ഇന്നു കരണത്തിനാൽ ബഹുസേനയെ
 കൊന്നതുകൊണ്ടിവന്റെ കലത്തിൽ സദാ
 ചൊല്ലീടണം കരണൻ എന്ന നാമകം
 ഏല്പാവരം ചിലർ അത്ഥം വികല്പിച്ചു.
³കംകൊണ്ടു നന്നായ് ⁴രണം ചെയ്തുകാരണം
⁵അങ്കം കലത്തിൽ കാണമെന്നാഖ്യയാം.
 യുദ്ധേ ⁶കരണത്തെ നയിപ്പിച്ചുകൊൾകയാൽ
 അത്ഥം കരണമെന്നു പറഞ്ഞു ചിലർ.

1 ഗുരു=പെരച്ഛപ്യൻ. 2 അടൻ=യുദ്ധം. 3 കം=ശിരസ്സ്.
 4 രണം=യുദ്ധം. 5 അങ്കം=ചിഹ്നം=അടയാളം. 6 കരം=കയ്യ്.

രാജകരം¹ നയിപ്പിച്ചു നരേന്ദ്രൻ
 വ്യാജഹീനം കരണം നാമമുണ്ടായി.
 യുദ്ധമാം സൂര്യകരംകൊണ്ടുനേകരെ
 ബലംകോപം വധിച്ചാനതു കാരണം
 ഉണ്ടാകുമെന്നും കരണമൊമുതൽസം
 കണ്ടിട്ടു പിന്നെയും ചൊല്ലിനാരത്നങ്ങൾ.
 കന്യ രണം കരണങ്ങിപ്രകാരേണ
 അന്യ അത്നങ്ങളെ സാധിച്ചുനവധി
 സ്വർഗ്ഗം കൂടിപ്പറഞ്ഞു കരണനെ—
 അവിയിലന്നുതുടങ്ങിക്കരണനായ്.
 ഇങ്ങിനെ നാമം ധരിച്ചു കരണനും
 പൊങ്ങിന കോപാൽ കരണമുഷ്ടികളാൽ
 കൊന്നുകൊന്നതു നടക്കുദശാന്തരെ
 അന്നേരമാശു കിട്ടിയൊരു വിജയുരി.
 മെല്ലെന്നതിനാലടിച്ചടിച്ചു അദാ
 കൊല്ലുന്നനേരത്തു മശുചിതൃഷ്ടകൻ
 വന്നാൻ മഹാശോഭമസ്യം ധരിപ്പിച്ചു
 കൊന്നാനടിച്ചു പടയോടവനയും.
 മക്ഷികുത്തും മന്തുദണ്ഡനമായിട്ടു
 രൂക്ഷതയോടു പൊരുതടുത്തീടിനാൻ.
 രണ്ടുപേരോടുമിടത്തടർച്ചയ്ക്കിട്ടു
 രണ്ടുപേരേയുമടിച്ചുകൊല്ലംവിധേയ
 പെഴുഷ്ടനൊളിച്ചൊരുഭാഗത്തു നിന്നിട്ടു
 ദേഷ്ടാലനേകരെക്കൊന്നൊരു ബാലനെ
 കൊന്നൊളിയമ്പു കൊണ്ടു തടന്തരെ
 വിന്നരായ് മാറിനാൻ ചൈവലാവനപട.

കാണികൾ കണ്ടു കരണമരണത്തെ
 കേണ വിഷണ്ണരായെന്നു വീർത്തർ തദാ.
 ഹാഹാ ശിവശിവ ഹാഹാ ഹരിഹരി
 ഹാഹാ വിധികൃതം ഏനകന്നീടിനാർ.
 ഹീനനാം യോദ്ധാവും യോദ്ധാവീനോടിഹ
 ശൂരരായ് പോയൊരു നാട്ടാർകൾകൂട്ടവും
 രാജാവിനീഷ്ടനായുള്ള ¹തൃണരാജ-
²രാജീസമാശ്രിതജാതിക്കധിപനാം
 നാഗരത്നാ തത്പരിഷകൾ ജാമരും
 വേഗം പൊരുതിഹ സംശപ്തകന്മാരെ
 ആകവേ കൊന്നിട്ടു സായന്തനേയവർ
 ശോകഹീനം നിജകൈനില ചൂകിനാർ.
 അദ്ധ്വായവും പതിനാലു കഴിഞ്ഞിതു
 ശുദ്ധാ ശേഷവും ചൊല്ലുന്നിതാണ്ടു ഞാൻ.

—(0)—

പതിനഞ്ചാം അദ്ധ്യായം.

ശ്രീനാരായണ കരണൻ മനോഹരൻ
 പോരിൽ മരിച്ചതു കേട്ടു മഹീപതി
 പാരിൽ മരാമരം വീണപോലെ തദാ
 പൂരിച്ചു വേദേന മോഹിച്ചുവീണിതു.
 പിന്നെയുണർന്നു വിലാപം തുടങ്ങിനിന്നു
 മന്നവനാത്മ സമാനം¹ വളർന്നാൽ.
 ബാല ! കുമാര !² കുമാരൻ നേരായ
 ശ്രീ ! സുകുമാര ! സുന്ദര ! മഹാപ്രിയ !
 കാലഭോഷാലതിബാലനാം നിന്നോടു
 ആലോചനകൾ കൂടാതെ ഞാൻ ചൊല്ലിനേൻ.
 എന്നുടെ ചൊൽ കേട്ടു പോയി മരിച്ചൊരു
 നിന്നെ ഞാൻ ശീർഷ്ജന്തു ! എന്നു കാണുന്നു.
 പണ്ടു ഗുഹയിലകപ്പെട്ടുകാലത്തും
 ഉണ്ടായതില്ലിതു നങ്കുടമിങ്ങുമോ.
 കേൾക്ക നിൻ³ മാതൃലാൽ ഭോളിലെടുത്തെന്നെ
 ഉത്തരോടു കൊണ്ടുപോയാൻ മഹാധർമ്മകർ
 കൊല്ലാൻ കോപേന വന്നങ്ങടുക്കയാൽ
 അല്ലൽ കൂടാതെ കരത്തിൽ വെച്ചെന്നയും
 വന്നഭീയും നീന്തി വാളും ധരിച്ചവൻ
 ചെന്നു മരുകരെ കേറി നടക്കുമ്പോൾ
 വന്നീതൊരു പുച്ചി കൊല്ലുവാനായ് തദാ
 കൊന്നാനസി കൊണ്ടു വെട്ടിപ്പുലിയെയും.
 പിന്നേയവിടന്നൊളിച്ചുനടന്നൊരു
 ഖിന്നത ഞാനുമവനുമറിയുന്നു.

---

1 അത്മസമാനം = തന്നോടൊപ്പം.   2 കുമാരൻ = സുബ്രഹ്മണ്യൻ.
 3 മാതൃലാൽ = അമ്മാവൻ.

അങ്ങിനെയുള്ള മമ പ്രിയാഭിജന | ¹
 എങ്ങിനെ നീനെപ്പിരിഞ്ഞിരിക്കുന്നതു.
 ഇതഥം കരയുന്നതേരത്തു യോഗാഭാവു
 അത്തൽ പോവാൻ ഭൂപനോടു ചൊല്ലീടിനാൻ.
 എന്തിനു വേദം വൃഥാ മഘീപാലക |
 ചിന്തിച്ചു.....ശപരകല്പിതം.
 തങ്കലനഭാവം അനറിഞ്ഞീടാതെ
 സങ്കടപ്പെട്ട കരയുന്നവൻ ഭോഷൻ.
 പണ്ടു ഗുഹയിൽ ²സുഷിരമാഗ്നത്തെയും
 ഇണലിൽ പിന്നയും രക്ഷകൾ കയ്യൊണ്ടു
 ഓരോ വഴികളെ പാരാതെ കാണിച്ചു
 ചാരത്തു കാണാതെ കണ്ടു നിന്നീടുന്ന
 ദേവനവനെ വെടിഞ്ഞതുകാരണം
 ജീവനം വെണപോയാനിട വന്നതും.
 മന്നവ ! കേൾക്കു രിപുക്കളിലെടൊന്നു
 ഇന്നു ശേഷിച്ചതൊക്കെ വധിച്ചവൻ
 ധന്വരിൽ ധന്വനവനെ പലർകൂടി
 കൊന്നു ചതിച്ചിതു പെരച്ചനാകുന്നവൻ
 ഏറ്റവും കാരണമായിട്ടിരിക്കുവാൻ
³മാറ്റാലനാമചന്തെക്കലചെയ്യണം.
 എന്നതു കേട്ടു മഘീപതി കോ(പേന
 ചൊ)ന്നാനന്ദോ ഞാനൊരു ശപഥം ചെയ്തേൻ.
 നമ്മുടെ ശീർഷ്വരണ.....
 ഉന്മയാക്കേണം മമ ഭേദനായകൻ.
 നീനെ വധിക്കുന്നവരെയടുത്തു നാൾ
 (കൊന്നീ)ടുവേണെന്നു സത്യവാക്യമിദം

1 അഭിജനം=വംശം, ബ്രാഹ്മി, ജനഭൂമി. 2 സുഷിരം=
 തപാസ്സ്. 3 മനോധർമ്മശത്രു.

രണ്ടാംകാണ്ഡം — പതിനഞ്ചാമദ്ധ്യായം. ൧൩൯

ആദിത്യനസ്തമിക്ഷമുന്ദിവിലെന്നൊണ്ടു
 സാധിക്കണമതു നാളെ നാമവരും.
 എന്നതു കേട്ടവരങ്ങിനെയെന്നുതൻ
¹ വെന്നിപ്പറയുമടിച്ചു മുക്കിനാർ.
 വാദ്യധനികളും ശതകുളാപ്പതും
 ചേർച്ചമാംവണ്ണമറിഞ്ഞിതു പെരുഷ്ഠനും.
 സംഘമുണ്ണുപോരനോടാശ്രു ചൊല്ലിടിനാൻ
² സംഖത്തിലെന്നെ വധിക്കും നരാധിപൻ
 നാളേയെന്നു ഞാനെന്തു ചെയ്യേണ്ടതു
 കോളേ കഴിവൊണ്ടൊളിച്ചുപോയാൽ മമ.
 എന്നതു കേട്ട ചിരിച്ചാൻ നരേന്ദ്രനും
 നിന്ന ജനങ്ങളും കൂടിച്ചിരിച്ചിതു.
 നാളേയൊരുദിനം നിന്നെ രക്ഷിച്ചിടൽ
 പാഴേ മരിക്കും നരാധിപനാകയാൽ
 ഞങ്ങൾ രക്ഷിച്ചിടാം നിന്നെ അസംശയം
 പൊങ്ങിന മോദപോഷണ വസിക്കട്ടോ.
 എന്തിങ്ങനെ ചൊല്ലി ഭീതിയെ തീർത്തിട്ടു
 നന്നായുറപ്പിച്ചുവരുമിരുന്നിതു.
 പിററുംദിവസമുഷസ്സില(യത്യാ)യികൾ
 തെററണണൻവർ ³ പ്രാണാവസാനത്തു
 കണ്ഡം.....ണ്ഡലതുണ്ഡംപ്രഹരംതീർത്തു
⁴ മണ്ഡനമാം കെട്ടുകണ്ഡകെ പെരുഷ്ഠനെ
 ഗ്രസമായ് തത്ര സൂക്ഷിച്ചിരുങ്ങിടിനാൻ
 വൃശഭകത്യാ പിറപട്ടു തായിപട.
 സംഘമുണ്ണുപോരനും കുഭികരാളനും
 ലംഘപഞ്ചാസ്യനും പെരുഷ്ഠപുവീരനും

1 വെന്നിപ്പറ = ജയഭരി. 2 സംഖം = സംഖ്യ = യുദ്ധം.
 3 പ്രാണ = പ്രഭാതം. 4 മണ്ഡനം = അലങ്കാരം.

ഭാനുപ്രഭാഷണം അഭ്യർത്ഥിക്കാതിരി-
 സേനാനികൾ ചതുരംഗപടകളും
 നന്നായുരപ്പിച്ചു നിന്നിടുന്നേരത്തു
 ചെന്നു ശ്രീമാത്താണ്ഡഭൂമി പതിവട.
 മിശ്രഗംഭീരൻ ചന്ദ്രൻ ഭീക്ഷു) ത്രൈശിരഃ-
 1 പ്രശ്നയഃക്ഷിതാ നൃത്തനാഭിതൃണം
 മല്ലഭൃകവക്ഷേഭളത്സിഹവം
 (വില്ലകനം) ഭണ്ഡവില്ലരശേഷവും
 മറ്റും സമത്വമാം (പോരാളികളോടു)
 മാറ്റമില്ലാത്തതെന്നു തോന്നുവാനും
 ആന കുതിര കാലാപട സർവ്വം
 (മാനമോടെ) റാമമത്തു യുദ്ധം ചെയ്യാൻ.
 ചതുരചത്താദപോൽ ചോരഞ്ചാലിക്കുന്നു
 മത്തഗജങ്ങൾ ചത്തേററം വിഴുനീതു.
 നല്ല കത്തിരകൾ ചാടുന്നതേരത്തു
 2 പള്ള തുറന്നു പതിക്കുന്നു ഭൂമിയിൽ.
 ശഃഖധപനികളും സിംഹനാഭങ്ങളും
 ഹങ്കാരമായ് സേനയാൽ വിളിപ്പതും
 വാണവാജികൾ നാദമണ്ഡലം 3
 രോഗത്തിലോടുന്ന 4 വണ്ടി നിനാദവും
 ഘോരഘോരം കേട്ടു വീരനാം ഭൂപതി
 പേരിന്നു പോവാൻ തുടങ്ങും ഭദ്രാണ)രെ.
 ലക്ഷധർമ്മീയപരിവൃണൻ വന്ദിച്ചു
 ലക്ഷ്മീശതല | അടിയൻ (വിടകൊണ്ടു)
 ശത്രുക്കളെ ജയിച്ചത്ര വരുമെന്നു
 യാത്രയും ചൊല്ലി (പിറപ്പട്ടിതാദരാൽ).

1 പ്രശ്നം = ഭേദം. 2 പള്ള = വയറ്. 3 അനസ്സു = വണ്ടി.
 4 വണ്ടി = ചക്രം.

ലക്ഷ്യമിഷ്ടമൊസപാമിയോടൻ
 ലക്ഷം ഭേദനായകന്മാർ (പിറപ്പെട്ടാൻ).
 ക്രമരായ്ചെന്നവർ പോര തുടങ്ങിനാൻ
 യു(ദ്ധം ഭയം)കരമായിത്തുനേരം.
 ഭൂമി കലുങ്ങി നടുങ്ങി ജഗത്ത്രയാ.
 ഭീമനും പേടിയുണ്ടായി തദന്തരെ.
 ധൂളികളാകാശമൊക്കെപ്പരന്നിതു
 ധൂമങ്ങളും പരന്നാകാശവീഥിയിൽ.
 കാണികളോടന്നു സേനകൾ ചാടുന്നു
 പ്രാണികൾ വാലുമുതത്തിനിൽക്കുന്നിതു.
 ഇത്തരം ഘോരങ്ങൾ കാണുകയാൽ ഭൂമിപൻ
 സന്തപ്തനും ¹സേനാനിയോടു ചൊല്ലിനിന്നാൻ.
 (കേ)റക്കുടോ ആത്മവിളിക്കുന്ന ശബ്ദങ്ങൾ
 നോ(ക്കുടോ നാലു)പാടും ജനമോടുന്നു.
 വല്ലതുമൊണ്ടാം പടയിലനന്ത(ങ്ങൾ
 മെല്ലവേ പോരിനു) നീ ഗമിച്ചീടണം.
 ഇത്ഥം പറഞ്ഞതു കേട്ടുഗ്രഹശരവൻ
 (ഉത്ഥാസ ഭൂപാലകനോ)ടു ചൊല്ലിനാൻ.
 ശത്രുക്കളേറ്റം ചതിക്ക... ..
 ... .. ഞടു ചാക്കുന്നിതു.
 യോദ്ധാ... ..
 ... .. ലിങ്ങ പരിഭവം.
 ... ..
 ... .. നല്ല.
 പോകുന്നു നിർബ... ..
 ... .. രങ്ങിക്കെ.

1 സേനാനി = പടത്തലവൻ.

മുഷ്ടനാകമധ... ..
 ... ..ഗുപേന്ദ്രനെ.
 അല്ലൽകൂടാ... ..
 ... ..
 ... ..നിന്നീടുകന്നാനപ്പ... ..
 ... ..
 ... ..വനോടെതുത്തിതു.
 ജ... ..
 ... ..

തങ്ങളിൽ ചെല്ലൊരു യുദ്ധം ഭയങ്കരം
 എ(ങ്ങനെയെന്നു പറവാൻ പണി പണി).
 ഹങ്കാരശബ്ദം ഭയങ്കരമായ് കേട്ടു
 ശങ്കാരഹിതം ഗുഹനം പിറപ്പട്ടു.
 വാരിധിപോലെ ഗുപ്തമുഴുനിട്ടു
 വീരരാം സേനയും കൂടി നടന്നിതു.
 കാളികരാളനും സേനാനിയും തമ്മിൽ
 ഡംഭഗാംഭീര്യഭയങ്കരമായ് തടാ
 ഘോരഘോരം ചൊരുന്നേരം ഗുപ്തമജ-
 സായകാൽ മോഹിച്ചുവീണഗുഹേരവൻ.
 കംഭീ(കരാളൻ കരവാ)ളവുങ്കൊണ്ടു
 ഗാംഭീര്യമോടതിവേഗമടക്കു(യാൽ
 മല്ലല്ലൂകവക്ഷോഭ)ളതുകേസരി
 നില്പുനില്ലെന്നടുത്താൻ കരവാളോട്.
 വാളും പരിശയും കൊണ്ടവൻ തങ്ങളിൽ
 ചീളന്നു വെട്ടി നരങ്ങി പരിശകര.
 വാളും മുറിഞ്ഞിരുപേക്കും തടന്തരെ
 1 കോളരിപോലെ പിടിച്ചാൻ ഭയങ്കരം.

കെട്ടിപ്പിടിക്കയും തമ്മിലടിക്കയും
 മുഷ്ടി മുഷ്ടി കരോരമിടിക്കയും
 ഓടി വിലകിയും ചാടിപ്പിടിക്കയും
 തമ്മിൽത്തലകൊണ്ടു നന്നായിടിക്കയും
 പിന്നയും തമ്മിൽ പിടിച്ചു വിഴുകയും
 കുണ്ഠം ചുവക്കയും രക്തമൊലിക്കയും
 മീത്തിൽ കരേറിയും കീഴ്പട്ടുവീഴ്ന്നും
 കീഴ്പട്ടു വീണവൻ മേല്പട്ടു കേറിയും
 മന്നവൻ മല്ലഭ്യുകയുദ്ധത്തിനെ
 മുന്നമേ കണ്ടതുപോലേയിതും കണ്ടു.
 ഏറിന കോപേന ഭല്ലാന്തകൻ തടാ
 ചീറിയെങ്ങീരിച്ചു കുന്ദീകരാളനെ
 നെഞ്ചവിട്ടിക്കഴുത്തെത്തിരിച്ചിട്ടു
 നന്നായ് വലിച്ചു തലയെ മുറിച്ചുടൻ
 മേൽപട്ടെറിഞ്ഞതിദൃശ്ശുയന്നിട്ടു
 കീഴ്പട്ടു വീണു നരങ്ങീതവൻതല.
 കണ്ടവരൊക്കവേ കൊണ്ടാടിനാൻ തടാ
 ഇണ്ടൽ മുഴുത്തിതു ശത്രുജനങ്ങരക്കും.
 മോഹവും തീന്നുഗ്രഹേശരവനം തടാ
 1 ആഹവഗേശരവനെത്തലോടിടിനാൻ.
 എന്നതു കണ്ടുടൻ ഭാനുപ്രഭാശ്വനം
 നന്നായടുത്തിതു ലംഘപഞ്ചാസ്രനം.
 അഭ്രമീകാക്ഷനും വിഭ്രമം കൈക്കൊണ്ടു
 അഭ്രവണ്ണൻ പടനായകനന്യരും
 ഒന്നിൽ മരിക്കണമെല്ലാവരുമിന്നു
 നന്നല്ലതെല്ലാ?കിൽ തിപുക്കളെക്കൊല്ലണം.
 ഇതുമുറച്ചവർ ബലുവൈരത്തെടുത്തു
 എത്രയും ഘോരമായ് യുദ്ധംതുടന്നിതു.

1 ആഹവഗേശരവൻ—യുദ്ധത്തിൽ മേന്മയുള്ള ഭല്ലാന്തകൻ.

ആന കുതിര കാലാൾ ഭടനായകർ
 സ്ഥാനികൾ മാനികൾ സർവ്വമൊന്നിച്ചു
 വെട്ടുകൾ കത്തുകൾ കല്ലറി തല്ലുകൾ
 മുഷ്ടികൾ ശസ്ത്രങ്ങളുശ്ശങ്ങളെന്നിവ
 ക്ഷയംകൊണ്ടു പ്രഹരിച്ചതുനേരം
 ചിങ്ങിച്ചെരുമിയിരുണ്ടിതാകാശവും).
 അസ്തമിപ്പാനാറുനാഴികയായ് തദാ
 ഇത്തരമായതു യുദ്ധം തദന്തരം.
 ബ്രഹ്മവിഹിതമാം പെരുഷ്യവിനാശനം
 ജിഹ്വഗമാരലൊഴിച്ചുകൂട്ടുന്നിതു.
 ലക്ഷ്മീസഹിതചക്രം തദാ ലക്ഷണം
 സൂര്യന്റെ നേരേയടുത്തിതു (സതപരം).
 സൂര്യബിംബേയുടൻ പാദം സമതപമാൽ
 പാരിച്ചു കൂരിയൾ ഭൂമെഴ പരന്നിതു.
 സത്യപ്രസക്തനാം മാന്താണ്ഡഭൂപതി-
 ക്ഷത്വന്തമുൾതാപമപ്പോൾ ഭവിച്ചിതു.
 ആയോധനം നിറുത്തി മഹീപാലന്റെ
 കായവിനാശനം കാണതിന്നുപ്തദാ
 സംഘമുണ്ണുഷോരനും പെരുഷ്യനും മറ്റുള്ള
 സംഘങ്ങളും വന്നുനിന്നു തദന്തരം.
 യോദ്ധാ ഘടീമാനഘണ്ടയെ നോക്കീട്ടു
 കൂലനായഗിശസ്ത്രത്തെ പ്രയോഗിച്ചു
 പെരുഷ്യന്റെ കണ്ഠത്തിനെ ക്ഷണം ഖണ്ഡിച്ചു
 പെരുഷ്യനറുതിയാൽ സൂര്യൻ പ്രകാശിച്ചു.
 എന്തൊരു വൈഭവമിങ്ങ (നെ) വന്നതു
 ചിന്തിച്ചുകണ്ടാൽ വിചിത്രമത്രേ തുലോം.
 അധ്വായവും പതിനഞ്ചു കഴിഞ്ഞിതു
 അത്യന്തകേത്യാ പറയുന്നതൊണ്ടു ഞാൻ.

പതിനാറാം അദ്ധ്യായം.

അയ്യോ മരിച്ച പെരുഷ്യൻ ഗ്രഹദോഷേണ
 പൊയ്യല്ല സംഘൃണ്ണഘോരാദികൾ തദാ
 എന്തിന്നു നാമിനി ജീവിച്ചിരിക്കുന്നു
 ഹന്ത മരിക്കണമിന്നു രണ്ടാംഗനെ
 എന്തുറച്ചു സായന്തനെ കർമ്മവും
 ഒന്നുമേ ചെയ്യാതെ നിന്നു പൊരുതിതു.
 പോരും കഠിനമായ് വന്നു തദന്തരെ
 ആരുമൊരുപദം പിൻനോക്കിവെച്ചില.
 അഭൂതികാക്ഷനമഭ്യർത്ഥൻതാനും
 വിഭൂമിപ്പിച്ചുരരികളെ സതപരം.
¹ഋഷ്യപ്രമർദ്ദിയും ഗത്തിയുമായിട്ടു
 അക്ഷിസംക്ഷബ്ധരാമ് ചെന്നടുത്തീടിനാർ.
 ഭാനുപ്രഭാഷൻ മഹാവീരപുംഗവൻ
 സേനകളോടുമങ്ങേതെടുത്താൻ തദാ.
 ലംഘപഞ്ചാസ്യൻ ഭദ്രവൃതനായിട്ടു
 ലംഘനംക്രൂരതടുത്താൻ തദന്തരെ.
 അസ്തമിച്ചപ്പോളിരുൾ പരന്ന ഭൂവി
²മസ്തകമാക്കും തിരിയാതെ മാനിതു.
 അഗ്നിശസ്രപ്രഭാ കാണാമിടിസമം
 ഭഗശസ്രന്മാരടിച്ചുപിടിപ്പമം.
 വാളുകൾ ചിന്നുന്നു ആളുകൾക്കൈകളിൽ
³പാളികൾ പന്തിയായിട്ടുണ്ടുന്നിതു.
 യുദ്ധത്തിലേററമപജയം കണ്ടിട്ടു
 ക്രുദ്ധനായ് പെരുഷ്യപ്രനെയ്ക്കടുത്തീതു.

---

1 ഋഷാ=കരടി. 2 മസ്തകം=തല. 3. പാളികൾ=കുന്ന്
 മുനയുള്ള ഒരുതരം ആയുധം ധരിച്ചവർ.

മരണ

ശ്രീമാന്താണ്ഡമാഹാത്മ്യം

ഉഗ്രനാം പെരഷ്ടു ലുഗന്ദ്രുഷ്ടേരിട്ട

വൃഗം മുഴുത്ത ശ്രീമാന്താണ്ഡസേനകൾ

... ..

... ..

.....പറവാൻ പണിപണി.

ഒന്നുതളൻചമഞ്ഞു പെര(ഷ്ട)ലുഗം

ചെന്നു തുണച്ചാനടൻ ലംഘപഞ്ചാസ്യൻ.

അപ്പോൾ ഗദയുമെടുത്തുകൂലനായ്

പെട്ടന്നടുത്തിതു മിശ്രഗംഭീരനും.

പാറലരെയുന്ന അസ്രുശസ്രുക്കളെ

തെറ്റാൻ തട്ടിയകറ്റി ഭോനകം

ലംഘപഞ്ചാസ്യനെ ചെന്നടിച്ചീടിനാൻ

ലംഘപഞ്ചാസ്യനെടുത്താനൊരു ഗദ.

നങ്ങളിൽ പിന്നെ ഗദകൊണ്ടു ചെയ്തപ്പോൾ

ഇങ്ങിനെയെന്നു പറവാൻ പണിപണി.

(മോഹിച്ചവീ)ണിതു മിശ്രഗംഭീരനും

... ..യായിവന്നൊന്നു കൂ.....

... ..

... ..

ലംഘപഞ്ചാസ്യന്റെ വൻപടക്കൂട്ടങ്ങൾ

ഹങ്കാരമായിട്ടു ചെന്നടുത്തിടീനാൻ.

കാകപ്രവീരന്റെ ശിഷ്ടരാം വൃഷ്ണികൾ

ശങ്കകൂടാതെ കൊന്നീടിനാൻ തത്ക്ഷണം.

ലംഘപഞ്ചാസ്യന്റെ സേനകളൊക്കെയും

ലംഘനംവന്നു കണ്ടു കോപത്തോടു

കാകപ്രവീരനെ ചെന്നു വെട്ടീടിനാൻ

കാകപ്രവീരൻ തടുത്തിതങ്ങിട്ടിയാൻ.

ഇഴട്ടിയെ നൂറു നൂറുകീവെട്ടി ക്ഷണം
 പെട്ടെന്നു കാങ്കുഗളത്തെയും ഖണ്ഡിച്ചാൻ.
 അപ്പോഴുണർന്നു മിശ്രഗഭീരനും
 മുൽപ്പക്ഷ ¹കണ്ഠീരവസമം ചാടിനാൻ.
 വാളെടുത്തൊന്നു വെട്ടി ലംഘപഞ്ചാസ്യൻ
 വാളിനെയപ്പോൾ ഗദകൊണ്ടു തട്ടിട്ടു
 ഒന്നു ²കുതംകൊണ്ടടിച്ചാൻ ഗളാന്തരെ
 ചെന്ന യഥാലയെ സെഖ്യമായ്ക്കു മേവിനാൻ.
 രാത്രിയിലഷ്ടമമായി മുഹൂർത്തവും
 ചീത്തൊരു നിദ്രയും വന്നുചാടിയിനാൾ.
³കുംഭികലോത്തമസ്തസാമകൻവർ
 കുംഭി⁴കുംഭസ്ഥലെ വീണുറങ്ങിയിനാൻ
 സംഭോഗകാന്തയാം അംഭോജനേത്രിതൻ
⁵കുംഭസ്ഥലാന്തരെ വീണുറങ്ങുവണ്ണം.
 പാരിൽ നിന്നീടും ⁶പദാതികൾ പാരിലും
 തേരിലിരിക്കുന്ന വീരർകൾ തേരിലും
 അശ്വപാദരതന്മേലിരുന്നോരടവിയും
 വിശ്വസിച്ചാനന്ദമുറക്കൊണ്ടുറങ്ങിനാൻ.
 രണ്ടരനാഴികനേരമുറങ്ങുമ്പോൾ
⁷ഇങ്ങയൊണ്ടൊകയാൽ ⁸സ്വപദ്നോത്ഥിതരായാൻ.
 ഭാനുപ്രഭാഷ്ഠനും പെരുഷ്ഠലുവീരനും
 മാനസത്തിൽ തുലോം കോപാ പെരുക്കയാൽ
 ക്രുദ്ധരായസ്രഗസ്രങ്ങളും ചൊരിഞ്ഞിട്ടു
⁹അർദ്ധരാത്രാവരം ആത്മതൃപ്തിയിനാൻ.

1 കണ്ഠീരവം=സിംഹം. 2 കുതം=വില്ലിന്റെ ഞാൺവാദ്യം.
 3 കുംഭി=ആന. 4 കുംഭം=മസ്തകം. 5 കുംഭം=കുംഭാകൃതിയായ
 സ്തനം. 6 പദാതി=കാലാർപ്പട. 7 ഇങ്ങ=കൂട്ടമായ ശബ്ദം. 8
 സ്വപദ്നം=ഉറക്കം. 9 ഇവിടെ അർദ്ധരാത്രാൽ പരം എന്ന പാദ

മദ്യ

ശ്രീമാത്താണ്ഡമാഹാത്മ്യം

അപ്പൊഴുതിങ്ങുളള വീരരും ക്രൂരന്മാരായ്
 കെല്ലോട്ടു നിന്നു പൊരുതാർ ഭയങ്കരം.
 കാളികൾ ക്രൂരികൾ പേ ¹പിശാചുക്കളും
 കേളിയോടാടിക്കളിച്ചുലറുന്നിതു.
 രണ്ടുപാടുമതുനേരത്തു മാനുഷർ
 കണ്ഠമുറിക്കൊന്നുവെച്ചു വീഴുന്നിതു.
 ചോര കുടിക്കുന്ന നായ്ക്കൾ നരികളും
 പാരിടമൊക്കെയും പ്രേതന്മാരുടെയായ്.
 എന്നെന്നിപ്പോഴും മൃതിയുള്ളതിനാകട്ടെ
 എന്നൊച്ചാത്തമേയം കളഞ്ഞു ജനം
 അത്തൽ വെടിഞ്ഞശ്രുശ്രുവും പ്രയോഗിച്ചു
 ചത്തുചത്തങ്ങുമിങ്ങും വിഴുനീടുന്നു.
 അഭ്രമീകാക്ഷനും.....
 .....മടുത്തു പടകളോടും തുടാ.
 കൊന്നുകൊന്നാശ്രു (മുടിക്കുന്നനേരത്തു
 ചെന്നെത്തുത്താ)ൻ പ്രക്ഷമർദ്ദനീ തത്ക്ഷണേ.
 അഭ്രവണ്ണന്റെ പടകളെയൊക്കെയും
 ഉഭയനേരംകൊണ്ടു കൊന്നതു കാണുകയാൽ
 അർദ്ധചന്ദ്രാകാരമാകും ശരത്തിനാൽ
 ക്രൂരനാം മർദ്ദമർദ്ദിയെക്കൊന്നിതു.

മിരിക്കാം. 'അർദ്ധരാത്രേ അരം' എന്ന പദം മുറിക്കയാണെങ്കിൽ 'അർദ്ധരാത്രി' എന്ന ഇകാരാന്തശബ്ദം അപാണിനീയമാകും. 'അർദ്ധരാത്രനിശിമൈശ്ചൈവ' എന്ന അമരകോശപ്രകാരവും ആ ശബ്ദം അകാരാന്തമായിരിക്കേണ്ടതാണ്. 'അല്ലെങ്കിൽ അർദ്ധരാത്രി എന്ന ഭാഷയിൽ സാധാരണ ഉപയോഗിക്കുന്ന ശബ്ദത്തിൽ സപ്തമീപ്രത്യയം ചേർത്തു സംസ്കരിച്ചു എന്നു സമാധാനപ്പെടണം.

1 പിശാചം=മാംസം തിന്നുന്ന ഒരുളളും ദേവയോനിവിശേഷം. ദേവയോനിയിലുൾപ്പെടാത്തത് പേയ്, അറവു മുതലായവ്. 2 ദേം=സ്വപ്നം.

കണ്ടുനില്ക്കുന്ന മഹാഗത്ത്നാത്ത്നായ്^൧
 മഞ്ചിയണഞ്ഞവൻ വിൽ മുറിച്ചീടിനാൻ.
 വാളുമെടുത്തവൻ ചാടിനാൻ ചീളന്ന

¹വ്യാളിയെപ്പോലവർ നിന്നു പൊരുവിധയ
 ഗത്ത്ൻ ക്ഷണംകൊണ്ടു ²കത്തനമാക്കിനാൻ
 അഭൂപണ്ണന്റെ ³ഗളത്തെക്കുവിതനായ്.

വിഭ്രമീകാക്ഷനടുത്താനതുനേരം
⁴വിഭ്രമമെന്നിയെ കേതകീചണ്ഡഗു
 ആത്തടുത്താനവർ തമ്മിൽ പൊരുതപോർ
⁵മാത്താണ്ഡപുത്രനും പേടിയും കാണുകിൽ.

അററമില്ലാതെ പടകൾ മരിച്ചിതു
 തെറന്നു വിഭ്രമീകാക്ഷ... ..
 ... ..ണ്ഡാംശുതൻ വക്ഷസി
 എയ്ക്കാനൊരമ്പിനെ കൈത... ..
 ... ..ഗ്രാമികൻ

ആഹവത്തിന്നായടുത്താനവനോടു.
 ക്രുദ്ധനായഭ്രമീകാക്ഷനവനുടേ

⁶ഉത്തമാംഗത്തെയുടൻ മുറിച്ചീടിനാൻ.
 കണ്ടുനിൽക്കുന്നൊരു വൈഷ്ണവരോഹികൻ
⁷വണ്ടിമീറുകീട്ടുമിടുത്തിതു.

തങ്ങളിൽ ക്രുദ്ധരായപ്പോൾ പൊരുത്തു
 ഇക്കിനെയെന്നു പറവാൻ പണിപണി.
 വിൽ മുറിച്ചീടിനാനഭ്രമീകാക്ഷനും
 മെല്ലെന്നു ചാടിയടുത്തുവന്നു തദാ

1 വ്യാളി=ഭൃഗുജം, ചെന്നായ്, സിംഹം. 2 കത്തനമാക്കുക=മുറിക്കുക. 3 ഗളം=കഴുത്ത്. 4 വിഭ്രമം=പരിഭ്രമം—പേടി. 5 മാത്താണ്ഡപുത്രൻ=അന്തകൻ. 6 ഉത്തമാംഗം=ശിരസ്സ്. 7 വണ്ടിറക്കുക=മുണ്ടുകുളി. ഞാകുമേ വലിച്ചു കോപഭാവം നടിക്കു.

കല്ലെടുത്തൊന്നെറീഞ്ഞീടിനാൻ വക്ഷസി
 പള്ളമായ"നെഞ്ചു വിരിഞ്ഞു മരിച്ചവൻ.
 ഇങ്ങിനെ യുദ്ധങ്ങൾ ചെയ്തുവരുമ്പിടെയ
 അങ്ങഹിത്രോടിയും പെൺഷ്കുലനും മഹാ-
 ഘോരഘോരം യുദ്ധമാശ്നു ചെയ്തീടിനാൻ
 പുരിച്ചി¹ താശകളുസ്രുങ്ങുളാൽ തടാ.
 ക്രുദ്ധനായേററമടുത്തു പെൺഷ്കുലനും
 ... .. ഒരു ക്ഷണം
 ഒക്കവേ കൊല്ലുവേണെന്നു നിർബന്ധിച്ചു
 ... .. നരര.
 സംഘമുണ്ണഘോരൻ നൃപതി മരിച്ചുപോയ്²
 സംഖാ മതീമതീ എന്നു പ്രസിദ്ധമായ്³
 കേട്ടതുകൊണ്ടു പെൺഷ്കുലൻ മഹാസുധീ
 പെട്ടെന്നു വില്ലിനെ ദൂരെയെറിഞ്ഞഥ
 കണ്ണു ചെച്ചിരുനീടിനാൻ ഭൂതപേ-
 തിണ്ണം വരുന്ന നിശ്ശാസമടക്കീട്ട്
 അങ്ങിഡാപിംഗലയുടേ കടന്നിട്ടു
 തിങ്ങിന⁴ കണ്ഡലിയിങ്കൽനിന്നഗിയെ
 ചെല്ലവേ പൊങ്ങിച്ചു ശക്തിയോടുകൂടി
 ഉല്ലസത്താകും⁴ സുഷുപ്ത കളിലൊള്ള

1 ആശ=ദിക്ഷ്. 2 ഇഡയും പിംഗലയും രണ്ടു നാഡികളുടെ
 പേർ. ശരീരത്തിന്റെ ഇടതുവശം ഇഡയും, വലതുവശം പിംഗലയും
 ഡിതിരി ചെയ്യുന്നു. യോഗികൾ ഇഡയിൽക്കൂടി ബാഹ്യവായു
 വിനെ ഉള്ളിലടയ്ക്കുകയും പിംഗലയിൽക്കൂടി വെളിയിൽ വിടുകയും
 ചെയ്യുന്നു. 3 കണ്ഡലീ=മൂലാധാരത്തിലുള്ള ശക്തി. 4 സുഷുപ്തം=
 ഇഡയുടേയും പിംഗലയുടേയും നടുക്കുള്ള നാഡി. അലംബുഷാ മുത
 ലായ മറ്റു നാഡികളെ ഉദ്ദേശിച്ചു ബഹുവചനം ഉപയോഗിച്ചു
 താണ്.

¹പാദശത്ത്രിലും ²സൂത്രഗുഡത്തിലും
 വേദവിശുദ്ധമാം ചന്ദ്രഗുഡത്തിലും
 ഉള്ള തേജസ്സുകളാക്കുമൊന്നാക്കി
 എല്ലാ ³സീരയിലും യോഗാഗിയെ ചേർത്തു
 വിസ്മയം ക്ഷിപ്രമഹോ നിജഗാത്രത്തെ
 ദൃശ്യമാക്കി ⁴പാദത്തിൽ ലയിച്ചിതു.

1 പാദശത്ത്രി = ഭൂതഗുഡം. 2 സൂത്രഗുഡമെന്നും ചന്ദ്രഗുഡമെന്നും രണ്ടു സ്ഥാനങ്ങളിൽ പേർ. 3 സീര = ശരീരം. 4 പരമം = ബ്രഹ്മം. ഈ യോഗത്തെക്കുറിച്ച് കൂടുതൽ വിവരം പ്രപഞ്ചഹൃദയം യോഗപ്രകരണത്തിൽ ഇപ്രകാരം കാണുന്നു.

ശരീരം വിസിന്ധുഷ്യശ്ചേത് സുഖമാസനമാഞ്ചിതഃ
 ഇദം ബ്രഹ്മപരം ദേഹം പുരയേദ് ബ്രഹ്മവായുനാ.
 സർവ്വപാദാണി സംയുക്തമനോ ബ്രഹ്മാണിഭവ്യ ച
 പാദാഗുഷാദികേരേഷവ സോപശ്ച ധ്യാനേഷവഞ്ചിതാൻ.
 നിശ്ശേഷാൻ സമാഹരേദ് വായുൻ സർവ്വവ്യഗ്രയാധിയാ
 മനസാ വായുഞ്ചീഭേദ സാപുച്ഛ പ്രണവം ജപൻ.
 പാദാഗുഷാദിമർദ്ദേച്ഛാ മർദ്ദാത്തരമുപാഗതൈ
 വായുബുദ്ധേ തു തത്രൈവ വഹിസ്തമനതച്ഛിതി.
 പ്രാണാദിവായുബുദ്ധേ ച നാഭീമൂലമുപാഗതൈ
 ഉർദ്ധ്വപദേഹാഞ്ചിതാൻ വായുനധസ്തത്ര സമാഹരേത്.
 മൂലധാരതതം വഹിം നിശ്ശേഷം തത്ര കഷ്ടയേത്
 തതഃ പ്രകൃതിരൂപാ സാ ദഗ്ദ്ധാ ഭവന്തി കണ്ഡലീ.
 തതഃ സുഷുപ്താരേന്ദ്രേണ വായും വഹിപുരസ്സരം
 ഭൂതഗുഡം ച സമാരോപ്യ കണ്ഠകുടിലതതഃ പരം.
 ദേവോർമ്മയ്യ സമാരോപ്യ ശരണൈസ്തത്ര നിത്യ്യ ച
 അകാരപ്രതിപാദ്യസ്യ ബ്രഹ്മണഃ പരമാത്മനഃ.
 മകാരപ്രതിപാദ്യസ്യ സ്വപ്ന ജീവാത്മനസ്തഥാ
 ഉകാരേണൈവ താദാത്മ്യമവധാരണവാചിനാ.
 ബ്രഹ്മൈവമാഹമഹം ബ്രഹ്മ പ്രണവാർത്ഥിതി സ്മരൻ
 ഏകാക്ഷരപരം ബ്രഹ്മ പ്രണവം വാപുനസ്തരൻ.
 സംഭിദ്യ മനസാ മൂർദ്ധ്വനി ബ്രഹ്മരസ്യസ്ഥവായുനാ
 പ്രാണമുന്മോചയേത് പശ്ചാത്തന്മാപാദൈ ഖമധ്യമൈ.
 ദേഹാതിഗത ജാതത്പ്രാണൈ ശുഭൈ നീതൈ ശുഭവ പതഭ
 ഷ്ടകുടൈ പരമാത്മനൈ സ്വപ്നമാനം യോഗേയേദ് വിജ്ഞാ.

ഭാസപ്രഭുഷൻ മഹാകവിതൻ തദാ
 സേനാവനത്തിനു ¹ദാവാനലസമൻ
 ചെന്നടുത്താനുകൊണ്ടു സമസ്തരും
 ഖിന്ന(രായ്മാറി)നാര(യോ ശിവ) ശിവ.
 സാരജ്ഞനാമുഗ്രഗൗരവൻ സേനാനി
 ദൂരത്തുപോയൊരു കോണിലൊളിച്ചിതു.
 മന്ത്രിമാരും ഭടനായകവീരരും
 ഫന്ത കഷ്ടം ഒളിച്ചീടിനാൻ തത്ക്ഷണം.
 ഭാഗിയിൽ ശ്രീചക്രവന്ധനം കങ്കണം
 ശൃംഗാരിയാം മല്ല²ഭൃകനാശനൻ
 ഫസ്തേ ധരിച്ചു കരവാളവുകൊണ്ടു
³പ്രസ്തുതഭാസപ്രഭുഷാത്തികെ ചെന്നാൻ
 ഭാസപ്രഭുഷനയക്കുന്ന ശസ്ത്രക്കര
 സേനാനിയാമിവൻനേരേ വരംവീഡെയ
⁴പ്രത്യങ്മുഖങ്ങളായ് വീണുപോകുന്നിതു
 അത്യദ്ഭുതം ചക്രമീശപരീമുദ്രിതം.
 ഘോരവേഗം ചെന്നു ഭാസപ്രഭുഷന്റെ
 നേരവേ നിന്നു ഗളത്തെ വെട്ടീടിനാൻ.
 ആമോദമാൻ സ്തുതിച്ചിതു കാണികൾ
 പൂമഴ പെയ്യാരമരരുമനേരം.

മുർദ്ധരശ്യാഭ് വിനിഷ്കൃതാം വിദ്യുത് പുഞ്ജനീഭം മഹത്
 നിരഞ്ജനം പരം ജ്യോതിരേകമേവ ഭവിക്കൃതി.
 വൈശാഖനഃ സ്വയം വഹ്നിർവ്യാഘ്രസ്തവിനിർദ്ദതഃ
 യഥൈവ മഥി തേഃവഹ്നിരരണിം സന്ദഹേത് തഥാ.
 സന്താപയതി സ്വപം ദേഹമാപാദതലമസ്തകം
 ബ്രഹ്മൈവായസേവ ദേവോത്താ ന പുനർജനഭോഗ് ഭവേത്.”

1 ദാവാനലം=കടുതീ. 2 ഭൃകം=കരടി. 3 പ്രസ്തുതൻ=
 മുഖിൽ പ്രസ്താവിക്കപ്പെട്ടവൻ. 4 പ്രത്യങ്മുഖം=തിരിഞ്ഞു്.

മക്കൾ മരു(മക്കൾ മന്ത്രി സേനാനി)കൾ
 ഒക്കേ മരിച്ചുതറിഞ്ഞതിശ്ശരവാൻ
 സംഘം(ഘോരനും പാരം വീഷാദിച്ചു)
 ഹങ്കാരമോക്കൊരു വാളുമെടുത്തഥ
 ആഹവാത്ഥം ക്ഷണം ¹വാഹത്തിലേറിട്ടു
 ദേഹകാന്ത്യാ വരുന്നേരത്തു ²മാർത്താണ്ഡൻ
 മെല്ലെന്നുദിച്ചു ശ്രീമാർത്താണ്ഡസൈന്യവും.
 എല്ലായിടത്തും പരന്നു കടൽസമം.
³ബാധവാഗ്നിജപാലപോലെ നരധിപൻ
 ചാടും കുതിരയിൽ കേറിയടുത്തിതു.
 വെട്ടുകൾകൊണ്ടു പൊറുത്തുകൊള്ളയാൽ
 പെട്ടെന്നു സർവ്വമോടിനാർ തത്ക്ഷണം.
 രക്ഷ മാം രക്ഷ മാം മാർത്താണ്ഡഭൂപതേ !
 രക്ഷ മാം രക്ഷ മാം വൈപ്രാവനേശ്വര !
 ഇതഥ പരഞ്ഞു പരഞ്ഞു കരഞ്ഞിഥ
 ചിത്തേ യോൽ മന്ത്രിസേനസേനാനികൾ
 ശ്രീമഹാമാർത്താണ്ഡഭൂപപാദാനികെ
 പാഹി മാം പാഹി മാമെന്നു നിന്നീടിനാർ.
 അപ്പോഴതീവ കോപത്തോടു ഭൂപതി
 കെല്ലോടെണിയിച്ചി(തത്പ്രഗ്രൂപനായ്.
 സർവ്വലോക)ങ്ങളും ഭസ്മമാംകാലത്തു
 സർവ്വസംഹാരതേജസ്സോടു(കൂടിട്ടു
 ശർവ്വന)തുപോലെതങ്ങിണിയിച്ചവൻ
 മെല്ലെന്നുവരും തൃക്കണ്ഠിയിൽ ധരിച്ചിട്ടു
 പോരുന്ന നേരത്തു ഭരണോമയാഗ്നികൊ-
 ണ്ണാഹന്ത ദേഹത്തിൽ സംഘം(ഘോരനും

1 വാഹം=കുതിര. 2 മാർത്താണ്ഡൻ=സൂര്യൻ. 3 ബാധ
 വാഗ്നി=സമുദ്രത്തിന്റെ ഉള്ളിലുള്ള അഗ്നി.

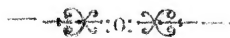
അഗ്നി പിടിക്കയാൽ നിന്നുകൊണ്ടവൻ
 1 ഭഗവതോക്തവ്യം "ഭൂതമോടിനാൻ
 "സൈധോപരി ചെന്നു കേറിനാൻ തത് ക്ഷണം.
 മായവതുല്യനാം മാതാസ്വരൂപതി
 ഒരു കോപിച്ചു നോക്കിയിനാൻ സൈധത്തെ
 നന്നായെരിഞ്ഞു ഭസ്മീകരമായിതു.
 അഗ്നി പിടിച്ചു ജ്വലിച്ചു മേൽ പൊങ്ങിട്ടു
 നഗ്നരായ് വസ്ത്രങ്ങൾ വെന്തു സുരസ്രീകൾ
 തങ്ങൾ തങ്ങൾക്കുള്ള ഭർതാക്കളോടവർ
 തങ്ങൾ തങ്ങൾ പുറപ്പെട്ടു ലോകീനാൻ.
 സന്തതീയോടിഹ സംഘം ഉണ്ണുവതി
 വെന്തുപോയാനാമാ സൈധയെന്ന കൂടവേ.
 പണ്ടു (ശ്രീനേത്രൻ പുറപ്പെട്ട) യെരിച്ചുപോൽ
 ഉണ്ടായിരുന്തു 4 ഹാർദ്ദകൗളം (തദാ).
 ... ..
 5 വൃശ്ചികാദി സംഘം ഉണ്ണുകയാമെന്നു
 പ്രസംഗനാകിയ ഭേദനെ മാന്യൻ
 കൂടസ്ഥനെന്നു നിനച്ചുകാരണം.
 അദ്ധ്വാനവും പരിന്നാദു കഴിഞ്ഞിതു
 ധ്വജപീഠതിലരിതാ കേൾക്കയിന്നിതും.

— (൦) —

1 ഭഗം=ഭഗവതും. 2 ഭൂതം=വേഗം. 3 സൈധം=കൊടുമ. 4 ഹാർദ്ദകൗളം=കൊല്ലം. 5 വൃശ്ചികം=വർഷം. തിരിച്ചറിയുക.

പതിനേഴാം അദ്ധ്യായം.

സേനാപതിജനസംഹാരസേനാനി-
 നാനാസ്ഥിവികലാപത്തേതാടഹോ
 ഹാർദ്ദികയല്ലേശൻ മരിച്ചുരുന്നതും
¹ശാർദ്ദൂലവിക്രമനാരാം ഭടന്മാരും
²മേദിനീശനെഴുന്നള്ളും ദശാന്തരെ
 ദശോദനമൊണ്ടായതെങ്ങിനെ ചൊൽവതു.
 ഹാ താത ! ഹാ പുത്ര ! ഹാഹാ സഹോദര !
 മാതാമഹ ! മമ ഭാഗിനേയ ! സഖേ !
 കാതാ ! വയസ്യാ ! (മമ പ്രിയ ! മാതാ !)
 ഹന്ത ആരുള്ളതു (ഞങ്ങൾക്കു താരകം⁴
 എന്ത പ)ാകയും നെഞ്ചില(ടി)ക്കയും
 മൺപൊടി വാൽമീലി (ചാരിയിടുകയും
 ദാരു)ങ്ങൾ കണ്ണുങ്ങൾ വൃദ്ധകൾ വൃദ്ധർകൾ
 കണ്ണനീരാലോലം വാൽതു കരയുന്ന
 കണ്ണിർതിരമാലകായൽ തുഴഞ്ഞിട്ടു
 മണവൻ ⁵പാറകാഖ്യപുരിക്കെത്തിനാൻ.
 പിന്നെ മഹീപാലകന്യകയെരവൻ
 അമ്പുമന്ത്രികളുംകൂടി മന്ത്രിച്ചിട്ടു
⁶ധന്യനാമൈ.... ..
 ....
 ....

ശ്രീഭം ഭൂതാർത്ഥം

1 ശാർദ്ദൂലം=കടുവാ. 2 മേദിനീശൻ=രാജാവ്. 3 മാന്താസ്യ
 വർമ്മമാരാജാവ്. 4 താരകം=മറയ്ക്കുക. 5 പാറകം=പരവർ. 6 ധന്യൻ=കൃതാർത്ഥൻ,
 സുകൃതി.

